

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ORTAÖĞRETİM SOSYAL ALANLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BİLİM DALI

MÜRİDÎ AYDÎNÎ'NİN MANSÛR-NÂME'Sİ VE
MANSÛR-NÂME'DEKİ TASAVVUF ÖĞRETİSİ
(ÇEVİRİ - İNCELEME - İNDEKS - TIPKIBASIM)

Yavuz TAŞAR
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Doç. Dr. Gökhan ÖLKER

Konya-2017

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Öğrencinin

Adı Soyadı	Yavuz Taşar
Numarası	158308041002
Ana Bilim / Bilim Dalı	Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı Türk Dili ve Edebiyatı Bilim Dalı
Programı	Tezli Yüksek Lisans
Tezin Adı	Mürîdî Aydınlı'nın Mansûr-nâme'si ve Mansûr-nâme'deki Tasavvuf Öğretisi (Çeviri - İnceleme - İndeks - Tıpkıbasım)

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Öğrencinin imzası
(İmza)

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

Adı Soyadı	Yavuz Taşar	
Numarası	158308041002	
Öğrencinin	Ana Bilim / Bilim Dalı	Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı Türk Dili ve Edebiyatı Bilim Dalı
	Programı	Tezli Yüksek Lisans
	Tez Danışmanı	Doç. Dr. Gökhan Ölker
Tezin Adı	Mürid-i Aydınî'nin Mansurname'si ve Mansurname'deki Tasavvuf Öğretisi (Çeviri – İnceleme – İndeks - Tıpkıbasım)	

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan **Mürid-i Aydınî'nin Mansurname'si ve Mansurname'deki Tasavvuf Öğretisi (Çeviri – İnceleme – İndeks - Tıpkıbasım)** başlıklı bu çalışma **..15../.12../.2017** tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Ünvanı, Adı Soyadı

Danışman ve Üyeler

İmza

Prof. Dr. Orhan TAŞAR

Yard. Doç. Dr. Ridvan ÖZTÜRK

(Handwritten signature of Prof. Dr. Orhan Taşar)

Doç. Dr. Gökhan ÖLKER (Danışman)

(Handwritten signature of Doç. Dr. Gökhan Ölker)

ÖN SÖZ

Türklerin İslamiyeti kabulüyle birlikte Türk dünyasında sosyal, siyasal ve kültürel bazda birçok değişim meydana gelmiştir. Bu değişim tabii olarak Türk edebiyatında da etkisini göstermeye başlamış; din değişikliği, siyasi gelişmeler, milletler arası etkileşim vb. etmenler ekseninde sanatçılarımız Arap ve İran menşeli edebi malzemeleri eserlerine taşımışlardır. Hoca Ahmet Yesevi'nin Horasan'da 12. yüzyılda sade bir Türkçeyle ve hece ölçüsüyle yazdığı "hikmet"leri Türk edebiyatında "tasavvuf" akımını başlatırken tasavvuf akımı dervişler aracılığıyla Anadolu'ya taşınmıştır. Vahdet-i vücud (varlığın birliği) anlayışını esas alan tasavvuf akımının kaynakları arasında Kur'an-ı Kerim, tefsir, hadis, akaid, fıkıh, kelam, siyer gibi türlerin yanında; din büyüklerinin veya tarihi şahsiyetlerin hayatını, ahlaki davranışlarını, olağanüstü işlerini konu edinen menkıbeler de yer almıştır. Menkıbeler gerek yazıldığı dönemdeki Türk-İslam kültürü ve zihniyetini gerekse de eserlerin dil özelliklerini inceme açısından hem edebiyat tarihçileri hem de Türk dili araştırmacıları için büyük ehemmiyet arz etmektedir. Türk edebiyatında üslup açısından zaman zaman destan türüne yaklaşan söz konusu menkıbelerin en önemli örneklerinden biri mansûr-nâmelerdir. Mansûr-nâmeler; Hallâc-ı Mansûr'un hayatının, tasavvufi öğretisinin, mucizelerinin ve öldürülüşünün anlatıldığı eserlerdir. Edebiyatımızda mansûr-nâme sahibi olarak Mürîdî Aydînî, Ahmed Dâî, Niyâzî Mısırî ve Niyâzî adlı dört müellif bulunmaktadır.

Çalışmamıza söz konusu olan eser Mürîdî Aydînî'ye ait olduğu düşünülen Mansûr-nâme'dir. Mansûr-nâme'nin yirmi adet nüshasından Milli Kütüphane'de bulunan ve 06 Mil Yz A 6309 arşiv numarasına sahip olan yazma üzerinde çalışılmıştır. Çalışmamız giriş, değerlendirme, metin, dizin ve tıpkıbasımdan oluşmaktadır.

Giriş bölümünde; tasavvuf kavramı, tasavvuf öğretisi ve tasavvufun Türk edebiyatına etkisi açıklanmıştır. Ardından Hallâc-ı Mansûr'un hayatı, bağlı olduğu tarikat ve eserleri üzerinde durulmuştur. Çalışmamıza konu olan nüshanın genel özellikleri de verilip Mansûr-nâme'nin imla özellikleri, yazarı ve nüshaları üzerinde durulmuştur.

Değerlendirme bölümünde, tasavvufi kavramlar başlığı altında metinde yer alan tasavvufla ilgili beyitler incelenmiş; beyitler ilgili olduğu tasavvufi kavramlar başlığı altında verilmiştir.

Metin bölümünde eser çeviri yazı yöntemiyle günümüz harflerine aktarılmıştır. Eserin özgünlüğünün bozulmasının sanatçıya hakaret anlamına geleceği şuuruyla günümüz harflerine aktarım esnasında metin onarımını en alt seviyede tuttuk. Metin onarımında mısralara yapılan eklemeler köşeli parantezle, mısralardaki çıkarmalar ve nüshanın hasara uğrayıp yırtılan kısımları ise dipnotla belirtildi. Ayrıca metinde bulunan ayetlerin anlamı ve hangi sureye ait olduğu dipnot şeklinde verildi ve bu ibareler indekse eklendi.

Dizin bölümünde eserdeki kelimelerin alfabetik olarak gramatikal dizini yapılmıştır. Dizin sırası olarak Kutadgu Bilig adlı eserin dizin sırası örnek alınmıştır. Metindeki Arapça ve Farsça ibareler ile birleşik fiiller de dizine eklenmiştir. Eserdeki eksik kısımların ve düzeltmelerin diğer araştırmacılar tarafından incelenip okunabilmesi, ayrıca eserdeki olası hataların tespit edilip düzeltilmesi için metnin sonunda eserin tıpkıbasımı verilmiştir.

Karınca kararınca Türk edebiyatına ve kültürüne katkı sağlamayı amaç edinerek ortaya koyduğumuz bu çalışmada benden yardımını, anlayışını, fedakarlığını esirgemeyen, beni cesaretlendiren, bilgi ve tecrübeleriyle kılavuzluk eden, çalışmamda büyük emeği ve sabrı bulunan danışman hocam Doç. Dr. Gökhan Ölker'e, dilimizin tadına varmamızı sağlayan ve bu işin ancak sevgiyle yapılacağını hissettiren saygıdeğer hocam Yard. Doç. Dr. Rıdvan Öztürk'e; yine derin bilgi ve tecrübelerinden faydalandığım her an yeni bir bakış açısı kazandıran sayın hocam Doç. Dr. Kemal Kahramanoğlu'na ve son olarak derslerinde edindiğim tecrübenin yanında akademik çalışma için cesaret bulduğum sayın hocam Doç. Dr. Mustafa Yıldız'a sonsuz teşekkürlerimi borç bilirim.

Yavuz Taşar
Ekim - 2017
KONYA

T. C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Yavuz Taşar
	Numarası	158308041002
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı / Türk Dili ve Edebiyatı Bilim Dalı
	Programı	Tezli Yüksek Lisans
	Tez Danışmanı	Doç. Dr. Gökhan ÖLKER
	Tezin Adı	Mürîdî Aydınî'nin Mansûr-nâme'si ve Mansûr-nâme'deki Tasavvuf Öğretisi (Çeviri-İnceleme-İndeks-Tıpkıbasım)

ÖZET

Tasavvuf veya Sufizm; Allah'a ulaşmayı, Allah'la beraber olmayı, kısaca ilahi aşkı amaç edinen bir yaşam biçimidir. Temelleri 8. yüzyılda atılan bu akım zaman içerisinde kurumsallaşmış, Arap ve İran edebiyatıyla bereber Türk edebiyatını da etkilemiştir. Türk edebiyatında Hoca Ahmet Yesevi'nin hikmetleriyle başlayan tasavvufi Türk edebiyatı, Anadolu'da "tekke" edebiyatı adını almıştır. Mevlana Celaleddin Rumi, Yunus Emre, Hacı Bektaş-ı Veli gibi mutasavvıflar; eserleriyle uzun soluklu bir etkinin perdesini aralamış, geçen yüzyıllar içerisinde birçok Türk sanatçısı tasavvufi ürünler vermiştir.

Hallâc-ı Mansûr'un hayatını, tasavvufi görüşünü, kerametlerini ve idam edilmesini anlatan menakıbnameler tasavvufi eserler içerisinde "mansûrnâme" türüyle yerini almıştır. Türk edebiyatında birçok örneği bulunan mansûrnâmelere biri de Mürîdî Aydınî'ye ait olan Mansûr-nâme'dir. Bu çalışmada diğer bilimsel çalışmalara kaynak oluşturmak amacıyla Mürîdî Aydınî'nin "Mansûr-nâme"sinin transkripsiyon alfabetiyle günümüz Türkçesine aktarımını gerçekleştirdik. Aynı zamanda eserdeki bütün kelimelerin alfabetik olarak gramatikal dizinini verip dizin sırası olarak Kutadgu Bilig'in dizin sırasını takip ettik. Çalışmada ayrıca eserin imla özelliklerine de yer verildi. Son olarak günümüzde de tartışma konusu olan Hallâc-ı Mansûr'un tasavvufi görüşünü Mansûr-nâme üzerinden irdeleyip açıklayarak tasavvufi bakış açısının daha iyi anlaşılmasını hedefledik.

Çalışmamız tasavvuf kavramı, tasavvuf edebiyatı ve Hallâc-ı Mansûr'la ilgili bilgiler veren bir girişle başlamaktadır. Değerlendirme bölümünde eserin özellikleri ve yazarla ilgili bilgiler verilmiştir. Ardından sırasıyla Mansûr-nâme'deki tasavvuf öğretisine, Mansûr-nâme'nin transkripsiyon harfleriyle aktarımına, dizin ve kaynakça bölümlerine, son olarak da diğer araştırmacılar tarafından incelenebilmesi amacıyla tıpkıbasımına yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler:

Tasavvuf, Tasavvuf Edebiyatı, Hallâc-ı Mansûr, Mansûr-nâme

T. C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Yavuz Taşar
	Numarası	158308041002
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı / Türk Dili ve Edebiyatı Bilim Dalı
	Programı	Tezli Yüksek Lisans
	Tez Danışmanı	Doç. Dr. Gökhan ÖLKER
	Tezin Adı	The Mansûr-nâme of Mürîdî Aydıî and Sufism Teaching in Mansûr-nâme (Translation-Review-Index-Facsimile)

SUMMARY

Islamic mysticism or Sufism is a life style which aims reaching God, living with God, divine love in short. Founded in the 8th century, this movement has become institutionalized over time, influencing Turkish and Arabic literature and Iranian literature. Mystic Turkish literature, which started with the wisdom of Hoca Ahmet Yesevi in Turkish literature, was named "tekke" literature in Anatolia . The mysticists such as Mevlana Celaleddin Rumi, Yunus Emre, Hacı Bektaş-ı Veli; discover a long-time-influence by their work of art, in the last centuries many Turkish artist have given mystical products.

Hagiography describing the life of Hallâc-ı Mansûr, his mysticism, miracles and execution have been replaced with "mansûrnâme" in mystic works. One of the mansûrnâmes with many examples in Turkish literature is the Mansûr-nâme belonging to Mürîdî Aydıî. In this study, we conducted the transfer of Mürîdî Aydıî's "Mansûr-nâme" with the transcription alphabet to contemporary Turkish in order to create a source for other scientific studies. At the same time, we gave the grammatical index of all the words in the work alphabetically and followed Kutadgu Bilig's index sequence as the index sequence. Also, the spelling features of the work are included. Finally, we have targeted the better understanding of the sufistic life-style by examining the sufic opinion of Hallâc-ı Mansûr, which is still the topic of discussion, with his work Mansûr-nâme.

Our work begins with an introduction to the concept of mysticism, mystic literature and Hallâc-ı Mansûr. In the evaluation section, information about the characteristics of the work and the author are given. Following the teachings of Sufism Mansûr-nâme, respectively transfer of Mansûr-nâme with the letters transcription, directory and the bibliography is finally given to the facsimile in order to be examined by other researchers.

Keywords:

Sufism, Sufi Literature, Hallâc-ı Mansûr, Mansûr-nâme

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK	II
TEZ KABUL FORMU	III
ÖN SÖZ	IV
ÖZET	VI
SUMMARY	VII
İÇİNDEKİLER	XIII
KISALTMALAR	XII
1. GİRİŞ	1
1.1. Kaynak Araştırması	2
1.2. Materyal ve Yöntem	3
1.3. TÜRK TASAVVUF (TEKKE) EDEBİYATI	4
1.3.1. Tasavvuf (Sufizm)	4
1.3.2. Tasavvuf Öğretisi	6
1.3.3. Tekke Edebiyatı'nın Başlangıcı ve Tasavvufun Etkisi	9
1.4. HALLÂC-I MANSÛR	16
1.4.1. Hayatı	16
1.4.2. Hallâc'ın Görüşleri ve Mezhebi	21
1.4.3. Hallâc'ı Tutanlar ve Ona Karşı Olanlar	23
1.4.4. Eserleri	25
2. DEĞERLENDİRME	26
2.1. MANSÛR-NÂME	26
2.1.1. Nazım Özellikleri, Üslubu ve Konusu	26
2.1.2. İmla Özellikleri	28
2.1.3. Yazarı	30
2.1.4. Nüshalar	32
2.2. MANSÛR-NÂME'DEKİ TASAVVUF ÖĞRETİLERİ	33
2.2.1. Ab-ı Hayat	35
2.2.2. Adem	35
2.2.3. Alem	36
2.2.4. Aslına Dönmek	37

2.2.5. Aşk	37
2.2.6. Azad	38
2.2.7. Bade	39
2.2.8. Bahr-Derya-yı Vahdet	40
2.2.9. Bahr-ı Bi-payan	42
2.2.10. Baş Açmak	42
2.2.11. Baş Koymak	43
2.2.12. Batın	44
2.2.13. Bende	45
2.2.14. Bi-serüpa	45
2.2.15. Buhl	46
2.2.16. Cam-Kadeh	46
2.2.17. Can Gözü	46
2.2.18. Canan	47
2.2.19. Cura-Cur'a-dan	47
2.2.20. Dar	48
2.2.21. Dergah	49
2.2.22. Dür	50
2.2.23. Ene'l-Hakk	50
2.2.24. Elsiz Ayaksız	52
2.2.25. Enaniyye	53
2.2.26. Fani	53
2.2.27. Fena-Fenafillah	54
2.2.28. Gaflet	57
2.2.29. Gareth	57
2.2.30. Gaşyet	57
2.2.31. Gayb Erenleri	58
2.2.32. Halvet	59
2.2.33. Ham	59
2.2.34. Hayret	60

2.2.35. Hicab	60
2.2.36. İkilik	61
2.2.37. İlm-i Ledün	61
2.2.38. Kadı'l-Hacat	62
2.2.39. Kaf Dağı	62
2.2.40. Kalu Bela	62
2.2.41. Kan	63
2.2.42. Kul	64
2.2.43. Kurb	65
2.2.44. Lahut	65
2.2.45. Mana	66
2.2.46. Masiva	66
2.2.47. Mevc	67
2.2.48. Mirac	67
2.2.49. Mürid	68
2.2.50. Mürşid-Rehber	69
2.2.51. Nasut	69
2.2.52. Nefs	70
2.2.53. Nefy ü İsbat	71
2.2.54. Perde	72
2.2.55. Remz-Rumuz	73
2.2.56. Savt	74
2.2.57. Senlik	74
2.2.58. Seyr	75
2.2.59. Sır-Esrar	76
2.2.60. Simurg	77
2.2.61. Suret	77

2.2.62. Şarab	79
2.2.63. Tur	81
2.2.64. Vahdet-Kesret	82
2.2.65. Vahdet-i Vücut-Vahdet-i Şuhud	82
2.2.66. Varlık-Benlik	85
2.2.67. Vefa	86
2.2.68. Viran-Harab-Harabat	87
2.2.69. Vuslat	88
2.2.70. Yakın	89
2.2.71. Zahid	90
2.2.72. Zulman	90
ÇEVİRİ YAZI İŞARETLERİ.....	91
METİN.....	93
İNDEKS	211
KAYNAKÇA.....	299
TIPKIBASIM.....	304

KISALTMALAR

bk.	Bakınız
C	Cilt
H	Hicri
Ktp.	Kütüphanesi
M	Miladi
no:	Numara
S	Sayı
s.	Sayfa
vb.	Ve başkası, ve başkaları, ve benzeri, ve benzerleri, ve bunun gibi
vd.	Ve devamı, ve diğerleri
vr.	Varak

1.GİRİŞ

“Şam meşâyihinden birisine: Tasavvufun hakikati nedir, diye sordular. Cevap verdi: Bundan evvel bir takım insanlar var idiler. Görünüşleri dağınık, perişan, fakat bâtnları mâmur idi; mânada cem idiler. İşte tasavvuf o gibi insanların hâlleri idi. Bugüne gelince, bir takım insanlar türemişler, zahirleri mükemmel, fakat içleri perişandır; tasavvuf bunların işi değildir. ”

(Şeyh Sadi-i Şirazi, Bostan ve Gülistan)

Bu çalışmamızda “tasavvuf” ve “sufizm”i daha geniş yelpazede anlaşılır kılmanın yanında Türk dili açısından ehemmiyet arz eden eski yazılı eserlerimizden birini günümüz harflerine aktarıp indeksini hazırlayarak bilim dünyasına katkıda bulunmayı ve diğer bilimsel çalışmalara kaynak oluşturmayı amaç edindik.

Tasavvufun geniş kesimlerce anlaşılması konusunda birçok eser kaleme alınsa da günümüzde bu anlayışın zihinlerde hala soyut ve bilinmeyen bir kavram olarak kaldığı hatta yanlış yorumlar sonucu tasavvuf ve tasavvuf ehli şair-düşünürlerin olumsuz eleştirilere maruz kaldığı görülmektedir. Türk edebiyatında gerek tasavvuf terimleri gerek tasavvufa intisap eden düşünürlerin yaşam öyküleri ve edebi eserleriyle ilgili birçok çalışma bulunsa da bu çalışmaların, henüz tasavvufa ilgi duyan çevrelerde tasavvufun özüne inebilme konusunda yeterli derecede etki uyandırmadığını görmekteyiz. Bu varsayımdan yola çıkarak tasavvufun anlaşılması sorununun çözümü adına edebiyatımızda en çok işlenen sufilerden olan Hallâc-ı Mansûr’un hayatının kaleme alındığı Mürîdî Aydıî’nin Mansûr-nâme’sini tasavvuf terimleriyle beraber işlemeyi uygun gördük. Bu eseri seçmemizin nedeni, Türk edebi ürünlerinde Hallâc-ı Mansûr’a birçok telmihte bulunulması ve eserin yazılmış olduğu yüzyıldır.

İmla özelliklerinden yola çıkarak Eski Anadolu Türkçesi döneminde yazıldığını düşündüğümüz eserde dönemin en çok rağbet gören mesnevi nazım türünün kullanılması ve söz konusu Mansûr-nâme’nin çeviri yazı alfabetiyle günümüz Türkçesine kazandırılmamış olması tasavvufi eser seçimi noktasında bizi Mürîdî Aydıî’nin Mansûr-nâme’sini seçmeye götürdü.

Eserin çeviri yazı yöntemiyle günümüz haflerine aktarılmasının ve genel imla özelliklerinin verilmesinin yanı sıra eserin yazıldığı yüzyıla ait niteliklerin daha da somutlaştırılması, diğer Türk dili araştırmacılarına ve akademik çalışmalara kaynak oluşturulması amacıyla eserin indeksi oluşturuldu.

Çalışmamızın giriş bölümünde tasavvuf kavramı, tasavvufun Türk edebiyatına etkisi ile Hallâc-ı Mansûr'un hayatı, tasavvufi görüşleri ve eserleriyle ilgili bilgi verildi. Değerlendirme bölümünde Mansûr-nâme'nin nazım özellikleri, üslubu, konusu, yazarı, nüshaları ile eserde bulunan imla özellikleri anlatılmıştır. Ardından Mansûr-nâme'deki tasavvuf öğretileri alt başlıklar halinde açıklanmış ve bu açıklamalarla beraber söz konusu terimlerle ilgili metinden örnek beyitler aktarılarak eserin -dolayısıyla da Hallâc-ı Mansûr'un- daha iyi anlaşılması amaç edinilmiştir.

Metin bölümünde eserin çeviri yazıyla günümüz harflerine aktarımı yapılmıştır. İndeks bölümü Kutadgu Bilig dizin sırasına göre oluşturulmuştur. Tıpkıbasım bölümünde çalışmamızdaki eksiklik veya hataların tespiti ve düzeltilmesi için 79 sayfalık tıpkıbasıma yer verilmiştir.

1.1. KAYNAK ARAŞTIRMASI

Türk edebiyatında Mansûr-nâme yazarı olarak Mürîdî Aйдînî, Ahmed Dâi, Niyâzî Mısırî ve Niyâzî bulunmaktadır. Tasavvuf felsefesini daha anlaşılır kılmak ve Eski Anadolu Türkçesi'nin imla özelliklerini tespit etmek amacıyla oluşturduğumuz bu çalışmada Mürîdî Aйдînî'nin Mansûr-nâme'sini konu edindik. Mürîdî Aйдînî'nin yaşamıyla ilgili bilgileri yalnızca Atabey Kılıç'ın "Mürîdî ve Pend-i Ricâl Mesnevîsi" çalışmasında buluyoruz. Hallâc-ı Mansûr'un yaşamı konusunda Ethem Cebecioğlu'nun "Hallâc-ı Mansûr" adlı önemli çalışması bulunmaktadır. Tasavvuf kavramlarının açıklanması konusunda yine Ethem Cebecioğlu'nun "Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü" adlı önemli bir çalışma bulunmaktadır. Çalışmamızda, söz konusu eserlerden doğrudan faydalanılmıştır.

1.2. MATERYAL VE YÖNTEM

Mansûr-nâme'yle ilgili ilk çalışmaya eseri çeviri yazıyla günümüz harflerine aktararak başladık. Eserdeki kelimeleri doğru şekilde yazmak ve anlamlandırmak için kaynaklar taranıp tekrar tekrar düzeltmeler yapıldı. Metin bölümünde eser çeviri yazı yöntemiyle günümüz harflerine aktarılırken ağırlıklı olarak James William Redhouse'un "A Turkish and English Lexion", Şemsettin Sami'nin "Kamus-ı Türki", Muallim Naci'nin "Lugat-ı Naci", Sulayman Hayyim'in "New Persian- English Dictionary" adlı eserlerinden yararlanılmıştır.

Çeviri yazı tamamlandıktan sonra indeks bölümüne geçildi. Zaman kısıtlılığından dolayı fişleme yöntemi yerine Mehmet Bozuyla'nın "Türksözdiz" adlı bilgisayar programı kullanıldı. Metin bu programa yazıldıktan sonra programla uyumlu olacak şekilde sayfa numaraları tekrar yazıldı; bütün kelimelerin kök veya gövdelerine isim ya da fiil olduğu yazılarak bu kelimeler ayrıştırıldı. Ayrıştırma sonunda oluşan madde başlıklarında sayfa numaralarının rakamsal sıralaması yapıldı. İndeks oluşturulurken Reşit Rahmeti Arat'ın "Kutadgu Bilig" çalışmasındaki indeks sırası yöntem olarak belirlenmiştir. Sonra kelimelerin kökeni eklenerek indeks tamamlandı.

Çeviri ve indeks tamamlandıktan sonra tasavvuf kavramı, tasavvuf öğretisi ve Hallâc-ı Mansûr'la ilgili bilgiler düzenlendi. Sonra Mansûr-nâme'nin dil bilgisel özellikleri belirlendi. Mansûr-nâme'deki tasavvuf öğretileri tespit edildi. Bu beyitler tasavvufî terimlere göre tasnif edildi. Son olarak tıpkıbasımla beraber çalışma tamamlandı. Değerlendirme bölümünde Mürîdî Aydîni'niyle ilgili bilgiler Atabey Kılıç'ın "Müridi ve Pend-i Rical Mesnevisi" adlı eserinden alınmıştır. Yine değerlendirme bölümündeki tasavvuf öğretileriyle ilgili açıklamalar Ethem Cebecioğlu'nun "Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü"nden yararlanılarak oluşturulmuştur.

1.3. TÜRK TASAVVUF (TEKKE) EDEBİYATI

Tasavvufun Türk edebiyatına etkisine değinmeden önce, öncelikle “tasavvuf” kavramı ve tasavvuf öğretisi üzerinde durmak gerekir.

1.3.1. Tasavvuf (Sufizm)

Tasavvufa çeşitli tanımlar yapılmış ve bu durum devirden devire göre de değişik anlamlar kazanmıştır. Bu ise onun üzerinde mutabık kalınan bir tanımının yapılmasını imkansızlaştırmıştır. İbn Haldun sufilerin yaptıkları bu tanımın hiçbirinin maksadı ifadeye yetmediğini söyler(Haldun 1984: 144). Tasavvuf üzerine yaptığı çalışmalarla tanınan R. Alleyne Nicholson da aynı kanaattedir(Aktaran: Gani 1322: 196). Nicholson, Kuşeyri'nin Er-Risāle, Attār'ın Tezkiretü'l-Evliya' ve Cāmī'nin Nefehātü'l-Üns'ünde geçen hicri II. ve V. yüzyıllar arasında yaşamış ilk devirdeki önemli sufilerin tasavvuf tanımlarından yetmiş sekizini kronolojik olarak bir araya getirmiştir(Aktaran: Bilgin 1995: 61-82).

Arapça sūfī (صوفى) kökünden türetilen tasavvuf (وَصْف) kelimesinin nereden geldiği konusunda ilim dünyasında ihtilaf vardır. Tasavvuf kelimesinin kökü olarak öne sürülen başlıca kelimeler şunlardır:

1. Asr-ı Sa'âdet'teki ashâb-ı suffenin "suffe"si,
2. Çöl bitkisi "sufâne",
3. Duruluk ve temizlik anlamındaki "safâ" ve "safvet",
4. "Saff-ı evvel",
5. Kendilerini halka hizmete veren "Benu's-sûfe",
6. Ense saçı ve kıl demek olan "sûfetü'l-kafâ",
7. "Sıfat" kelimesi,
8. Yunanca “hakîm ve filozof” anlamındaki "sofia",
9. Yün anlamına gelen "sûf".

Kelimenin kökeni ile ilgili farklı fikirler arasında en çok kabul görenler, tasavvuf kelimesinin “yün” anlamında kullanılan “sūf/sūfī” den veya eyvan için kullanılan sofa kelimesinden türediğidir. Sūfî kelimesinin kökünün Muhammet döneminde "keçi vb. hayvanların kılından, yününden (sūf) yapılmış, çobanların giydiği üst kalın elbise, kepenekten geldiği" görüşü tasavvuf kelimesinin kökeni ile ilgili düşüncelerin en çok kabul görenidir(Yılmaz 2006).

Yün giyme anlamı için rivayet edilen peygamber sözlerinden bir kısmı şunlardır:

1. Enes bin Malik demiştir ki: "Rasulullah bir kölenin bile davetine gider, merkebe biner ve yün elbise giyerdi."(Tirmizi Cenaiz: 32; Kesir: 46-47)
2. Abdullah bin Mesud'un rivayetine göre Peygamber şöyle söylemiştir: "Allah Teâlâ, Musa ile konuştuğu gün üzerinde yün bir cübbe, yünden yapılmış bir şalvar ve kolları yün bir elbise vardı. Ayakkabıları da merkeb derisinden idi.(Tirmizi Libas: 10; Hakim: 28)

Kelimenin “set, seki” gibi yüksekçe eyvan için kullanılan “sofa” dan türediğini kabul eden görüş Şemsettin Sami Kamus-ı Türki adlı eserinde yer alır. Şemsettin Sami, ehl-i suffa kelimesini buna izafe eder(Babanzade 1928: 62-63).

Klâsik tasavvuf yazarlarının ilklerinden olan Ebû Nasr Serrâc (öl. 378/988); "peygamberlerin, evliyâ ve asfiyânın yolu" dediği sūf giyme âdetinden hareketle sūfî kelimesini bu kökten sayar(Yılmaz 2006).

Bir diğer görüş olan suffe; "avlû, gölgelik" gibi mânâlarda kullanılır. Mescid-i Nebevî'nin avlusu ve gölgeliğinde yatıp kalktıkları için, bu evi ve ailesi olmayan fakir müslümanlara “Ashâb-ı Suffe (Suffeliler)” adı verilmiştir(Topbaş 2014).

Kuşeyrî ve Hucvirî gibi bâzı müellifler; bu kelimenin Arapça herhangi bir kelimedenden türemediğini, olsa olsa câmid bir lâkâb olabileceğini söylerler. Sūfî ve tasavvuf kelimelerinin Arapça bir kökü bulunduğunu öne sürenler ise bir kelime üzerinde ittifak edememişlerdir(Yılmaz 2006).

Meseleye sufilerin yaklaşımını gözardı ederek hariçten bir tanım yapma teşebbüsü ise o vakıanın içinde olan yani o vakıaya bizzat şahit olanların şahitliğini de gözardı etmek olacağından büyük ölçüde indi hüküm olmaktan kurtulamaz. Tasavvufun ilk dönem sufilerince yapılan tanımları söylediklerimizi desteklemektedir.

Sonuç olarak tasavvuf kelimesinin etimolojisiyle ilgili birçok farklı görüş bulunsa da tasavvufun günümüzde kullanılan manevi anlamı, Kur'an'ın "yaşama geçirilmiş hali, Kur'an'ın tamamına inanıp onu yaşamak"(Ali İmran:119) olarak tarif edilebilir.

1.3.2. Tasavvuf Öğretisi

Tasavvuf öğretisi üzerine ilk çağ sufilerince yapılan tanımlar mevcuttur. Cüneyd-i Bağdadi (öl. 909) tasavvufu, "Her şeyden alakayı kesip Allah ile olmaktır." (Sühreverdi 1989: 64) veya "Allah'ın sendeki seni öldürüp kendisiyle diri kılmasıdır."(Haldun 1984: 144) diye tanımlar. Ruveym b. Ahmed Bağdadi'ye göre (öl. 941) tasavvuf üç haslet üzerine kurulmuştur. Birincisi fakr duygusuna bağlı olmak, ikincisi bezl ve îsar gerçekleştirmek, üçüncüsü başkalarının işlerine ve hallerine karışmamak, iradeyi terk etmektir(Sühreverdi 1989: 64). Tasavvufu, Semnun b. Hamza "Maddi alemle alakayı kesmek ve Allah'la beraber olmaktır." diye tanımlarken Ebu Muhammed el-Cerîrî (öl. 933) "Bütün kötü huylardan arınıp bütün güzel huylarla bezenmektir." diye tanımlar(Haldun 1984: 118).

Yukarıdaki birkaç örnekte de görüldüğü gibi ilk devir sufileri de dahil olmak üzere her sufi tasavvufu yani bu hal ilmini kendi haline göre tarif etmiştir. Bu tasavvufun tecrübi-yaşanır bir ilim olması sebebiyledir. Aslında tasavvufun bu tanımlarında müşterek bir takım hususların bulunduğu da bir gerçektir. Bu müşterekler tasavvufta kişinin kendi isteklerini hatta varlığını hiçlemesi, yok farz etmesi, maddi hayatın altındaki manevi hayatın hedef alınması ve bunun tutku derecesine hem ibadetlerde hem günlük yaşantı da kendini her an hissettirmesidir. (Daha sonraki devirlerde ise sufilerin tanımlarında aşk fenomeninin de kendini baskın unsur olarak hissettirdiğini görürüz). Bu noktada göz önünde tutulması gereken önemli bir husus ise bu içsel-manevi durumların Kur'an ve sünnet ile yani ilahi bir çerçeve ile sınırlandırılmış olmasıdır. Bunu

Seriyu's-Sakatî'nin (öl. 870) şu sözünde açıkça görüyoruz: "Sufinin irfanı arttıkça ameli fazlaşır. Kitap ve sünnet'in zahirine aykırı düşecek batını bir ilimden dem vurmaz"(Kuşeyri 2013: 118). Bayezid-i Bistamî ise kişinin kerametlerini gözlerinizle görseniz bile o kişi Allah'ın emir ve yasaklarını muhafaza etmediği, dinin kurallarına uymadığı takdirde o kişiye aldanılmamasını söyler(Kuşeyri 2013: 127). Aslında bu husus tasavvufun menşeinin ne olduğu sorusuna verilecek cevap ile de ilgilidir. Tasavvuf, özde insan ruhuna, dinin emirlerine muhattap kılınan kişinin o emirlere karşı samimiyetine, o emirlerin yerine getirilmesinde zahiri hükümlerle yetinmemeye - burada Şaḥîḥ-i Buḥārî ve Şaḥîḥ-i Müslim'de(Müslim, İman) geçen Cibril hadisinde ifadesini bulan "ihsan"ın tasavvuf ehli tarafından çokça işlenmesi hatırlanmalıdır- sayısız oluş, hadise ve görüntünün altındaki değişmeyen ezeli ve ebedi tek bir hakikati görmek için gösterilen uğraşdır. Dünya ve alayışinden vazgeçmeyi gerçekleştirme çabasıdır. İnsanın hak ve hakikati arama arzusu ve bunun için de kişinin kendi içsel, manevi imkanlarını kullanma durumu evrensel olduğundan bu durumun farklı toplum ve mekanlarda benzerlik göstermesi tabiidir(Bilgin 1995: 61-82).

Asıl önemli olan husus ise tasavvuf vakiasının doğduğu zaman dilimi içerisindeki hususiyetlerinin İslami unsurlarla alakalı olup olmadığıdır. Tasavvuf bir yaşayış biçimi olarak ashop yaşantısını -hatta bu genelinde kemal noktalarıyla özele indirilmiş durumlarını- kendine hedef seçmiştir. Kuşeyri'nin tasavvufun ortaya çıkışını Peygamberimizin vefatından sonra ortaya çıkan toplumsal karışıklık ve bidat mezheplerinin zuhuruna bağlaması bundandır(Kuşeyri 2013: 111). Gerçekten de Hz. Peygamber zamanında kavram ve sistem olarak tasavvuf mevcut olmasa da sufilerin arzuladıkları yaşayış biçimi olarak mevcuttu. Hz. Peygamber'in hadisleri ve yaşantısıyla (sünnet) teşvik edilen bu "zühd" hayatı dünya hayatına karşı istiğnayı simgeliyordu. Sufilerin inziva ve uzlet, derin tefekkür ve teemmül, Allah'a ait isimlerin belli sayılarda telaffuzu (zikir) gibi hususiyetler, verme ve esirgememe, dünya ve nimetlerini kesin bir şekilde küçümseme hep Hz. Peygamber'in hayatında temellerini bulacağımız durumlardır. İbn Haldun, tasavvufu, işte bu doğuş döneminde icra ettiği fonksiyonlar itibariyle; batını ve zahiri ameller icra edilirken bu husustaki hududu aşmadan Allah karşısında gösterilmesi gereken güzel edebe

riayetkar olmak, kalbi fiillere birinci derecede önem vererek bunun gizli cihetini denetlemek ve bu suretle kurtuluşa haris olmaktır diye tarif etmiştir. Daha sonraki dönemlerde ise tasavvuf ilminin tarifi değişmiş, hicabların kalkması yoluna ulaştıran mücahede yolunu ifade için kullanılması yaygınlaşmıştır(Haldun 1984: 100). Böylece tasavvuf zühde dayanan kendi özünü muhafaza etmekle birlikte İslam topraklarının genişleyip farklı kültürlerle münasebet kurulması neticesinde dış tesirlere de maruz kalmış ve "felsefi tasavvuf" diye adlandırılan vahdet-i vücud uç noktasına dayanmıştır. Fakat bu değişim tasavvuf geleneğinin bütününde etkili olmamış, yabancılaşma da diyebileceğimiz bu durum, tasavvufun kendi bünyesindeki değişime yine tasavvufun kendi içinden tepki ve asıl orijini müdafaa çabaları -bu noktada farklı devirlerde aynı amaçla ortaya konan Kuşeyrî'nin er-Risale'si ile İmam-ı Rabbani'nin vahdet-i şuhud nazariyesi hatırlamalıdır- ortaya çıkmıştır. Kısacası tasavvuf, ilk dönemlerdeki pratik amacını (tahalluk) bütünüyle kaybetmese de zaman içinde teorik bir durum olmaya başlamış ve tasavvufun felsefesi yanı sıra felsefi tasavvuf da oluşmuştur(Bilgin 1995: 61-82).

Tasavvuf gaybı müşahede ve irfan yoludur. İrfan ise bilgi, amel, takva ve sülukten hasıl olan bir ilimdir(Bilgin 1995: 61-82).

Deliller, burhanlar, kıyaslar, yani akıl yürütmelerle elde edilen ilim, dışa ait ilim (ilm-i husuli), deliller, burhanlar, kıyaslar olmaksızın, yani bunlara başka bir deyişle tasfiye ile gelişen ilme de ilm-i huzuri adı verilmiştir. Başka bir deyişle, sufilerin ilmi birtakım haller ilmildir(Aynı 1925: 190-191; Sunar 1966: 109-111).

Geleneğe uygun olarak İbnü'l-Arabi'ye göre de bilgiler kazanılan (kesbi, mükteseb) ve bağışlanan (vehbi, mevhub) bilgi olmak üzere iki kısımdır. Bağışlanan bilgiler aklın idrak alanının üstünde olduğundan bu tür bilgilere ancak ihsan edilirse sahip olunabilir. Fuyuzat da denilen bu bilgelere zahir alimleri, abid ve zahidler değil, gönül ehli olan mükâşefe ve müşahede erbabı sahip olabilir(İbn'ül-Arabi 1985: 90).

Resa'ilü İhḫvāni's-şafā'da ilimler riyazî, vazedilmiş şer'î ve hakîmî felsefi olmak üzere üç ana gruba ayrılmış, tasavvufa vazedilmiş şer'î ilimler arasında yer verilmiştir(Bustani 1957: 266-

272). Şemseddin Muhammed b. İbrahim el-İcî (öl. 1436'dan sonra) ilimleri şer'î, edebî ve hikemî olarak üçe ayırdıktan sonra şer'î ilimleri de asli ve fer'î diye iki kola ayırarak tasavvufu fer'î ilimler arasında almıştır(El-İci: 1^b.2^a). Ziyaeddin Abdullah b. Muhammed Ahıskavî (öl. 1797) de tasavvufa şer'î ilimler arasında yer vermiştir(Ahıskavi: 5^b.8^a).

Tasavvuf yolunun dış yüzü birtakım riyazet ve mücahedede bulunmak, iç yüzü de birtakım menziller ve makamlardan geçmek suretiyle Allah'a yükselmektir. Riyazet ve mücahede yolunda eğer dine bağlanırsa o ilme tasavvuf adı verilir(Bilgin 1995: 61-82).

Müslümanlar arasında yayılan tasavvuf yolu edebiyat alanında da etkili olmuştur... Her türlü güzellik, fikir ve heyecanı ifade etmeyi gaye bilen edebiyat, tasavvuf heyecan ve inancı için de bir ifade vasıtası olmuştur. Birçok büyük sufi duygu ve düşüncelerini şiirle dile getirmiş, bir kısmını da aynı konuda üstün bilgi, görgü, düşünüş ve duyularını başkalarına aktarmak suretiyle büyük eserler vermişlerdir(Banarlı 1971: 126). Birçok alimlerin tesiri altında gelişen tasavvuf cereyanı yine çeşitli sebeplerden dolayı İslam aleminde büyük bir kuvvet kazandı. Tasavvuf tarihinde yaygın olduğu şekliyle XII. yüzyıldan itibaren kurulup yayılan tarikatlerden sonra "medrese" yanında bir de "tekke"nin teşekkül ettiğini görürüz. Medresenin dar, sıkı havasına bir çeşit karşı koyma mahiyetinde olan bu cereyan tasavvufa hiç meyli olmayan şairlerde bile etkili olmuş, eserlerine az çok sufiyane bir renk vermek durumunda kalmışlardır. Özellikle Muhyiddin İbnü'l-Arabî (öl. 1240) ve Celaleddin-i Rumî'den (öl. 1273) sonra yalnız İran edebiyatında değil Türk edebiyatında da bu nüfuz giderek artmıştır(Köprülü 1934: 129-130).

1.3.3. Tekke Edebiyatı'nın Başlangıcı ve Tasavvufun Etkisi

Başlangıçta sadece dinin, giderek tasavvufun etkisi ile meydana gelen ve büyük bir kısmı yazıya geçirilen Tekke edebiyatının doğuş dönemindeki ürünlerine dini-tasavvufi başlık altında ortak bir isimlendirme yapılabilir(Bilgin 1995: 61-82). "Bu şiirlerde hem hece hem aruz vezni, hem Türk hem de Arap-Acem şekilleri kullanılmıştır. Bu şiirler, kendilerine mahsus muayyen vezin ve şekil ile ayrılmamışlar, fakat vezin ve şekilde ayırım yapmamak ve çok kere saz şiiri

şekliyle divan şiiri veznini veya saz şiiri vezniyle divan şiiri şeklini birleştirmek suretiyle ayrı bir hususiyet kazanmışlardır. Bu durum estetik anlayış ve anane bakımından da aynıdır. Yani dini ve tasavvufi şiirlerde hem saz şiiri hem divan şiiri estetiğinden unsurlar bulunmaktadır."(Kocatürk 1968: 3-4) Bir taraftan iktisadi-medeni bağlar, diğer taraftan da "tarikât"ların teşekkülü ile İslam sufilerinin göçebe Türkler arasında İslamiyeti yaymaya başlamaları, Türk boylarının IX. yüzyıldan itibaren yeni bir medeniyet dairesine girmesine yol açmıştır. "Ortaçağda dünya kara ticaretinin en önemli düğüm noktasından birini teşkil eden Horasan, aynı zamanda tasavvuf hareketlerinin de beşiği olur. Bunun sebebi ise şairlerin, dervişlerin, düşünürlerin iktisadi hayatın canlı olduğu yerlerde yani "refah"ın olduğu yerlerde kümelenmeleridir."(Tekin 1993: 14)

Türkler arasında tasavvufi düşüncenin yayılması İslam dininin yayılmasına paralel olarak oldukça süratli olmuştur. Herat, Nişabur, Merv IX. yüzyılda mutasavvıflarla dolmaya başladığı gibi X. yüzyılda da Buhara ve Fergana'da da şeyhlere tesadüf edilmeye başlandı. Türkler arasında da mutasavvıflar yetişti(Köprülü 1984: 18). Böylece tasavvufun etkisiyle doğan Tekke edebiyatının temelleri atılmış oldu(Bilgin 1995: 61-82).

Yusuf el-Hemedani'nin (öl. 1140-41) üçüncü halifesi olan ve "Pir-i Türkistan" diye anılan Ahmed Yesevi'nin Yesi'de irşada başladığı sıralarda Türkistan' da, Yedisu havalisinde kuvvetli bir İslamlaşma yanında İslam ülkelerinin her tarafına yayılan tasavvuf hareketleri de vardı. Tekkeler bu hareketin merkezi durumundaydı. Medrese, zahiri ilimlerin merkezi müessesesi olduğu gibi tekke de manevi ve ruhani ilimlerin merkezi bir müessesesi olmuştu. Ahmed Yesevi, Taşkent ve Siriderya yöresinde, Seyhun'un ötesindeki bozkırlarda göçebe Türkler arasında da kuvvetli nüfuz sahibi olmuştu. Sade bir dille ve halk edebiyatından alınma şekillerle hece vezninde "hikmet" adı verilen manzumeler söyleyerek İslam'ın esaslarını çevresindeki yerli halka ve göçebe köylülere anlayabilecekleri bir dil ve alıştıkları şekillerle aktarmaya çalışmıştır(Eraslan 1989: 159-161). Köprülü, "bedii bir kıymeti olmayan bu "hikmet"lerin, Türk halk kitleleri üzerinde asırlarca tesirli olmasını, dini-sufiyane unsurlar ile milli, yani eski Türk

halk edebiyatından alınan unsura"(Köprülü 1984: 167) bağlamaktadır. Türkçe ilahiler ve şiirler okuyan Ahmed Yesevi'nin dervişlerini Türkler, İslam öncesinde dini kudsiyet verdikleri alp, kam ve ozanlara benzeterek coşkuyla benimsemişlerdir. Harezmi ve İran bölgesinde yüksek tabakanın edebi dili Farsça iken Türklerde tasavvuf edebiyatı esas itibarıyla Türkçe yazılmıştır. Ahmed Yesevi'nin edebiyat sahasında ilk ve en tanınmış takipçisi ve üçüncü halifesi ve en eski Türk sufi şairlerden biri olan Hakim Süleyman Ata'nın (öl. 1186) Bakırgan Kitabı, Ahırzaman Kitabı, Hazret-i Meryem Kitabı gibi başlıca eserleri Orta Asya'da Türkçe yazılırken(Gülensoy 1991: 535-536) XIII. yüzyılın başlarında, Anadolu'da dini-tasavvufi edebiyat henüz teşekkül edecektir(Bilgin 1995: 61-82).

Karakterleri gereği, dışa dönük ve aksiyoner olan Türkler tarikatler aracılığı ile iç dünyalarına yönelerek soyuta ve metafiziğe açılmayı da gerçekleştirmişlerdir. Eski inanışlarının en seçkin kutsal tipi olan ozanlara benzeyen ve ilahiler, şiirler okuyan, Allah rızası için birçok iyiliklerde bulunan, onlara cennet ve saadet yollarını gösteren dervişleri hararetle benimsemişlerdir(Köprülü 1984: 19). Türk insanının cömertlik, fedakarlık, feragat, insan sevgisi vb. gibi evrensel değerlerinin çoğunda bu derviş ahlakının milli benliğimize işlenmiş bir uzantısı karşımıza çıkar. XI. yüzyıldan başlayıp XX. yüzyılın başlarına kadar süren tekkelerde tasavvuf erbabı, medreselerde din bilginlerinin ortaya koydukları edebiyat ürünleri genel olarak dini ve tasavvufi bir hüviyet göstermektedir. XIII. yüzyılda Türk milli kültürü yeni bir oluşum safhasına girmiştir. Doğu'dan Batı'ya kitleler halinde devam eden göçlerle birlikte çok sayıda mutasavvıf, alim ve sanatkar bir yandan Harezmi, Horasan ve Azerbaycan üzerinden Anadolu'ya girdiler, diğer yandan da Hindistan'a sarktılar. Bugün için Yeseviliğin Orta Asya ağırlıklı saha, Hindistan sahası ve Anadolu sahası olmak üzere başlıca üç ana coğrafi bölgede yayıldığını ve günümüze kadar devam ettiğini söyleyebiliriz(Ocak 1993: 299).

Anadolu'da Mevlana Celaleddin-i Rumi, Sühreverdi, Fahreddin-i Iraki, Ahi Evran, Evhadüddin-i Kirmani, Muhyiddin İbnü'l-Arabi, Sadreddin Konevi gibi alimler ve mutasavvıflar Farsça ve Arapça yazdıkları eserlerle tasavvufi düşünceleri, okumuş çevrelerde yayarken

Anadolu'ya gelen Yesevi dervişleri de aynı düşünceleri halka ulaştırmışlardır(Köprülü 1986: 184).

Orta Asya'da Ahmed Yesevi (öl. 1166) ile başlayan tekke edebiyatı, XIII-XIV. yüzyıllarda Anadolu'da büyük inkişaf göstermiştir(Mazıoğlu 1982: 83). Şiir, ilahi, türkü ve destanlarla halkın estetik kabiliyeti de beslenmiştir(Bilgin 1995: 61-82).

Büyük felakatlere yol açan Moğol istilasıyla Horasan ve Maveräünnehir'den Anadolu'ya gelen büyük kitlelerin arasında kendilerine "Alp erenler", "Horasan erenleri" gibi adlar verilen kolonizatör Türk dervişleri de bulunuyordu(Barkan 1942: 282-284). Türkistan ve Horasan yöresinden kalkıp gelen göçebe Türkmen kabileleri XI. yüzyılın sonlarından itibaren kısa zamanda bütün Anadolu'ya yayılır. Hemen hemen aynı tarihlerde stratejik önemi bulunan bazı noktalara tekkesini kurup postunu seren şeyhler ve kolonizatör dervişler de Anadolu'yu bir ağ gibi sarmaya başlar ve Anadolu'da Türk devletinin teşekkülü sırasında İslam'ın ilerlemesine, Türklerin birlik ve bütünlük kazanmalarına yardımcı olurlar(Bilgin 1995: 61-82).

Anadolu'da XII. yüzyıldan itibaren ilk örneklerini vermeye başlayan Türk edebiyatının başlangıçta Mevlevilik ve Bektaşilik gibi iki farklı koldan gelişme ve yayılma imkanı bulduğu görülür. Mevleviliğin daha kuruluşundan itibaren münevver zümreler ve yüksek idari çevrelerde doğup gelişmesinin yanında Bektaşi, Melami, Halveti tekkeler çevresinde geniş halk kitleleri için de sanat gayesi gütmeyen, sade, basit bir edebiyat gelişir ve Tekke edebiyatının ilk ürünleri verilir(Uçman 1985: 12-13).

XIII. asrın ilk çeyreğinin sonlarına doğru Moğol istilasından kaçıp Anadolu'ya gelen bir çok büyük sufinin tesiriyle I. Alaeddin Keykubad devrinden (1220-1237) başlayarak tasavvufi düşünce hız kazanmıştır. Öte yandan yine aynı sebeplerle Orta Asya ve özellikle Horasan bölgesinden Türkmen şeyh ve dervişleri de Anadolu'ya gelmiştir. Büyük merkezlerde Farsça bilen şehir halkına aynı dille hitap eden eserler yanında, tasavvuf fikriyatını halk tabakalarına yaymak şevkiyle yazılan dini ve tasavvufi eserler de Oğuz Türkçesi edebiyat ve yazı dili hüviyetiyle kendini göstermeye başlar. Böylece XIII. yüzyılın ilk yarısı içinde, doğrudan doğruya

Farsça bilmeyen bir kitleyi irşad gayesini güden Türkçe dini-tasavvufi bir edebiyatın doğuşuna şahit olunur. İran edebiyatı estetiğinin mahsulü klasik şiire geçiş, mülemmalarla başlamıştır. Farsça mısralar arasındaki Türkçe kelimeler bu geçişin ilk basamakları, ilk habercileridir(Akün 1994: 393).

XIII. yüzyılda Moğol akınlarıyla yıpranan Selçuklu Devleti'nin yerini beylikler alırken, devletin resmi dil kabul ettiği Farsçanın yerini beyliklerde yerli dil olan Türkçe almaya başlamıştır. Eserleri Farsça olmasına rağmen Mevlana Celaleddin-i Rumi bile Türkçe sözler, terkipler kullanmış, mülemma beyitler ve şiirler yazmıştır. Mevlana'nın oğlu Sultan Veled'in (öl. 1312) divanından, mesnevilerinden derlenen Türkçe beyitler ayrı bir divan meydana getirecek kadar çoktur(İşbudak-Bilge 1341).

Moğol akınında Batı'ya göçen büyük ve kudretli şeyhlerin tasavvufu yaymakta büyük bir tesiri oldu. Tasavvufun yayılmasında bir başka neden bu dönemde Anadolu' daki kargaşa ve huzursuzluktu. Selçuklu Devleti'nde düşünce özgürlüğünün bulunuşu, Moğol akınları nedeniyle devletin askeri ve ekonomik gücünün zayıflaması da Anadolu'da çok çeşitli mezhep ve meşrep temsilcilerinin bulunmasını kolaylaştırdı. Osmanlıların bulunduğu bölge Moğol zulmünden uzak ve tesiri az hissedilen yerlerdi.

Rum Abdalları, Kalenderi, Cami, Haydari, Vefai gibi çok değişik tasavvufi zümreler Anadolu'ya gelmişler ve Selçuklular döneminde henüz kurumsallaşmasa da çok güçlü bir Tasavvuf kültürünün oluşmasına zemin hazırlamışlardır. Halkın teşkilatlanmasında, fitne ve karışıklıkların giderilip, huzur ve sükunun sağlanmasında Mevleviyye, Rifaiyye ve daha sonraki yıllarda Bektaşilik gibi tarikatların rolü olmuştur. Sühreverdiyye'den Evhadüddin-i Kirmani (öl.634/1237), Kübreviyye'den Mirsadü'l-ibad'ın yazarı Necmeddin-i Daye (öl. 1256), Belh'ten gelen Mevlana (öl. 1273) aşk ve irfan erbabınca bir kutup sayılmış, özellikle Mesnevi' si Türk Tasavvuf edebiyatına çok büyük etki yapmıştır. Aynı yıllarda Sadreddin Konevi (öl. 1274) üvey babası İbn Arabi'nin (öl. 1240) fikirlerinin Anadolu'da yayılmasına öncülük etmiş, Fahreddin-i Iraki (öl. 1289?) Lemaat'ını Anadolu'da yazmış, Selçuklu veziri Muinüddin Pervane ona

Tokat'ta tekke yaptırmıştır. Bu dönemde Kırşehir ve dolaylarında Hacı Bektaş-ı Veli, Orta Anadolu'da Yunus Emre gibi ünlü sufiler bulunmaktadır(Bilgin 1995: 61-82). Türk tasavvuf edebiyatında adı geçen mutasavvıflar haricinde edebiyatımızda tasavvufi eserler veren Sultan Veled (öl.1312), Hacı Bektaş-ı Veli (öl. 1270?), Sadreddin-i Konevi (öl. 1274), Ahmed Fakih, Şeyyad Hamza, Aşık Paşa (öl. 1332), Elvan Çelebi (öl. 1358-59), Gülşehri [öl. 1404(?)], Süleyman Çelebi (öl. 1422), Hacı Bayram-ı Veli (öl. 1429-30), Kaygusuz Abdal [öl. 1444(?)], Eşrefoğlu Rumi (öl. 1469-70), Ali Şir Nevai (öl. 1501), Hüseyin Baykara (öl. 1506) gibi önemli sanatçılarımız vardır.

“Dil, vezin, nazım şekilleri ve hususiyetleri, ifade tarzı bakımlarından Türk halk edebiyatının birçok unsurlarını almış olan Tekke edebiyatı doğrudan doğruya klasik İslam kültürüne bağlıdır. Yunus Emre'nin (öl. 1320-21) sade Türkçe ile ifade ettiği fikirler, Mevlana'nın Farsça şiirlerindeki fikirlerden başka bir şey değildir. Bu fikirleri anlamak için ya medresede tahsil etmek veya bir tarikata intisap ederek yıllarca tekke muhiti içinde dervişlik yolunun erkan ve adabını öğrenmek gerekir. Tarikat mensupları, kendi görüşlerini geniş halk kitlelerine yayabilmek için mümkün olduğu nisbette sade bir dille halk edebiyatı ananelerine uygun eserler yazmışlardır. Her tarikatın edebi mahsulleri, kendilerine mahsus erkan ve adabı, kendi velilerinin menkıbelerini terennüm ederken tasavvufi yaşayışı memleketin bütün kesimlerinde daha kolay kabul görmesine zemin hazırladığını söyleyebiliriz. Çeşitli halk tabakalarına yayılmış olan tekke edebiyatının bu popüler mahsullerinden başka bir de aruz ile ve klasik şiir kaidelerine uygun olarak vücuda getirilmiş yüksek sınıfa mahsus bir kısım tekke edebiyatı mahsulleri daha vardır.”(Köprülü 1986: 185)

Osmanlı döneminde başlangıçta yalnızca dinin, giderek tasavvufun etkisiyle meydana gelen ve büyük bir kısmı yazıya geçirilen Türk Tasavvuf Edebiyatının doğuş dönemindeki ürünleri için "dini-tasavvufi" bir niteleme yapılabilir. Türk tasavvuf şiirinin bir bölümü öğüt verici, uyarıcı ve öğreticidir. Bir bölümü ise tasavvuf neşvesi içinde ilahi bir inancın heyecanıyla yazılmış, içtenliği ve coşkunluğuyla bütün halkın zevkine hitap edebilen şiirlerdir. Öğretici ve uyarıcı olan eserlerde züht ve takva büyük yer tutarken rindane ve aşıkane olan şiirlerde lirizm

ön plana çıkmıştır. Bunların ilahi ve nefes adıyla bestelenerek söylenmesi Türk tasavvuf şiirinin halka yayılmasında büyük rol oynamıştır. Halkın ruhi yükselişinde, irfan ve hüner sahibi olmasında, nefis eğitiminde tasavvuf erbabı ve onların yazdığı eserlerin etkisi büyük olmuştur. Bu tür eserlerde vahdet-i vücud (varlık birliği), Tanrının sıfatları, ilahi aşk, insan-ı kamil, ahlaki ve ruhi eğitim, velayet, keramet, sohbet, halvet, zikir, insanın yüceliği, yaratılış, tecelli, nefy ü ispat, seyr ü süluk, adab erkan, meratip, dünyanın faniliği, nefsin kötülüğü, gibi konular büyük yer tutar(Bilgin 1995: 61-82).

Eski edebiyatımızda tasavvufi deyişin büyük bir değeri vardır. Edebi sanatlara tutkun olan şairler, düşünce ve duygularını belirtirken tasavvuftan çok faydalanmışlardır. Tasavvufi deyişin en güzel örneklerine tekke şiirinde rastlanır. Türlü tarikatlara bağlı olan tekke şairleri, tasavvufi düşüncelerini bu yolda ustaca ortaya koymuşlardır. Bunlardan kimisi tarikatların usul ve adabını gösteren eğitici ve öğretici manzumeler, büyük bir bölümü de ilahi bir neşve ile yazılmış lirik, kimi kez de kalenderce şiirlerdir(Levend 1971: 182).

1.4. HALLÂC-I MANSÛR

1.4.1. Hayatı

Asıl adı "Ebû'l Moğit Huseyn bin Mansûr bin Mehemmed Beyzâvî"(Mojaddedi 2003: 589-592) olan Mansûr, babasının mesleğinden dolayı "Hallâc" adını almıştır. Tahirîler devri İran'ın günümüz Güney Horasan Eyaleti'ne bağlı Nehbendan Şehrîstânı'nın Meyghan kırsalındaki "Tûr" köyünde miladi 858 yılının ağustos ayında doğmuş; 26 Mart 922 tarihinde Bağdat'ta idam edilerek öldürülmüştür. Hallâc-ı Mansûr'un dedesi Mahamma Mecûsî, bir Zerdüşti idi(Mojaddedi 2003).

Yetişme muhiti Basra olmuştur. Burada, Beni Temim kabilesi azadlılarından muteber bir aileye mensup, Ummu'l-Hüseyn Karnabaiyye ile evlendi. Çok erken yaşlarda, H 260 senesinde kendini tasavvufa verdi. Tasavvufi yolda üç şeyhe hizmet etmiş, üçünden farklı alanlarda bilgi almıştır. Hocalarından birincisi Sehl-i Tüsteri'dir. 260-262 yılları arasında Ahvaz'da Sehl'in yanında Hadis ve Kur'an öğrenir. Bu sırada o, gece namazlarının hikmetini ve gerçek tasavvufi düşüncenin ne olduğunu anlar. Çünkü bu asrın müslümanları sünnete ve Kur'an'a sıkı sıkıya bağlıdırlar. Tasavvufi anlayışından dolayı H 261 senesinde Basra'ya sürülen Tüsteri'nin ardından Hallâc da gider(Cebecioğlu 1988: 333-342).

İkinci üstadı Amr el.Mekki' (öl. 909) dir. Hallâc sünnete son derece bağlı, İmam Buhari'nin yetiştirdiği bu zattan dersler alır. Ondan tevbenin zaruretini ve manevi hallere itibar etmeme gereğini öğrenir: "Tasavvuf, sıkı sıkı Kur'an'a bağlı olmaktan ibaret olup, sünnet de bu tarz düşünceye imkan verir", şeklindeki fikri de bu zattan alır. Hallâc H 264 yılında bir mutasavvıfın kızıyla evlenir; ondan dört oğlu olur(Cebecioğlu 1988: 333-342).

Hallâc'ın üçüncü ve önemli bir sima olan hocası, Bağdad Sufi Okulu'nun meşhur lideri Cüneyd-i Bağdadi'dir (öl. 910). Hicri 264 -284 yılları arasında, tam yirmi yıl onun hizmetinde bulunmuştur. Cüneyd'in, fikirlerini öğrettiği bir meclisi vardı. Hallâc, bu mecliste Nun, Futı, İbn Ata ve Şibli gibi meşhur mutasavvıflarla beraber oldu. Hallâc bu mecliste, tasavvufi tecrübelerinin temelini teşkil edecek bilgileri öğrendi. Cüneyd'in meclisinde Hallâc, kendine has

karakterini, çok geçmeden göstererek fikirleri ve görüşleri farklılık arzetti; sufi elbiseleri yerine çeşitli tipte, elbiseler giydi(Cebecioğlu 1988: 333-342).

Hallâc bundan sonra kendini pek şiddetli riyazet ve i'tikaf hayatına verdi. Vaaz ve irşad seyahatleri dolayısıyla bu riyazeti zaman zaman kesintiye uğradı(Massignon: 169).

H 282 de ilk haccını yaptı. Namaz kılarak, dua ederek, müşahedeyle meşgul olarak Kabe'nin yanında sıcaktan, soğuktan, yağmurdan kendini sakınmayarak bir yıl kaldı(Altıntaş 1984-85: 19).

Hicri 284'te Cüneyd'den ayrılan Hallâc kendi yolunu çizdi ve diğer sufilerden de ayrıldı. Diğer mutasavvıfların ona itimadı kalmamıştı. Zira hareketleri, onu diğer müslümanlardan ayırmaktaydı. Sufi elbisesini tamamen terk etti ve askerlerin kaba adını verdiği bir tip elbise veya murakka (kolsuz cübbe) giydi. Hicri 284'ten 286'ya kadar Tüster'de inzivaya çekildi. Hicri 286'dan sonra fikirlerini yaymak üzere seyahate çıktı.

Hallâc, Hicri 286-290 yılları arasında Horasan'da dolaştı. Ahvaz'da kaldı. Orada büyük itibar gördü. Sonra Irak'a geçti, Fars ülkesine gitti. Fakat Kum'dan kovuldu(Cebecioğlu 1988: 333-342).

Hicri 291'de ikinci defa hacca gitti, sonra Bağdad'a geldi. Gayr-i müslimlere vaaz etmek üzere Hindistan ve Doğu Türkistan'a gitti. İslam devletinin sınırlarında Hallâc, asker kıyafetiyle, Keşmir'deki Hinduları, Maçin'deki Türkler'i İslam'a davet etti. Bu gidişinde Hoten ve Turfan'a kadar uzandı(Massignon). Buralarda Hindu kast sınıflarından pek çok kişi müslüman oldu. Bu gün bile o müslümanlara "mansûrî" denir. Daha sonraları, Hint mistik anlayışını kendi tasavvufi görüşlerine kattığı iddia edilir. Bilhassa 'fena' hali ile, Hint 'yoga'sındaki yok olma hali arasındaki benzerlik dolayısıyla da suçlanır. Hatta Hindistan'da sihir öğrendiği söylenir(Altıntaş 1984-85: 25).

H 294-296 arası Mekke'de kaldığı III. haccında, müslümanları kendini öldürmek üzere davet etti. Hakka vuslat yolunda kendini ölü sayarak, sürekli olarak kurban edilmesini istedi. Bu fırtınalı iç dünyası kendisine hem dost, hem de düşman simalar kazandırdı. Muhalifleri arasında

Zahiri mezhebi kadısı İbn Davud, Şii bir fırka olan Beni Nevbaht, Mu'tezile'nin ünlü alimi Ebu Ali Cübbai'yi sayabiliriz. Kendisini destekleyenler de şunlardı: Şafii kadısı İbn Sureye, askeri bir komutan olan Hüseyin b. Hamdan, Hanbeli kıyamının tertipçisi İbnü'l-Mu'taz(Cebecioğlu 1988: 333-342).

Hallâc önce Ahvaz'a kaçtı. Daha sonra Sus şehrine geçti fakat yakınlarından birinin ihbarı ile orada yakalanıp tevkif olundu. Rivayete göre, sekiz yıl hapiste kaldığı süre içinde, Bağdat'ta şöhreti git gide arttı. Bundan sonra, eskiden sufiyye mesleğine intisab edip bilahare ayrılmış bulunan Avarid adlı birisi, reisü'l-kurra makamında bulunan İbn Mücahid'e, Hallâc'ı, düzmece kerametler gösteriyor diye ihbar etti. Hallâc muhakeme edildi. İlham akidesi, Allah aşkı uğruna kurban olma görüşü ve son olarak da beden kabesinin yıkılması gibi konuları ihtiva eden remizli, mecazlı ifadelerin ne mana ifade ettiğine bakılmaksızın, sözlerinin zahirine göre mahkum edildi. Onun "beden kabesinin yıkılması" ifadesi ardından Karmatilerin Ka'be'de gerçekten tahribat olayı vuku bulunca, ortalık iyice karıştı. İşte bu Karmati olayı, Samanilerin bazı müridleri himaye eder tutuma girmesi ve Hanbelilerin isyanı, Hallâc'ın mahkumiyetini hızlandırıcı faktörler oldu(Cebecioğlu 1988: 333-342).

Hallâc için başmabeynci Nasr ve annesi Sagab'ın halifeden af istekleri reddedildi. Halife Muktedir, Vezir Hamidin Maliki kadısı Ebu Ömer Hammadi'den aldığı idam fetvasını tasdik etti.

Yalnız bu arada Hallâc'ın idamına sebep olan konu üzerinde 'manevi hac' gibi bir başka varyantı da zikretmek gerek(Cebecioğlu 1988: 333-342).

Orada şu ifadeler vardır:

Hallâc'ın Karmati dailiği ithamıyla sorgulanıp yargılanması sırasında, kendisine ait manevi hacdan söz eden küçük bir defter ele geçer.

"Bir insan şer'i hac yapmak isterse, evinin bir odasına yerleşir. Belirli şartlarla oraya bir mihrap yapar, orada temizlenir (gusl), ihramı giyer, şunları söyler, şunları yapar böylece namaz kılar, Kur'an'ın şu suresini ezbere okur ve bu odanın etrafında tavaf yapar, orada şu şekilde

tesbihler yapar. Bütün bunları yapan, Mescid-i Haram'da Ka'be'yi tavaf etmiş gibi olur."(Altıntaş 1984-85: 26; Massignon: 275)

Kadılar tarafından bu husus kendisine sorulduğu zaman, Hallâc inkar etmedi. Ancak kendisinin bir nasihatte bulunduğunu, bir mecburiyet getirmediğini ve işittiği bir hadisi naklettiğini belirtti.

Birinci kadı Ebu Ömer, Hallâc'ı zındıklıkla suçlayarak idamına karar verdi.

İkinci kadı, İbn Mücahid'in halefi İbn Buhlul, "eğer bu, bir hadisin nakledilmesi ise Hallâc'a bunu tasvib edip etmediğini sormak gerekir. Belki tevbe edip vazgeçer", diye karar verdi. Ancak Vezir Hamid, Ebu Ömer'in fetvasını کافی görerek İbn Buhlul'un olmamasından bilistifade fetvayı onaylar(Cebecioğlu 1988: 333-342).

Zabıt katibinin oğlu İbn Zenci'nin hikayesi şöyle:

"Her gün Hallâc'ın müridlerinin evinde bulunan defter parçaları vezir Hamid'e getiriliyordu. Defterler onun önüne konuluyor, o da okuması için babama veriyordu. Hep böyle yapılıyordu. Bir gün babam, kadılardan Ebu Ömer ve İbn el-Uşrami'nin huzurunda Hallâc'ın risalelerinden birini okudu. Orada Hallâc şöyle diyordu: Şer'i haccı yapmak isteyen bir kimse, buna imkan bulamıyorsa evinde kapalı bir oda bulur. Her tarafı temizler ve hiç kimse girmez. Orada Beyt-i Haram'da yapar gibi tavaf yapar. Mekke'de yapılan dua ve ibadetleri de yapar. Mesela, 30 öksüz toplar, onları giydirir. Onlar yemeği yiyip ellerini yıkayınca, onlara birer gömlek ve yedi dirhem verir. İşte bu, ona hac sevabı kazandırır.

Babam bunu okuyup bitirince Kadı Ebül Ömer, Hallâc'a bunu nereden aldığını sordu. O da Hasan Basri'nin, Kitabü'l-İhlas'ından aldığını söyledi. Bunun üzerine kadı, 'Yalan söylüyorsun, senin kanın akıtılmalıdır.' dedi. İşte tam o sırada Vezir Hamid, şu söylediklerini yaz, diye araya girdi. Halbuki kadı daha cümlesini bitirmemişti. Vezir Hamid, kadıya tekrar söylediklerini yazmasını istedi. Kadı mevzuyu değiştirerek kendini savunmaya başladı. Hamid mürekkebi ona uzatıyor ve bir kağıda yazmasını söylüyordu. Kadı kabulden imtina etti. Fakat Vezir Hamid onu, başını uçurmakla tehdit ederek imzalamasını söyledi. O da fetvayı imzaladı;

‘Kanımı akıtmak helaldir.’ Ve mahkemenin diğere üyeleri de imzaladılar. Fetva okunduğı zaman Hallâc haykırdı: ‘Bedenim korunmuştur, günahsız kanım akıtılamaz. Benim imanım İslam’dır. Mezhebim sünnet ve sahabeyi taltiftir. Benim sünneti inceleyen pek çok kitabım vardır. Kitapçılarda satılıyor. Allah benim kanımı korusun.’ Bunları tekrar ederken hakkındaki karar kaleme alınıyordu. Dava bitti ve Hallâc hücreğine kondu.”(Altıntaş 1984-85: 27; Massignon: 281)

Karar, Hallâc’ın arkadaşı başmabeynci Nasr tarafından Halife’ye ulaştırılır. Nasır, bu velinin idamı oğlunun üzerinde kalır, diyerek halifenin annesini korkuttu. Gerçekten Halife idamı emretti, fakat hastalandı. Kararını geri aldı. Hastalıktan kurtuldu. Hamid, Halife’ye yeniden mektup yazarak idam konusunda onu sıkıştırdı. Halife vefat etti. Vezir Hamid, emniyet amirine idamı icra etmesini söyledi. O da halkın ayaklanmasından korkarak bunu reddetti. Fakat Hamid, onu koruyacağını söyleyerek idamın icra şeklini söyledi.

Asılmak üzere idam sehpasına getirilen Hallâc, kalabalık arasında bulunan Şibli’den seccadesini sermesini rica etti. Şibli seccadeyi serince Hallâc 2 rekat namaz kıldı. Birinci rekatta Fatiha ve Bakara Suresi 155. ayetini, ikinci rekatta da Fatiha ile Ali İmran Suresi 185. ayetini okudu. Selamdan sonra münacat... Derken cellad Ebu’l-Haris geldi, bir kılıç darbesiyle Hallâc’ın burnunu uçurdu. Bembeyaz saçlar bir anda kırmızıya boyandı. O anda Şibli ve Hallâc’ın dervişlerinden bir grup kendinden geçti(Massignon-Kraus 1936: 7-8).

Hallâc kemikleri görününceye kadar kamçlandı. Bu sırada Hallâc susuyor veya Allah diyerek kamçı sayısını sayıyordu. Hallâc’ın idamı konusunda rivayetler son derece acıklı biçimde nakledilmekte olup, kaynaklardan elde edilebilen bilgilere göre, idamında uygulanan şekil şu düzendeydi(Cebecioğlu 1988: 333-342).

1. Burnunun kesilmesi,
2. Kamçılanması,
3. Vücudunun parçalanması,
4. Darağacına asılması,

5. Teşhir olunması,
6. Kafasının uçurulması,
7. Cesedinin yakılması,
8. Vücut küllerinin bir minareden rüzgara savrulması veya nehre atılması(Massignon-Kraus 1936).

Ancak, biz bu durumu, İslami esaslar muvacehesinde yoruma ve incelemeye muhtaç bulmaktayız(Cebecioğlu 1988: 333-342).

Hallâc'ın son sözü Şura Suresi'nin 18. ayetini okumak oldu: "Ona inanmayanlar, acele olmasını beklerler. İnananlar ise korku ile titrerler. Ve onun gerçek olduğunu bilirler. İyi bilin ki kıyamet günü hakkında tartışanlar, derin bir sapıklık içindedirler".

İdamı 24 Zilka'de 309/26 Mart 922 tarihinde vuku bulmuştur(Cebecioğlu 1988: 333-342).

1.4.2. Hallâc'ın Görüşleri ve Mezhebi

O, sünnetle deruni tecrübe arasında mutlak hir uyum olmasını savunur. Vaazlarında daima Kur'an'a sarılmayı, çok sıkı riyazet yapmayı, ruha sinmiş bir ibadet anlayışına sahip olmayı devamlı tevbekar olmayı, durmaksızın Allah'ı aramayı bildirir. Kendisinin Allah'a ulaştığını hep ifade ederdi. Konuşmalarında en tanınmış ve en sahih hadislere müracaat ederdi. Ancak bu hadiselerin kendi tasavvufi tecrübelerine uygun oldukları da gerçektir. Kaynaklar, hadis rivayetinde isnat zincirindeki şahıslar yerine, sembolik isnatlar koyduğunu, yani insanlar yerine ilahi isimler ve manevi varlıklar yerleştirdiğini ifade ederler. Bundan gayesi isnatlarla konuşanın Allah olduğunu göstermekti. Mesela: "Hayatın ruhu, işitmenin ve insan görüşünün nuru, bana bildirdiler ki, gaybe, açık isim ve Allah'a göre, ademoğlu bana sabahleyin toprağa secde ederek kıldığı namazdan daha güzel bir ibadet sunamaz."

Hallâc her kesimden insanlara hitap etmiştir. Her kesime onlar gibi giyinerek gitmiş ve onlar gibi konuşarak hitabetmiştir. Bunun içindir ki zaman zaman sözlerini anlamakta zorluk çekilir. Mu'tezili'ye Mu'tezili gibi, sünniye sünni gibi konuştuğu söylenir. Bu sebeptendir ki

Karmati propagandası yaptığı söylenir. Gerçekte Hallâc, Hz. Ali sempatizanı idi. Mehdi gibi, Hz. İsa'nın da döneceğini savunuyordu. Ancak sünnete de sadık kalmak istediği biliniyordu. Mevcut iktidara itaatı emrederdi. Ölümü de bunu ispatlar. O, kalpleri kazanmaya çalışıyordu. Gayesi herkesin kulluk gereklerini yapmasıydı. Yine ilahi birliği yaşamak da onun hedeflerinden biriydi. Allah'ın aşkla yarattığına, Allah'ın insanda mevcut olduğuna dair ifadeleri vardır. Ahiret hayatının avam ve havas için farklı olacağını savunur. Avama hissi mükafat, havasa da cemallullahı kesikli müşahede mükafatı vardır. Hallâc'a göre insan iki cepheli bir kalptir, biri şehvani -ki maddeye eğilimlidir- diğeri ilahidir -ki ruhtur-(Cebecioğlu 1988: 333-342).

Hallâc, her şeyden önce iyi bir müslümandı. Onun tasavvufî düşüncesi tamamen Kur'an ve hadislerden kaynaklanmakta olup, mezhep olarak Hanbeli olmakla birlikte, mezheplerin azimete ait ahkâmını alarak onlarla amel etmeyi kendine mezhep edindiği, yine kendi ifadesinden anlaşılmaktadır. Takvasına gelince, ömrünün son kırk veya elli yılına ait farz namazların hepsini gusl abdesti ile kıldığı, gece namazlarını çokça kılıp iki rekatlı namazlarda bir Kur'an hatmi yaptığı Ahbar muhteviyatında zikrolunmaktadır(Cebecioğlu 1988: 333-342).

Hallâc'ın zikredilmeden geçilemeyecek çok önemli bir yönü de şudur: Kendi tasavvufî fikirleriyle, Sünni İslam arasında sürtüşme ortaya çıkınca Hallâc, birini diğerine feda etme yoluna gitmemiş her ikisine de sadık kalarak ölüme gitmeyi göze almıştır(Altıntaş 184-85: 31).

Onun meşhur 'Ene'l-Hak' sözü tarih boyunca yargılanmış, kimi zaman tevil edilmiş, kimi zaman redde maruz kalmıştır. Öyle sanıyoruz ki, Hallâc hakkında söylenenlerin tarih boyunca aldığı biçimler başlı başına bir araştırma konusu olabilir. Hallâc bu 'Ene'l-Hak' sözüyle kendisinin Allah olduğunu ifade etmek istememiştir(Arberry 1951: 49-60).

18. yüzyılın ilk yarısında vefat eden Erzurumlu İbrahim Hakkı da Hallâc'ın bu ifadesine şu beytle açıklık getirmiştir:

Söyleyen Nasırdır

Andan terceman Mansûr olur(Erzurumlu 1910: 294)

Oryantalistlerden Hallâc'ın vahdet-i vücudçu olduğunu ileri sürenlere rastlanmakla birlikte, burada Reynold Nicholson'ın tezine iştirak etmemek elde değil. Zira Hallâc, uluhiyet konusunda tenzihi elden bırakmamakla birlikte (Arberry 1942: 34), Ahbar'da da görüleceği üzere, özellikle bazı münacat ifadelerinde teşbihten de geri kalmamıştır. Hallâc mütenahi ile lamütenahiyi birbirini uzaktan seyreden iki varlık halinde görmez, ki bu durumda şuhudi tevhide nisbeti de uygun olmaz (Öztürk 1976:39-40; Nicholson: 132).

Oryantalistlerden Max Horten, Hallâc'ın Brahmanist bir düşünür olduğunu ileri sürerken (Arberry 1942: 38) bir Osmanlı Şeyhül-İslam'ı olan Ebu's-Suud Efendi'nin fetvası hayli ilgi çekici bir manzara arz eder (Cebecioğlu 1988: 333-342):

Mesela: Zeyd-i İmam "Mansûr bi hasebi's-şer' kafir oldu ise (yani Hallâc şeriata göre kafir oldu ise de) bi hasebi'l-hakika mü'min-i kamildir (Yani gerçekte olgun bir mü'mindir.). İnde'l-hakika da'vası sadıktır." dese, itikadı da bunun üzerine olduğu takdirce, şer'an Zeyd'e ne lazım olur?

el-Cevab: Mansûr'a lazım olan lazımdır. (Yani Zeyd öldürülür).

Bu surette: Zeyd-i İmamın kılıverdiği salat iade olunmak lazım olur mu?

el-Cevab: olur (Düzdağ 1972: 192).

1.4.3. Hallâc'ı Tutanlar ve Ona Karşı Olanlar

Hallâc, İslam tarihinin kronolojik seyri içinde pek çok taraftar, pek çok da muhalif bulmuştur. Kendi ifadesiyle "dinde taassub gösteren" muhalifleri, "hakkında hüsn-i zan besleyenler" de taraftarları olmuştur. İşte bu keyfiyet Hallâc'ın vefat ettiği M 922 tarihinde varit olduğu gibi 1066 yıl sonra bugün de aynı canlılığıyla varittir.

Tekke-medrese mücadelesi içinde yukarıda zikrettiğimiz gibi Hallâc da nasibini alan öneimli bir sufi simadır. Bu mücadelede Mevlana'nın dediği gibi, sufilerin bulunduğu kefedede daima "kellelerden tepeler" bulunagelmıştır (Cebecioğlu 1988: 333-342).

İşte Hallâc'a muhalefet edenler:

1. İbn Davud
2. İbn Hazm
3. İbn Dîhyetu'l-Kelbi
4. Zehebi
5. İbn Mücahid
6. Maarri
7. A.Y. Kazvini
8. Bakıllani
9. İsfarayini
10. Cuveyni
11. Şia Rafızileri

Hallâc'a taraftar olanlar:

1. İbn Sureye
2. Bir kısım Şafiiler
3. A.T. Uşşari
4. İbn Akil
5. İbn Mukarreb
6. Şibli
7. Kuşeyri
8. Gazzali
9. Fahreddin Razi
10. Tevhidi
11. Suhreverdi-i Halebi
12. Nasıruddin-i Tusi
13. İbn Seb'in

14. Şusteri
15. Nasrabazi
16. İbn Ebi'l-Hayr
17. Yusuf-ı Hemedani
18. Hakim Sana'i
19. Yunus Emre
20. Feridüddin Attar
21. Nesimi
22. Lamii
23. Muridi
24. Niyazi-i Mısri(Massignon: 169).

1.4.4. Eserleri

- 1- İki İbn Ata ve Şakir b. Ahmed'e hitaben yazılmış altı mektup.
- 2- Tasavvufa dair 350 kadar vecize (Huzbehan Bakli ve Sülemi mecmualarının zeyli).
- 3- Vaazlarına dair 74 hülasa (Ahbaru'l-Hallâc).
- 4- 80 parça manzume (Journal Asiatique, Paris 1931, ayrı baskı).
- 5- 2 mensur mecmua.
- 6- H 290/ M 903 senesinden evvele ait 27 rivayet.
- 7- 11 Tavasın, Paris 1912. (Bu eser, Yaşar Nuri Öztürk tarafından dilimize kazandırılmış bulunmaktadır)(Massignon: 169).

Yaptığımız incelemelere göre bu yedi kalem eserin ikisi dilimize çevrilmiş olup, diğerlerinin de kültürümüze mal edilmesinin gereğine inanmaktayız(Cebecioğlu 1988: 333-342).

2. DEĞERLENDİRME

2.1. MANSÛR-NÂME

Hallâc-ı Mansûr'un halk, divan ve çağdaş şiirimizde çok büyük tesiri vardır. Şairlerimiz çok çeşitli vesileler ile ondan söz etmişler, birçoğu onun fikirlerini dile getirmiş, birçoğu ise onunla ilgili olay, rivayet ve kavramlara yer vermişlerdir. Hatta onun hayatını ve fikirlerini işleyen manzumeler "Mansûr-nâme" adı verilen bir tür bile doğurmuştur. Mansûrnâmeler Hallâc-ı Mansûr'un hayatı ve kerametlerini işleyen mesnevî nazım şekliyle yazılan tahkiyeli eserlerdir. Hallâc-ı Mansûr'un hayatı Hurufiler bazı Melami ve Batini tarikatlar tarafından menkıbe haline getirilmiş ve hayatı destanlaştırılmış, bu menkıbeler Attar(Niyazi, nşr. Mustafa Tatçı 1994: 81-95) tarafından müstakil bir kitap haline getirilmiştir(Kuzucular 2016). Niyâzî (XIV-XV. y.y.), Ahmed-i Dâi (?-1421), Mürîdî Aydıî (XIV-XV, y.y.), Niyâzî-i Mısrî (1697-1694) mansûrnâme yazan şairlerdir(Güngör 1999: 581-597).

Üzerinde çalıştığımız eser Mürîdî Aydıî'nin Mansûr-nâme'sidir.

2.1.1. Nazım Özellikleri, Üslubu ve Konusu

Mansûr-nâme; eski edebiyatımızda konu birliği dahilinde uzun olayların anlatıldığı mesnevi nazım türüyle, tabii olarak Türk edebiyatında en çok tercih edilen nazım birimlerinden biri olan beyit ile yazılmıştır. Eser 1026 beyitten oluşmuştur ve aruz kalıplarından "fâilâtün fâilâtün fâilün" kalıbıyla yazılmıştır. İfade güzelliği oluşturmak amacıyla aruz kalıbının yanında redif(1b/1), tam kafiye(1b/12), zengin kafiye(1b/11) tunç kafiye(1b/4) gibi ahenk unsurlarından sıkça yararlanılmıştır. Şairin az sıklıkta tekrara düşmesi bazı aruz ve kafiye hataları yaptığı görülse de eserdeki ahenk ve akıcılık bozulmamaktadır. Tüm bu etmenler bir araya geldiğinde Aydıî'nin "sanatkarlık" yönünün ön planda olduğunu düşünebiliriz. Ama sanatkarlık yönünün yanında öğreticilik yönü de zaman zaman ön plana çıkmaktadır. Eserde şairin okuyucuya 36 defa "diñle" diye seslenmesi öğretici ve edebi niteliklerin iç içe geçtiğini gösterir. Örnek olarak aşağıdaki beyitleri gösterebiliriz:

35b/9 Yine diñle bir beşâret [iy] güzîn
Sır tıyasın ger açarsañ cân gözün

35b/10 Ol göz-ile göresin ‘ibret nedür
Cân kulağıyla işit hikmet nedür

Mansûr-nâme'nin 1b/1-1b/6 beyitleri arasında Allah'ın yüceliği anlatan, Allah'ı öven ve O'na yakarışı dile getiren münacaat bölümü yer almaktadır. Eserin 1b/7-1b/11 beyitleri arasında ise Hz. Muhammet'i öven ve ondan şefaah dilemek amacıyla yazılan naat bölümü yer almaktadır. Eserin devamında Allah'ın insanı yarattıktan sonra insanlara “aşk”ı bulması için akıl verdiğinden ve bu akıl ile insanların doğru yolu bulması gerektiğinden bahsedilmiştir. Ardından mesnevilerde asıl konunun işlendiği bölüm olarak görülen “Agaz-ı Destan” bölümünde Hallâc-ı Mansûr'un ilahi aşkı, zindana atılması, idam edilmesi, kerametleri ve idamından sonra yaşananlar anlatılmıştır.

Mansûr'un kerametlerini şu şekilde sıralayabiliriz:

1. Demir örsü su haline getirmesi,
2. Zindandaki mahkumları iplerinden kurtarması,
3. Zindanın kapısını açması ve herkesin üstüne nur saçılması,
4. Zindanda duvarı yarıp dört yüz kapı açması,
5. Zindana sığmayıp taşması,
6. Zindanda kaybolması,
7. Zindanın kaybolması,
8. Zindanın ve Mansûr'un beraber kaybolması,
9. Serçeye dönüşmesi,
10. Akan kanının ene'l-Hak yazması
11. Yakılan bedeninden yemyeşil dumanın çıkması ve bu dumandan gelen “ene'l-Hak” sesi,

12. Külünün Dicle ırmağına düşmesiyle Dicle'nin taşıp sele yol açması,
13. Savrulan külününün “ene'l-Hak” söylemesi
14. Öldükten sonra hırkasının seli durdurup tüm halkı kurtarması.

Ardından müellif, 38b/6-40b/5 beyitleri arasında okuyana nasihatlerde bulunup aynı zamanda “aşk” ile “akıl” arasında bir kıyaslamaya gitmiştir. Son olarak 40b/7 ve 40b/11 beyitleri arasında eseri okuyana, dinleyene, yazana -kendine- ve tüm iman ehline dua eden müellif “hitame” adı verdiğimiz son beyitte eserin yazılış tarihini belirtmiştir:

40b/13 Temmetü'l kitāb tea'vün el-melik ü el-vehhab fī yevm-i çeharşenbe
Fī evāsıṭ-ı şa'bān sene-i sitte ve şelaşīn ve tisu'mie¹

2.1.2. İmla Özellikleri

XVI. yüzyılda yazılan Mansûr-nâme'de azımsanmayacak derecede Eski Anadolu Türkçesi'nin imla özelliklerine rastlamaktayız. Son beyitte her ne kadar eserin H 936 tarihinde (XVI. yy.) tamamlandığı belirtilse de imla özellikleri bizi, eserin daha erken yüzyıllarda yazıldığı düşüncesine götürmektedir.

Mansûr-nâme'nin imla özelliklerini şu şekilde sıralayabiliriz:

1. Eser Arapça yazılan son beyit (hitame) haricinde Türkçe ve harekeli yazılmıştır. (bk.40b/13)
2. Bazı kelimelerde söz içi “e” sesi “elif” (ل) ile gösterilmiştir. (كاسك – kesüj bk. 26b/3)
3. Söz başı t- > d- değişimi tamamlanmamıştır. (طغرو - çoğru bk. 24b/13, ظلمدي - çalmadı bk. 39a/7)
4. i > e değişimi standartlaşmamıştır. (إتدؤنؤز - itdünöz - 33a/10)
5. Bazı Farsça kelimelerde “dal” (د) sesi yerine “zel” (ذ) sesi kullanılmıştır. (خشنؤذ - hoşnöz bk. 26b/8 , شاذ – şāz bk. 8b/9)

¹ Kitap, 936 senesinin Şaban ayı ortasında, çarşamba günü, mülk sahibi ve bağışlayan Allah'ın yardımıyla tamamlandı.

6. Arapçada sonu “a ” sesi ile biten kelimelerde bu ses “ye” (ى) ile gösterilmiştir. (ما‘نآ - ma‘nā bk. 16b/3)
7. Birinci çoğul şahıs eki “-vUZ” şeklinde kullanılmıştır. (دوتاوز - dutavuz bk. 26b/11)
8. Gelecek zaman eki olarak “-IsAr” kullanılmıştır. (اولاشسر - ulaşısar bk. 4b/8)
9. “-mAdAn” zarf-fiil eki “-mAdIn” şeklinde yazılmıştır. (درمدین - durmadın bk. 9b/12)
10. Eski Türkçe’de bulunan “-Ilg” isimden isim yapım ekinin sonundaki “g” sesinin düşmesi yuvarlaklaşmaya yol açmıştır. (بغلو - bağılu bk. 10a/1)
11. İsimlere olumsuzluk anlamı veren “-sIz” ekinde, 1. tekil şahıs iyelik ekinde, fiilden fiil yapım ekleri ve isimlerde yuvarlaklaşma görülür. (السز - elsüz bk.30a/5, الوم - elüm bk. 25b/4, بندر - bandur- bk. 36b/9, التون - altun bk. 20b/4)
12. Ünsüz uyumu gerçekleşmemiştir. (اونتدردي - unutdurdı bk. 40a/10)
13. Birinci tekil şahıs eki olarak “- van” eki kullanılmıştır. (اولرون - olurvan bk. 40a/2)
14. Bağlaç harfi (و) kendinden önceki kelimeyle birleşmiştir. (باشو جان - baş u cān bk. 5a/11)
15. Arapça ve Farsça kelimelerdeki tamlama “ye”si (ى) , “vav”(و) sesiyle yazılmıştır. (أبوحیات - āb-u ḥayāta bk. 26b/7)
16. “u/ü” (و) bağlacı yerine “ye” (ى) harekesiyle tamlamalar oluşturulmuştur. (عرش كورسى - ‘arş-ı kürsî bk. 27a/1)
17. Arkaikleşme özelliği gösteren birleşik fiil örnekleri bulunmaktadır. (ياووارمش – yavuvarmış bk. 4b/13)
18. Farsça yapılı bazı birleşik kelimeler “-u, -ü” (و) sesiyle kurulmuştur. (نامدار - nāmudār bk. 27b/6)
19. Birleşik yapılı kelimeler “-ı, -i” (ى) sesiyle harekelenerek birleştirilmiştir. (مأهلقا - māhılıkā bk. 21a/10)
20. Bazı Farsça kelimelerin ikili kullanımları görülmektedir. (پایمال - pāyimāl bk. 8b/10, پایمال - pāyumāl bk. 20a/2)
21. Arapça bazı kelimerde ikili kullanım görülmektedir. (فدا - fidā bk. 5a/9, فدي - fidī bk. 7b/4)

2.1.3. Yazarı

Çalışmamızın konusu olan ve Milli Kütüphane’de bulunan Mansûr-nâme’nin yazarı Mürîdî Aydîni’nin hayatı hakkında kesin bilgilere sahip değiliz. Kılıç Atabey’in “Mürîdî ve Pend Ricâl Mesnevîsi”(Kılıç 2005) adlı eserine değinerek Mürîdî Aydîni ile ilgili bilgiler veren Abdülkadir Dağlar(Öğr. Gör., Erciyes Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, KAYSERİ. adaglar@erciyes.edu.tr) Mürîdî Aydîni ile ilgili şunları nakletmektedir:

“Mesnevî metninin 217-224. beyitleri arasında bulunan manzumeden, Mürîdî’nin M 1429’da Bursa’da ölen Emir Sultan’ın mürîdi olduğunun anlaşıldığını ve 14-15. yüzyıllarda yaşamış olma ihtimalinin kuvvet kazandığını ileri sürmektedir. Yazar, Mürîdî’nin nereli olduğuna dair eserin 244. beytini (Sorarsañ şehri Aydın ilinde / Adı Şart bellü meşhur halk içinde) delil olarak gösterir. Ancak, ilk mısırâdaki Aydın ili terkihi ile Pend-i Ricâl’in bazı nüshaları ve Mürîdî’nin diğer eserlerinin bazı nüshalarında müellif ismi olarak sonradan eklenen Mürîdî Aydîni ibaresindeki Aydîni nisbetinin, bazı araştırmacıların yaptığı gibi, müellifin günümüzdeki Aydın ilinden sayılmasına yetmeyeceğini ifade eden Kılıç, ikinci mısırâdaki Şart kelimesinden ve o dönemle ilgili tahrir defterlerinden hareketle Şart’ın, Aydın vilâyetine bağlı bir kaza olduğu, günümüzde ise Manisa ili sınırlarında bulunduğunu tespit eder. Bu duruma göre Mürîdî Manisalı olmalıdır(Aktaran: Dağlar 2008).

Yine aynı çalışmada Mürîdî Aydîni’nin yaşadığı yüzyılla ilgili önemli bilgileri görüyoruz: “Kitabın Mürîdî bölümünün *Hayatı* alt bölümünde, Vasfi Mahir Kocatürk’ün Büyük Türk Edebiyatı Tarihi’nden istifade ile Pend-i Ricâl’in 14-15. yüzyıl Anadolu sahasının dil özelliklerini göstermesinin, Mürîdî’nin yaşadığı dönem hakkında bilgi verdiğini ifade eden Kılıç, bu durumun, eserin elde bulunan en eski nüshasının H. 1096 Ramazan / M. 1685 Ağustos’una ait olması, yani arada en az iki asırlık uzun zaman dilimi bulunması yönünden şüpheyile karşılanması gereken bir durum olduğunu belirtmektedir(Aktaran: Dağlar 2008).

Mürîdî Aydîni adına kayıtlı beş eser bulunmaktadır:

1. Mansûrnâme (H 936 - M 1529, Milli Kütüphane, Yazmalar Koleksiyonu, Ankara, Arşiv No: 06 Mil Yz A 6309)
2. Mevlûd (H 1231 - M 1518, İzmir Milli Kütüphanesi, İzmir, Arşiv No:2019)
3. Pend-i Ricâl (Mısır Milli Kütüphanesi, Türkçe Yazmaları, Kahire, Arşiv No: Mecâmi Türkî Talat 33)
4. Gülizar(Kılıç 2005)
5. İbretnâme(Kılıç 2005)

Ayrıca “Mürîdî” adına kayıtlı iki eser daha mevcuttur:

1. Manzûme-i Hakâ'ik (H 1074 - M 1663, Milli Kütüphane, Yazmalar Koleksiyonu, Ankara, Arşiv No: 06 Mil Yz A 8962/3)
2. Manzûme-i 'İber (Milli Kütüphane, Yazmalar Koleksiyonu, Ankara, Arşiv No: 06 Mil Yz A 6042)

Mürîdî Aydıî'nin Pend-i Ricâl adlı eseri üzerinde Prof. Dr. Kılıç Atabey'in çalışması vardır (Kılıç 2005). Aynı eser üzerinde Abdülkadir Dağlar'ın makalesi bulunmaktadır (Dağlar 2008). Dağlar, Aydıî'nin eserleriyle ilgili şunları aktarmaktadır: “Kaynaklarda Gülizar, İbretnâme, Mansûr-nâme, Mevlid gibi ona isnad edilen veya onun olduğu tahmin edilen eserlerin varlığından bahsedilse de, Kılıç'a göre Mürîdî'nin elimizde bulunan tek eseri dinî, tasavvufî, didaktik özellikler arz eden Pend-i Ricâl adlı nasihatnâmesidir.”

Aydî'nin üzerinde çalışılan az sayıda eseri olduğu için edebi kişiliği hakkındaki çıkarımları, bu eserler üzerinden yapabiliriz. Mansûr-nâme'nin nazım özellikleri kısmında sanatçının edebi kişiliğiyle ilgili görüşlerimizi belirtmiştik(bk. Nazım Özellikleri, Üslubu ve Konusu).

Atabey Kılıç, Mürîdî Aydıî'nin Pend-i Ricâl adlı eserinden hareketle, sanatçı yönünden çok eğitici-öğretici yönünün daha ağır bastığını, bu sebeple eserinde estetik endişelerden uzak bir edip tablosu ile karşılaştığımızı, aruza hâkim, ancak ona çok da fazla tâbi olmayı düşünmeyen bir düşünceye sâhip olduğunu, hattâ nâdir olarak görülen mesnevî beyitlerinde birden fazla vezin

kullanma yolunda giderek eserini iki farklı vezinle yazacak kadar rahat bir düşüncede olduğunu, ulaşmayı hedeflediği kitle sebebiyle yabancı tamlamalardan mümkün olduğunca arınmış sâde bir dil kullandığını söylemenin mümkün olduğunu örneklerle anlatmaktadır(Aktaran: Dağlar 2008).

2.1.4. Nüshalar

1. Mansûrnâme (H 936 - M 1529, Milli Kütüphane, Yazmalar Koleksiyonu, Ankara, Arşiv No: 06 Mil Yz A 6309)
2. Mansurnâme (İstanbul Millet Kütüphanesi, Ali Emiri Koleksiyonu, İstanbul, Arşiv No: 34 Ae Manzum 778/2)
3. Mansûr-nâme-i Hallâc (Milli Kütüphane, Yazmalar Koleksiyonu, Ankara, Arşiv No: 06 Mil Yz A 9488/1)

Üzerinde çalıştığımız eserin künyesi şu şekildedir:

Genel Bilgiler	
Arşiv Numarası	06 Mil Yz A 6309
Eser Adı	Mansûr-nâme
Yazar Adı	Mürîdî Aydınî
Dili	Türkçe
İstinsah Tarihi Hicri (Miladi)	936(1529)
Bulunduğu Yer	Milli Kütüphane – Ankara
Koleksiyon	Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu
Dvd Numarası	379
Özellikler	
Ölçü	205x150 – 165x112
Yaprak	40
Satır	13
Yazı Türü	Harekeli Nesih
Kağıt Türü	Abadî
Notlar	
Sırtı siyah meşin, cilt kapakları ebru kağıt kaplı, harab olmuş, meşin bir cilt içerisinde. Eser, Osmanlı edebiyatına aittir. Sözüstleri kırmızıdır. Yapraklar rutubet lekeli. Satın alma ; Kemal Yavuz ; 1990. S.N. 90/2-842. Kaynaklar: Os. Mü., II. 415a	

2.2. MANSÛR-NÂME'DEKİ TASAVVUF ÖĞRETİLERİ

Hoca Ahmet Yesevi'nin "hikmet" adı verilen öğretici şiirleriyle tohumları atılan tasavvuf anlayışı, geçen yüzyıllar boyunca hem divan edebiyatında hem halk edebiyatında etkisini hissettirmiş ve bu etki çağdaş edebiyatımızda da devam etmiştir. Geçen zaman içerisinde birçok şairin tasavvuf anlayışı içerisinde değindiği konular ve kullandığı kavramlar zaman içerisinde kalıplaşmaya başlayıp günümüze kadar ulaşmıştır. Kuşkusuz Türk milleti ve sanatçıları tarafından çok sevilen ve edebi eserlerimizde telmihlerde bulunduğumuz Hallâc-ı Mansûr'un hayatını anlatan Mansûr-nâme'de de birçok tasavvufi kavram bulunmaktadır.

Tasavvufa göre mutlak varlık yüce Allah'tır ve O'nun dışında kalan her şey Allah'ın kudretinin tecellisidir. Bunun farkında olan tasavvuf ehli düşünürler, Allah ve kul arasındaki ilişkiyi farklı bir boyuta taşımıştır. İnsanın Allah'la arasındaki bağı yalnızca cenneti arzuladığımız veya cehennemden korunmak için oluşmaması gerektiğini, her şeyin yaratıcısı olan Allah'ın her şeyi insan için yarattığını ve tüm bunların amacının Allah'ın "bilinmek" arzusu olduğu fikrini belirtmişlerdir. Binaenaleyh tasavvuf ehli bir kimse için bu durum Allah'ı "bilme" arzusunu da ortaya çıkarmaktadır. Mürşitlere göre Allah'ı bilmek; Allah'ı, Allah'ın yarattığı ve sıfatlarının tecellisi olan kainatı, envaiçeşit mahlukatı yalnızca akıl yoluyla tefekkür ederek gerçekleşmez. Çünkü akıl, varlıkların çoğu zaman görünen yüzünü açıklar; fakat hakikat, varlıkların görünmeyen iç yüzündedir. Hakikati idrak edebilmek için aklın yanında kalbin ve hislerin de yol göstericiliği gerekmektedir. Tüm bu yöntemlerle hakikate ulaşan kişi tek ve ebedi varlığın Allah olduğunu idrak ederek "insan-ı kamil" (olgun insan) mertebesine ulaşır ve "mutlak varlığın" hakikatinin yanında kendini ve Allah haricindeki varlıkları ölümlü olarak gördüğü için yok hükmünde sayar. Tasavvufun bu gibi temel fikirleri "Allah-kul" ilişkisinin yanında "Maşuk-aşık" ilişkisini de ortaya koymuştur. Yani kesret alemini, canlı ve cansız bütün varlıkları yaratma kudretine sahip, bilinmeye ve sevmeye layık olan Allah "Maşuk"; envaiçeşit varlığın kendisi için yaratıldığını bilen insan da "Aşık"tır.

Hayat hikayesinden de anlaşılacağı üzere küçük yaşlardan itibaren dini eğitim gören, İslam'ın vecibelerini yerine getirerek yaşayan Hallâc-ı Mansûr; neden "enelhakk" dedi? "Ben

Hakk'ım" ifadesiyle neyi anlatmak istedi? Bu ifadeyle Mansûr gerçekten şirke mi düştü yoksa Allah'ın varlığı karşısında başka bir varlığı - yani kendisini - var kabul etmeyi şirk olarak mı gördü? Hallâc-ı Mansûr'un hakikatin sırrına eriştiğini düşünüp ona taraflar olanlar Mansûr'un insan-ı kamil mertebesine ulaşıp Allah'ın varlığında yok olduğunu (fenafillah) söylemektedir. İnsan-ı kamil teriminin manasıyla ilgili Cebecioğlu'nun söylediklerine yer vermek gerekir:

İnsan-ı kamil, vücûb ile imkan arasında berzahdır; hadis sıfatlarla, kıdem sıfatlarını ve hükümlerin arasını toplayan aynadır. O Hakk ile halk arasında vasıtaadır. Hakk'ın feyzi, imdadı onun vasıtasıyla yayılır. Hakk'tan gayri herşey, ulvî veya süflîdir. Her ikisi arasında, ikisinden de ayrı olmayan bir berzahiyet olmasaydı, irtibatsızlık sebebiyle İlâhî yardım âleminde hiçbirşey ulaşmazdı. Cürcanî'ye göre o; kevnî, küllî, cüz'î, İlâhî âlemlerin tümünü toplar. O, İlâhî, kevnî kitapların tümünü toplayan bir kitaptır. O, ruhu ve akli bakımından "Ümmü'l-Kitâb" adı verilen akli bir kitaptır. O, kalbi bakımından Levh-i Mahfuz kitabıdır. Yine o, nefsi açısından mahv (yok olma) ve isbat (var olma) kitabıdır. O, temizlerden başkasınca idrak edilemeyen temiz, yüce, şerefli bir suhufur. Akl-ı evvel'in âleme nisbeti, insanî ruhun bedene nisbeti gibidir, insan-ı kâmil, Hakk'ın tam olarak zuhur ettiği yerdir. İnsan-ı kâmil'e ulaşan Hakk'a vâsıl olmuştur, insan-ı kâmilî gören Hakk'ı görmüş gibidir. İnsan-ı kâmilî seven Hakk'ı sever. "Eğer Allah'ı seviyorsanız, Bana uyunuz ki Allah da sizi sevsin" (Ali İmran/31) âyetinin de gösterdiği gibi, ona itaat, Hakk'a itaat, ona isyan Hakk'a isyan gibidir. O'nun makbulü, Hakk'ın makbulüdür. İnsan-ı kâmilden murad, Hz. Muhammed Mustafa ve O'nun manevî mirasına sahip olanlardır. İnsan-ı kâmil, Allah'a gerçek manada halife olmuştur, insan-ı kâmil'e güneş, bulut, simurg (otuz kuş), bahr-ı muhit gibi çeşitli isimler verilmiştir(Cebecioğlu 2004).

Yaşadığı dönemde dini görüşleriyle kendisine taraftar kadar birçok düşman da edinen Hallâc-ı Mansûr'un dini görüşünün geçen yüzyıllar boyunca olduğu gibi günümüzde de genç nesiller veya yeteri kadar tasavvufi bilgi ve tecrübeye sahip olmayan insanlar tarafından anlaşılmadığı görülmektedir. Çalışmamızın bu başlığında Mansûr-nâme'den hareketle Hallâc-ı Mansûr'un tasavvufi görüşünü temel tasavvufi terimlerden yola çıkarak değerlendirmeye çalıştık. İlk bakışta anlaşılmayan ya da yalnızca gerçek anlamlarıyla düşünülüp yanlış

anlaşılmaya sebebiyet veren Mansûr'a ait bazı ifadelerin tasavvufi terimlerin açıklamalarıyla incelenmesi, Hallâc-ı Mansûr'un daha iyi anlaşılmasını sağlayacaktır. Bu terimlerin anlamlarının açıklanmasında Prof. Dr. Ethem Cebecioğlu'nun Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü'nden yararlanılmıştır(Cebecioğlu 2004). Tüm tasavvufi kavramların açıklanması yerine Hallâc-ı Mansûr'un fikirlerini şeffaflaştıran ve Mansûr-nâme'de vücut bulan terimlere ver verilmiştir.

2.2.1. Ab-ı Hayat: Farsça, hayat suyu manasındadır. Bu suyu içenin ölümsüz olacağına inanılır. Aynı manaya gelen başka terimler de vardır: Ab-ı zindegî, ab-ı cavidani, dirilik suyu, bengisu, hayat kaynağı, aynü'l-hayat, nehrül-hayat, ab-ı Hızır, ab-ı iskender. Tasavvufta ab-ı hayat, Allah'ın el-Hayy isminin hakikatinden ibarettir. Bu ismi öz vasfı haline getiren kimse, ab-ı hayatı içmiş olur. Artık o, Hakk'ın "hayy" sıfatıyla hayatta olduğu gibi diğer canlılar da onun sayesinde hayat kazanır. Bu mertebedeki insanın hayatı, Hakk'ın hayatıdır başkasında bulunmaz(Cebecioğlu 2004: 28).

26b/7 İndürüp âhîr bu cismi yanduruş
Cânumı âb-u hayâta kıanduruş

Bu beyitte Mansûr, asıldıktan sonra bedeninin yakılmasını istemektedir. Çünkü kendisinin zaten fani olduğunu belirtmiştir. Enelhakk yolunda asılması ve yakılması onu yok etmeyecek, tam aksine Mansûr, bulunduğu yol üzere bu şekilde idam edildiğinde ab-ı hayata kanacağını, yani ölümsüzlük suyunu içmiş gibi ebediyen canlı, diri olacağını düşünmektedir.

2.2.2. Adem: Arapça, “vücut”un zıddı olup yokluk manasına gelir. Tasavvufta Hak'tan gayrisi anlamındadır. Tasavvufî açıdan Hak'dan başka tevehhüm edilen mevcudat hakikatte yoktur(Cebecioğlu 2004: 32).

4b/1 Ben sen olam sen ben olasın o dem
Sağa bir ola vücūd-ıla ‘adem

Bu beyitte Allah, Mansûr'a seslenirken Muhammet'in ağız yarını içeceğini ve bu şekilde kendisiyle bir olacağını söylemektedir. Bu şekilde Mansûr için de yokluk ve varlık arasında bir fark kalmayacaktır. Eser boyunca Mansûr'un kendi varlığını yok hükmünde sayması da zaten Allah'la bir olduğunu ve kendisini ebedi olarak görmediğini gösterir.

14a/4   Sensin ol levha kalem icad iden
Hem 'ademden 'alemi bünyad iden

Mansûr, levh-i mahfuza telmihte bulunmuştur. Allah'ın olmuş ve olacak her şeyin üzerinde yazıldığı korunmuş levhayı, aynı zamanda yokluktan bütün alemleri yarattığını söyleyerek münacatta bulunmuştur.

2.2.3. Alem: Arapça, kainat, güneş sistemi ve çevresindeki dönen gezegenler topluluğu, cihan, dünya, bütün varlıklar, mahlukat, insanlar, halk, cemaat, cemiyet çevre vs. gibi kelime anlamları vardır. Tasavvufta ise, Allah'tan gayri her şeye âlem denir. Âleme, âlem denmesinin sebebi onunla Allah'ın isimler ve sıfatlar bakımından bilinmesidir. Zira âlem kelimesi bilmek masdarından türemiştir(Cebecioğlu 2004: 47).

7a/5   Bendedür Haq aşikâre vü nihân
Cân-ı 'âlem benven âhîr bî-gümân

5a/8   Kâinātuñ zübdesi vü hâşıyam
Çünkü vahdet bahırınun ğavvâşıyam

Mansûr bu beyitlerin ilkinde insanın alemin canı olduğunu, ikincisinde de kainatın özü olduğunu belirtir. Allah tüm alemleri insan için yarattığına göre insan, alemin en önemli varlığı olan eşref-i mahlukattır. Nitekim ünlü mevlevî sanatçı Şeyh Galib insanın önemini şu beyitlerle anlatmaktadır.

2.2.4. Aslına Dönmek: Aslına dönmek insanın bu dünyaya ait olan fani zevklerden, varlıklardan sıyrılıp insan olduğunu, niçin yaratıldığını, ne yaptığı ve nereye gidereceğini tefekkür ederek şerefli bir varlık olduğunu hatırlayıp ona göre yaşamasıdır.

2a/8   Bağlamasun yoluñı bu āb u hāk
Aşluña dön aşluña iy cān-[1] pāk

2.2.5. Aşk: Arapça, aşırı derecedeki sevgi. Bu da maddi ve manevi şekillerde olur. Bir kadının göz önünde bulundurulmasıyla zevki ve cinsi cazibe ön planda tutulmak suretiyle oluşan aşk maddidir. Bunun platonik, hayali olanı da vardır (Platonik). Şairlerin aşkı böyledir. Bu aşk genelde mecazidir. Hakiki aşk ise, Allah aşkıdır. Cenab-ı Hak bir kudsi hadiste, "Ben gizli bir hazineydim, bilinmeyi arzu ettim, âlemi yarattım." buyurmaktadır ki ilâhî aşkın kaynağı budur. Çünkü Allah'ı bilmek, tanımak ancak aşk ile olur. Allah'ı gerçekten seven kişi O'nun yarattıklarını da aynı şekilde sever. Yaratandan ötürü yaratılanı sever. Bu aşk güzele değil, güzelliğedir. Herkesi, herşeyi sevmektir. Varlıklarda tezahür eden Allah'ın sanatını, kudretini, rahmetini, lutfunu ibretle temaşa etmektir. Bu aşka bazen "mecazi aşk"la da ulaşılır. Bundan dolayı "Mecazi aşk, gerçek aşkın köprüsüdür." denilmiştir. Gerçek aşka ulaşmak da ilimle olmaz. Nitekim Fuzuli bunu şu beytiyle çok güzel anlatmaktadır(Cebecioğlu 2004: 65):

İlahi aşk, yani Allah aşkı her insanda bulunması gereken bir arayıştır. İnsanları diğer canlılardan ayıran vasfı budur. Bu arayıştan uzaklaşan insan asla doğru yolda ilerleyip gerçek sevgiliye yani Allah'a ulaşamayacaktır.

2a/3   Ādemī oldur ki anda 'ışk ola
Yolın ol dergāha ilte 'ışk ola

3b/13   Geç hevādan 'ışkla döndür yüzüñi
'Işk buldura saña kendüzüñi

4a/11 Uş seni bir cür‘adan mest eyleyem
Nitelikden kırtarup hest eyleyem

Buradaki bir yudumdan mest olmak Allah aşkıyla kendinden geçmeyi ifade etmektedir. Tasavvufta dergah-meyhane, kadeh-aşığın kalbi, aşık-sarhoş gibi benzetmelerden faydalanılmıştır. Allah, Mansūr’un bir yudumluk aşk sarhoşu olmasıyla onun geçici vasıflardan kurtulup gerçek manada “var” olacağını söylemiştir.

7b/11 Tütuban Manşūrı çün bend itdiler
‘Işık ipin boynuna takıp yitdiler

26b/6 Şonra ‘ışık ipin takup berdār idün
Yokluğundan kırtaruban var idün

Işık ipi kavramı Mansūr’un asılması için boynuna takılan idam ipi anlamında kullanılmıştır. Çünkü Mansūr, ancak bu iple Allah’a ulaşacak; aşık ve Maşuk bir olacaktır. Bu ip aslında Mansūr’un yokluktan var olamaya geçiş köprüsüdür.

38b/12 ‘Işık-ıladur kim cihān buldı vücūd
‘Işık-ıladur ādem itdüğü sücūd

Daha önce Allah’ın bilinme isteğine değinmiştik. Bu istek de insanın Allah’a duyduğu ilahi aşkı doyurmaktaydı. Yaratıcının bütün alemi insan için yaratmasının ve tüm kainatın Allah’ın hükmünde olmasının nedeni yine ilahi aşktır.

2.2.6. Azad: Farsça özgür demektir. Dünya ve dünya ile ilgili bütün bağlardan kurtulup, manevi hürriyete kavuşmuş kişidir(Cebecioğlu 2004: 72). Aşağıdaki beyitlerde manevi hürriyete, yani sonsuzluğa, yani var olmaya erişmek için sırasıyla; suret dediğimiz geçici şeylerden, insanların yenik düştüğü nefsin karanlığından ve enaniyet dediğimiz benlikten(nefis) vazgeçmesi gerekir.

8b/9 Siz bu şüretten beni āzād idün

Cānumı ol cānān-ıla şāz idüñ

22b/12 Bu fenādan ҡurtılam āzād olam

Ol beķā evinde varup şāz olam

40b/5 Nefis ҙulmānından āzād olasın

Ol cemālūñ nūrıyla şāz olasın

40a/13 Geç enāniyetden āzād ol yūri

Ol cemālūñ nūrı nā-şāz ol yūri

2.2.7. Bade: Farsça şarap mânâsına geldiği gibi, kadeh anlamına da kullanılır. Divân edebiyatımızda bu kelime, daima içki, şarap, sarhoşluk veren içecek anlamında kullanılmıştır. Tasavvufî sembolizmde, bade, aşk, zevk, ilâhî sevgi gibi mânâları ifade etmiştir. Ancak, Bektaşîler bu mânânın ötesinde, gerçek anlamda da kullanmışlardır(Cebecioğlu 2004: 76).

22a/11 Her kimūñ ol bādedendür meşrebi

Cān-nişān olmağdur anuñ mezhebi

19a/3 ‘İşķ-ı Hāğdur ‘āşıķuñ hūmḥānesi

Cān-durur ol bādenūñ peymānesi

Tasavvufta bade, ilahi yolda yürüyen, Allah’ı arayan müride verilmiş Allah aşkıdır. Bu aşk can kadehinde müride sunulmuştur. Yani bade kadehe dolup mecazi aşka sahip olan insanı sarhoş ederken; Allah aşkı(bade), müridin canına(kadeh) dolarak onu sarhoş eder, kendinden geçirir.

2.2.8. Bahr/Derya-yı Vahdet: Bahr Arapça. Deniz demektir. Tasavvufta ise, Allah'ın tecellîlerinin, Rabbanî açılımların, ilâhî hakikatların bütün insanlara ma'rifetler şeklinde, sel gibi devamlı aktığını belirtmek üzere kullanılır. Bir kısım sūfiyye bu kanaati taşıırken, bir kısmı bu görüşe iltifat etmez ve avamın ilminin mahdud olduğunu ve onlara Allah'tan kesintili olarak geldiğini savunur. Bu durumda tam bir yönelişle Allah'a yönelmeleri, O'nu sürekli hissetmeleri, O'na sevgi ve saygıyla dolu olarak ihlâsla amel etmeleri sebebiyle ariflere gelen ilim açılmalarının sonu yoktur. Ve bu kesintili de değildir. İşte bu şekilde sınır tanımayan şeyler hakkında, "sahili olmayan umman" tabiri kullanılır. Bir sūfi, kendisine gelen bu sürekli fütuhatta, Allah'a yakınlığı muhafaza eder. Özet olarak söylemek gerekirse, Allah'ın arif kuluna gönderdiği ilhâmî bilginin sınırı yoktur. Mutasavvıflar bu görüşlerini şu ayet-i kerime ile pekiştirirler: "De ki Rabbimin kelimelerini yazmak üzere, denizler mürekkep olsa ve bir o kadarını da katsak, Rabbimin kelimeleri tükenmeden denizler tükenirdi. (Kehf/109). Allahü Teâlâ'nın ilmi kesilmez ve sona ermez. Şu âyet-i kerimelerde tavsîf ettiği gibi, O, kıyası olmayan bir denizdir: "Eğer yer yüzündeki ağaçlar kalem olsa, denizler mürekkep olsa ve yedi misli deniz de yedekte bulunup yazılsa, yine de Allah'ın sözleri bitmezdi. Doğrusu Allah güçlüdür, hakîmdir" (Lokman/27) (Cebecioglu 2004: 79).

Derya-yı vahdet, birlik denizi demektir. Zât-ı kibriyânın tecelli etmesi. İnsan-ı kamil için, derya tabiri kullanılır(Cebecioglu 2004: 162).

7b/5 Her ne ol deryâda ğarķ oldu tamām
Cānı başı farķ olunmaz iy hümām

7b/6 Vaħdetün deryāsına çün talmışam
Dürrüni pâyân-ı hâşıl kılmışam

16a/13 Cānum ol deryāya ğarķ olmuş-durur
Ben tıındum cümle ol ķalmış-durur

- 18a/3   Vaḥdetün bahrı-durur bī-girān
Kemterin mevci-durur anuḡ cihān
- 18a/4   Niyet kim cūş eylemiş deryā-yı zāt
Andan ayru olmaz emvāc-ı şıfāt
- 18a/5   Bu Ene'l-Ḥaḡ ol denizün mevcidür
'Aynıdur yā deryānuḡ mevcidür
- 18a/6   Mevc deryā-y-ıla olsa ḥüb-ıdı
Ṭaşra saçılmasa key mergüb-ıdı
- 18a/10   Ol muḥīṭ ol dem beni ġarḡ ider
Anda cism ü cānını kim fark ider
- 18a/12   Bir ucı anuḡ ezel biri ebed
Düşdüm ol deryāya ġarḡ oldu ḡased

Yukarıdaki beyitlerde tasavvufi anlamda derya veya bahr kelimeleri vahdetin deryası, ışk deryası, deryayı zat, bahr-ı giran şeklinde kullanılmıştır. 7b/5 beyitinde insan-ı kamil olan kişinin başı ve canının alınamayacağı, 7b/6 beyitinde Mansûr'un bu denize dalıp incisini ortaya çıkardığı, 16a/13 beyitinde vahdet denizinde battığı ve içinin tamamen bu denizle dolduğu, 18a/3 beyitinde vahdet denizinin sonsuz olduğu ve dünyanın bu denizin değersiz bir dalgası olduğu, 18a/4 beyitinde bu denizin çoştuğu ve Allah'ın sıfatlarının bu denizde olduğu, 18a/5 beyitinde enelhakk sözünün bu denizin sadece bir dalgası olduğu veya aynısı olduğu, 18a/6'da dalganın denizde durmasının daha güzel olacağı, 18a/10'da o denizin kendisini batırdığı ve kimsenin

kendini bu denizde bulamayacağı, 18a/12’de başı ve sonu olmayan bu sonsuz denizde kıskançlığın olmadığı anlatılmıştır.

2.2.9. Bahr-ı Bi-payan: Arapça-Farsça bir terkip olup kıyısı bulunmayan okyanus, büyük deniz demektir. Zâtı kibriyâ(Cebecioğlu 2004: 80).

35a/7   Düşdi bir şahrāya şu ‘ummān olur
Şandılar kim baħr-u bi-pāyān olur

18a/12   Bir ucı anuñ ezel biri ebed
Düşdüm ol deryāya ğarķ oldu ħased

2.2.10. Baş Açmak: Tasavvuf kültüründe, bir işin tahakkuku arzu edilirse, Allah'a yalvarırken zillet, fakr ve mahv alâmeti olarak baştaki tacı çıkarma şeklinde bir gelenek vardır. Bu konudaki espri, bir şey isterken kabulü için mütekebbir olmadan, boyun bükük ve zelil bir halde bulunmaktır. Allah mütekebbirleri sevmez(Cebecioğlu 2004: 86).

32b/8   Şeyħ Cüneyd ü Şeyħ Şiblī baş açar
Gözlerinden yaş yirine kıan şaçar

32b/9   Cümle ol ‘ubād u zühād baş açar
Gözlerinden yaş yirine kıan şaçar

35a/11   Çünkü taķdīr işi böyle işledi
Cümle baş açup niyāza başladı

Yukarıdaki beyitlerde Mansūr’u anlamamalarından, ona eziyet etmelerinden dolayı Şeyh Cüneyd, Şeyh Şibli, ibadet eden insanlar, zahitler ve geriye kalan herkes pişman olmuştur. Baş açmaları da pişmanlığın getirdiği duygusal çöküşü sembolize etmektedir.

2.2.11. Baş Koymak: Bir şeyin olması, yahut olmaması için canını, başını verircesine kendini ortaya koyup çalışmak anlamına gelir. Nakşbendîlik tarihi içinde, şeyhine bağlılığını göstermek üzere, bütün bir gece kar altında, onun kapısının eşiğine başını koymak, tasavvufî bağlılık ve sadâkat misali olarak gösterilir(Cebecioğlu 2004: 87). Mansûr-nâme’de Hallâc-ı Mansûr Allah’a vasıl olmak istediğinde Allah, canını ve başını vermesi gerektiğini ifade eder ve Mansûr da sıklıkla bu yolda canını ve başını vermekten çekinmeyeceğini belirtir.

- 2b/6   ‘Işık-ıla serbân olan buldı Hâkı
Kendüzine kaçıyan oldu şakî
- 3a/10   Cânına irmiş-idi Hâkdan nidâ
Anuñ-ıçun cân u başı itdi fidâ
- 3b/9   Ger seni gönlümde mihmân eyleyem
Yoluña terk-i ser ü cân eyleyem
- 3b/11   Hâk Ta‘âlâ didi iy Mansûr eger
Kılur-ısañ cân u başuñdan güzer
- 4a/1   Zîra baña ‘âşık olsa bir kişi
Terk-i cân itmek olur anuñ işi
- 5a/9   Key bilüñ benven bugün merd-i Huzâ
Hâk yolında cân-ıla başum fidâ
- 5a/10   Hâkka irdüm cân u başı n’eylerem

Cümle Hāḡ oldum Ene'l-Hāḡ söylerem

- 5a/11 Hāḡla oldı çünki bāzārum benüm
Baş u cān virmek-durur kārüm benüm
- 7b/4 Kim ki Hāḡ peymānesinden esridi
Cān u başu ol 'araşadda kıldı fidī
- 18a/1 Mest-[i] Hāḡ olmış[sın] iy cān-ı cihān
Anuḡ-ıçun terk idersin baş u cān
- 25b/8 Benven ol serheng-i 'uşşāḡ-ı cihān
Cān-ıla başum çü kıldum der-miyān

2.2.12. Batın: Arapça. İç, öz, gizli gibi anlamları vardır. Dış anlamına gelen zahir kelimesinin zıddıdır. Allah, bu âleme göre zâtı itibariyle el-Bâtın'dır. Kur'an-ın zahirî ve batınî manasının olduğu hususunda ittifak vardır. Sadece batınını kabul edip, zahirini te'vîl edenlere batınî denir. Aynı şekilde İslam'ın namaz, oruç gibi emirlerinin vaz'ında da bir takım hikmetler bulunduğunu kabul eden tasavvuf ehli, şeriatın iç yüzünü bilme yolunda oldukları için kendilerini "bâtın ehli" sayarlar. Ancak, şeriatın içyüzü dediğimiz bu hususların, kitap okumakla değil, öz doğruluğu ve Allah'a teslim olma sonucu bilinebilir. Bu bakımdan bu bilgi, gizli bir bilgidir, ve bu bilgiyi bilenler de gizlidir(Cebecioğlu 2004: 90). Mansûr kendi bedeninin zahir yan, ölümlü, özünün ise Allah'la olduğunu ifade eder.

- 28a/6 Bu kesilen zāhir-i cismānīdür
Bāḡnum ḡudret eli revḡānīdür

28a/7 Bâṭınumda ol-durur alıp vīrān
Kimdür milkimden anı yitüren

2.2.13. Bende: Farsça, köle demektir. Allah'a kul olmak. Mürid (Cebecioğlu 2004: 96). Mansûr'a göre köle ancak Allah'a ulaştığında mutlu olur ve bu şekilde diğer insanlar(bendeler) arasında en önemli, Allah'a en yakın insan olur.

3b/4 Bir nefes bu bendeṭi şāz idesin
Hem bu vīrān göñlümi şāz idesin

22a/3 Her ki ol deryāda ğavvāş olmadı
Ḥazret içre bende-i ḥāş olmadı

23a/4 Ben senüñ kapuñda uş bir çākerem
Pes ne ḥaddümdür saña fetvā virem

23b/3 Çünkü sultān bendesine ḥükm ider
Bende muḥkem olmadı ayruḵ n'ider

2.2.14. Bi-serüpa: Farsça, başsız ve ayaksız demektir(Cebecioğlu 2004: 108). Allah aşkı Mansûr'u başsız ve ayaksız hale getirmiştir.

18b/1 Bī-serüpā olmışam iy 'ışk eri
Pes mücerred kıılır āḥir 'ışk eri

18b/4 Çün beni ğarḵ eyledi deryā-yı 'ışk
Uşda oldum bī-seripā-yı 'ışk

2.2.15. Buhl: Arapça, cimrilik anlamına gelen bir ifade. Bu bir nefis hastalığıdır(Cebecioğlu 2004: 110).

29a/13 İy bürāzer diñle imdi bir dañı
Buhlı elden ço ki olasin sañı

2.2.16. Cam/Kadeh: Cam, Farsça kadeh, bardak manasındadır. Tasavvuf ıstılahında, Allah dostunun kalbi için kullanılır(Cebecioğlu 2004: 115). İlk beyitte kullanılan kadeh kelimesi ilahi aşkı(şarap) ifade ederken ikinci beyitteki cam ise ilahi aşkı(şarap) içeren kadeh manasında kullanılmıştır.

2b/10 ‘Işğ elinden bir kadeh nūş eyle var
Kendüzün şol dem fer-āmūş eyle var

38b/1 Sākī-vañdet aña şunmıñ-ıdı cām
İçdi anı celve kıldı hoş hırām

2.2.17. Can Gözü: Can gözü Allah’ı görürken ten gözü ise zahir olanı yani maddi ve fani şeyleri görür. Bu noktada can gözünü ilahi aşk Allah’la beraber olduğunu hissetmek olarak niteleyebiliriz.

30a/10 Cān gözidür çünkü virdi yüze tāb
Ten gözi n’ola olursa ħarāb

16b/8 Ĥağğa nāzır olmasa ger cān gözi
Dilde tekrār olımaz cānān sözi

30a/12 Göz degül ten gözi bend ur hemān
Cān gözidür kim virür Ĥağdan amān

2.2.18. Canan: Farsça sevgili demektir(Cebecioğlu 2004: 117). Fakat tasavvufta kastedilen anlamıyla Allah'tır. 3b/6 beyitinde Allah gönül misafiri olarak görülmüştür.

3b/6 Gönlüñ evinde ne var mihmân-ıçun
Kim ziyâfet kılasın cānân-ıçun

16b/8 Hâkka nâzır olmasa ger cān gözi
Dilde tekrâr olımaz cānân sözi

18b/2 'Işğ elinden içmişem peymāneyi
Cān virüben bulmuşam cānāneyi

2.2.19. Cura/Cur'adan: Cur'a Arapça'da yudum anlamına gelir, Farsça "dan" ekiyle birlikte "yudumluk" manasınadır. İslam'a sıkı bağlı tasavvuf erbabınca "cur'a" tabiri, sâlikin ulaştığı seyr makamı, sâlikten gizlenen sırlar ve makamlar, sâliki suluk sırasında kaplayan sıfat ve hallerin isimleri, kıdem ve hadis arasındaki farkı kaldıran şey olarak tanımlanmıştır(Cebecioğlu 2004: 134).

4a/11 Uş seni bir cür'adan mest eyleyem
Nitelikden kırtarup hest eyleyem

4b/11 'Işğ-ı dâr-ı hānesinüñ cür'asın
İçüben şal imdi fāluñ kıur'asın

29a/5 Vaḥdet ırmağında her kim yunmaya
Dest-i kıudret aña cür'a şunmaya

2.2.20. Dar: Arapça ev, Farsça idam sehbası manasınadır. Muhibbin, can feda etmek üzere meydanda ikrar verdiği yerin adıdır. Meydânın tam orta yerine dar denir. Tasavvuf Edebiyatında, "Hallâc-ı Mansûr" un başına gelen olayı ifâde etmek üzere, şiiirlerde lûgat mânâsı ile kullanılırdı (yani idam sehbası mânâsına). Dârı Mansûr konusunu işleyen çok sayıdaki şiiirlerden bir beyt de şudur(Cebecioğlu 2004: 150):

Circis oldum basıldım, Mansûr oldum asıldım

Hallaç pamuğu gibi, bunda atılıp geldim.

Yunus Emre

Eser boyunca Mansûr'a muhalif olanlar ona dar ağacında asılmayı hak ettiğini sıklıkla söylemiştir. Mansûr da asılmaktan, Hak yolunda canını ve başını feda etmekten asla çekinmediğini söylemiştir.

4b/7   ‘Işık yolında sen gerek dâr olasın
Bu fenâ milkin kıoyup var olasın

4b/9   Sen Ene'l-Hağ dârına ağsañ gerek
Boğazuñ ‘ışık ipine boğsañ gerek

19b/8   İmdi bir gün baña virsünler amân
Tâ Ene'l-Hağ dârına varam revân

21b/7   Çünkü kılduñ gizli sırrı âşikâr
Dâr mi‘râcuñ-durur iy merdikâr

22b/7   Çün Ene'l-Hağ sırrın itdüm âşikâr
Dâra varmağ hoşdur hem diker

- 23a/12   İşbu fānī şūreti dār ideler
Öldürüp Manşūrı ber-dār ideler
- 26a/8   Didiler ölsün mübārek bu sefer
Dār mi‘rācuğa dur iy şîr ü ner
- 26b/1   Rāzumı bir eyleyem cānān-ıla
Anuñ için dāra geldüm cān-ıla
- 26b/6   Şoñra ‘ışk ipin taķup berdār idüñ
Yoķluğumdan ķurtaruban var idüñ
- 29a/12   Ger şafā aşlın dilersenñ yāra gel
Sen daħı Manşūr bigi dāra gel
- 32a/6   ‘İşk-ıla geldüm Ene’l-Ĥaķ dārına
Aşuñ imdi vara yārı yārına

2.2.21. Dergah: Farsça. Kapı, eşik, kapı yeri, sığınılacak yer, makam, tekke gibi mânâları vardır. Tarikat mensubu şeyhlerle, dervişlerin ikâmetgâhı olan büyük tekkelere dergâh denir. Hürmeti arttırmak için şerif sıfatı eklenerek Dergâh-ı Şerîf de denilir. Kelime hafifletilerek "dergeh" şeklinde de telaffuz edilir. Eserde dergah kelimesi sığınılacak yer, yani Allah’ın yanı manasında kullanılmıştır(Cebecioğlu 2004: 158).

- 3b/1   Eydür iy ķalmışlara feryād u res
Dergāhuñ ħ[ā]nında cānum bir meges

19b/3 Ğayb-ı erenler içre ol bir şāhdur
 Kūṭb-ı ‘ālem vāşıl-ı dergāhdur

40a/8 Her kişi-kim ‘ışık-ıla hem rāh ola
 Lā-cirem ol vāşıl-ı dergāh ola

2.2.22. Dür: Arapça, inci demektir(Cebecioğlu 2004: 175). 19b/10 beyitinde Şeyh Şibli Mansūr’un insanlar içerisinde inci gibi kıymetli olduğunu vurgular.

39a/7 Her kim ol baħr-ı fenāya ṭalmadı
 Ol beķā dūrdānesini bulmadı

19b/10 Didi iy ‘āşıkların pervānesi
 Sensin ol cān baħrının dūrdānesi

2.2.23. Ene'l-Hakk: "Ben Hakk'ım" anlamında bir ifade olup Hallāc-ı Mansūr tarafından söylenmiştir. Erzurumlu İ. Hakkı'nın ifade ettiği gibi; "Söyleyen Nasır (yani Allah) idi. Mansūr Andan tercüman olur." şeklinde anlaşılmalıdır. O'nun, bu sözü Hakk'tan rivâyeten söylediği kaydedilmekle birlikte, fena halinde iken söylediği veya kendisinin bâtil olmadığını ifade etmek için serdettiği de nakledilir. Kasas suresindeki ağaç kökünün "muhakkak, Ben alemlerin Rabbi olan Allah'ım" sözünü anlayan, Hallāc'ın "ene'l-Hakk" sözünü anlar(Cebecioğlu 2004: 191).

Hallāc bazı beyitlerde ilginç bir şekilde hem “ene'l-Hakk” ifadesinin nedenini(6b/3-25b/10-25b/11-10b/6), bu ifadeyi kimsenin anlamayacağını(7a/7), kendisine Hakk'ın söylediğini(31a/4), sözünü anlayamamalarının nedenini(29a/4), ölümün kendisi için kavuşma olduğunu(25b/10) ayrıca aksine ölmeyip dirildiğini(33b/1) belirtir. Yine Mansūr kendisine muhalefet edip onu öldürenlere kin tutmayıp Allah'a onları affetmesi için yakarıştı

bulunmaktadır(31a/6-31a/7-31a/9-31a/11-31b/13). "ene'l-Hakk" ifadesine ve Hallâc-ı Mansûr'a edebiyatımızda tasavvufla ilgilenen birçok şair telmihte bulunmuştur.

- 6b/3 Her neye kim bakaram Hâk görünür
Ġayrı yokdur zāt-ı muṭlaḳ görünür
- 7a/7 Bu araya tercümân şıḡmaz bilün
Bilmedünüz remzini işbu dilün
- 10b/6 Çünkü vâḳıf oldum aşlıkâra ben
Yüzüm üstine varuram dâra ben
- 25b/10 Uş vücûdum cübbesin çāk eylerem
Hâḳ[k]a vâşıl oldum Ene'l-Hâḳ söylerem
- 29a/4 Kimki özinden mücerred olmadı
Zāt-ı yiktâ-yıla ülfet bulmadı
- 31a/4 İy Huzâ sensin baḡa söz söyleden
Ḳudretün ḳabzındadur bu cân u ten
- 31a/6 Raḡmetünden ḳılma maḡrûm anları
Ṭoḡrı dergâhuḡa varsun cânları
- 31a/7 Ḳamusına luṭf u iḡsân eylegil
Cennet ü dîzâruḡ-ıla ṭoylaḡıl

- 31a/8 Uş beni vaşluñ-ıçun öldirdiler
Hāzretün̄de şāz idüp güldürdiler
- 31a/9 Bunları dañı sen eyle şāzumān
Luţfuñ üküşdür senün̄ yā Müste‘ān
- 31a/11 Hāzretün̄den ayru kıılma bunları
Dāimā ‘ışkuña olsun yüzleri
- 31b/13 Hāzretün̄de kııl du‘āmı müstecāb
İşbu ħalkuñ suçlarına vir şavāb
- 33b/1 Siz varuñ Manşūr-ıçun kayğu yimeñ
Ol diridür siz anı öldi dimeñ

2.2.24. Eلسız Ayaksız: İradesini Allah'ın iradesinde fani kılmış (eritmiş) kişiler için kullanılan bir ifade. Buna benzer olarak kullanılan "elsiz, dilsiz, belsiz" deyimi, hakiki Allah erinin eline, diline, ve beline hâkim olduğunu gösterir(Cebecioğlu 2004: 192).

- 27a/4 Gelün̄ imdi kesün̄ evvel elümi
Elsüz ayaksuz varam ben yolımı
- 30a/5 ‘Āşık olan el ü ayağı n’ider
Dosta gider elsüz ayaksuz gider

2.2.25. Enaniyye: Arapça, benlik anlamında bir kelime. Kuldan ortaya çıkan her şeyin, kendisine dayandırıldığı gerçeğe "enâniyye" veya "enîniyye" denir. Bu izafete şu örnekler verilebilir: Nefsim, elim, ruhum vs. senin hakikatin ve bânının, Hakk'ın gayrıdır. Enâniyye'nin nefyi, "La ilahe" nin manasının aynıdır. Bundan sonra ikinci olarak, senin bânında Hakk'ın isbatı söz konusudur ki, bu da "illallah"ın manasının aynıdır(Cebecioğlu 2004: 193). İlahi aşka kavuşmak için benlikten(enaniyyeden) kurtulmak gerekir.

40a/13 Geç enâniyetden āzād ol yūri
Ol cemālūñ nūrī nā-şāz ol yūri

2.2.26. Fani: Arapça, geçici, ölümlü, bitici, sonlu, tükenen gibi mânâlara gelir. Tasavvufta ise, Hak ile bakî olmaktan dolayı, bir şeyi kalmayan kişidir. Fenaya eren kişi, Hâk'tan başkası ile müşahede etmediği için, farklılıklar onda bir araya gelip toplanmıştır. Ancak fâni olan, baygın veya deli değildir. Beşerî sıfatlar ondan kaybolmamıştır ki, melek veya ruhani bir varlık olsun. Ancak, bu durumda olan kişi, nefsinin hazlarını görmek ve onlar üzerinde kafa yormaktan uzaklaşmıştır. Eğer bu kişi imam veya önder olma pozisyonunda değilse, fenasının vasıflarından gaybete düşmesi şeklinde bulunması caizdir; bu şekilde o, çılgın gözüyle bakar. Onun aklının gidişi, nefsinin nazlarının peşinde koşmak ve nefsine ait farklılıklar konusunda, ayırt etme özelliğinin kaybolmasından kaynaklanır. Bu haliyle o, Hakk'ın kendi üzerinde icra ettiği vazifeler (kendine yüklediği görevler) ile, haz duyar(Cebecioğlu 2004: 205).

7b/7 Ben bu meydāndan yüzüm döndürmezem
Şūret-i fānīye baş indürmezem

23a/12 İşbu fānī şūreti dār ideler
Öldürüp Manşūrī ber-dār ideler

25b/9 Çün özümnden fānī oldum muṭlaqā
Yolumı ṭoğrı iledem ol Ḥaqa

31b/9 Uş gönüldüm Һazretüñe giderem
İşbu fānī dünyayı terk iderem

2.2.27. Fena/Fenafillah: Arapça, fānî olmak, yok olmak mânâsına gelir. Nesnelere, sufinin gözünden silinmesine fena denir. Zıddı bekâ'dır. Hind Nirvana'sı farklı bir muhtevaya sahiptir. Hind mistisizminde hiçlik, fenayı ifâde etmesine rağmen, islam tasavvufunda kul hiç olmaz, için yerine Allah'ın sıfatları geçer. Bu, şu mânâdadır: Kul, insan olarak taşıdığı sıfatları ve huyları terkeder, fenaya ererek, tam hale gelir, olgunlaşır. Ancak, bu giden kötü sıfatların ve ahlâkın yerini, Allah'ta mükemmel olarak bulunan ilâhî sıfatlar veya ilâhî huylar alır.

Kuşeyrî, fenayı üçe ayırır:

1. ilk fena, kulun kendinden ve kötü sıfatlarından fānî olması,
2. İkinci fena, Hakk'ı temaşa eden kulun, Hakk'ın sıfatlarından da fānî olması,
3. Üçüncü fena, Hakk 'ın varlığında yok olan kulun, kendi fenasını görmesinden de fānî olmasıdır

M. İbn Arabi, fena kelimesine tasavvufî olmaktan ziyade, felsefî mahiyette yedi mana verir ve bu açıdan değerlendirme yapar. O'na göre; fena, kulu Allah'a ulaştırır. Bu durumda kul, bütün nefsî arzularını terkeder ve kendini Allah'ın irâdesine teslim eder. Fena hali, kulun benliğinin kaybolması ile, tevhidin gerçekleşmesi demektir. Bu hal, tevhidin en yüksek derecesidir. Kul, Allah tefekküründe o derece boğulur ki, benlik bilincini de kaybeder hale gelir. Fena halinde kulun niyetleri, davranışları, ahlâkî planda düzelme gösterir. Tefekkür planında görülen bu durum, fiillere de yansır. Fenafillah tâbiri de şu şekilde açıklanır: Kulun zât ve sıfatının, Hakk'ın zât ve sıfatında fānî olması. Kul, bu durumda bütün dünyevî ilgilerinden uzaklaşır, Allah'ın birlik dergâhına tam bir teveccühle yönelir(Cebecioğlu 2004: 208).

Fenafi'llah; Arapça, Allah'da fani olmak demektir. Kulun zât ve sıfatının, Allah'ın zât ve sıfatında fani olmasıdır. Dünya ilgilerini tam anlamıyla ortadan kaldırarak, Allah'a yönelmek demektir. Bu yönelişte istiğrak hâli meydana gelir. Sûfi bu makama ulaşmak için, her şeyi

terkeder. Tıpkı bir ölünün dünyayı terkedişi gibi. İşte buna "ölmeden önce ölmek" denir. Ölen kişi nasıl Allah'a rücû ederse, bu makama gelen kişi de Allah'a vâsıl olmuş, O'na rücû etmiştir. Hz. Peygamber (s) bu konuda, "yaşayan ölü görmek isteyen, Hz. Ebû Bekr'e baksın" demiştir. Gerçekten bütün varlığını Allah yolunda sarfetmekte tereddüt göstermeyen Hz. Ebû Bekir, ölmeden önce ölmenin sırrına ermiş bir sahabî-i celîl idi(Cebecioğlu 2004: 210).

4b/7   ‘Işk yolında sen gerek dâr olasın
Bu fenâ milkin kıoyup var olasın

11b/6   Şöyle yoğ itmiş özini ol tamām
‘Işka virmiş varlığın[1] ol hümām

11b/7   Bu fenâda vaşf-ı hâlin kim diye
Cismi anuñ dönmiş idi serçeye

16b/9   Gel beķā istersenñ imdi ol fenâ
Cân gözi tā uyhusından uyana

18b/5   Şüret-i Manşûri kıodum giderem
Bu fenâ āsāyişin terk iderem

22a/4   Bu fenâda çünkü bulduñ dest-i rüy
Sende taşdıķ oldu işbu güft ü güy

22b/12   Bu fenâdan kıurtılam āzād olam
Ol beķā evinde varup şāz olam

- 25b/4 Didi Manşūr uş Hāğa şundum elüm
Eyle biliñ kim baña yoğdur ölüm
- 25b/6 Kendüzinden her kim olmadı fenā
Varıcağ dāru'l-bekāda utana
- 29a/11 Dost u 'ahdine vefādār ol yūri
Yoğlığa vir kendūñi var ol yūri
- 33b/1 Siz varuñ Manşūr-ıçun kayğu yimeñ
Ol diridūr siz anı öldi dimeñ
- 39a/7 Her kim ol bañr-ı fenāya talmadı
Ol beğā dūrdānesini bulmadı

Metinde yer alan fena ifadesi malk mülk gibi geçici şeyleri ifade etmenin yanında Mansūr'un kendi vücudu anlamında da kullanılmıştır. Mansūr sonsuzluğa erişmek için yok olmanın(fena) gerekliliğine(11b/6-16b/9) değinmiş, yeryüzündeki huzur ve rahatlığında geçici olduğunu(18b/5) da söylemiştir.Ona göre tüm kainat yani yaratılmış olan her şey fenadır. Sonsuzluğa erişmek isteyen fani olan eşyanın peşine düşmeyip Allah ulaşarak sonsuzluğa ulaşabilir. Azad olup özgürlüğü elde etmenin tek yolu budur. Mansūr bu yolda gerekirse başını ve canını vermekten çekinmez, çünkü fani olan vücudunu yok ederek gerçek anlamda “var” olacağına inanmaktadır, bu yola kendini vermeyen insanlar da kalu belada Allah'a vermiş olduğu sözü tutamaz(25b/6/29a/11).Ayrıca halife, Mansūr'u anlamayıp ona kin tutan insanlara da idam edilmekle ölmediğini, tam aksine öldüğü için diri olacağını söyler(33b/11)

2.2.28. Gaflet: Arapça, gafil olma, uyanık olmama, habersiz bulunma, farkın varmama hâli. Kulun Allah'tan habersiz olması hali. Dünyayı veya bütün mahlukatı, Allah'ın yarattığı ve sıfatlarının tecellî ettiği bir yer olarak düşünmeden, dünyadaki hayatını sürdüren, âleme nazar dediğimiz düşünce, tefekkür gözü ile bakmayan, ondaki ince ve hikmetli işleri göremeyen kişiye de gafil denir. Kısaca, enfüs ve âfâkta Allah'ın âyetlerini göremeyen kişi, gaflette demektir. "Gaflet olmasa insan evliya olur." atasözü bu manada kullanılır. "Gaflet basmak", "gaflet perdesi" gibi deyimler de, benzeri mânâları ihtiva eder(Cebecioğlu 2004: 222). Mansûr'a göre gafletten uyanmayanlar asla kendisini anlayamayacak Hakk'a ulaşamayacaktır.

2a/9 Ger bu ğafletden uyana cān gözi
Karşuğa görünigele cānān yüzi

2.2.29. Garet: Arapça, yağma demektir. İlâhî cezbe. Sülük, amel ve ibâdet vasıtası söz konusu olmaksızın, sâlike gelen ve onu hedefine ulaştıran İlâhî cezbe(Cebecioğlu 2004: 224).

28b/4 Ğāret itdi 'ışk cümle varlığıum
Cān gözi açıldı gitdi țārlığıum

2.2.30. Gaşyet: Arapça, kendinden geçmeyi ifâde eden bir kelimedir. Üzerine gelen vârid (hâl) sebebiyle, kulun kalbinin gaybet bulması, gayb tefekküründe boğulması, dışarıda vuku bulan olaylardan, tam anlamıyla habersiz hâle gelmesi. Bu, kulun beden azalarında da kendini gösterir, yani kulun üzerinde, bu halin varlığı belli olur, dışa yansır(Cebecioğlu 2004: 225). Mansûr, Allah aşkıyla kendinden geçip enelhakk diye inlerken bunu duyan kimseler de kendinden geçmeye başlamıştır.

15a/5 Şöyle kim na'ra ururdı ol zamān
Kim işide ğaş olurdı iy cüvān

2.2.31. Gayb Erenleri: Bilinmeyen veliler. Her asırda mevcut ve sayıları ondan ibaret olan Allah adamları -evliyâ- hakkında kullanılan bir tâbirdir. Tasavvuf kaynaklarından birinde, bunun açıklaması şu şekilde yapılır: "Sıfat-ı gâlibeleri, huşu ve huzû-i Rabbani ve kendileri mağlûb-i tecellâ-yı Rahmânî oldukları için, seslerini yükseltmediklerinden, Hakk'ın gayrı bunları ve bunlar da Hak'tan gayriyi bilmezler. Esmâ-i camia ve kelimât-ı nâfia-i Hûda olmaları sebebiyle, kendilerinden istimdâd şer'an caiz ve bu esma ve kelimâtla istiâze ise nass ile sabittir. Ve gerçi hakikatte müstemid muvahhid olduğu halde, vesâit ile vesâile teşebbüs edilmek, mâni-i tevhid değildir(Cebecioğlu 2004: 227). Gayb erenleri metinde birçok defa kullanılmış, ayrıca müellif Mansûr için halkın ağzından gayb eri nitelemesinde bulunmuştur.

19b/1 Zîra başa Hâkdan irişdi hiţâb
Ġayb erenlerden gelür kāmuyâb

19b/3 Ġayb-ı erenler içre ol bir şâhdur
Kıţb-ı 'âlem vâşıl-ı dergâhıdur

20b/2 Ġayb-ı erenlerden görelüm ol eri
Ayağına sürelüm rûyı seri

20b/4 Zâhir itdi kendüzin ol Ġayb eri
Dutsa altun ider-idi hâkisteri

20b/12 Ġayb eri eydür ben anı göreyin
Dilegi neymiş bu sözden şorayın

21a/11 Ġayb erenler birle oturmuş-ıdum
Lîki saña muntazır durmuş-ıdum

2.2.32. Halvet: Arapça, yalnız kalıp, تنها bir köşeye çekilmek demektir. Tasavufta ise, zihinsel konsantrasyonu ve bazı özel zikirlerle riyazetleri gerçekleştirmek üzere, şeyhin müridini, karanlık, dış dünyadan soyutlanmış bir yere, belirli bir süre için koyması. Allah ile gizlice konuşmak, kalbi yanlış inançlardan ve kötü huylardan temizlemek, kurtarmak da halvet olarak değerlendirilir. Kâşânî, bu anlamda kulun, kendini bütün varlığıyla Allah'a verip, O'ndan gayri her şeyden uzaklaştığını ifade eder(Cebecioğlu 2004: 249).

5a/6   H̄alvetinden taşraya urdı kadem
Çağ[u]rup eydür kim H̄âlîk benem

36b/8   H̄alvetümden hırkâmı al iy hümâm
Dicle ırmağına irişdür tamâm

2.2.33. Ham: Farsça olan bu kelime Türkçe'de de aynı anlamdadır. Çiğ, olgun olmayan, pişmemiş manalarını içerir. Manevî olgunlaşma yolunun henüz başlangıcında bulunan kişiye, ham denir. Ruhen olgunlaşmayanlara ham dendiği gibi, pişmiş, olgunlaşmış olanlara da puhte denir. Hz. Mevlânâ'nın "Hamdım, piştım, oldum" ve "Ham idim, piştım, yandım" sözleri, buna işaret eder(Cebecioğlu 2004: 250).

13b/5   Düşmeyenler 'ışka bil kim h̄âm olur
'İşka uyan 'âşık-u bed-nâm olur

İlk mısra bizlere Mevlana'nın "hamdım, piştım, yandım" ifadesini hatırlatmaktadır. Kişi Allah aşkıyla tanışmadan önce her şeyden bi-haberken hamlık halindedir. İlahi aşkla tanışınca Allah'a olan arzuyla pişmeye başlar ve son olarak da olgun(insan-ı kamil) olur. İnsan-ı kamil mertebesine erişen insan, gaflet uykusundan uyanamayan yani Allah aşkını idrak edemeyen ham insanlar tarafından kötü bir şöhretle anılır.Tüm bunlar Mansûr'un menkıbesinde aşama aşama gerçekleşmiştir.

2.2.34. Hayret: Şaşkınlığı ifâde eden Arapça bir kelime... Hayret, derin düşünce ve Allah huzurunda, hakikat ehlinin ve ariflerin kalplerine gelen bir hâldir. Ariflerin bazısı, hayreti, kavuşma, onu iftikâr, onu da tekrar hayretin izlediği kanaatindedirler. Bunun manası: Tahayyürü recâ takip eder, onun peşinden arzulanan kavuşma gelir. Bundan sonra sufi Allah'a olan ihtiyacı sebebiyle tekrar hayrete düşer. Zira Rabbi, Ganîdir, Samed (her şey O'na muhtaç, O hiçbir şeye muhtaç değil) dir. Kul ise noksanlı ve muhtaç durumdadır. Allah'a kavuşma isteğinin devamlı oluşu sebebiyle, daha önce düştüğü hayrete tekrar düşer. Arif, bu durumda, hayret ve kavuşma ile sürekli iftikâr (muhtaçlılık) halindedir. Marifet, hayret ve sıkıntıyı gerektirir. Arifin üzerinde hüznler zuhur eder. Allah'a kavuşması arttıkça, bu yakınlıktaki uzaklığı da artar. Özetle ifade etmek gerekirse, hayret, Allah'ın gücüne, sun'una, hikmetine, karşı duyulan aşırı bir arzudur. Yaşanmadıkça bilinmez(Cebecioğlu 2004: 259).

3b/2 Kalmışam hayretde ben müflis-gedâ

Hâcetümi sen kabûl it yâ Huzâ

21b/11 Her kaçan kim hayret eyler baħr-ı zât

Ġarķa varur bu nu'ût u bu şîfât

2.2.35. Hicab: Arapça, perde, engel demektir, istenen ile isteyen arasına giren engele hicâb denir. İnsan, hicâbla, Allah'a yakınlıktan perdelenir. Bu, ya nurânî (aydınlık), ya da zulmânî (karanlık) olur. Nurânî olan ruhun nuru iken, zulmânî de, cismin zulmeti (karanlığı)dir. Nefs, akıl, sır, ruh, hafî gibi müdriklerin her birinin, kendine göre hicabı vardır. Nefsin perdeleri, şehvetler, lezzet ve lehviyyat; kalbin hicabı, Hak'dan gayrisini düşünmek; aklın hicabı, makûl mânâlara saplanıp kalmak; hafinin hicabı azamet ve kibriyadır. Vâsıl kişi (olgun insan)'nin, bunlara iltifatı yoktur. Kettanî, sevabı görmek de hicabı görmek de bir tür hicâbtır, der. Sevap görmek, kulun yaptığı ibadetine karşılık beklemesi şeklinde açıklanır. Kalbe yerleşen ve orada hakikatlerin tecellisine engel olan suretlere, maddî izlere de, hicâb denir(Cebecioğlu 2004: 275). Mansûr'a göre Allah'la arada perde olarak nefis bulunmaktadır. Ayrıca Mansûr kendi fani

varlığını da Allah'la arasında engel olarak görmektedir. Bu sebeple idam edilmekten asla çekinmemiştir, başı ve canı feda etmek gerektiğini sık sık belirtmiştir.

2b/9   Senligün ref^ç eyle imdi aradan
Gevher isterseñ bu seng ü hâreden

40a/11   Nitekim senlik saña oldu hiçâb
Pes kaçan ref^ç ola ol perden niķâb

2a/12   Senligün çün kim saña oldu hiçâb
Dost cemâlınden götürmezsın niķâb

13b/9   Kaldı Manşūr ol arada bî- hiçâb
İrdi şol sâ'at hiķâb-ı müsteķâb

2.2.36. İkilik: Tevhidi bozan şeye ikilik denir(Cebecioğlu 2004: 302). İkilik kavramını kesret alemi olarak düşünebiliriz. Bütün alem Allah tarafından yoktan var edilmiştir. Ezeli olmayan bu alemdeki binbir çeşit varlık ve mahlukat baki de değil, fanidir. İkilik kelimesi kesretle eş anlamlı olarak düşünülebilir. Birlik yalnızca Allah iken geriye kalan her şey çokluğu(kesret/ikilik) ifade eder.

39a/11   İkilikde ıalma ārām eyleme
Cānuñı ol varıaya dām eyleme

2.2.37. İlm-i Ledün: Allah tarafından öğretilen ilim. Şer'î ve zahirî ilimler, melek ve Resul aracılığı ile gelir, ilham ise direkt Hakk'tan gelir. Bu sebeple, ilhama, ilm-i ledün denmiştir. Hz. Musa'nın Hz. Hızır'dan bu ilmi öğrenmek istemesi, Kehf Suresi'nin 60-82. âyetlerinde ayrıntılı olarak anlatılır. Zahirî ilim konuşarak, kitap, kalem, defterle tahsil edilmesine rağmen bu âyetlere göre ilm-i ledün, susarak ve yaşamakla (kal ile değil hâl ile) öğrenilir(Cebecioğlu 2004: 307).

Mansûr'un eser boyunca enelhakk diyerek nara atmasının temelinde Allah'ın ona bahşettiği ilm-i ledün bulunmaktadır.

3a/6   ‘İlm-i ledün hâşıl olmışdı aña
İy bürāzer sen de hâşıl kılsaña

2.2.38. Kadı'l-Hacat: Arapça, ihtiyaçları gideren manasına bir izafet terkibi. Bu tâbir, Allah için kullanılır. Zira O, herkesin ihtiyacını gideren yüce bir varlıktır(Cebecioğlu 2004: 335)

14a/10   Kâziye'l-hacât sensin bî-gümân
Baña vaşluñı gerek yâ Müste‘ân

2.2.39. Kaf Dağı: Kâf, Kur'ân-ı Kerim'de ellinci surenin adıdır. Kur'ân-ı Kerim'in mukattââtındandır. Allah'ın isimlerinden birinin "Kâf" olduğu söylenir. Kudret sahibi anlamına geldiğini söyleyenler olduğu gibi, dünyayı çepeçevre kuşatan dağın adıdır diyenler de vardır. Bu dağın ardında, efsaneye göre, cinler yaşamaktadır. Ejderhalar, insanlara zarar verince, güya melekler, onları bu dağın ardına, ateşli zincirlerle çekip atarlarmış. Tasavvuf erbabına göre, "Kâf", Kur'ân'a işarettir. Ki bu da, Allah'ın bütün isimlerinin zuhur yeri olan ve bu mazhariyeti bilen ve bildiren insan-ı kâmil'dir. Zamanın kutbu ve imamı budur(Cebecioğlu 2004: 336).

30b/8   Çünkü ten Kâf'ındadır sîmûrg-ı cân
Bir gün pervâz urup uçar revân

24a/11   Durdılar çün çalub çalub şâf şâf
Şanki bir yire yıkıldı Kûh-u Kâf

2.2.40. Kalu Bela: Arapça, iki ayrı kelime, "evet, dediler" manasına gelir. Bu ifade, Kur'ân-ı Kerim'deki A'raf Suresi'nin 172. âyetlerinde yer alır: "Kıyamet gününde, biz bundan

habersizdik, demeyesiniz diye, Rabbin ademoğullarından, onların bellerinden zürriyetlerini aldı, onları kendilerine şahid tuttu ve dedi ki: Ben sizin Rabbiniz değil miyim? (Onlar da) Evet (Rabbimiz olduğuna) şahit olduk dediler." Allah'ın ruhlardan aldığı bu misak için, şu tâbirler kullanılır: Bezm-i elest, bezm-i ezel. Sûfilere göre, her insan, kabiliyetine ve yeteneğine göre, amel etmesi bakımından, hâl diliyle her ân, "sizi yetiştiren, bakan, geliştiren, büyüten Ben değil miyim?" sorusu tekrarlanmakta ve herkes, hal diliyle "evet" demektedir. Bu dünya, elest bezminde, Allah'a verilen sözün tutulup tutulmadığının denendiği bir sınama yeridir(Cebecioğlu 2004: 345). Mansûr, kendisini anlamayan veya karşı çıkanlara kalu belayı hatırlatmaktadır. Ona göre "evet sen bizim rabbimizsin" diye verdikleri cevap Allah yoluna baş koyup sözünde durmayı gerektirir.

40a/10 N'itdünj kâl u belânuş 'ahdını

Mâsivâ naqşı unutdurdı seni

2.2.41. Kan: Türkçe. Hallâc-ı Mansûr'dan itibaren, tasavvufta bir kan imgeciliği başlamıştır. Tasavvufun zorluklarla dolu bulunduğu, icabında hayatını bu uğurda feda etme durumunun bile söz konusu olduğu, kan imgesiyle anlatılmaya çalışılır. Molla Camî'nin dediği gibi(Cebecioğlu 2004: 346):

Kuh kün ez kellehâ

Bahr kün ez hûn-i mâ

Kellelerden dağ

Kanımızdan deniz olsun.

Baş vermek, icabında sır vermemek uğrunda büyük bir fedakarlığı içerir. Kişi sırrını öyle saklamalı ki, o kişinin sırrının ne olduğu değil, sır sahibi olduğu bile bilinmemelidir(Cebecioğlu

2004:). Mansûr'a göre baş koyduğu yol, canını ve başını verse de, kanını toprağa akıtıp karıştırırsalar da, kendi kanıyla abdest aldırırsalar da uğruna vazgeçmeyeceği bir yoldur.

- 4a/8   Kıomışam yolunđda baş u cānumı
             Toprağa ĩarsunlar iy Ėađ ĩanumı
- 10b/8   İmdi ben terk itmezem zindānumı
             İsterem toprağa ĩaram ĩanumı
- 28b/10   Bu-durur 'āřıđlara erkān-ı hū
             Dār öñinde ĩan-ıla almađ vuzū

2.2.42. Kul: Türkçe, köle anlamına gelir, "insan ve cinleri, ancak Bana kulluk etsinler diye yarattım" (Zâriyat/56) insan kullukta ilerledikçe, özgürlükte de ilerler. Zira, insan, ya nefsinin isteklerine, ya da Allah'ın isteklerine kulluk yapar. İnsanın nefsi, özü, mahiyeti veya aslı değildir. İnsanın aslı Allah'tandır. Aslına dönen özgür olur, huzur bulur. Aslından uzaklaşan yabancılaşma, huzursuzluk ve özgürsüzlük gibi çıkmazlarla yüz yüzedir, İslâm'ın tevhîd dini oluşu, her şeyde Allah'ı görme, bulma O'na itaat etme, O'nun dışındakilerden uzaklaşmadır. "Bende olmak" maneviyat yolunda, Allah'a vâsıl edici kâmil bir şeyhe bağlanmak, demektir. Bu konuda bir şiirde şöyle denir(Cebecioğlu 2004: 382):

*Bilmek istersen eğer meslek-i derviřānı
 Sevenin bendesiyiz, sevmeyenin sultanı.*

- 3b/8   Ben ĩuluđ ĩapunđda müflis ĩākerem
             Līki senden ĩayrıdan el ĩekerem
- 23a/6   Sen ĩanīsın ben ĩulam iy pūr-kerem
             Ėāřa lillāh ki sağa fetvā virem

2.2.43. Kurb: Arapça, yakınlık anlamındadır. Kelime ezelde, yani ruhlar âleminde, Allah ile kul arasında geçen ahde uymayı ifade eden, bir tabirdir. Kulun Hakk'a yakın olması, müşahede ve mûkâşefe ilemdir. Allah'tan gayrisiyle de Allah'tan uzak olur. Kurb hakkında, kalb yoluyla sevilene duyulan yakınlıktır, denmiştir. İki türlü kurb vardır:

1- Nafilelerle olan kurb: Beşerî sıfatların sona erişi, ve beşer üzerinde Allah'ın sıfatlarının zuhuru. Bu durumda beşer, uzaktakileri duyar ve görür hâle gelir. Buna, beşerî sıfatların, Allah'ın sıfatlarında fani olması da denir. İşte bu, nafileler ile elde edilen kurbdur.

2- Farzlarla olan kurb: Kulun, nefsi de dahil olmak üzere, her şeyin şuurundan tamamen fâni olmasıdır. Artık onun nazarında, Hakk'ın vücûdundan gayri, hiçbir şey kalmaz. Bu, farzların semeresi olarak ortaya çıkan fena halidir. Özet olarak ifade etmek gerekirse; kurb, Allah'a itaat ve kullukla elde edilir. Kurbün mukabiline, bû'd (uzaklık) denir(Cebecioğlu 2004: 383).

3a/11 Dest-i kudret aña şunmuş-ıdı nevâl

Bulmuş-ıdı Hâk[k]-ıla kurb-ı vişâl

9b/73 İy bürâzer diñle imdi cân-ıla

Ķurb-ı Hâk gör nicedür insân-ıla

17a/2 Neçün aķreb didi Hâķķ-ı lem-yezel

Sende niçün olmadı bu 'uķde ħal

2.2.44. Lahut: İlâhî âleme, lâhût âlemi denir. Arapça'da lâhût kelimesi ulûhiyyet anlamına gelir. Tehanevî'nin kaydettiğine göre, Lâhût, cisimlere sirayet etmiş diriliktir. Her şeyde, bu açıdan bir ruh vardır. Bir şiirde, mumun ruhunun, ışığı olduğu ifade edilir(Cebecioğlu 2004: 392). Yine bilimsel alanda yapılan son çalışmalarda keşfedilen ve bölünemeyen atom altı parçacık “kuark”ların Tanrı Parçacığı olarak adlandırılması cisimlere sirayet eden diriliği akıllara getirmektedir. Lahut terimi eserde alem-i rüya ve alem-i lahut olarak geçmektedir.

3a/13 ‘Ālem-i rü’yāda ol cān-[1] cihān
Hāḡ Ta‘ālā ḡazretin görür ‘ayān

18b/7 Baḡmazam bu ‘ālem-i lāsūta ben
Çünki irdüm ‘ālem-i lāhūta ben

18a/11 Ol deñizüñ sāḡili nāsūt olur
Ḳa‘rımı şorar-ısañ lāhūt olur

2.2.45. Mana: Arapça'da, bir sözün ifade ettiği şeye denir. Tasavvufta, rüya'ya, ma'nâ veya seyr denir, "mana aleminde annemi gördüm", "Manamda yağmur yağıyordu" şeklinde kullanımları vardır(Cebecioğlu 2004: 411).

16b/3 Söyleyen ma'nā-durur şūret degül
Maḡv olan şūret-durur sīret degül

16b/4 Bend-i şūretde esīr olsa kişi
Olmaya bu ma'nādan baḡşāyişi

16b/5 Şūret ehli ma'nā yüzün görmeye
Ehl-i ma'nā Hāḡdan yüz döndürmeye

16b/6 Kim ki ma'nādan ḡaberdār olmadı
Ol-durur kim ehl-i dīzār olmadı

2.2.46. Masiva: Arapça istisna edatı olan sivâ, mâ mevsûlü ile birleşince başkası anlamına gelir. Tasavvufta Allah'ın dışındaki her şey mâsivâdır. Bütün yaratılanları içine alan bir sınırı vardır(Cebecioğlu 2004: 414).

Tasavvufta, gönülde Allah'dan başka neyin sevgisi varsa, onun sevgilisi, hattâ ilâhı odur. Bu yüzden, kalpten mâsivâ putunun değiştirilmesi, sevginin, hep Allah üzerinde yoğunlaşması büyük önem arzeder. "Ey Muhammed (s.) nefsinin, nevasını ilah edineni görmedin mi?" (Furkan/43) ve(Casiye/23) (Cebecioğlu 2004:).

40a/10 N'itdün kâl u belānuş 'ahdını
Mâsivâ naqşı unutturdı seni

2.2.47. Mevc: Arapça, dalga demektir. Mutlak varlığın, kainatın her mertebesinde ortaya çıkan tecellileri, âlem ve insan, mutlak varlığın, birlik denizinin dalgalarıdır(Cebecioğlu 2004: 432). Mansûr'a göre enelhakk nidası da bütün cihan da vahdet denizinden bir dalgadır.

18a/3 Vaḥdetün baḥrı-durur bî-girān
Kemterin mevci-durur anuş cihān

18a/5 Bu Ene'l-Ḥaḳ ol deñizün mevcidür
'Aynıdur yâ deryānuş mevcidür

18a/6 Mevc deryā-y-ıla olsa ḥüb-ıdı
Taşra saçılmasa key mergüb-ıdı

18a/9 Didi Manşūr aña iy rūḥ-ı revān
Her kaçan mevc ursa [ol] baḥr-ı girān

2.2.48. Mirac: Mirac, Arapça merdiven demektir. Peygamber Efendimiz (s)'in Allah ile görüştüğü geceye Mirac gecesi ve bu olaya Mirac denir. Bu olayı anlatan manzum eserlere de, "Miraciyye" adı verilir. "Namaz müminin miracıdır." hadis-i şerifinde de ifade edildiği üzere, ruhun Allah'a yükselişine de Mirac denmiştir(Cebecioğlu 2004: 438). Eser boyunca Mansûr'un

dar ağacında asılması gerek kendi açısından gerekse muhalafet edenler tarafından miraca benzetilmiştir. Mansûr açısından yükseliş şüphesiz manevi anlamda yükselme anlamındadır. Ona muhalif olanlar açısından da cezalandırma anlamı vurgulanmıştır.

- 19a/11   ‘Āşıkun dār olmasi mi‘râcîdur
Başına nūr u sa‘âdet tâcîdur
- 21b/2   Kıtlu olsun didiler mi‘râc aña
Hem didiler nūr-ı ‘izzet tâc aña
- 21b/5   Çünkü ‘ışkun çek[ü]ben muhtâcunı
Geldim uş kıtlulayam mi‘râcunı
- 21b/7   Çünkü kıldun gizli sırrı âşikâr
Dâr mi‘râcun-durur iy merdikâr
- 26a/8   Didiler ölsün mübârek bu sefer
Dâr mi‘râcuña dur iy şîr ü ner
- 32a/7   Luţf idüben ağduruñ mi‘râcuma
Ben bu dâra gelmişem mi‘râcuma
- 38a/12   Dâr o dem Manşûruñ mi‘râcîdur
Nūr-ı Hağ anuñ başında tâcîdur

2.2.49. Mürid: Arapça, isteyen demektir. Allah'a vuslatı arzu eden, bir başka deyişle, Allah'ın ahlakıyla ahlâklanmak isteyen ve bu olgunluğun eğitimini verecek bir şeyhe (veya

mürşide) bağlanan (öğrenci olarak kaydını yaptıran, bey'at eden) kişiye mürid denir(Cebecioğlu 2004: 454). Tasavvufta müridin tek başına Allah'a kavuşması mümkün değildir. Taleb ettiğini elde edebilmek için mürşide(rehber) ihtiyacı vardır(2a/4).

35b/12 Var-ıdı Manşūruñ anda bir mürīd
Añı Manşūr eylemişdi bir mürīd

2a/4 ‘Işka kulağuz olmayınca iy fetā
Kimse yolın iltemez ol hāzrete

2.2.50. Mürşid/Rehber: Farsça, kılavuz, yol gösterici demektir. El alacak kişiyi, şeyhin huzuruna götürən kişiye, rehber denir. Rehbersiz yol alınmaz: Maneviyatta yol almak için, bir yol göstericinin gerekliliğini anlatır(Cebecioğlu 2004: 455).

2a/4 ‘Işka kulağuz olmayınca iy fetā
Kimse yolın iltemez ol hāzrete

35b/12 Var-ıdı Manşūruñ anda bir mürīd
Añı Manşūr eylemişdi bir mürīd

2.2.51. Nasut: İnsanlık, insan tabiatı anlamında, Arapça bir kelime(Cebecioğlu 2004: 465). İnsanlık alemleri ve dünya manalarında kullanılır. Metinde alem-i nasut şeklinde geçer. Mansūr lahut alemine yani ilahi aleme erip Allah ile bir olduğu için artık nasut aleminde yani fani alemde gözünün olmadığını söyler. Yine Mansūr vahdet alemini bir denize benzetir. Bu denizdeki dalgalar Allah'ın yaratmış olduğu fani alemdir. Fakat vahdet denizinin derinliğine indiğimiz zaman lahut alemine yani ilahi aleme ulaşırız. Mansūr da bu denizin derinliklerinde olduğunu anlatmak istemiştir.

18b/7 Baqmazam bu ‘ālem-i lāsūta ben

Çünkü irdüm ‘ālem-i lāhūta ben

18a/11 Ol deñizün sāhili nāsūt olur

Ka‘rını şorar-ısañ lāhūt olur

2.2.52. Nefs: Arapça bir kelime olup çok sayıda manaları ihtiva eder: Ruh, akıl, insanın bedeni, ceset, kan, azamet, izzet, görüş, kötü göz, bir şeyin cevheri, hamiyet, işkence, ukubet, arzu, murad. Tasavvufi olarak Kâşânî'nin ifâde ettiği gibi, kendisinde iradî hareket, his, ve hayat kuvveti bulunan latîf buharlı bir cevherdir. Kötülüğü emreden manasında anlaşıldığı gibi, Allah tarafından insana üflenen ve ruh-i Rahmânî, ilâhî ben mânâsına da kullanılmıştır. Hakîm Tirmizî bunu şöyle tanımlar: O, hayvanî ruhdur, kalb (nefs-i natika) ile beden arasında vâsıtaadır. Kendisine, Kur'ân-ı Kerim'de mübareklik özelliğini taşıyan, şarka ve batıya ait bulunmayan ağaç olarak işaret edilir. (Nur/35).

Bu kelime, Kur'ân'da sekiz ayrı manada kullanılmıştır:

1. Zâtullah manasına: Tâhâ/41, Al-i imran/28, En'âm/12,54, Mâide/116.
2. İnsan ruhu: Fecr/27, En'âm/93, Zümer/42.
3. Kalp, sadır vb. manalar: Al-i imrân/154, A'râf/205, Yusuf/77, Bakara/77, 109, 235, Nisa/113, En'âm/158, Yunus/100, Enbiyâ/64, Nemi/14, Fussilet/53.
4. İnsan bedeni: Al-i İmrân/146, 185, Enbiyâ/35, Ankebût/57, isrâ/33, Yusuf/26, 30, 61.
5. Bedenle bareber ruh: Bakara/286, En'âm/152, Yunus/23, 30, 44, 49, 54, Ra'd/11, 42, isrâ/7, Tâhâ/15, Ankebût/6, Zümer/70, Mü'min/17, Câsiye/15.
6. İnsana kötülüğü emreden kuvvet manasına: Yusuf/18, 53, Tâhâ/96, Mâide/30.
7. Zât manasına: Bakara/48, Lokman/28, 34, Müddesir/38.
8. Cins manasına: Tevbe/128, Rum/28, A'râf/188, Şûra/11. (Cebecioğlu 2004: 472)

Mansûr nefsi uğursuz olarak niteler. İnsanların nefisle olan savaşını kaybetmemesini nasihat edip nefsin karanlık arzularından kurtulmamızı istemektedir. Allah'a ancak bu şekilde kavuşabiliriz.

2b/12 Çâre kııl cân gözgüsinüñ rengine
Düşmeyesin nefs-i şūmuñ cengine

40b/5 Nefis zūlmānından āzād olasın
Ol cemālūñ nūrıyla şāz olasın

2.2.53. Nefy ü İsbat: Yok etme ve var etme anlamlarına iki Arapça kelime. Nakşî istilâhdır. Nakşî büyüklerinden gelen ikinci zikir şekli. Kalp ile yapılan Hafî zikrin Nefy ü İsbât ile yapılmasıdır. Müride telkin edilen "La ilahe illallah" kelime-i tevhidi Nefy ü İsbât ile yapılır. Dil damağa yapıştırılır, nefes göbeğin altında hapsedilir, sonra tahayyül ederek dimağın sonuna kadar "la" çeker. Oradan "ilahe" sağ omuzuna, "illallah" da kalbe devredilir. Kalp, şeklini ve yerini bildiğimiz, sol taraftaki en kısa kaburga kemiğinin altındaki kalptir. "illallah" lafzı bütün kuvvetiyle kalbin en derinliklerine işleyecek ve harareti de vücudu saracak derecede kalbe devredilir. "La ilahe" derken bütün masivayı, yani Allah'tan başka ne varsa hepsini kalbinden, gönlünden temizler, her birinin fani olduğunu tefekkür eder ve o gözle bakar. "İllallah" derken de Cenab-ı Hakk'ın zât'ının bekâsını, Bâki'nin ancak O olduğunu kalbine nakşeder. Bunu bütün letâifiyle yapar. "La ilahe illallah"ın aslî harfleriyle yazısının şeklini düşünür, mânâsını düşünür ki Allah'ın zatından başka maksad yoktur. O'ndan başka maksadımız olmadığını söylemek, O'ndan başka mabudumuz olmadığını söylemekten daha şümullüdür. Yani daha geniş kapsamlıdır. Çünkü her mabud aynı zamanda maksuddur. Aksi olamaz. Bunun sonunda kalbi ile "Muhammedun Resûlullah" der. Bunu söylerken Rasûlullah'a ittiba etmeye kendini şartlandırır. Bunu böyle tamamladıktan sonra nefsinin kuvvet derecesine göre bunu tekrar eder. Bırakırken tek sayıda bırakır. Buna vukuf-i kalbî denir. Biraz istirahat edince diğer bir nefesle tekrar başlar. Fakat iki nefes arasında gaflet etmemeğe bilhassa dikkat eder. Tahayyülünü aynı haliyle devam

ettirir. Nefy ü isbâta devam edebilmesi için bu zaruridir. Sayı yirmi bire ulaşıncı neticesi görülür. Bu da kendisinin fâni olduğunu anlayıp Hakk'ın mutlak Baki olduğu hakikatına ermektir. Eğer nefy ü isbâtın neticesi görülmediyse âdabına riayet edilmemiş demektir. Maksadın husulü için sözü işine uygun olarak tekrar başlasın, inancıyla ve ameliyle zikrettiğine göre olmağa çalışsın. Kendini yoklasın! Mâsivâdan bir maksudu vardır. Eğer Allah'tan başka tek yaratıktan bir şey bekliyorsa yalancı durumundadır. Kabiliyeti, cezbe halinin başlangıcına tahammül derecesinde olan kimse, yukarıda anlattığımız ilk zincir şekliyle çalışsın. Sülûke istidadı olan da bu iki şekilde zikre çalışsın. Her ikisi de kalp ile yapılır. Eğer buna hakkıyla çalışır, nefyedilecek olanı nefyeder, isbat edilecek olanı isbat ederse netice görülür. Murakabeye başlayacak hale gelir(Cebecioğlu 2004: 476).

14b/9   Çü[n] senüñ zātuñda gördüm zātumı
Bildüm âhir nefy[ü]mi işbātumı

2.2.54. Perde: Farsça, örtü demektir. Allah ve insan arasında yetmiş bin perde bulunduğunu bildiren bir hadis-i şerif vardır. (Müslim, İman, 293). Bu perdelerden bir kısmı zulmanî, bir kısmı da nuranîdir. Mal, mülk, menfaat, dünya sevgisi, şehvet, zulmanî; Allah'a ait tecelliler ise nurânî perdedir. Tasavvufî sülûk ve vuslat yolunda, bu perdelerin kaldırılması gerekir(Cebecioğlu 2004: 500). Hicab maddesinde belirttiğimiz gibi Mansûr'a göre Allah'la arada perde olarak nefis bulunmaktadır. Ayrıca Mansûr kendi fani varlığını da Allah'la arasında engel olarak görmektedir. Bu sebeple idam edilmekten asla çekinmemiştir, başı ve canı feda etmek gerektiğini sık sık belirtmiştir.

2b/8   Sende senl[i]k şad-hezârân perdedür
    Kõ seni görgil Hâkı kim bizdedür

2b/9   Senligüñ ref` eyle imdi aradan
    Gevher isterseñ bu seng ü hâreden

- 5a/3   Şöyle vuşlat bulmuş ol Allāh-ıla
Perde ref^ʿ olmuş birikmiş şāh-ıla
- 6a/6   ‘Aqlıñı cem‘ eyle iy şāh-ı cihān
Perde içre kııl bu esrārı nihān
- 17a/1   Kendüzünjı bilmez-iseñ nirdesin
Sağa andan şad-hezārān perdesin
- 21b/9   Sır şaķınan sırrını pinhān ider
Perde açan cānını ķurbān ider
- 31b/4   Perde-i ref^ʿ eyledün şehā gördüm seni
ķullıģa-ıman ķabūl itdün beni

2.2.55. Remz/Rumuz: Arapça, işaret etmek anlamına gelir. Edebiyatta, bir kelimenin yakın ve uzak olmak üzere farklı anlamları vardır. Bir kelimenin uzak anlamına remz denir. Mutasavvıflar, kendi aralarında bir dil geliştirmiş ve bu dil ile birbirlerine hitāb etmişlerdir. Tasavvuftaki sırların yanlış anlaşılması, veya sırların faş edilmemesi için bunu gerekli görmüşlerdir. Özellikle şiirlerinde rumuzlu ifadeler kullanan sufiler, bu şekilde tasavvufi sırları ehli olmayanlardan uzak tutmuşlardır(Cebeciođlu 2004: 515). Fakat eserde Mansūr bu sırrı gizlemekten çekinmemiş olsa da çevresindeki insanlar bu işaretleri doğru şekilde yorumlamayıp Mansūr’un idamını gerçekleştirmişlerdir(7a/7-25a/10).

- 19b/4   Ol bilür ancak bu ħāluñ ħavrını
Zīra bilmişdür bu remzün ħavrını

- 22a/7   Sensin ol keşşâf-ı remz-i müşkilât
Cânuma irişdi lutfundan necât
- 7a/7   Bu araya tercümân şıgmaz bilün
Bilmedünüz remzini işbu dilün
- 13a/9   Gel bu müşkil ‘uğdeyi hal[l] eylegil
Remzini sen [bu] rümüzün söylegil
- 25a/10   Size bu envârdan feyz olmadı
Cânunuz ‘ışkuñ rümüzün bilmedi

2.2.56. Savt: Arapça, ses manasına gelmekte birlikte, günümüzde, kullanım olarak rey, oy manasına da gelir. Dindarlıkla birlikte güzel sesin, kalbinde Allah sevgisi bulunanlarda olduğu, ve güzel sesin bir Allah vergisi bulunduğu kaydedilir. Muhasibi, şu üç şeyin önemli olduğunu vurgular: Dindarlıkla birlikte güzel ses (yani hem İslâm'ı takva üzere yaşacak, hem de güzel ses sahibi olacak, bu şekilde, sesini İslâm'a aykırı yerlerde kullanmayacak), namuslu olmakla birlikte güzel bir yüz, vefalı olmak kaydıyla güzel bir kardeşlik(Cebecioğlu 2004: 545). Mansûr-nâme'de Mansûr'un “Enelhakk” sesi idamına kadar sık sık tekrar etmektedir.

- 6b/1   Ben Ene'l-Ḥaḡ şavtını terk itmezem
İşbu meydânda ṭururam gitmezem

2.2.57. Senlik: Bu terim aslında ferdiyeti (benlik gibi) ifade etmektedir. Eserdeki bağlama bakıldığında insanın Allah'a kavuşması, O'nun aşkıyla yok olması için; hayattaki fani şeylerden, nefsi arzulardan, Mansûr'un da savunduğu gibi gerekirse candan, baştan, el ve ayaktan vazgeçmesi gerekir. Çünkü bunlar nefisle beraber kulun Allah'la arasındaki engeldir.

29a/6 İmdi senlik saña putdur ‘aẓīm
Cem‘ ü vaḥdetde olımazsın nedīm

40a/11 Nitekim senlik saña oldu ḥicāb
Pes kaçan ref‘ ola ol perden niķāb

40a/12 Senlik ü benlikde olmazsañ berī
Eyle bil-kim göremezsın sen añı

2.2.58. Seyr: Arapça, yürümek, gezmek, gitmek demektir. Allah'a ulaşmak üzere yapılan manevî yolculuğa, seyr denir. İki türlü seyr vardır:

1) Seyr-i Nuzûlî: Mukayyed vücûd (varlık)'un ortaya çıkması için mutlak vücud (varlık)'un seyri. Bu ehadiyetin imkan mertebesine, mutlakın mukayyede, küllün (bütünün) cüz'e (parçaya) inişidir.

2) Seyr-i Urûcî: Mukayyedîn Mutlak'ta yok olmak üzere yaptığı seyir. Cüz'ün, külle seyri. Buna seyr-i şuurî de denir. Bu seyr, insan mertebesinden Mutlak'a kadardır(Cebecioğlu 2004: 564).

14a/7 Manzar itdüñ zātuña çün ādemi
Seyr-idirdüñ on sekiz biñ ‘ālemi

22b/5 ‘Ālem-i lāhūt-durur seyrāñgehüm
Ol beķā milki-durur cevlēñgehüm

25a/8 Didi kim toprak benüm ‘arş[u]m-durur
Nüh-felek seyrāñgahı ferāş[u]m-durur

Mansûr, fani aleme -muhtemelen on sekiz bin alem, gökyüzü- baktığında görünenin ardında görünmeyen sırrı yani Allah'ın kudretini görmektedir. Bu sebeple on sekiz bin alemde Allah'ın bulunduğunu, gezindiğini belirtir(14a/7). Aynı zamanda beka aleminde(ilahi alem) gezdiğini(22b/5), dokuz feleğin(gökyüzü) mekanı(yatak, döşek) olduğunu söyler. Elbette ki bu gezinme ve bulunma ifadeleri mecazi anlamda kullanılmıştır.

2.2.59. Sır/Esrar: Sırrın çoğulu esrar olup, Arapça sırlar, gizli şey, kök, kıymetli, asıl, nikâh, birşeyin halisi, efdali, gibi anlamları ihtiva eden bir kelime. Sır, kalpte bulunan Rabbânî bir latifedir. Ruh sevginin, kalp marifetin, sır da müşahedenin mahallidir. Ruhanî bir nur olup, nefsin haletidir.Sır olmaksızın nefis, iş yapmaktan aciz kalır. Nefsin beraberinde, sırrın himmeti olmazsa, bir fayda elde edilmez. Sırta, kalbin bir buududur diyenler olduğu gibi, ruhtur veya ruhtan daha yüce ve daha latif bir ruh buududur, diyenler de vardır. Mevlevîlikte sır, ıstılah olarak şu anlamda kullanılır: Dedenin hücrelerinin pencere perdesi kapalı ise, bu onun içeride istirahat ettiğini veya kendine göre bir ibadetle meşgul olduğunu gösterir. Bu hale sır denir(Cebecioğlu 2004: 569).

Mansûr-nâme'de kullanılan sır ve esrar kelimeleri Mansûr'un erişmiş olduğu ilahi aşktır(3a/12). Söylemiş olduğu enelhakk'ın nedenidir.

3a/2 Cân kulağın dut sözün esrârına
Bilesin kim söz nedür esrârı ne

3a/7 Şöyle kim müstağzır esrâr-ıdı
Hem vilâyet içre şâhibkâr-ıdı

3a/12 'Işık-ı Hağ tölmişdi anuñ sırrına
Diñle imdi kendü kimdür sırrı ne

21b/9 Sır şaķınan sırrını pinhān ider
Perde ačan cānını ķurbān ider

28a/8 Siz bu sırdan kaçan olursız ķhaber
Size envārdan yokdur eşer

34a/13 Bilmedük Manşūruķ aķvālın tamām
İrmedük sırrına ķıldıķ intikām

2.2.60. Simurg: Farsça, otuz kuş demektir. Efsanevî Kâf Dağı'nın ardında yaşayan, adı var kendi yok bir kuş. Allahü Ta'alâ'nın üfürdüğü insanî (ilâhî) ruhu, geldiği asıl vatanına (Kaf Dağı'nın ardına) dönecek, orayı aşacak otuz kabiliyetle donatmıştır. Kuş, yükselişin sembolüdür. Ruh, bu otuz kuş (yani otuz olumlu yetenek) ile, geldiği yere döner. Simurg'a şu anlam da verilmiştir: İnsan-ı Kâmil. Mantıku't-Tayr'da otuz kuşun yedi vadiyi geçtikten sonra ulaştıkları padişah, Allah(Cebecioğlu 2004: 574).

Simurgun geçtiği beyitte Mansûr ten diye nitelendirdiği fani vücudu Kaf Dağı'na, can dediği ruhu ise simurga benzetmiştir. Mansûr ilahi aşka sahip olduğuna göre simurgu insan-ı kamile yorabiliriz. Simurgun yeri Kaf Dağı(vücut) değil; kendisidir.

30b/8 Çünkü ten afındadır sîmûrg-ı cān
Bir gün pervāz urup uçar revān

2.2.61. Suret: Arapça, şekil, heykel, çeşit, nevi, kılıç, biçim vs. gibi anlamları olan bir kelime. Hadis olduğu kaydedilen, Allah'ın Hz. Adem'i kendi suretinde yaratması hususu, onun halifelliğini anlatan bir tabirdir. Kul, hiçbir zaman Allah olamaz. Ortaya çıkıp gerçekleşme tavrında, suretler hem ulvî, hem de süflîdir. Ulvî suret, hakiki ve izafi olmak üzere ikiye ayrılır.

1. Hakiki olanı, vücûdî hakikatler ve rubûbî isimlerin suretlerinden ibarettir. Faal hakikatin, zât-ı ûlûhiyyetden bir cem'i vardır.

2. İzaflı olan ise, aklî, müheyminî ve nefsî ruhların hakikatlerinden ibarettir. Süflî suretlere gelince, bunlar imkana ait hakikatlerin suretleridir.

Süflî suretler de, ulvî ve süflî olarak ikiye ayrılır. Ruhanî suretlerden, zikri geçenlerin hepsi, ulvîdir. Mutlak ve mukayyed misal âleminin suretleri, bu grubdandır. Süflî'ye gelince, cisimler âleminin suretleri, arş ve kürsi hâriç olmak üzere, bu gruptandır. Anasır ve unsuriyyatın suretleri, buna dahildir(Cebecioğlu 2004: 584). Mansûr-nâme'de geçen suret kavramı fani olan kesret alemine dair şeyleri kastetmektedir.

7b/7 Ben bu meydândan yüzüm döndürmezem
Şûret-i fânîye baş indürmezem

8b/9 Siz bu şûretden beni âzâd idüñ
Cânumı ol cânân-ıla şâz idüñ

8b/10 Pâyimâl idüp sürüñ bu şûreti
Şûreti qorvan çü buldum sîreti

11b/13 Yine şûret 'âlemini bulmuş ol
Ol Hâquñ varlığı-y-ıla tölmiş ol

16b/3 Söyleyen ma'nâ-durur şûret degül
Maḥv olan şûret-durur sîret degül

16b/4 Bend-i şûretde esîr olsa kişi
Olmaya bu ma'nâdan bahşâyîşi

16b/11 Var esîr olma bu şûret kaydına

‘Āşıkun şūret evinde kaydı ne

18a/13 Bu vücūdum kaçresin anda kodum

Ya‘ni şūret ‘āleminden al yudum

25a/13 Milk-i şūret fitne vü gavgā-y-ımış

Cāy-ı hoşluk derd-[i] āh u vā-y-ımış

25b/1 Tālib oluñ şūretün ma‘nāsına

Ma‘rifetsüz şūretün ma‘nāsı ne

25b/5 Arduma atdum bu şūret tonını

Zira cānum gördi devlet h[ā]nını

39a/8 Pes ‘urūcı irmedi ol vaħdete

Düşdi şūret ‘āleminden keşrete

2.2.62. Şarab: Arapça, içecek şey, anlamında bir kelime. Aşk ve mahabbet anlamına kullanılır. Coşkun aşk halleri ki, bu durumdaki kişi aşkta sadakat imtihanından geçer. Kemale erenlerin hali budur. İki türlü şarap vardır: Biri maddî, dünyevi, alkol ihtiva eden içilmesi haram olan içki, ki bu insanı içince sarhoş eder. Diğer şarap ise, aşk şarabıdır. Allah'ı sevmekten kaynaklanan zevkin sonucu olarak ortaya çıkan bir tür mestlik, melankoli hâli. Sûfiler bu bakımdan, içmeden sarhoş olanlardır, diye tanımlanır. Marifet, içmeden, manâ sarhoşu olmaktadır. Her iki sarhoşta ortak bazı özellikler vardır. Bunlardan biri, her ikisi için dış âlemin bir anlamı yoktur; sarhoşluk, her iki grubu dış dünya ile alakalı bir takım ilgilerden kesmiştir, ikisi arasındaki pek çok farktan bir diğeri de, şudur: Mânâ sarhoşunda, karaciğerden

kaynaklandığı söylenen bir tür iç hararet, maddî şarab içinde bulunmaz(Cebecioğlu 2004: 594). Mansûr-nâme’de sık sık ilahi aşk şarabının verdiği sarhoşluğu görmekteyiz(3a/9-3a/8-4a/11-7b/3-11b/4 vb.)

- 3a/9 Mest-i ‘ışk olmuş-ıdı ol merd-i Hâk
‘İşk dîvânından almışdı sebağ
- 3a/8 Ol-ıdı ‘âşıkларуñ mestânesi
Ol-ıdı cân şem‘inüñ pervânesi
- 4a/11 Uş seni bir cür‘adan mest eyleyem
Nitelikden kırtarup hest eyleyem
- 7b/3 Şöyle kim ben mest-i ‘ışk-u bâ-şafâ
Lâyezâl-i mey iç[ü]rdi Muştafâ
- 11b/4 Gelübeni gördiler merdi tamâm
Mest ü merdâne oturur ol hümâm
- 16b/10 “Hem sekâhüm Rabbühüm”² hamrın içe
Lâ-cirem ol baş u cânından geçe
- 18a/1 Mest-[i] Hâk olmuş[sın] iy cân-ı cihân
Anuñ-ıçun terk idersin baş u cân

²“Onların Rabb’i onlara içecek sundu.” İnsan 76/21

18b/3 Mest-[i] ‘ışķam ben Ene’l-Ĥaķ sōyledūm
Ĝarķa vardum baş u cānı n’eylerem

22a/10 Muřāfānuñ ağız yarın içmişem
Mest-i ‘ışķam kendüzümden geçmişem

2.2.63. Tur: Dağ demektir. Hz. Musa'nın Allah'la konuştuğu dağ. Hak, Hz. Musa ile nefis yönünden konuşmuştur. Dağ konuşmada sarsılıp un ufak olduğu gibi, onun Allah ile konuşmasında da ilāhî tecelli sebebiyle nefsi toz olmuş, yani helak olmuştu. "Turun sağ yanından ona seslenmiştik". (Meryem/80) ayetindeki sağ ifadesi, Hz. Musa'nın nefisini gösterir. Yani onun nefsi, fenafillah'a ermişti. Onun bayılması, mahv ve yok olmaktan ibarettir. Hak yok olmamış gibi, kul ise yok olmuş gibi vardır. Hz. Musa (a) Rabbini görmedi, Allah, Allah'ı gördü. Allah'ın "Beni göremezsin" ifadesiyle anlatmak istediği buydu. Bu, Ey Musa (a) eğer sen mevcut isen, Ben senden kaybolmuşum: eğer Beni bulmuşsan, sen kaybolmuşsun, demektir. Hadis (sonradan olma) bir varlığın, kadim olanın ortaya çıkışında varlığını devam ettirmesi mümkün değildir. Cüneyd, bu konuda şöyle der: "Sonradan olan, öncesi olmayan (kadim) a bitişince, kendinde bir iz kalmaz". Hz. Ali (r) de şu yorumu yapar. "Sen kayb olduğunda O gözükür, O ortaya çıkınca da beni kaybeder." (Cebecioğlu 2004: 664)

Tur terimiyle Mansūr Hz. Musa'nın Allah'la konuşmasına telmihte bulunmuřtur. Allah'ın tecellisiyle birlikte Tur Dađı'nın un ufak olması gibi Mansūr'un sureti de viran olmuřtur. Fakat Mansūr'un ilahi aşķı onu mamur etmiřtir(19a/6). Mansūr için ilahi alem Tur Dađı'dır.

19a/6 İřbu řüret ki ben Ĥūr olmiřam
Gör ne vīrānam ki ma'mūr olmiřam

39b/10 řems-i nūrı ya'ni-kim 'ışķ nūrıdur
Tecelli 'aķla anuñ Ĥūrıdur

2.2.64. Vahdet-Kesret: Vahdet; Arapça, birlik demektir. Gerçek mânâda bir olan Cenab-ı Hak'tır. Sûfiler, uykuya vahdet derler. Bu sebeple uyuyan için, vahdette, vahdet ediyor, vahdete çekildi gibi ifâdeler kullanılır(Cebecioğlu 2004: 681). Kesret ise Allah'ın tecellisiyle zuhura gelmiş olan çokluk, mahlukatın çokluğu; yani mutlak varlık olan Allah haricindeki yaratılmışlardır(Cebecioğlu 2004: 366).

39a/8   Pes 'urūcı irmedi ol vaħdete
Düşdi şūret 'āleminden keşrete

39a/9   Gülşen ol vaħdet-durur keşret diken
Gül mi yiler bāğına diken diken

39a/10   Çünkü vaħdetdür murādı cān-[1] men
Keşreti қо iy külli ħandān-men

2.2.65. Vahdet-i Vücut/Vahdet-i Şuhud: Vahdet-i vücut; Arapça, varlığın birliği demektir. Allah'tan başka varlık olmadığının idrak ve şuuruna sahip olmak, bilmek. Şuhudî tevhiddeki sâlikin her şeyi görmesi geçicidir, birlik bilgide değil, görmededir. Vahdet-i vücûdda ise, bu birlik bilgidedir. Vahdet-i vucûd zevkle elde edilir, yaşanarak bilinir. Kitap okunarak öğrenilen bir felsefe sistemi değildir. Vahdet-i vücudu zevken elde eden sâlik, gerçek varlığın bir olduğunu, bunun da Hakk'ın varlığından ibaret bulunduğunu, Hak ve O'nun tecellîlerinden başka hiç bir şeyin bulunmadığını bilir. Her şey, o Bir'in çeşitli şe'nlerinden görünüşlerinden, tecellîlerinden ibarettir(Cebecioğlu 2004: 683).

Vahdet-i şuhûd; Arapça, görmenin birliği demektir. Kulun cem ve vecd durumunda, masivanın yok olması ile, her yerde sadece Bir'i görmesi. Bu durumda kul, her yerde Allah'ın tecellîsini görür, müşahede eder. Bu şekilde müşahedesinde birliğe ulaşır. Ancak vecd hali

geçtikten sonra, kendisinin farkına varan kul, Hak ile halkı ayrı görür. Kendinden geçme halinde kuldun bir takım şatahat ifadeleri zuhur edebilir(Cebecioğlu 2004: 682).

Vahdet-i Vücûd ile Vahdet-i şuhûd arasında bir olan noktalar şunlardır:

1. Her ikisinde de ta'ayyün ve la-ta'ayyün âlemleri ayrıdır.
2. İlâhî varlık mutlak varlıktır. Şu mânâda ki, âlemin varlığı izafî varlıktır, fakat yok değildir.
3. Küçük ve büyük âlem, emir ve halk, âlem-i misâl, yeni eflâtuncu urûç, tecellî, ruhun mücerred olması gibi telâkkiler aynıdır(Cebecioğlu 2004:).

Vahdet-i Şuhûd ve Vahdet-i Vücûd'un ayrıldıkları noktalar şunlardır:

1. Vahdet-i vücûdda zât ve vücûd aynıdır, vahdet-i şuhûdda ayrıdır ve ilk yaratılan şey odur.
2. Vahdet-i vücûda göre sıfatlar, zâtın aynıdır, vahdet-i şuhûda göre, sıfatlar zâttan ayrıdır ve katılmış vücûd ile dışta mevcuttur. Sıfatlar, zâtın gölgeleridirler.
3. Vahdet-i vücûda göre, âlem, sıfatların beliriş (ta'ayyün) ve çıkışından ibarettir. Vahdet-i şuhûda göre âlem, sıfatların beliriş ve meydana çıkışından değil, ancak sıfatların gölgelerinin belirişinden ibarettir.
4. Vahdet-i vücûda göre, âlem, hayâldir, ancak Allah vardır. Vahdet-i şuhûda göre, âlem hayâl değildir. Çünkü böyle kabul etmek, âlemin objektif realitesini, aynı zamanda da Allah'ın ibda sıfatını inkâr etmek olur. Sonra eğer âlem hayalden ibaretse, o yok, tasavvurlarımız var demektir. Bu takdirde de tasavvurlarımız kaldırıldığında, onun da yok olması lâzım gelir. Daha sonra, âleme, Allah'ın varlığına kıyasla hayaldir, deniyorsa, o zaman da âlem Allah olamaz. Çünkü Allah, mutlak ve zorunlu, âlem ise mümkün ve geçicidir.
5. Vahdet-i vücûda göre, âlem gölgedir. Fakat aslın, yani Allah'ın kendisidir. Vahdet-i şuhûda göre, âlem gölgedir, ama bu gölge, aslın kendisi değil, aslından başka bir şeydir. Ve aslın kendisine bahşettiği vücûd ile, dışta kendi nefsinde mevcuttur.

6. Vahdet-i vücûd'a göre, âyân-ı sabite, vücudla ilgilenmemiştir. Binaenaleyh âlem yok, ancak Allah vardır. Vahdet-i şuhûda göre, bu doğru değildir. Zira bu takdirde hayalden ibaret olan bir varlık, hakikî varlığı nasıl sınırlandırabilir?

7. Vahdet-i vücûd'a göre, Allah bir bakımdan da, âlemin ötesinde ve üstündedir. Bu itibarla hakikat, tenzîh ve teşbîh arasını birleştirmektedir. Vahdet-i şuhûda göre, Allah âlemlerden ganîdir. Bu itibarla, onu her hal ve surette tenzîh etmek gerekir.

8. Vahdet-i vücûda göre, Allah'ın âlemde ve onun objelerinde tecellisi, ândadır. Bu, vahdet-i şuhûdda bir ânda değil, süreklidir.

9. Vahdet-i vücûda göre, vücûd bir, ve o da sırf hayır olduğu için, âlemde kötülük ve iyilik denen şeyler, mutlak ve hakikî değil, nisbîdir. Vahdet-i şuhûda göre, vücud-adem terkiinden meydana gelmiş olan bu âlemin mâhiyeti, yokluk olduğundan ve kendi nefsinde de mevcut olması bakımından, bütün kötülüklerin köküdür. Kötülük ve noksanlıklar da hakikîdir(Cebecioğlu 2004:).

Mansûr'a göre âlem, Allah'tan ayrı düşünülemez. Bu sebeple Mansûr'un vahdet-i vücud anlayışına sahip olduğunu söyleyebiliriz. Buna delil olarak da Allah'ın her şeyi yoktan var ettiğini öne sürebiliriz. Hiçlikten hasıl olan her varlık Allah'tan gelmiştir ve Allahla beraberdir(1b/2-14a/5). Mansûr'un varlıkları inkar etmeyip ebedi olanın yalnızca Allah olduğunu söylemesi de onun vahdet-i vücud anlayışına sahip olduğu konusunda başka bir delildir(1b/6-6b/3). Fakat Mansûr'un vahdet-i vücudçu olduğuna dair en açık delil 35a/3 beyitidir.

1b/2 Ol kim 'âlem yoğ-iken var eyledi
 Kudretin 'âlemde izhâr eyledi

1b/6 ...³ oldur bâtın oldur bî-gümân
 Andan artuğ kimse yoğdur cāvizan

---

³ Bu kısım yırtılmıştır.

- 2b/8   Sende senl[i]k şad-hezārān perdedür
            Ço seni görgil Hākı kim bizdedür
- 4b/1   Ben sen olam sen ben olasın o dem
            Saņa bir ola vücūd-ıla ‘adem
- 6b/3   Her neye kim baķaram Hāķ görünür
            Ġayrı yokdur zāt-ı mutlak görünür
- 6b/5   Şöyle ıoldum vahdetün deryāsına
            Baķmazam bu ikilik ğavgāsına
- 6b/6   Bī-nişān oldum oldum bī-nişān
            Ol ben oldum ben olam bilgil ‘ayān
- 14a/5   Senden irdi cümle eşyāya vücūd
            Saņadur cümle kıyām-ıla sücūd
- 14b/3   Nūr-ı şevķün virdi baņa vecd ü hāl
            Gitdi şirket aradan geldi vişāl
- 35a/3   Düşdügi sāt Ene’l-Hāķ didi ol
            Diņle Hāķdan külli şey‘ ayru degül

2.2.66. Varlık/Benlik: Varlığına, makamına, bilgisine, malına, mülküne, akrabasına, güzelliğine güvenip, kendisinde payeler aramaya kalkışan, bunların Allah'ın nimeti olduğunu

düşünmeyip, kendine mal etmeye çalışan, gurura kapılan kimselere varlık, benlik sahibi denir(Cebecioğlu 2004: 689).

19b/7 Tâ ki mürde cānuma ire hayât
Benl[i]gümden tâ ebed bulam necât

16b/2 Bende benlik kalmadı bilgil ‘ayân
İşbu dilde söyleyen oldur hemân

19b/7 Tâ ki mürde cānuma ire hayât
Benl[i]gümden tâ ebed bulam necât

40a/12 Senlik ü benlikde olmazsañ berî
Eyle bil-kim göremezsın sen añı

2.2.67. Vefa: Arapça, bir şeyi yerine getirmek, vefalı olmak vb. gibi anlamları olan bir kelime. Kur'ân-ı Kerim'de "Bana verdiğiniz sözde durunuz ki, size verdiğim sözde durayım." (Bakara/40) âyetiyle ifâdesini bulan bu terim, Allah'a "elest" toplantısında verilen sözü yerine getirmeyi gösterir. Buna, vefa bi'l-ahd de denir. Bu, avam tabakasının, müjdeye rağbeti, tehdidden korkması sonucu yaptığı ibadetle olurken, havassınki, rağbet, korku veya bir bedel beklemeksizin, emre sırf emir olması bakımından verdiği sözde durmak şeklindedir. Havassû'l-havassın vefası, güç ve kuvvetten uzak kalmak suretiyledir. Muhibbinki de kalbine Allah'tan gayrisini sokmamak şeklindedir. Kulluk vefasının esaslarından biri de, noksanlığın kendisinden çıkıp kendine döndüğünü görmek, Rabbinden başkasını olgun (kemalli) bulmamaktır(Cebecioğlu 2004: 695).

Mansûr'a göre yaşamı boyunca ilahi aşkı hissetmeyip bu yolda yürüyemeyen kişi bezm-i eleste Allah'a vermiş olduğu sözü yerine getirmemiş olur. Bu sözün gerektirdiği kendi benliğini yani nefsi arzularını yok ederek Allah'la beraber var olmaktır.

29a/11 Dost u ‘ahdine vefādār ol yūri
Yoklığa vir kendūñi var ol yūri

2.2.68. Viran/Harab/Harabat: Viran, harab ve harabat kelimeleri kırık dökük, yıkılmış anlamlarında kullanılır. Harabat kelimesi tasavvufi manada tekke yerine de kullanılmıştır. Tasavvuf ehlinin yeri neresi olursa olsun, Allah aşkı ve Allah’a olan özlem sebebiyle daima harap haldedirler(Cebecioğlu 2004). Bu durum ancak Allah’a kavuşmayla düzelir, müridin hali ancak bu şekilde -9b/2 ve 30a/11 beyitlerinde olduğu- gibi mamur olur.

9b/2 N’ola bizi güldürüp şāz idesin
Göñlümüz vīrānın ābād idesin

28a/7 Bāṭınümde ol-durur alıp vīrān
Kimdür milkimden anı yitüren

30a/11 Bu ḥarābuñ şoñı ma‘mūr olısar
İşbu zulmetden geçüp nūr olısar

13b/1 Ol sebebden varlığ[u]m oldı tūrāb
Cism-i cān oldı ḥarāb-ender-ḥarāb

19a/6 İşbu şūret ki ben Ṭūr olmışam
Gör ne vīrānam ki ma‘mūr olmışam

30a/11 Bu ḥarābuñ şoñı ma‘mūr olısar
İşbu zulmetden geçüp nūr olısar

39a/3   ‘Işk-durur kim şāhları māt eyledi
Zāhidūñ yirin ħarābāt eyledi

2.2.69. Vuslat: Arapça, ulaşmak, varmak demektir. Bir şeyin bir şeye ulaşması, bir şeye irtibat kurmak, sonra onda yoğunlaşmak anlamında ele alınabilir. "Allah'ın birleştirmesini emrettiğini birleştirenler..." (Rād/21) ayetindeki vuslat, bir insanın bir insana ihsanda bulunarak, onunla irtibat sağlaması anlamındadır. Allah, bir kuluna Rabbanî fetihle bulununca, kulun arzu ettiği şeylere ulaşması halinde, ona vuslata erdi denir. Muhyiddin Arabî vuslatı; kaybolanı, bulunmayı elde etmek, diye tanımlar. Vuslat, ontolojik manada değildir. Hz. Peygamber (s) bile, Miraç Gecesinde Allah'la ontolojik manada vuslata erememiş, Allah ile arasında "Kabe kavseyin" mesafesi kalmıştır. Peki, Allah ile birleşseydi ne olurdu? Haşa Allah olurdu... Bu da mümkün değil muhaldir. Tasavvuftaki vuslatı, bu çizilen sınırlar içinde değerlendirmekte yarar görüyoruz(Cebecioğlu 2004: 703).

3a/11   Dest-i kudret aña şunmış-ıdı nevāl
Bulmuş-ıdı Ĥaḫ[k]-ıla ḫurb-ı vişāl

2a/10   Vuşlat ire cānuña şāz olasın
Cümle ḫayḡulardan āzād olasın

4b/5   Didi kim Manşūra Ĥaḫ kıldı selām
Vuşlatuñ günü iriştı iy hümām

5a/3   Şöyle vuşlat bulmuş ol Allāh-ıla
Perde ref' olmuş birikmiş şāh-ıla

6b/2   Çünkü baña Ĥaḫdan oldı ḫalvetüm

- Gitdi fūrkat irdi rūz-ı vuşlatum
- 8b/7   Hāk-ıla buldum vişāl-ender-vişāl
Hāk-ı Muṭlak benven āhir lāyezāl
- 23b/2   Her ne kim emr eyleseñ fermān senüñ
Cān içinde v[u]şlat-ı cānān senüñ
- 32a/6   ‘Işk-ıla geldüm Ene’l-Hāk dārına
Aşuñ imdi vara yārı yārına

2.2.70. Yakın: Arapça kesin, açık bilgiyi ifade eden bir kelime. Kuşeyrî üç türlü yakından bahseder(Cebecioğlu 2004: 708):

1. İlme'l- Yâkin: Bir şey hakkında habere dayanan bilgi.
2. Ayne'l-Yakin: Bir şey hakkında, görmek suretiyle elde edilen bilgi,
3. Hakka'l-Yâkin: Bir şeyi bizzat yaşamak suretiyle elde edilen bilgi.

Yakîn'de şüpheye yer yoktur, kalp bir şeyin hakikati konusunda, tatmin durumundadır. Yine yakın, delil ile değil inanç kuvveti ile apaçık görmeyi ifade eder. Tehânevî kişinin yakîn ile, su ve ateş üzerinde yürüyebileceğini, onlar katında belanın nimete, nimetin de belaya dönüşebileceğini, ilmin, sufîyi kullanırken, yakînini onu taşıdığını kaydeder(Cebecioğlu 2004:).

Eserde Mansûr, Şeyh Şibli'ye ehl-i yakîn diye hitap etmektedir.

- 29a/2   Didi Manşūr aña iy ehl-i yakîn
Varlıguñ şehrine kılmaduñ yakın

2.2.71. Zahid: Kendisini dünyadan çeken ve dini hayata veren, âhirete yönelen kişiler için kullanılır bir tâbirdir. Dünyaya gönül vermemek de zühddür (Cebecioğlu 2004: 717).

Mevlânâ'nın para gönülde değil cepte olduğu müddetçe, zengin kişilerin de zâhid sayılacağını ileri sürmesi, bu terime yüklenen enteresan bir tanımdır. Zühd çeşit çeşittir:

1. Dünyadan yüz çevirme,
2. Halktan yüz çevirme,
3. Haram ve şüphelilerden yüz çevirme,
4. Helâllerden yüz çevirme (yani haramdan kaçınmanın da ötesinde, helâl konusunda bile

perhizkâr bir tutum içinde olmak) (Cebecioğlu 2004:).

39a/3   ‘Işık-durur kim şâhları mât eyledi
Zâhidüñ yirin harâbât eyledi

2.2.72. Zulman: Arapça, karanlık demektir. Madde, maddi âlem. Allah'ın nurundan nasibi olmamak, mahrum kalmak. "Allah müminlerin dostu olup, onları karanlıklardan aydınlığa çıkarır" (Bakara/257) Zat-ı ilâhî'yi bilmeye de zulmet denmiştir. Zira Zât-ı ilâhî bilinmez, idrak edilmez, bizim için karanlıktadır. "Basiretler onu idrâk edemez" (En'âm/103) (Cebecioğlu 2004: 733).

40b/5   Nefis zulmânından âzâd olasın
Ol cemâlüñ nûrıyla şâz olasın

ÇEVİRİ YAZI İŞARETLERİ

آ/ا	a, ā, e	ض	z, ḏ
ء	‘	ط	ṭ
ب	b,p	ظ	ẓ
پ	p	ع	‘
ت	t	غ	ġ
ث	ṯ	ف	f
ج	c,ç	ق	q
چ	ç	ك	k, g, ŋ
ح	ḥ	ل	l
خ	ḫ	م	m
د	d	ن	n
ذ	ẓ	و	v, o, ö, u, ü, ū
ر	r	ه	h, a, e
ز	z	ی	y, ı, i, ī, î, a
ژ	j	ای	ı, i, ī, î
س	s	او	u, ü, ū, ū̄, o, ö
ش	ş	[ ]	metin onarımı
ص	ş		

METİN

Manşūr-nāme

- 1b/1 Evvel anı eydelüm kim Hâkdur ol
Hây u Bâkî Vâhid ü Muṭlaḳdur ol
2. Ol kim ‘âlem yoĝ-iken var eyledi
Ḳudretin ‘âlemde izhâr eyledi
3. Cāna ol virdi kemāl-i ḳudreti
Hem göñüller içre ḳodı ḳikmeti
4. Ḳudretinden zâhir oldu cümle iş
Ḳikmet ile buldı ‘âlem perveriş
5. Milk anuḳdur iş anuḳdur ḳul anuḳ
Cümle cānlarda olan cünbîş anuḳ
6. ...⁴ oldur bâṭın oldur bî-gümân
Andan artuḳ kimse yoḳdur cāvızan
7. ...⁵ Muştafâ
Ol Ḳabîbullah ol kân-ı vefâ
8. Hem anuḳ dostluĝına oldu cihân
Cümle varlık âşikâre vü nihân

---

⁴ Bu kısım yırtılmıştır.

⁵ Bu kısım yırtılmıştır.

9. Ol-dur[ur] iki cihānuḡ serveri
Şer‘i nūrı ҡapladı baḡr u beri
10. Muştafā vü müctebā şadru‘l-emīn⁶
Ol vefā-kāmı Şefī‘ü‘l-müznibīn
11. Rūḡına yüz biḡ şalāt-ıla selām
Hem dirüz aşḡāb u ālına tamām
12. Cān-ıla ḡuş eyle iy cān u pezer
İşbu söz key mu‘teberdür mu‘teber
- 2a/1** Ḥaḡ Ta‘ālā çün yaratdı ‘ālemi
‘Ālem içinde düritdi ādemi
2. Virdi ‘aḡlıyla kerāmet ādeme
Tā ki maḡrem ola bu ‘ışḡ u deme
3. Ādemī oldur ki anda ‘ışḡ ola
Yolın ol dergāha ilte ‘ışḡ ola
4. ‘İşḡa ҡulaḡuz olmayınca iy fetā⁷
Kimse yolın iltemez ol ḡāzrete
5. ‘İşḡ-ıla dutdı ҡamu ‘ālem vücūd
‘İşḡ-ıladur bu ҡıyām u bu sücūd

⁶ “Muştafā vü müctebā vü şadru‘l-emīn” şeklinde harekelenmiştir.

⁷ Vezin hatalıdır.

6. ‘Işk olupdur Hāq yolınuñ rehberi
‘Āşık-ısañ ‘ışkı dutma serseri
7. Her kim ol ‘ışka irürdi menzilin
Ol göriserdür erenler maḥfilin
8. Bağlamasun yolunı bu āb u ḥāk
Aşluña dön aşluña iy cān-[1] pāk
9. Ger bu ğafletden uyana cān gözi
Karşuña görnigele⁸ cānān yüzi
10. Vuşlat ire cānuña şāz olasin
Cümle kayğulardan āzād olasin
11. Gitmeyince aradan bu mā ü men
Cān gözi görmez Hāqı iy cān u ten
12. Senligün çün kim saña oldı ḥicāb
Dost cemālinden götürmezsın niḳāb
13. Dostdan ğayrı saña düşmāndur
Naqş-ı fāyiddür şu mekr ü fend-durur
- 2b/1** Bulmağ istersen şa‘ādet menzilin

---

⁸ “görünigele” şeklinde harekelenmiştir.

Māyil olma o bu ‘ādet menzilin

2. Ten ılısmı olmayınca hūrd-ı hām
Kimse cān gencine dutmadı maām
3. Cānu imdi Hā yolına ıl fidā
Cāna baa almadı ‘ard-ı Huzā
4. Hā rızāsın isteyen red[d] olmadı
Hāk u cismānī aa sed[d] olmadı
5. Cān u ba ol hāzrete ger sedd ola
Bāyezīd-[i] vat olursa red ola
6. ‘I-ıla serbān olan buldı Hāı
Kendüzine aıyan oldu aı
7. Kendüzinden el yuyanlar bī-riyā
Yolımı orı iletdi Tarıya
8. Sende senl[i]k ad-hezārān perdedür
o seni görgil Hāı kim bizdedür
9. Senligūn ref‘ eyle imdi aradan
Gevher isterse bu seng ü hāreden
10. ‘I elinden bir adeh nū eyle var
Kendüzūn ol dem fer-āmū eyle var

11. Tā göre cānuḡ gözi envār-ı ‘ışk
Hem dilün̄de dökile güftār-ı ‘ışk
12. Çāre kıl cān gözgüsinün̄ rengine
Düşmeyesin nefis-i şūmuḡ cengine
13. Geç hevādan ‘ışkla⁹ döndür yüzün̄i
‘ışk buldura saḡa kendüzün̄i
- 3a/1** Dut kulaḡuḡ imdi ‘ışk aḡvālına
Sen daḡı girgil bu ‘ışkuḡ şālına
2. Cān kulaḡın dut sözüḡ esrārına
Bilesin kim söz nedür esrārı ne
3. Diḡle ‘āşıqlardan eydem birini
Anḡlayasın ḡālını tedbīrini
4. Var-ıdı Manşūr-ı Bağdādī meger
Her ‘ulūmı tanımuş-ıdı ol er
5. On iki ‘ilmi ḡamu bilmiş-ıdı
Cümle ‘ilm-ile ‘amel ḡılmış-ıdı
6. ‘İlm-i ledün ḡāşıl olmuşdı¹⁰ aḡa

⁹ “‘ışk-ıla” şeklinde harekelenmiştir.

¹⁰ “‘ılmış-ıdı” şeklinde harekelenmiştir.

İy bürā[z]er sen de ḥāşıl kılsaṅa

7. Şöyle kim müstaḥzır-[1] esrār-ıdı

Hem vilāyet içre şāhibkār-ıdı

8. Ol-[1]dı ‘āşıklarūṅ mestānesi

Ol-[1]dı cān şem‘inüṅ pervānesi

9. Mest-i ‘ışk olmış-ıdı ol merd-i Ḥaḳ

‘Işk dīvānından almışdı¹¹ sebak

10. Cānına irmiş-ıdı Ḥaḳdan nidā

Anuṅ-ıçun cān u başı itdi fidā

11. Dest-i kudret aṅa şunmuş-ıdı nevāl

Bulmuş-ıdı Ḥaḳ[k]-ıla ḳurb-ı vişāl

12. ‘Işk-ı Ḥaḳ ṭolmuşdı¹² anuṅ sırrına

Diṅle imdi kendü kimdür sırrı ne

13. ‘Ālem-i rü’yāda ol cān-[1] cihān

Ḥaḳ Ta‘ālā ḥazretin görür ‘ayān

3b/1 Eydür iy ḳalmışlara feryād u res

Dergāhuṅ ḥ[ā]nında cānum bir meges

¹¹ “almış-ıdı” şeklinde harekelenmiştir.

¹² “ṭolmuş-ıdı” şeklinde harekelenmiştir.

2.   Ḳalmıſam ḥayretde ben müflis-gedā
       Ḥācetümi sen ḳabül it yā Ḥuzā
3.   Dilerem göñlümde mihmān olasın
       Raḥm¹³ idüben cānuma cān olasın
4.   Bir nefes bu bendeni ſāz idesin
       Hem bu vīrān göñlümi ſāz idesin
5.   Didi Manşūra Ḥuzā-yı lem-yezel
       İſbu hāle var mıdur sende maḥal
6.   Göñlüñ evinde ne var mihmān-ıçun
       Kim ziyāfet ḳılasın cānān-ıçun
7.   Didi Manşūr iy Ḥuzāvend-i Cihān
       Saḡa her gün olur ‘ayān ender ‘ayān
8.   Ben ḳuluñ ḳapuñda müflis çākere[m]
       Līki senden ġayrıdan el çekerem
9.   Ger seni göñlümde mihmān eyleyem
       Yoluña terk-i ser ü cān eyleyem
10.   Cāndan özge nesnem yok yā İllāh
       Luṭfıñ-ıla ḳıl ḳabül iy Pāziſāh

---

¹³ “Raḥim” şeklinde harekelenmiştir.

11. Hāḡ Ta‘ālā didi iy Manşūr eger
Kılur-ısaḡ cān u başuḡdan güzer
12. Göñlüḡ evinde saḡa mihmān olam
Şöyle kim cānuḡ içinde cān olam
13. Ger ziyāfet kılur-ısaḡ cānuḡı
Belki hoşnūz eyledüḡ mihmānuḡı
- 4a/1 Zīra baḡa ‘āşık olsa bir kişi
Terk-[i] cān¹⁴ itmek olur anuḡ işi
2. Baḡa ‘āşık olanı öldürürem
Cümle ḡalkı ben aḡa güldürürem
3. Pāre pāre toḡraduram cismini
Maḡv¹⁵ iderem ismini vü resmini
4. Yine aḡa ben oluram ḡūn-bahā
Ḥazretümde zīra kim buldı bahā
5. ‘Āşık-ısaḡ seni şöyle kıluram
Kimse bilmez ḡikmetüm ben bilürem
6. Didi Manşūr iy Ḥuzā fermān senüḡ

---

¹⁴ “Terk-ü cānu” şeklinde harekelenmiştir.

¹⁵ “Maḡıv” şeklinde harekelenmiştir.

Ci[s]m[ü]mi şad pâre kıldur cān senün

7. Hāzretünden hāşa kim yüz dönderem
Her ne emr itseñ gerek baş indürem¹⁶
8. Qomışam yoluñda baş u cānumı
Toprağa kıarsunlar iy Hāq kıanımı
9. Hāq Ta‘ālā didi-çün geldün başa
Ben dağı göñlüñde mihmānam saña
10. Çünki sen varluğunu kılduñ aqın
Saña ben senden yaqın oldum yaqın
11. Uş seni bir cür‘adan mest eyleyem
Nitelikden kırtarup hest eyleyem
12. Saña irişe habībüm Muştafā
Bulasın andan sürür ile şafā
13. Ağız yarından anuñ nüş idesin
Kendüzüñ şol dem fer-āmüş idesin
- 4b/1** Ben sen olam sen ben olasın o dem
Saña bir ola vücūd-ıla ‘adem

---

¹⁶ “Her ne kim emir itseñ gerek baş indürem” şeklinde yazılmıştır.

2. Hāḫḫ-ıla bāzār çün oldı tamām
‘Aḫl-ıla diḫle sözi iy nīk nām¹⁷
3. Cān ḫulaḡın dut ki ḫudret n’eyledi
Gör neden Manşūr Ene’l-Hāḫ söyledi
4. İrdi şol sâ‘at Muḫammed Muştafā
Fahḫr-i ‘ālem ma‘den-i şıdḫ u şafā
5. Didi kim Manşūra Hāḫ ḫıldı selām¹⁸
Vuşlatuḡ günü iriştı iy hümām
6. İmdi dūr eyle yaraḡun şöyle bil
Lā-mekān oldı t[u]rāḡuḡ şöyle bil
7. ‘Işḫ yolında sen gerek dār olasın
Bu fenā milkin ḫoyup var olasın
8. Şerḫa şerḫa idiserlerdür tenüḡ
ḫāzrete ulaşısar cānuḡ senüḡ
9. Sen Ene’l-Hāḫ dārına aḡsaḡ gerek
Boḡazuḡ ‘ışḫ ipine boḡsaḡ gerek
10. Saḡa Hāḫ emriyle geldüm bu zamān
Aḡzuḡı aç imdi gör Hāḫdan nişān

---

¹⁷ “nīk ü nām” şeklinde harekelenmiştir.

¹⁸ “Didi Manşūra kim Hāḫ ḫıldı selām” şeklinde yazılmıştır.

11. ‘Işķ-ı dār-ı hānesinūñ cūr‘asın
İçüben şal imdi fālun ķur‘asın
12. Açdı Manşūr ağızını şol dem şafā
Ağız yarın şundi aña Muştafā
13. Muştafā nūrında ğarķ olmış özi
Kendüzinden yavuvarmış kendüzi
- 5a/1** İçdi Manşūr ol şarābı gör n’ider
Uyħusından uyanup feryād ider
2. Göñline tölmiş girü envār-ı ‘ışķ
Lāyık olmış diline güftār-ı ‘ışķ
3. Şöyle vuşlat bulmış ol Allāh-ıla¹⁹
Perde ref’ olmış birikmiş şāh-ıla
4. ‘Işķ-ı Hāķ Manşūrı çün ğarķ eyledi
Bī-ķarār olup Ene’l-Hāķ söyledi
5. Cūşa geldi şol zamān itdi fiġān
Didi Hālıķ benven iy halk-ı cihān
6. Hālvetinden taşraya urdı ķadem

---

¹⁹ “Allāhı” şeklinde harekelenmiştir.

Çağ[u]rup eydür[di] kim Hâlık benem

7. Hâk benem Hâk bendedür yâ kavm-ı dūn

Nitekim Hâk oldu baņa reh-nümūn

8. Kāinātuñ zübdesi vü hāşıyam

Çünkü²⁰ vaḥdet baḥrınıñ ğavvāşıyam

9. Key bilüñ benven bugün merd-i Huzā

Hâk yolında cān-ıla başum fidā

10. Hâkka irdüm cān u başı n'eylerem

Cümle Hâk oldum Ene'l-Hâk söyle[rem]

11. Hâkla oldu çünki bāzārum benüm

Baş u cān virmek-durur kārūm benüm

12. Çünki Manşūr ol zamān zār eyledi

Uyḥusından ḥalkı bīzār eyledi

13. Şubḥ olınca nāliş itdi şol zamān

Rūşen oldu çün zemīn ü āsumān

5b/1 Bildiler Manşūruñ aḥvālın ḳamu

Diñle imdi nice oldu iy 'amū

---

²⁰ “Çünkim” şeklinde yazılmıştır.

2. Çünkü Manşūruñ bu hālın bildiler
Ehl-i Bağdād ol zamān cem‘ oldılar
3. Geldiler ‘ālimleri bir araya
Didiler ne geldi bu bī-çāreye
4. Kim Ene’l-Ḥaḡ sırrını fāş eyledi
Kendü ḡanın kendüye aş eyledi
5. İşbu resme söz ḡaçan taḡḡiḡ ola
Bu yalan da‘vā nice taşdıḡ ola
6. Enbiyādan hiç Ene’l-Ḥaḡ gelmedi
Evliyādan işbu söz söylenmedi
7. Varalum imdi ḡalīfe ḡatına
[Ş]oralum işbu sözi işbātı ne
8. Çün bular bu ittifāḡı ḡıldılar
Cem‘ olup şol dem ḡamusı geldiler
9. Didiler kim iy ḡalīfe ḡalı gör
İşbu Manşūr söyledüḡi ḡālı gör
10. Key delü olmış Ene’l-Ḥaḡ çağ[u]rur
Ḥaḡ benem dir na‘r[a] urup baḡırur
11. Key ‘aceb mecnūn olupdur ol kişi

Yoksa kaçan kıtur ol işbu işi

12. Şormaduk hālın anuñ niceydügin
Bu Ene'l-Hağdur murāduñ neydügin

13. Bu sözi kim işide iy Hağ-ı nihād
Kılmağ²¹ ister şer' ü bāzārın kesād

6a/1 İmdi ol Manşūr eger қatl olmaya
Hağ-ı 'ālem fitnedен қurtulmaya

2. Dir halife kim қamumuz varalum
Қaқıyalum aña hem yalvaralum

3. Tā ki i'rāz idüp ol sırdan geçe
Geçmez olursa ecel cāmın içe

4. Çün bular bu ittifağı kıldılar
Қamusı Manşūr қatına geldiler

5. Didi Manşūra halife iy ulu
İy vilāyet tahtı üzre bahtulu

6. 'Aqlıñı cem' eyle iy şāh-ı cihān
Perde içre kıt bu esrārı nihān

---

²¹ “Kılmağ” şeklinde harekelenmiştir.

7. ‘İlm²² içinde ‘Ālim-i Rabbānisin
Şöyle kim cān tahtınuj²³ sulṭāmısın
8. Gel Ene’l-Ḥaḫ remzini fāş eyleme
Sen bu ḥ[ā]nı ‘āsiye aş eyleme
9. İmdi bu da‘vā size lāyık degül
Bu sözüñ mefhūmı hem bāyık degül
10. Pes bu esrārı gerek kim idesin
Bu aradan sözüñüz ḥatm²⁴ idesin
11. Didi Manşūr iy ḥalīfe geçmezem
Ben bu söz üzre ṭururam gitmezem
12. Ṭoldı çün içüm taşum Ḥaḫdan benüm
‘Işk²⁵ meydānındadır başum benüm
13. Gördüm anı ṭoldı göñlüm nūr-ıla
N’eylerem bu şūret-i Manşūr-ıla
- 6b/1** Ben Ene’l-Ḥaḫ şavtını terk itmezem
İşbu meydānda ṭururam gitmezem
2. Çünkü baṛa Ḥaḫdan oldı ḥalvetüm

²² “‘İlim” şeklinde harekelenmiştir.

²³ “cān u tahtınuj” şeklinde harekelenmiştir.

²⁴ “ḥatim” şeklinde harekelenmiştir.

²⁵ “‘Işkı” şeklinde harekelenmiştir.

Gitdi fūrkat irdi rūz-ı vuşlatum

3. Her neye kim bakaram Hāḡ görünür
Ġayrı yoḡdur zāt-ı muḡlaḡ görünür
4. Şabrumı yaḡmaladı ol Hāḡ benüm
Tāḡatum ḡaḡ oldu uş muḡlaḡ benüm
5. Şöyle ḡ[a]ldum vaḡdetün deryāsına
Baḡmazam bu ikilik ḡavgāsına
6. Bī-niṣān oldum oldum bī-niṣān
Ol ben oldum ben olam bilgil ‘ayān
7. Diḡle imdi bir kerāmet iy piser
Bu ḡaber²⁶ key mu‘teberdür mu‘teber
8. Bir dīvidi vardı²⁷ Manşūruḡ o dem
İḡi ḡolmuşdı mürekkeb iy dedem
9. Ol dīvidi saḡfa ḡaldı bir kezın
Gör ne iş gösterdi ol şāh-ı ḡüzīn
10. H[ū]rd uşandı ol dīvid ender zamān
Kim mürekkeb her yire urdı niṣān

---

²⁶ “ḡaberi” şeklinde harkelenmiştir.

²⁷ “var-ıdı” şeklinde harekelenmiştir.

11. Saḳfa ol mürekkeb cöngi doḳınur
Cümle yazılan Ene'l-Ḥaḳ oḳınur
12. Ṭoldı ol ḥalvet Ene'l-Ḥaḳdur tamām
Gördiler bu sırrı cümle ḥāş u 'ām
13. Cümlesi anı ta'accüb ḳıldılar
Līki Manşūra yine 'āḳ oldılar
- 7a/1** Didiler cāzūyımış işbu ḳişi
Rīv ile işler imiş ḳamu işi
2. Yine Manşūr didi iy ḥaḳ-ı ricāl
Cümle işüm Ḥaḳ ḳıl[u]pdır pür-kemāl
3. Ḥaḳ benem Ḥaḳ bendedür ḥaḳ söylerem
Zāt-u ḥayyam ben ki²⁸ muṭlaḳ söylerem
4. Vācib-i mümkin benüm zātumdudur
Şūr-ı İsrāfīl aşvātumdudur
5. Bendedür Ḥaḳ āşikāre vü nihān
Cān-ı 'ālem benven āḥir bī-gümān
6. Key bilün Ḥaḳ benümle ben Ḥaḳam
Bī-tereddüt ol vücūd-ı muṭlaḳam

---

²⁸ “kim” şeklinde yazılmıştır.

7. Bu araya tercümān şıgmaz bilün
Bilmedüñüz remzini işbu dilün
8. Çün bu sözi halk işitdi iy ulu
Diñle eydem n'olısar iy bahtulu
9. Didiler Manşūra kim iy merdikār
Seni maħbūs eylerüz bil āşikār
10. Bend urup zindāna ilterüz seni
Şöyle bil anda kılursın meskeni
11. Uş senün katlün bize oldı helāl
İşbu sözden saña kurtulmağ muħāl
12. Şer²⁹ esāsından koparduñ çünkü taş
Taş yirine kırsın iy Manşūr baş
13. Saña cin fi'li tutaş olmış meger
'Aklıñı sihr³⁰ eyleyüp almış meger
- 7b/1** 'Aklıñı cem' eyle var iy ādemī
Yüri iy dīvāne urma bu demi
2. Dile geldi yine Manşūr ol zamān

---

²⁹ Şer' olmalıdır(Şüpheli).

³⁰ "sihir" şeklinde harekelenmiştir.

Meşrebüm Hāḡdan-durur bilün ‘ayān

3. Şöyle kim ben mest-i ‘ışḡ-u bā-şafā
Lāyezāl-i mey iç[ü]rdi Muştafā
4. Kim ki Hāḡ peymā[ne]sinden esridi
Cān u başu ol ‘araşadda kıldı fidī³¹
5. Her ne ol deryāda ġarḡ oldı tamām
Cānı başı farḡ olunmaz iy hümām
6. Vaḡdetün deryāsına çün ḡalmışam
Dürrüni pāyān-ı ḡāşıl kılmışam
7. Ben bu meydāndan yüzüm döndürmezem
Şüret-i fāniye baş indürmezem
8. Bu sözüüm Hāḡdan-durur Hāḡdan bilün
Her ne kim kılungsanz başa kıluḡ
9. Gördiler Manşūra söz kār eylemez
Sözünü arturdu inkār eylemez
10. Cümle ‘ālimler ġulüv itdi revān
Didiler tutuḡ bunu virmeḡ amān

---

³¹ Vezin hatalıdır.

11. Tūtuban Manşūrı çün bend itdiler
‘Işık ipin boynuna taķıp yitdiler
12. Cümle bu hālķ anda cem‘ oldı ‘amū³²
Aluban Manşūrı gitdiler ķamu
13. Gider iken zūhūr vaķtiydi meger
Cān ķulağın dut bu söze al haber
- 8a/1 Bir mināre üzre mü‘ezzīn ol zamān
Zuhr-ıçun durmuşdı ķılmağā ezān
2. Başılayup Allāhu ekber kim didi
İşidüp Manşūr ol sā‘at söyledi
3. Dedi bilūñ ol mü‘ezzīn d[i]r yalan
Şıdķı yokdur içi tōlmış gümān
4. Bī-ħaberdür söyledügi sözden ol
Ĥaķ Ta‘ālā ol sözi ķılmaz ķabūl
5. Dili-y-ile Allāh dimege lāyık degül³³
Siz aña şādık dimeñ bāyık degül
6. Dil gerek Allāhu ekber dimege
Ĥanı ağız şehd ü şekker yimege

---

³² “iy‘amū” şeklinde yazılmıştır.

³³ Vezin hatalıdır.

7. Didiler kim urmağıl bi-[h]od lāf
Hāḡ Ta‘ālā ḡulların şanma gūzāf
8. Her birine Hāḡ vir[ü]pdür bir naşīb
Kimisi rencūrdur kimi ḡayīb
9. Didi Manşūr işbu sözde yoḡ gūmān
Şol mü‘ezzīn ki yalan söyler yalan
10. Şādıḡam bu sözde bāyık degilūḡ³⁴
Varuḡ imdi bir demür örsi buluḡ
11. Ayaḡum altında ḡoḡ örsi tamām
Siz temāşā eyleḡ ol dem ve’s-selām
12. Bu sözüml ol dem size taşdıḡ ola
Hem Ene’l-Hāḡ didūḡum taḡḡ[ī]ḡ ola
13. Çün bu sözi ḡamusı işitdiler
Birḡaç ādem şehr³⁵ içine ḡitdiler
- 8b/1** Buluban ḡetürdiler örsi tamām
ḡodılar Manşūr öḡinde iy hūmām
2. Çıḡdı Manşūr örs üzre ol zamān

³⁴ “Şādıḡam bu sözde ben bāyık degilūḡ” şeklinde yazılmıştır.

³⁵ “şehir” şeklinde harekelenmiştir.

Didi diŋle şıdķ-ıla budur ezān

3. Bir kezin Allāhu ekber kim didi
Ol demür örsi şu dem şu eyledi
4. Yiryüzine kim aķdı revān³⁶
Gördiler bu sırrı ol pīr ü cūvān
5. Sözi Manşūruŋ ħaķ oldu bildiler
Ķamusı şol demde mülzem oldılar
6. Didi Manşūr iş benüm Ķudret anuŋ
Milke ħākim hem benem ħikmet benüm
7. Ħaķķ-ıla buldum vişāl-ender-vişāl
Ħaķķ-ı Muţlaķ benven āħir lāyezāl
8. Tā ezel peymānesinden içmişem
Cān-ı şīrinden ben ol dem geçmişem
9. Siz bu şūretten beni āzād idüŋ
Cānumı ol cānān-ıla şāz idüŋ³⁷
10. Pāyimāl idüp sürüŋ bu şūreti
Şūreti Ķorvan çü buldum şīreti

---

³⁶ Vezin hatalıdır.

³⁷ Vezin hatalıdır.

11. Yine şol dem tındılar Manşūr-ıçun
Gör neler kaçd itdiler ol nūr-ıçun
12. ‘Işğ ipin boynında alup gitdiler
Tā ki zindān kaçusına yitdiler
13. Kaçodılar Manşūrı zindāna şu dem
Kaçaldı zindān içresi muhterem
- 9a/1 Kaçunki zindān kaçusın³⁸ berkitdiler
Yine halk işlü işine gitdiler
2. Var-ıdı zindān içinde suçlular
Şöyle bend-ile yaturdı hep olar
3. Didi Manşūr anlara kaçayğı yimeñ
Biz bu zindānda kaçaldıç dimeñ³⁹
4. Rā[z]ı kaçılmañ Haka Kaçalab hazır-durur
Sizi kaçurtarmağlığa kaçadır-durur
5. Rağmeti kaçok-durur [u] hem bī-‘aded
Size dağı andan erişe meded
6. İşidüben şāz oldılar kaçamu
Diğle imdi n’olısardur iy ‘amū

---

³⁸ “kaçusını” şeklinde harekelenmiştir.

³⁹ Vezin hatalıdır.

7. Çünki aḥşām irdi cānı pezer
Gör neler kıllur ḳazā-y-ıla ḳader
8. Didi Manşūr anlara iy merdimān
Sizi Ḥaḳ ḳurtarısar dutmaḅ gümān
9. Vaḳt iriṣdi ol Çalab luṭf işleye
Sizi āzād eyleyüp bağışlaya
10. Bend içinden çık[u]ban ṣāz olasız
Cümle ḳaygularдан āzād olasız
11. Çün işitdi ehl-i zindān bu sözi
Ṣāz oluban ṭopraḅa urdı yüzi
12. Çünki bunlar ḳıldılar ol dem sücūd
Didiler iḥsān senüḅ yā ehl-i cūd
13. Luṭfuḅ üküṣdür senüḅ iy merd-i Ḥaḳ
Sen Ḥaḳuḅ ḳudret elisin bī-nuṭaḳ
- 9b/1 Ḥaḳ Ta‘ālā saḅa virmiş ḳudreti
Sende der[c] olmuş ḥakīm ü ḥikmeti
2. N’ola bizi güldürüp ṣāz idesin
Göḅlümüḅ virānın ābād idesin

3. İy bürā[z]er diñle imdi cān-ıla
 urb-ı Ha gör nicedür insān-ıla
4. Bir kerāmet yine gör Manşūrdan
 Cānua işrā ide ol nūrdan
5. ıldı Manşūr el gōtūrūben du‘ā
 Ol du‘āyı alab ıldı revā⁴⁰
6. Her du‘ā kim şıd-ıla cāndan oar
 Hı gūmānsuz ol gōge degin aar
7. Cān iinde ūn işāret eyledi
 Ehl-i zindāna beşāret eyledi
8. amusı bend[ind]en āzād oldılar
 Ğuşşalardan urtılup şāz oldılar
9. Hem daı zindān apusu aılır
 amusınu ūstine nūr saılır
10. ıldılar Manşūr ayaında sūcūd
 Didiler luf eyledū yā ehl-i cūd
11. ūn bizi [sen] varadan ıldı emīn
 Bizde almadı daı derd-i emīn

---

⁴⁰ Vezin hatalıdır.

12. Didi Maṣṣūr imdi kaçuḡ durmadın
Şol zebāniler kaçuḡuz görmedin

13. Gitdi bunlar her birisi bir yaḡa
Yine diḡle cān-ıla eydem saḡa

10a/1 Didiler kim nice idelüm biz i şāh
Kaḡu baḡlu bize yoḡ gitmege rāh

2. Pes işāret kıldı ol dem merd-i Haḡ
Açıluban ol dīvār oldu [iki] şaḡ

3. Dörtüüz kaçu açıldı ol zamān
Her biri bir kaçudan oldu revān

4. Geldi zindāncı kaçuya şol zamān
Baḡdı kaçuyı açuḡ gördi revān

5. Gördi ol maḡbūs lar gitmiş kaçu
Bend-ile zindānı terk itmiş kaçu

6. Gördi Maṣṣūr oturur nūr-ı münir
Oldı zindāncı işāretten ḡayır

7. Bildi kim Maṣṣūrdan oldu bu iş
Anuḡ irşādından oldu perveriş

8. Çün görür Manşūrdan bu kudreti
Cānına kār itdi şol dem hayreti
9. Kıldı Manşūr ayağında secde ol
Didi haq[k]ā kim bulasın toğrı yol
10. Sensin ol ‘uşşāk içinde bi-safā
Ol cemāl-ı şevk-i nūr-ı Muştafā
11. İy mürüvvet-kāni vü baħr-ı kerem
Sensin Allāh hazretinde muħterem
12. İy sa‘ādet gülistānı hoş liķā
Çıksun ol göz kim saña egri baķa
13. Bend-i zindān sen ş[ā]ha lāyık degül
Hūn evidür bu saña bāyık degül
- 10b/1** Dest-i kudret ruzı kılmış Haq saña
Saña virmiş varlığın muṭlaq saña
2. Pes ne yirüñdür senüñ zindān içi
Saña mesken olsa hoşdur cān içi
3. İşbu çirkin koķulu yirden tıruñ
Luṭıf idüñ bir ķadem taşra uruñ
4. Döndi Manşūr eydür aña iy cüvān

Rāzıyam bu hāla bilgil ben ‘ayān

5. Haḡ sa‘ādet birle açdı fālumı
Cümle teşhîş eyledüm aḡvālumı
6. Çünkü vāqıf oldum aşlıkāra ben
Yüzüm üstine varuram dāra ben
7. Budur[ur] ‘āşıklara nām u nişān
‘Işık meydānında vire baş u cān
8. İmdi ben terk itmezem zindānumı
İsterem topraḡa kıram kıanumı
9. Sen daḡı var kendüzüñe çāre kııl
‘Işık içinde özüñi şad pāre kııl
10. Kıo hużūrumda beni iy hoş-nihā[z]
Cānum ol cānāne-y-ile ola şāz
11. İşidüp zindāncı ol sâ‘at hemān
Secde kıılup taşraya çıkdı revān
12. Dinlegil bir hoş hikāyet iy piser
Pür ma‘ānī cevheridür ser-be-ser
13. Gör neler kıılur cihānı yaradan
Kıudret anuḡ kendü çıkmış aradan

- 11a/1 aldı zindān ire Manşūr ol zamān
Gösterür her dem Ene'l-Hadan nişān
2. Manşūru zindāncı hālın taladı
Vardı bir gün 'azm-i zindān eyledi
3. Auban zindān apusını görür
Cümle dīvārı[nı] şak[] olmuş görür
4. olmuş ol zindān ii Manşūr-ıla
Hüb cemāli rüşen olmuş nūr-ıla
5. Ol mübārek cismi tauban ıar
Ol delüklerden amu tara aar
6. İrdi zindāncı hālīfeye revān
Dir 'aceb hāl oldu iy şāh-ı cihān
7. Varuban Manşūru irdüm atına
ün nazār ıldum mübārek zātına
8. Şımamış zindāna tamış ol vücūd
Zāhir itmiş hikmetin feyyāz-ı cūd
9. Şeyh Şibli⁴¹ ol 'aziz ü muhterem

---

⁴¹ "Şeyh-ü Şibli" şeklinde yazılmıştır.

Ol vilāyet ma‘deni şāhib-kerem

10. Anda hāzır olmış-ıdı ol zamān
Kıldılar hālın[1] Manşūruñ beyān
11. Didi varuñ yine Manşūrı görüñ
Neye irdi hālı bize bildürüñ
12. Gelüben zindānı buldılar hemān
Bulmadılar anda Manşūrdan nişān
13. Di[di]ler gelüp eyā şāh-ı cihān
Bulmaduğ Manşūr olmışdur nihān
- 11b/1 İşidüp bunı halīfe āh ider
Cümle halkuñ ‘aklı başından gider
2. Deng ü hayrān oldılar ol nūr-ıçun
Bulmadılar anda ol Manşūrı çün
3. Didi Şiblī yine zindāna varuñ
Ol hümānuñ sāyesini bir görüñ
4. Gelübeni gördiler merdi tamām
Mest ü merdāne oturur ol hümām
5. Bulmadılar anda zindāndan nişān
Çağ[u]rur Manşūr Ene’l-Ḥağ ol zamān

6. Ğayb olur zindān hemān Manşūr alur
Ol gelenler cümle hep ayrān alur
7. Gelüben řāha didiler iy ‘aziz
Varup anda bulmadu zindānı biz
8. Yaluuz Manşūr oturmuş řāzumān
Dir Ene’l-a a[u]rur ılur fiān
9. Sır-ı aı ‘āleme fāş eyledi
a‘m-ı hāş-ı ‘āmiye aş eyledi
10. Didi řiblī irişü zindāna siz
ikmetin ol bī-niřānu göresiz
11. Geldiler zindānı gördiler i yār
Anda ne zindān ne Manşūr var
12. Bu ‘aceb esrāra taa aldılar
asret ire ayrete ar oldılar
13. Gitdi anlar özlerinden bī-aber
Virdiler gelüp alifeye aber
- 12a/1** Didiler [kim] aa iy řāh-ı cihān
Bulmadu Manşūr-ıla zindān niřān

2. Pes ikisi daħı böyle ğayb olur
İşidüben cümlesi ħayrān alur
3. Didi Şiblī anlara kim tiz uruñ
Varuñ ol merd-i Ħauñ ħālın görüñ
4. Durdı anlar girü zindāna varur
Gördiler zindān[da]⁴² Manşūr oturur
5. Vāşıl olmış ħazrete ol merd-i Ħa
Çevresinde zāhir olmış dird-i Ħa
6. Şöyle yoğ itmiş öz[i]ni ol tamām
'Işa virmiş varlığın[ı] ol hümām
7. Bu fenāda vaşf-ı ħālın kim diye
Cismi anuñ dönmiş idi serçeye
8. Geldiler şāha didiler iy 'aziz
Oturur zindānda ol ehl-i temiz
9. Cānı almış almamış ħiç et ü an
Cismi anuñ serçeye dönmiş hemān
10. Didiler kim yine Manşūrı görüñ
Neye irdi ħālı bize bildürüñ

---

⁴² "zindān ie" şeklinde yazılmıştır.

11. Ol gidenler geldi Manşūrı görür
 Ādem olmuş hoş Ene'l-Ḥaḳ çağ[u]rur
12. Gelüben şāha didiler ol cüvān
 Ḥoş Ene'l-Ḥaḳ sâzını çalar revān
13. Yine şüret 'ālemini bulmuş ol
 Ol Ḥaḳuñ varlığı-y-ıla tölmiş ol
- 12b/1** Şeyḫ Şiblī⁴³ ḥalīfeye dir 'aceb
 Gör ne ḥikmetler kıılır ol ferd-ü Rab
2. Durdılar bunlar hemān dem iy 'amū
 Ḥizmetine vardı Manşūruñ kamu
3. Geldiler zindāna hep pīr ü cüvān
 Virdi Manşūra selām ol merdimān
4. Çün selāmın bunlaruñ Manşūr alur
 Ṭuruban luṭfiyla hoş 'izzet kıılır
5. Didi Şiblī aña iy merd-i Ḥuzā
 Derde gül dermānidur derd-i cefā
6. Bir gün ol zindāncı zindāna gelür

---

⁴³ “Şeyḫ-ü Şiblī” şeklinde harekelenmiştir.

- Ṭolmıř ol zindān cismüñi görür
7. Ṭaşuban tenüñ ḥamīr bigi aḩar
Şavḩ idüp zindānı ol ṭaşra ḩıḩar
8. Bu ne sırdur bize luṭf it vir ḩaber
Kim bu ḩālden [bizler] olduḩ bī-ḩaber⁴⁴
9. Didi Manşūr aḩa iy merd-i ‘azīz
Bilmedüñ bu sırrı ḩılmadıñ temīz
10. Gör güneş nūrın[ı] [Ra]ḩm[ān]dan alur
Şıḩmayup ‘ālemlere ḩayrān ḩalur
11. Ben za‘īfe ḩaḩ Ta‘ālā luṭf ider
Kendü nūrından baḩa celve ider
12. Şanma kim zindān içine şıḩmazam
Bil beni kim yire göge şıḩmazam
13. Döndi Şiblī eydür iy şāh-ı cihān
Nice zindān içre sen olduñ nihān
- 13a/1** Varuban zindānı anda buldılar
Bulmadılar seni ḩayrān ḩaldılar

---

⁴⁴ “Kim bu ḩālden olduḩ biz bī-ḩaber” şeklinde yazılmıştır.

2. Biz ҡuluға işbu sırrı ҡıl beyān
Kim ‘ayān-durur saña cümle nihān
3. Didi Manşūr Һazrete varmış-ıdum
Gelmedi zindānı terk itmiş-idüm
4. Şiblī eydür ne-y-idi iy cān-[1] men
Gitdi zindān otururduş şöyle sen
5. Didi Manşūr nūr-ı Һaқ oldı bedīd
Oldı zindān ol aradan nā-bedīd
6. Döymedi envāra zindān maḥv olur
Bil bu esrārı bilen ‘ārif olur
7. Şeyḫ Şiblī⁴⁵ eydür iy şāh-ı cihān
Sende zāhir oldı esrār-ı nihān
8. Cehd idüben istediler cān-ıla
Bulmadılar sen şāhı zindān-ıla
9. Gel bu müşkil ‘uқdeyi ḫal[1] eylegil
Remzini sen [bu] rümuzuş söylegil
10. Didi Manşūr çün yola ‘azm⁴⁶ eyledüm
Varıban Һaқkı ziyāret eyledüm

---

⁴⁵ “Şeyḫ-i Şiblī” şeklinde harekelenmiştir.

⁴⁶ “‘azim” şeklinde harekelenmiştir.

11. Vardı zindān benüm-ile hāzrete
Gel nazār kıl bu ‘acāyib kudrete
12. Didi Şiblī hāzretüğe vardılar
Serçeye dönmiş vücūduğ gördiler
13. Didi Manşūr merdāne zindān-ıdum
Ben Hākuğ havf-[u] recāsında-y-ıdum
- 13b/1** Ol sebebden varlıg[u]m oldu türāb
Cism-i cān oldu hārāb-ender-hārāb
2. Didi Şiblī şonra gördiler i yār
Oturursın zindān içre şāh-vār
3. Cümle cismüğ cāna dönmiş şeksüzün
Kim görürsin bī-şek ol dostuğ yüzün
4. Didi Manşūr Şiblīye iy merd-i Hāğ
Gel bu ‘ışğ der-hānesinden al sebağ
5. Düşmeyenler ‘ışğa bil kim hām olur
‘İşğa uyan ‘āşık-u bed-nām olur
6. Bil kim ol vağt oldu rāhat cān-[ı] men
Cānı kırtardı Allāh ol guşşadan

7. Gizlü sırrın bende izhār eyledi
Dilüm anuñ-çun Ene'l-Ḥaḫ söyledi
8. Çünki Manşūrdan bu rāzı bildiler
Durdılar meskenlerine geldiler
9. Qaldı Manşūr ol arada bī-ḥicāb
İrdi şol sā'at ḥiṭāb-ı müsteṭāb
10. Ḥaḫ Ta'ālā didi Manşūr nicesin⁴⁷
Evde mihmānuñ elinden nitesin
11. Uşda rāzı eyledüñ mihmānuñı
Qoduñ orta yirde baş u cānuñı
12. 'Āşıḳ olan ma'şūqa ḳurbān gerek
Cānı terk itsün kime cānān gerek
13. Didi Manşūr iy Ḥuzā-yı Müste'ān
Cān nedür kim saña iltem armağān
- 14a/1** Kendü luṭfunḡan ḳabūl i[t]düñ anı
Ḥazretüñe lāyıḳ oldum yā Ġanī
2. İy kerīm ü kār u sāz-ı lem-yezel
Ḳudretüñ ḳabzında her 'uḳde oldı ḫal

---

⁴⁷ “Ḥaḫ Ta'ālā didi yā Manşūr nicesin” şeklinde yazılmıştır.

3. Sensin ol arada ‘arş-ı mecîd
Sensin iden beni ğayrıdan ba‘îd
4. Sensin ol levḥa kalem îcâd iden
Hem ‘ademden ‘âlemi bünyâd iden
5. Senden irdi cümle eşyâya vücûd
Saḡadur cümle kıyâm-ıla sücûd
6. Yoĝ-iken bu ‘âlemi var eyledüñ
‘Âlem içre âdemi izhâr eyledüñ
7. Manzar itdüñ zâtuḡa çün âdemi
Seyr-idirdüñ on sekiz biñ ‘âlemi
8. Kudretünle ay u gün tâbân döner
Raḡsa girmiş çerḡ ser-gerdan döner
9. Vuşlatuñ nûrından irdi cüst ü cû
Ḥikmetün seyrinden irdi güft ü gû
10. Kâziye’l-ḡacât sensin bî-gümân
Baḡa vaşluñı gerek yâ Müste‘ân
11. Nice meyil eyle ḡâk eyleyem⁴⁸

---

⁴⁸ Vezin hatalıdır.

Bu vücûduñ ħabbesin pāk eyleyem

12. Destgîr⁴⁹ olduñ baña yâ Zü'l-celâl

Senden irdi baña bu ħurb-ı v[i]şâl

13. Çün vişâlüñ şerbetin nüş eyledüm

Kendüzüm şol dem fer-âmüş eyledüm

14b/1 Sensin ol ma'būd-[ı] muṭlaḳ bî-gümân

Bî-mekân u bî-zamân u bî-nişân

2. Ķudretünle yaradursın cism-i rûḫ

Ḥikmetün-den irdi her cāna futūḫ

3. Nūr-ı şevķüñ virdi baña vecd ü ḫâl

Gitdi şirket aradan geldi vişâl

4. Sensin ol ma'būd-[u] Vehhâb-ı cihân

Senden almışdur 'aṭâyı ins ü cān

5. Āşinâsın ħıldıñ âbı ḫâk-ile

Maḫrem itdün anı rûḫ-ı pāk-ile

6. İy vişâlüñ baḫrı vü ketmi⁵⁰ 'adem

Tenlere cān baḫş⁵¹ olur urduḳça dem

⁴⁹ "Destigîr" şeklinde harekelenmiştir.

⁵⁰ "ketim" şeklinde harekelenmiştir.

⁵¹ "baḫşı" şeklinde harekelenmiştir.

7. Vaşluḡ-ıçun aķıdur göz yaşımı
Vaşluḡ-ıçund[u]r bu diller nālişi
8. Sensin ol ārām-ı cān-ı ‘āşıkān
Sensin ol maṭlūb-ı maķşūd-ı cihān
9. Çü[n] senüḡ zātuḡda gördüm zātımı
Bildüm āḡir nefy[ü]mi işbātımı
10. Bî-nihāyet cūş urdı baḡr-ı zāt
Ġarķa vardı bu nu‘ūt u bu şıfāt
11. Sen bilürsin ḡālım u ķālum ‘ayān
Yoḡdur ara yirde h[e]rgiz tercümān
12. Beni zindāna şalan ‘ışķuḡ-durur
Benlig[ü]m naķdın alan ‘ışķuḡ-durur
13. ‘İşķ ile ķıldıḡ beşāret cānuma
Tuḡfe iltem cānumı cānānuma
- 15a/1** İy Ḥuzā cān tuḡfesin ma‘zūr ķıl
Al beni [sen] benligümden ‘ūr ķıl
2. Ḥaķ Ta‘ālā didi maķbūl eyledüm
Ḥazrete lāyık seni ķul eyledüm

3. Çün abūl oldu mūnācāt iy piser
Diŋle cān-ıla sözi iy bahtı-var
4. Nāliş itdi anda Manşūr ol gice
Dem-be-dem dirdi Ene'l-a iy hoca
5. Şöyle kim na'ra ururdı ol zamān
Kim işide ğaş olurdu iy cūvān
6. Şubhadaŋ kıldı mūnācāt āh-ıla
ul gerek bu resme ola şāh-ıla
7. Nālesinden 'āciz oldu hāş u 'ām
Yine Bağdād ehli cem' oldu tamām
8. Şāf-ber-şāf oldu 'ālemler şu dem
Şeyh Şiblī⁵² bile ol şāhib-adem
9. Gördi hālı Şeyh Şiblī⁵³ gör n'ider
Şeyh Cüneyde⁵⁴ irdi ol rūşen nazār
10. Didi iy şeyh-[i] kebīr-[i] bā-şafā
Nāgehān Manşūra ılurlar cefā
11. İmdi sen lu eyle yürüyüp Manşūra var

---

⁵² “Şeyh-i Şiblī” şeklinde harekelenmiştir.

⁵³ “Şeyh-i Şiblī” şeklinde harekelenmiştir.

⁵⁴ “Şeyh-i Cüneyde” şeklinde harekelenmiştir.

Di ki Ene'l-Ḥaḥ ḳılmasun āşikār

12. Kimseye esrārını bildürmesün

Bu cihān ḥalḳın bize güldürmesün

13. Bir naṣīḥat vir aḥa ihlāṣ-ıla

Şāyed ola işbu ğavġā başıla

15b/1 Şeyḥ Cüneyd ol dem işitdi [bu] sözi⁵⁵

Ṭoldı ḳanlu yaṣ-ıla anuḡ gözi

2. Ṭurdı yirinden revān olup gelür

Cümle Bağdād ehli cem‘ olmış görür

3. Görüben şeyḥe ğulüv itdi bular

Bize fetvā virüḡ imdi didiler

4. Vācib-i ḳatlı⁵⁶ oldı Maṣṣūr iy ulu

Biz anı ḳatlı eylerüz iy baḥtulu

5. Şeyḥ Cüneyd anlara eydür varayın

Bir naṣīḥat vireyin yalvarayın

6. Ola kim sözüml işide ol kişi

Ara yirden götüre bu teşvişi

---

⁵⁵ “Şeyḥ Cüneyd ol dem işitdi sözi” şeklinde yazılmıştır.

⁵⁶ “Vācib-i ḳatlıde” şeklinde yazılmıştır.

7. Şeyh Cüneyde didiler fermān senüñ
Yoluña qurbān kılalum cān senüñ
8. Çünkü⁵⁷ şeyh ol dem revān olup gelür
Diñle kim Manşūr-ıla ol ne kıılır
9. Cān kulağın dut sözüñ esrārına
Tā ki cānuñ ire ‘ışk envārına
10. Varuban zindāna [ol] şeyh-[i] kebīr
Ol kim olmışdur qamuya destgīr⁵⁸
11. Açdılar zindān qapusın ol zamān
İçeri geldi ol şeyh-i kāmurān
12. Luṭf-ıla ol⁵⁹ virdi Manşūra selām
Didi Manşūra bozuldı mı nizām
13. Zāhir eyledüñ Ene’l-Ḥaḳ sırrını
Münteşir kılduñ bu vaḥdet dürrini
- 16a/1 Vaz’-ı esrār⁶⁰ eyledüñ nā-maḥreme
Düşdi ḥalk-ı ‘āleme bu zemzeme
2. İttifāḳ eylediler pīr ü cüvān

---

⁵⁷ “Çünkü” şeklinde yazılmıştır.

⁵⁸ “destgīr” şeklinde harekelenmiştir.

⁵⁹ “evvel” şeklinde harekelenmiştir.

⁶⁰ “esrārı” şeklinde harekelenmiştir.

- Kim seni iḥrāk iderler bu zamān
3. Sākin olmaduḡ Ene'l-Ḥaḡ söyledüḡ
Gevheri nādāna isrāf eyledüḡ
4. Kim iriserdür bu remzüḡ ḡavrına
Kim ḡadem urdı bu sırruḡ ṭavrına
5. Geldi cümle evliyā vü enbiyā
Ḥaḡ yolında ḡüş itdi [bī]-riyā
6. Hīḡ birisi keşf-i esrār itmedi
'Ālem içre pīrini dār itmedi
7. Pişvā-yı evvelīnūḡ āhirīn
Ol Ḥabīb ü raḡmeten-li'l-ālemīn⁶¹
8. Aḡa zāhir olmuş-ıdı her zamān
Ol nihān sırrını ḡılmadı 'ayān
9. Çünki ol bu resme izḡār itmedi
Gizledi esrārı izḡār itmedi
10. Sen daḡı luṭf eylegil iy kāmūrān
Bu Ene'l-Ḥaḡ vechine urḡıl niḡāb⁶²

---

⁶¹ "Alemlere rahmet olan, Hz. Muhammet (s.a.v.)"

⁶² Kafiye hatalıdır.

11. Sözüümüz red[d] eyleme iy cānumuz
Biz ıuluz sensin bizüm sulṭānumuz
12. Didi Manşūr aṅa iy cān u cihān
Baḥr-ı zāta düşdüm oldum uş nihān
13. Cānum ol deryāya ğarḳ olmış-durur
Ben ṭolindum cümle ol ıalmış-durur

16b/1 Kendüdür yine Ene'l-Ḥaḳ söyleyen
Ḥalkına ḥālını ma'lūm eyleyen

2. Bende benlik ıalması bilgil 'ayān
İşbu dilde söyleyen oldur hemān
3. Söyleyen ma'nā-durur şūret degül
Maḥv olan şūret-durur sīret degül
4. Bend-i şūretde esīr olsa kişi
Olmaya bu ma'nādan baḥşāyişi
5. Şūret ehli ma'nā yüzün görmeye
Ehl-i ma'nā Ḥaḳdan yüz döndürmeye
6. Kim ki ma'nādan ḥaberdār olmadı
Ol-durur kim ehl-i dīzār olmadı
7. Her ne şūret 'āleminde geçmedi

- O[l] beḳā peymānesinden içmedi
8. Hāḳḳa nāzır olmasa ger cān gözi
Dilde tekrār ol[1]maz cānān sözi
9. Gel beḳā isterseñ imdi ol fenā
Cān gözi tā uyḥusından uyana
10. Hem “sekāhüm Rabbühüm”⁶³ ḥamrın içe
Lā-cirem ol baş u cānından geçe
11. Var esīr olma bu şüret ḳaydına
‘Āşıḳuñ şüret evinde ḳaydı ne
12. Pūşış itme ḳırḳa-yı sālūsunı
‘İşḳa virgil ‘ār-ıla nāmus[u]ñı
13. Sen seni sende giriftār eyledün
Çün fenā naḳdı-y-ıla bāz eyledün
- 17a/1** Kendüzünı bilmez-iseñ nirdesin
Saña andan şad-hezārān perdesin
2. Neçün aḳreb didi Hāḳḳ-ı lem-yezel
Senden niçün olmadı bu ‘uḳde ḥal

---

⁶³ “Onların Rabb’i onlara içecek sundu.” İnsan 76/21

3. “Lī ma‘allāh”⁶⁴ nüktesinden al sebağ
Cān gözini aç [sen] imdi toğrı bağ⁶⁵
4. “Men reāni”⁶⁶ dir Resūl-i kāināt
Kim bu sırrı bilse meşgūf ola zāt
5. Kim[e] ki[m] irdi nidā-yı “irci‘ī”
Zāt-u haydur bil kim anuñ merci‘i
6. Uş ma‘ādur melce‘-i Hağdur benüm
Cümle sözüm hağğ-ı muğlağdur benüm
7. Cān-ıla baş oyna[r]am bu ‘arşada
Bağa duzağdur bu cāy-ı mefsede
8. Ben bu meydān içre gerçek ‘aşığam
Pes Ene‘l-Hağ söyler-isem şadığam
9. Şeyh Cüneyd bu cevābı diğledi
Ağlayuban [z]āri zāri iğledi
10. Didi yā Manşūr elümüzde ne var
Her murāduğ sağa virmiş Kirdikār
11. Sözlerüñ hağdur eyā kār-ı kerem

---

⁶⁴ “Allah benimle beraberdir.” Şuara 26/62

⁶⁵ “Cān gözini aç imdi toğrı bağ” şeklinde yazılmıştır.

⁶⁶ “Beni gören (Hakk’ı gördü.)” Hadis-i Şerif

Ḥaḳ Ta‘ālā seni kılmış muḥterem

12. ‘Işķ⁶⁷ deryāsından bulmışsın murād
Her sözün dürdānedür iy hoş-nihā[d]

13. İş senün fermān senün iy nūr-ı Ḥaḳ
Her ne kim emir ider-iseñ mā-şadaḳ

17b/1 İmdi düstūruñla taşra varayın
Şehir ḥalkı ne kılurlar göreyin

2. Didi imdi var Manşūr kāmuyāb
Söyle ḥalka baña kılsunlar ‘itāb

3. Şeyḥ Cüneyd ol dem turup oldı revān
Geldi ol maḥlūk içinde ol zamān

4. Kimseye h[e]rgiz cevāb etmedi ol
Şeyḥ Şiblī ḥücesine tutdı yol

5. Geldi Şiblī katına ol merd-i dīn
Didi bulmadum bu derdün merhemini

6. Nice kim söz söyledüm kār itmedi
Her dem ikrār itdi inkār itmedi

---

⁶⁷ “‘ışķı” şeklinde harekelenmiştir.

7. Baḡa ilzām itdi Manşūr iy ulu
Çāre senden olısar iy bahtulu
8. İmdi luḡf it sen daḡı var servere⁶⁸
Vir neşāyiḡden ḡaber sen ol ere
9. Aḡa söyle bizi maḡmūn itmesūn
Dünyadan görklü cemāli gitmesūn
10. Durdı şol dem Şeyḡ Şıblı pāk-dīn⁶⁹
Cevherine şad-hezārān āferīn
11. Ol daḡı ‘azm itdi zindāndan yaḡa
Cān ḡulaḡın tūt ne dirin saḡa
12. Geldi zindāna çün ol ‘ālī maḡām
Girdi Manşūra şu dem virdi selām
13. Didi iy ‘uşşāk içinde ser-bülend
Ḥapuḡa kim virebilür n[u]şḡ u pend
- 18a/1** Mest-[i] Ḥaḡ olmış[sın] iy cān-ı cihān
Anuḡ-ıçun terk idersin baş u cān
2. ‘Işḡ deryāsı ‘aceb ḡoş eylemiş
Ġarḡa şalup seni bī-ḡoş eylemiş

⁶⁸ “İmdi luḡf it sen daḡı var ol servere” şeklinde yazılmıştır.

⁶⁹ “Durdı şol dem Şeyḡ Şıblı pāk-u dīn” şeklinde yazılmıştır.

3. Vaḥdetüñ baḥrı-durur [iy] bī-girān
Kemterin mevci-durur anuñ cihān
4. Nitekim cūş eylemiş deryā-yı zāt
Andan ayru olmaz emvāc-ı şıfāt
5. Bu Ene'l-Ḥaḳ ol deñizüñ mevcidür
'Aynıdur yā deryānuñ mevcidür
6. Mevc deryā-y-ıla olsa ḥüb-ıdı
Ṭaşra şaçılmasa key mergüb-ıdı
7. Eyle bil kim biz tenüz sen cānumuz
Biz ḳuluz sensin bizüm sulṭānumuz
8. Görklü yüzüñden bizi Ḥaḳ ırmasun
Cānumuz sensüz cihānda ṭurmasun
9. Didi Manşūr aña iy rūḥ-ı revān
Her ḳaçan mevc ursa [ol] baḥr-ı girān
10. Ol muḥiṭ ol dem beni ğarḳ ider
Anda cism ü cānını kim farḳ ider
11. Ol deñizüñ sāḫili nāsūt olur
Ḳa'rını şorar-ısañ lāhūt olur

12. Bir ucı anuḡ ezel biri ebed
Düşdüm ol deryāya ġarḡ oldu ḡased

13. Bu vücūdum ḡaṡresin anda ḡodum
Ya‘ni şūret ‘āleminden el yudum

18b/1 Bī-serüpā olmışam iy ‘ışḡ eri
Pes mücerred ḡılur āḡir ‘ışḡ eri

2. ‘Işḡ elinden içmişem peymāneyi
Cān virüben bulmuşam cānāneyi

3. Mest-[i] ‘ışḡam ben Ene’l-Ḥaḡ söyle[re]m⁷⁰
Ġarḡa vardum baş u cānı n’eylerem

4. Çün beni ġarḡ eyledi deryā-yı ‘ışḡ
Uşda oldum bī-seripā-yı ‘ışḡ⁷¹

5. Şūret-i Manşūrı ḡodum giderem
Bu fenā āsāyişin terk iderem

6. Rüste-ḡayr oldu oturdı maḡşerem
Ol cemāle yoḡ oldu rehberüm

7. Baḡmazam bu ‘ālem-i lāsūta ben
Çünki irdüm ‘ālem-i lāhūta ben

⁷⁰ “Mest-ü ‘ışḡam ben Ene’l-Ḥaḡ söyledüm” şeklinde yazılmıştır.

⁷¹ Vezin hatalıdır.

8. Bu kafesden dilerem ṭayrān idem
‘Ālem-i ıtlāka hoş cevlan idem
9. Şeş cihātum ṭolıdur Allāh-ıla
Uş birükdüm Vāhid ol şāh-ıla
10. Dü-cihānuḡ serveri benven ‘ayān
Benden açıldı rümüz-ı k[ü]n fe-kān⁷²
11. Cennet ü ḡūrī vü ḡavz-ı kevşerem
Zāt-ı baḡrında bahālu gevherem
12. Çünkü buldum naḡşumuḡ naḡḡāşını
Pāzişāhum n’eylerem ferrāşını
13. Mā ü men gitdi aradan ḡaldı Ḥaḡ
Zāhir oldı çünkü açıldı ṭabaḡ
- 19a/1** Gelmişem Ḥaḡḡı bugün taḡrīr idem
Sırrını levḡine [ben] taḡrīr idem⁷³
2. Tā ebed ‘āşıḡlara ola nişān
Ol nişān-ıla biline bī-nişān
3. ‘Işḡ-ı Ḥaḡdur ‘āşıḡuḡ ḡümḡānesi

⁷² “Kün fe yekün: Ol deyince oluverir.”

⁷³ “Sırrını levḡine taḡrīr idem” şeklinde yazılmıştır.

Cān-durur ol bādenüñ peymānesi

4. Her kim anı içdi hevādār olmadı
Virdi cānını ħirīdā[r] olmadı
5. Nār-ı ‘ışķa yanmayan nūr olmaya
Nitekim ol kendüden tūr olmaya
6. İşbu şūret ki ben Tūr olmışam
Gör ne virānam ki ma‘mūr olmışam
7. Çün baņa mürşid oldı Muştafā
Cānuma andan irişdi bu şafā
8. Anuñ ağız yarını nūş itmişem
Tāşuban deryā bigi cūş itmişem
9. Anuñ irşādıyla irdüm ben Hāķa
Bu Ene’l-Hāķ oldı baņa muṭlakā
10. Ben bu yoldan dönmezem merdāne-var
Pes sücūd itsem gerek pervāne-var
11. ‘Āşıķuñ dār olması mi‘rācıdur
Başına nūr u sa‘ādet tācıdur
12. İmdi yā şeyḫ-[i] cihān bil ḫālumu
Çünki işitdün ķamu aḫvālumu

13. İşbu halka varuban söyle ‘ayān
Baņa virsünler hemān bir gün amān

19b/1 Zīra baņa Hākdan irişdi hiřāb
Ġayb erenlerden gelür kāmuyāb

2. Çün geliserdür cemālini göre[m]
Vaşl-ı bāğından anuņ güller direm

3. Ġayb-ı erenler içre ol bir řāhdur
Kıuşb-ı ‘ālem vāřıl-ı dergāhıdur

4. Ol bilür ancak bu hāluņ şavrını
Zīra bilmişdür bu remzüņ ğavrını

5. Pes řabāhın iriserdür ol hümā
Ol olısdur bu cāna reh-nümā

6. Çünki⁷⁴ irişem görem diřārını
şöyle ki[m] ğuş eyleyem ğüftārını

7. Tā ki mürde cānuma ire řayāt
Benl[i]ğümden tā ebed bulam necāt

8. İmdi bir gün baņa virsünler amān

---

⁷⁴ “Çünkim” şeklinde yazılmıştır.

Tā Ene'l-Haḡ dārına varam revān

9. Şeyḡ Şibli⁷⁵ işidüp bu sözleri
Yaş-ıla ġarḡ oldu şol dem gözleri
10. Didi iy ‘āşıḡlaruḡ pervānesi
Sensin ol cān baḡrınuḡ dürdānesi
11. Menzilüḡ ‘uşşāḡ içinde key bülend⁷⁶
‘Işḡ bāzārında olduḡ sūdumend⁷⁷
12. İmdi destūruḡla ḡalka varayın
Yüz urup ben anlara yalvarayın
13. Tā ki mühlet vireler anlar size
Āh kim kılduḡ bu işi sen bize
- 20a/1 Āh [u] zāri kıldı şeyḡ oldu revān
Sen bu aḡvālı işit bi-ġuş-i cān
2. Geldi çün ḡalk içinde şeyḡ-i ġüzīn
Pāy[i]māl itdi şoloḡ dem kendüzin
3. Didi Manşūra virüḡ bir ġün amān
Tā ki raḡmet kıla size Müste‘ān

⁷⁵ “Şeyḡ-i Şibli” şeklinde harekelenmiştir.

⁷⁶ “bülende” şeklinde harekelenmiştir.

⁷⁷ “sūdumende” şeklinde harekelenmiştir.

4. Z̄ıra yarın iriserdür bir kişi
Var-ımiř Manşūruŋ anuŋla iři
5. H̄ālını ‘arz idiser ol servere
Koyalum yarın irişsün ol ere
6. Virüŋ imdi bir gün aŋa mühleti
Görelüm gelsün o řāhib-devleti
7. Çün iřitdi bu sözi halk iy ‘amū
Gitdi işlü işine anlar kamu
8. Yine diŋle iy bürā[z]er hikmeti
Kim ne kıılır Haq Ta‘ālā kudreti
9. Gitdi ol gün aŋř[ā]m oldu yetdiler
Her biri Manşūr-ıçun k̄in dutdılar
10. Ol gice daŋı geçüp irdi řabāh
Diŋle n’olısardur iy ehl-i řalāh
11. Sözi cāndan diŋle iy cān-ı pezer
Gör neler kıılır kazā-y-ıla kader
12. Çün güneş toğdı cihāna virdi tāb

Yine cem‘ oldılar anda şeyh ü şāb⁷⁸

13. Cümle ‘ālimler yine cem‘ oldılar

Bir ulu meydān içine durdılar

20b/1 Yola baķup cümle durdı āşikār

Didiler kim gelsün ol şahs-ı kebāb

2. Ğayb-ı erenlerden görelüm ol eri

Ayağına sürelüm rüyı seri

3. Çünki bunlar intizār itdi şu dem

Gördiler irişdi ol şāhib-ķadem

4. Zāhir itdi kendüzin ol ğayb eri

Dutsa altun ider-idi hākisteri

5. Girdi ol maħlūk içine bir kezin

Ayağına sürdiler cümle yüzün

6. Çünki aña ķamusı ķıldılar sücūd

Didiler gör hālumuz yā ehl-i cūd

7. İşbu Manşūruñ işi oldu tebāh

Biz ķuluñ añla sözün iy Pāzişāh

---

⁷⁸ “nüşāb” şeklinde yazılmıştır.

8. İrte gice çağ[u]rur kim Hāḡ benem
Benden özge kimse yok muḡlaḡ benem

9. Ol Ene'l-Hāḡ didügi şādık mıdur
Yā bu sözler kimseye lāyık mıdur

10. İmdi biz bu söze inkār iderüz
Buyurursaḡ anı berdār iderüz

11. Bize fetvā virüḡ iy ‘ālī maḡām
Kim şerī‘at gitdi bozuldı nizām⁷⁹

12. Ğayb eri eydür ben anı göreyin
Dilegi neymiş⁸⁰ bu sözden şorayın

13. Ben ḡakīmem bilem anuḡ ḡikmetin
Göreyüm nedür anuḡ farḡiyyetin⁸¹

21a/1 ‘Işḡ dār u ḡānesinden gelürem
‘Āşıkunḡ derdin[i] görsem bilürem

2. Hālını Manşūrdan alam ben ḡaber
Ol ḡaberden gelüben virem ḡaber

3. Didiler fermān senüḡ iy kāmurān

⁷⁹ “Kim şer‘iat gitdi bozuldı maḡām-ı nizām” şeklinde yazılmıştır.

⁸⁰ “ne-y-imiş” şeklinde harekelenmiştir.

⁸¹ “fürḡatın” şeklinde yazılmıştır.

- Varuban şorasın iy cān-[1] cihān
4. İşid imdi yine bu sırrı ‘ayān
Sil gönül dengini hep olsun ‘ayān
5. Cān atup irişdi ol ‘ālī maḳāma
Girdi zindān içine ol nīk nām⁸²
6. Virdi ta‘zīm-ile Manşūra selām
Aldı ol daḡı selāmı ve’s-selām
7. Ğayb eri Manşūr-ıla vuşlat bular
Birbirinden gör ne lezzetler bular
8. İki deryā bir yire ḳavuşdılar
Birbirinüñ ayağına düşdiler
9. Diñle imdi cān-ıla iy muḫterem
Söze geldi ġayb eri ol pür-kerem
10. Didi Manşūra eyā māhılıḳā
Şıḫḫat olsun cānuḡ[a] irmiş liḳā
11. Ğayb erenler birle oturmış-ıdum
Līki saña muntazır durmuş-ıdum

---

⁸² “nīk ü nām” şeklinde harekelenmiştir.

12. İrdi ‘ıŝkuŋ ilçisi çābūk-süvār
Ben hemān-dem şu dem oldum bī-ķarār

13. ‘Arz kıldum ħāluŋı yāranlara
Mācerāyı bir bir didüm anlara

21b/1 Cümle taĥsīn eyleyüp ġaybı’r-riccāl
Saŋa kıldılar selāmı iy hoş-ħiŝāl

2. Ķutlu olsun didiler mi’rāc aŋa
Hem didiler nūr-ı ‘izzet tāc aŋa

3. Ben ħuluŋı eylediler iĥtiyār
Tapuŋa iriŝmege iy baĥtiyār

4. Cān atup ol aradan oldum revān
Ĥazretüŋe irdüm iy cān-ı cihān

5. Çünki ‘ıŝkuŋ çek[ü]ben muĥtācuŋı
Geldim uş ħutlulayam mi’rācuŋı

6. İmdi maĥŝūd-ı maĥlūb-ı cihān⁸³
‘Iŝķ meydānında sensin pehlevān

7. Çünki kılduŋ gizli sırrı āŝikār
Dār mi’rācuŋ-durur iy merdikār

---

⁸³ Vezin hatalıdır.

8. Genc-i maḥfīdūr Ḥaḫuḫ esrārı çün
Cān gerek şükrāne ol esrār-ıçun
9. Sır şaḫınan sırrını pinhān ider
Perde açan cānını ḫurbān ider
10. Bī-niṣāndan her kim ol vire niṣān
Aḡa me‘vā oldı lābūd lā-mekān
11. Her ḫaçan kim ḫayret eyler baḫr-ı zāt
Ġarḫa varur bu nu‘ūt u bu şıfāt
12. Çün Ene’l-Ḥaḫ remzin itdüy āşikār
Berdār olduḡ sen imdi dāra var
13. Lā-mekān deryā seni mevc bī-girān
Ġarḫa varup anda varmıṣsın nihān
- 22a/1** Anda yoḫdur şubḫ u şām şulḫ u ceng
Muḫmaḫil olur orada nām u ne[n]g⁸⁴
2. Anda Manşūr adı yoḫdur iy hümām
Bī-şabāḫ [u] bi-meşānī tad u nām
3. Her ki ol deryāda ġavvāş olmadı

---

⁸⁴ Vezin hatalıdır.

Ḥazret içre bende-i hāş olmadı

4. Bu fenāda çünki bulduñ dest-i rüy
Sende taşdıķ oldu işbu güft ü gūy
5. Pes budur ‘āşıklara nām u nişān
‘Işķ meydānında vire baş u cān
6. Didi Manşūr aña iy sulţān-ı dīn
Sen kesād itdūñ bu ‘aķduñ müşkilin
7. Sensin ol keşşāf-ı remz-i müşkilāt
Cānuma irişdi luţfunđan necāt
8. Ma‘rifet deryāsınuñ ğavvāşısın
Ḥaķ Ta‘ālā ḥazretinüñ ḥāşısın
9. Nitekim buldum senüñ-ile vişāl
Beni ğarķ itdi tecelli-y[i] cemāl
10. Muşţafānuñ ağız yarın içmişem
Mest-i ‘işķam kendüzümden geçmişem
11. Her kimüñ ol bādedendür meşrebi
Cān-nişān olmaķdur anuñ mezhebi
12. Çün bu dem deryā-yı vahdet kıldı cūş
Kemterinüñ mevci Ene’l-Ḥaķ geldi ḥoş

13. Bir çanağdan baħr-u penhān ola mı
Yāhūz ol deryāya pāyān ola mı

22b/1 Lā-mekān deryāsı oldur bī-girān
Keff ü [h]aşdur anda bu her dü-cihān

2. Ol muhīṭūñ mevcidür bu kāināt
Kim zuhūrı andan bulur bu mümkināt

3. Çün vücūdum ol deñizden kaçredür
Kaçrenüñ ‘azmi yine ol baħradur

4. V[u]şlat ister cānum ol deryā-yıla
Dilemez kim ıura āh u vāh-ıla

5. ‘Ālem-i lāhūt-durur seyrāngehüm
Ol beķā milki-durur cevlāngehüm

6. Pes diler kim raħmet ide aşlına
Zīra kim her şey‘ var[u]pdur aşlına

7. Çün Ene’l-Ḥaķ sırrın itdüm āşikār
Dāra varmaķ hoşdur hem diker⁸⁵

8. İmdi sen şāhdan temennā eylerem

---

⁸⁵ Vezin hatalıdır.

Gerçi küstāham velīkin söylerem

9. Luṭf idüp fetvā vir indi ḥalka sen
Tā ki boynuma biraḡsunlar resen

10. Yüzüm üzre sürüsünler ḡoḡ beni
Pāre pāre eylesünler bu teni

11. ‘Işḡ meydānında şöyle dāra men
Tuḡfe iltem cānumı dildāra men

12. Bu fenādan ḡurtılam āzād olam
Ol beḡā evinde varup şāz olam

13. Didi Manşūra [kim] ol merd-i güzīn
Līki olmışdur saḡa ol Ḥaḡ mu‘īn

23a/1 Dü-cihāna [ş]anki olmışsın ḡafā
Şufī vecdetden bulmuş şafā⁸⁶

2. Çün saḡa oldı ‘ayān esrār-ı cān
Bilki maḡkūmuḡ-durur her dü-cihān

3. İmdi key bil iy emīn-i Kirdikār
Sen şāhuḡ yolında cānumdur nişār

---

⁸⁶ Vezin hatalıdır.

4. Ben senüñ kapuñda uş bir çākerem
Pes ne ħaddümdür saña fetvā virem
5. İy kamu ‘uşşāka sensin pāzişāh
Cümle varlığın saña virdi İlāh
6. Sen ħanīsın ben ħulam iy pür-kerem
Ĥāşa lillāh ki saña fetvā virem
7. Yine Manşūr eydür iy luţf issi yār
Cānum olmışdur beķāya intizār
8. ‘Işķ-ı nārı uş baña kār eyledi
Cān hümāsı ‘azm-i dīdār eyledi
9. Tāķatum ķalmadı oldum bī-ķarār
Ĥoz bilürsin kim ne ķıldı derd-i yār
10. Bārī Ĥaķla diñe Manşūr özine
Virdi fetvā kendüsi kendüzine
11. İmdi ta‘cīl eylesünler bu işi
Ĥalmaya hergiz bularuñ teşvişi
12. İşbu fānī şūreti dār ideler
Öldürüp Manşūrı ber-dār ideler
13. Ġayb eri Manşūra eydür iy ulu

Sensin ol Hāḡ ḡazretinde baḡtulu

23b/1 Sen Hāḡ olduḡ yine kim Hāḡ sendedür

Kāinātuḡ sırrı muḡlaḡ sendedür

2. Her ne kim emr⁸⁷ eylesenḡ fermān senünḡ

Cān içinde v[u]ḡlat-ı cānān senünḡ

3. Çünki sulḡān bendesine ḡükm⁸⁸ ide[r]

Bende muḡkem olmadı ayruḡ n'ider

4. Her ne kim emr eyledünḡ baḡ üstine

Dostı ḡavuḡduralum dostına

5. Didi Manşūr iy selātīn-i cihān

İy vilāyet üzre hem kāmurān

6. Vaḡluḡ-ıla cānuma irdi futūḡ

Va'de geldi yirine iy pāk-rūḡ⁸⁹

7. Vaḡt iriḡdi varasın yāranlara

İltesin benüm selāmum anlara

8. Anlara ḡerḡ idesin aḡvālumu

Hoz bilürler cümle ḡāl ü ḡālümü⁹⁰

⁸⁷ “emir” ḡeklinde harekelenmiḡtir.

⁸⁸ “ḡüküm” ḡeklinde harekelenmiḡtir.

⁸⁹ “pāk-ı rūḡ” ḡeklinde harekelenmiḡtir.

⁹⁰ “Hoz bilürler cümle ḡāl u ḡālümü aḡvālumu” ḡeklinde yazılmıḡtır.

9. Luţf idüp irişeler meydānuma
Anlara karşı bulaşam şanuma
10. Göreler ‘aşıklarun meydānını
‘Işık-ıla niçe virürler cānını
11. Çün bular [gör] zevk-ile cüş itdiler
Birbirin ol dem der-agüş itdiler
12. Ğayb eri düstür-ıla gitdi hemān
Çıkdı ol maḥlūk içine şol zamān
13. Çünkü⁹¹ ḥalk anı mu‘ayyen gördiler
Dök[i]lüp ayağına yüz urdılar
- 24a/1** Didiler fetvā virün imdi bize
Ḥālumuz ma‘lūm olupdur ḥoz bize
2. Ḳatl idelüm anı biz fetvā-y-ıla
Durmasun gitsün ḳuru sevdā-y-ıla
3. Didi ol ğaybı bilün iy merdümān
Kim bu eşnāda gerekmez tercümān
4. Kendü luţfindan didi Manşür özi

---

⁹¹ “Çünkim” şeklinde yazılmıştır.

Ḳatli için virdi fetvā kendüzi

5. Didi kim şad pāre kılsunlar beni
‘Āşık-[1] şādık n’ider cān u teni
6. ‘İşk etegin nitekim muḥkem tutar
Kendüsi kendüzine fetvā iter
7. Böyle didi ğayb eri oldu nihān
Gıtdi ol ğayb-ı ricāl ol zamān
8. Halk içine düşdi şol dem ğulğule
Zāğları gör ne kılurlar bülbüle
9. Diñle imdi bu sözi key mu‘teber
Kim ḥaber vire ḳazā-y-ıla ḳader
10. Ğayb erinden çünkü aldılar sözi
Ṭoldı ol maḥlūk-ıla meydān yüzi
11. Durdılar çün ḳalub ḳalub şāf şāf⁹²
Şanki bir yire yıkıldı kūh-u Ḳāf
12. Hüküm idüp ‘ālimler şol dem revān
Dār ağacın dikdiler ender zamān

---

⁹² Vezin hatalıdır.

13. Çün bu resme itdiler anlar ğulüv
İmdi key diñle sözi iy bahtulu
- 24b/1 Cem‘ oluban geldiler zindāna çün
K̄ini vardur qamunuñ ol cāna çün
2. Didiler Manşūra kim iy ‘ışq eri
Neçün olduñ tatlu cānuñdan berī
3. Çün Ene’l-Hağ şavını⁹³ terk itmedüñ
Şer‘ içinde ayaguñ berkitmedüñ
4. Key bil imdi seni berdār iderüz
Dār ağacında göresin n’iderüz
5. Pāre pāre kıluruz nāzük tenüñ
Saña çün yār olmadı ‘aqluñ senüñ
6. Çün Ene’l-Hağ didüñ iy meydān eri
Eyle bil kim seni qomazuz diri
7. Yine Manşūr ol zamān āh eyledi
Cūşa geldi vü Ene’l-Hağ söyledi
8. Şöyle çağ[u]rdı Ene’l-Hağ cān-[ı] pāk
İşiden maħlūqdan oldu zehre-çāk

---

⁹³ “şavmını” şeklinde yazılmıştır.

9. Na‘rasından bil[ü]ñ zindān inledi
Taşı toprağı Ene’l-Ḥaḡ söyledi
10. Didi benven ḡayy u bāḡī cāvi[z]ān
Key bilüñ iy zāhidān u ‘ābidān
11. Didiler vaḡtidür imdi turasın
Alnuñ yazusın anda göresin
12. Secde kı lup durdı yirinden şu dem
Diñle Manşūrı n’iderler iy dedem
13. ‘Işḡ kullābın taḡuban yitdiler
Aluban meydāna toḡru gitdiler
- 25a/1** Dem-be-dem çalar Ene’l-Ḥaḡ sāzını
‘Āşıḡ olur işiden āvāzını
2. Çünki meydān içine girdi bular
Aluban dār ağacına vardılar
3. Görüben[in] Manşūrı şol dem ‘ayān
Ḥayrete düşdi ḡamu pīr ü cüvān
4. Şāz u ḡurrem vardı Manşūr ilerü
Didi kim dost-ıla oldum rü-be-rü

5. Çün naşīb oldı baña meydān-ı ‘ışk
Başımı top eylesün çevgān-ı ‘ışk
6. Kayd-ı şūret baña dem olmuş-durur
Belādan⁹⁴ dirlik hārām olmuş-durur
7. Didiler Manşūra kim iy ‘ışk eri
Nite toprağa şalarsın gevheri
8. Didi kim toprak benüm ‘arş[u]m-durur
Nüh-felek seyrāngahı ferāş[u]m-durur
9. ‘Aşıka ‘arş ‘azīm⁹⁵ oldı türāb
Secde anuñ-çun kıldılar ehl-i hiṭāb
10. Size bu envārdan feyz olmadı
Cānuñuz ‘ışkuñ rümūzın bilmedi
11. Çünki size vāqıf oldum ol zamān
‘Işk meydānında ko[y]dum baş u cān
12. Cān ‘urūc eyler bu dem mi‘rācına
Bu fenā şūretde pes muḥtācına
13. Milk-i şūret fitne vü gavgā-y-ı mış
Cāy-ı hoşluk derd-[i] āh u vā-y-ı mış

⁹⁴ “Bu belādan” şeklinde yazılmıştır.

⁹⁵ “‘arş-u ‘azīm” şeklinde harekelenmiştir.

- 25b/1 Tālib oluḡ şūretüḡ ma‘nāsına
Ma‘rifetsüz şūretüḡ ma‘nāsı ne
2. Didiler Manşūra nice kı̄l ü kı̄āl
İşbu dem olmış-durur kı̄atlüḡ helāl
3. Virdiler müftīler kı̄amu fetvā saḡa⁹⁶
Ger bu hāl-ıla olursaḡ vā saḡa
4. Didi Manşūr uş Hāka şundum elüm
Eyle bil[ü]ḡ kim baḡa yoḡdur ölüm
5. Arduma atdum bu şūret ḡonını
Zīra cānum gördi devlet h[ā]nını
6. Kendüzinden her kim olmadı fenā
Varıcaḡ dāru’l-bekāda utana
7. ‘İşḡ içinde bugün oldum ben şehīd
Tāli‘üm hātum olmış-durur sa‘īd⁹⁷
8. Benven ol serheng-i ‘uşşāḡ-ı cihān
Cān-ıla başum çü kı̄ldum der-miyān
9. Çün özümden fānī oldum muḡlaḡā

---

⁹⁶ Vezin hatalıdır.

⁹⁷ Vezin hatalıdır.

Yolumı toğrı iledem ol Һaqa

10. Uş vüçüdü cübbesin çāk eylerem
 Һaқ[k]a vāşıl oldum Ene'l-Һaқ söylerem⁹⁸
11. Һaқ[k]-ıla tıldı içüm taşum şafā
 'Aynı luţf oldı baņa qahr u cefā
12. Tođrañ imdi pāre pāre bu tenüm
 Tā ki vara Һazrete cānum benüm
13. Һazret ehli bu fenāyı istemez
 Һāk olur medh ü şenāyı istemez
- 26a/1** Yine diñle iy bürā[z]er cān-ıla
 Müşkili firaқ eylegil āsān-ıla
2. Çünkü Manşūr işbu sözi söyledi
 Ol Һalāyıq āh idüp zāruzār ağladı
3. Zāhidān u 'ābidān u şeyh ü diyār
 Qamusı ağlaşup oldı bī-qarār
4. Bir ğırī koptı o yirde nāgehān
 Qaralar geydi zemīn ü āsumān

---

⁹⁸ Vezin hatalıdır.

5. Dem-be-dem Manşūr Ene'l-Ḥaḡ çağ[u]rur
Dār öñinde diz çöküp na'ra urur

6. Hem irişdiler şu dem ġayb-ı ricāl
Buldılar Manşūrı ġurb u viřāl

7. Dāra ġarřu durdılar řāf baġlayup
Fūrġat itdiler ġamusı aġlayup

8. Didiler ölsün mübārek bu sefer
Dār mi'rācuña dur iy řīr ü ner

9. 'Iřġ meydānında olduġ serbāz
Birlige bitdi bu dem nāz u niyāz

10. Ğünki Ḥaḡdan cānuña irdi nevāl
Ḥaḡġ-ıla bulduġ viřāl ender viřāl

11. İřid imdi yine Manşūr ehl-i cūd
Ğayb erenlere řu dem ġıldı sücūd

12. Yine çağ[u]rdı Ene'l-Ḥaḡ şol zamān
şöyle kim vecd oldılar pīr ü cüvān

13. Didi řanmañuz beni yüz dönderem
Dār ayaġında gerek baş indürem

26b/1 Rāzumı bir eyleyem cānān-ıla

- Anuñ içün dāra geldüm cān-ıla
2. Şerha şerha pāre pāre işbu teni
Bu tönü şoyuñ kim bulam teni
3. Kesün imdi elümi ayağumu
Tā ki çözün bendümi vü bağumu
4. Görmez olsun çıkaruñ gözlerümi
Her ne didümse dutuñ sözlerümi
5. Hācetüm budur ki şöyle kılasız
Siz dağı hācetlerünüz bulasız
6. Şoñra ‘ışk ipin taqup berdār idün
Yoqluğumdan kırtaruban var idün
7. İndürüp āhır bu cismi yanduruñ
Cānumı āb-u hayāta kanduruñ
8. Yile karşı şavuruñ külüm revān
Tā ki hoşnūz ola sizden Müste‘ān
9. Var-ısa Hāğdan recāñuz key bilün
Her ne kim ben dir-isem eyle kıluñ
10. Didiler Manşūra kim iy mest-[i] ‘ışk
İşbu qahrı saña kıldı dest-i ‘ışk

11. Her ne kim dirseñ dutavuz bellü bil
Çün sözüñ katlünje olmışdur delîl

12. Yine cūşa geldi Manşūr iy kibār
‘Işķ-ıla kıldı Ene’l-Ħaķ āşikār

13. Çün Ene’l-Ħaķ tablı çalındı kıatı
Diñle imdi iy fenā gör kudreti

27a/1 Ol sadādan tıldı ‘ālem serteser
‘Arş-ı kü[r]sī tağ u şahrā baħr u ber

2. Bī-hoz oldı cümle maħlūk ol zamān
Ķamusı didi Ene’l-Ħaķ nāgehān

3. Didi Manşūr iy ħalāyık bulduñuz
Her birünüz şöyle vālih kılduñuz

4. Gelün imdi kesün evvel elümi
Elsüz ayaķsuz varam ben yolımı

5. Bilesiz ‘āşıkıların rāzı nedür
‘Işķ içinde işlenen sāzı nedür

6. Görün imdi ‘āşıkun bāzārını
Nice ister ma‘şūkun dīzārını

7. Çünki Manşūr anlara virdi rızā
Diñle imdi n' olıсарdu[r] mācerā
8. Geldi cellād ilerü ender zamān
Didi Manşūra eyā şāh-ı cihān
9. Toldı göñlüm hücreci nūruñ-ıla
El şunaram līki destūruñ-ıla
10. Luţf i[t] imdi қануı eyle ҳелāl
Қалмасun boynumda bu ...⁹⁹
11. Āhiretde da'vācı olma baña
Hālum evvel 'arz ...¹⁰⁰
12. Didi Manşūr iy cūvān olsun ҳелāl
Bu işi ...¹⁰¹
13. Ben baña қıldum günāhum ne saña
Pes ...¹⁰²
- 27b/1** Pes saña deñdi cevābuñ iy cūvān
Ellerüm bileklerümden kes hemān
2. Yiryüzine tā ki қanı saçıla

---

⁹⁹ Bu kısım yırtılmıştır.

¹⁰⁰ Bu kısım yırtılmıştır.

¹⁰¹ Bu kısım yırtılmıştır.

¹⁰² Bu kısım yırtılmıştır.

- Şol zamān sırr-ı Ene'l-Ḥaḡ açıla
3. Didi cellād imdi iy şāh şun elüñ
Çünki bu ḥāla irişdi menzilüñ
4. Şunıvirdi şağ elin şāh-ı cihān
Bileginden kesdi cellād ol zamān
5. Aḡdı ḡanı cūş idüp yiryüzine
Sürdi ol ḡanı şu dem yü[z]ine
6. Oldı ol ḡandan Ene'l-Ḥaḡ āşikār
Dinle sözi cān-ıla iy nāmudar
7. Ḥan Ene'l-Ḥaḡ yazdı topraḡ üstine
Nitekim ḡara yazar aḡ üstine
8. Aḡduḡınca ḡan Ene'l-Ḥaḡ yazıla
Şankim mermer üzre sikke ḡazılur
9. Yine dir cellāda Manşūr iy kişi
Kes şolın daḡı gidergil teşvişi
10. ...¹⁰³ daḡı kesdi şol zamān
Şol elinden daḡı ḡan aḡdı revān

---

¹⁰³ Bu kısım yırtılmıştır.

11. ...¹⁰⁴ eyle bil
Kim bu söze yokdur hiç kâl u kîl
12. ...¹⁰⁵ iy piser
Tağlayuban cümle halk ider nazar
13. ...¹⁰⁶
Bu ne sırdur bu ne vecd ü bu ne hâl
- 28a/1** Bu nice kurbetdür āhir iy Çalab
‘Akla şıgmaz işbu sır bu ne ‘aceb
2. Didi Manşūr anlara iy merdümān
‘Işk sırrı budur kim oldı ‘ayān
3. Siz bu sırra vâkıf olmazsınız bilün
‘Uğdesi düşvār-durur bu müşkiliñ
4. Uş kesildi zāhir eller aqdı kan
Toprağa yazdı Ene’l-Ḥaḫdan nişān
5. Zāhir-i bāṭın haḫ oldum çünki ben
Ḥaḫḫ-ıla ṭolmış-durur bu cān u ten
6. Bu kesilen zāhir-i cismānīdür

---

¹⁰⁴ Bu kısım yırtılmıştır.

¹⁰⁵ Bu kısım yırtılmıştır.

¹⁰⁶ Bu kısım yırtılmıştır.

Bāṭınum kudret eli revhānīdūr

7. Bāṭınumda ol-durur alıp vīrān
Kimdür milkimden anı yitüren
8. Siz bu sırdan kaçan olursız haber
Size envārdan yoğdur eşer
9. Bu ki vardur āşinālīk hālīdur
İşbu hāla irmeyenler hālīdür
10. Yine diñle iy bürā[z]er biz dağı
Nāme-i kudret ki yazar bir dağı
11. N'eyler imdi yine sen Manşūrī gör
Bir dağı remz ider ol pūr-nūrī gör
12. Kollarıyla dutdı elin şānıla
Sürdi yüzine bulaşdı kan-ıla
13. Boyadı ol kan-ıla kendü yüzün
Ol Hāğ ehli şöyle kıldı kendüzün
- 28b/1 Didiler n'eylersiz iy şāhib-kerem
Ellerüñ yüzüñe sürdüñ işbu dem
2. Didi kim 'uşşāka budur reng-i bū
Kim bu sırrı bilimez nā-bahtulu

3. Beñzi şarıdur çü ‘uşşāka nişān
‘Işk içinde böyle olur ‘āşıkān
4. Ğāret itdi ‘ışk cümle varlıgum
Cān gözi açıldı gitdi tārılıgum
5. Böyle didi hoş-şafā erkān-ıla
Yudı şol-dem kollarını kan-ıla
6. Kolların dirseklerine dek yumuş-ıdı
Şeyh Şiblī¹⁰⁷ karşıda tırmış-ıdı
7. İlerü geldi didi iy cānumuz
Kollaruñı kan-ıla yumağ neden
8. Bize bildür işbu işi iy şır ü ner
Dilerüz kim viresin bundan haber
9. Didi Manşūr anlağıl iy pāk u bāz
‘Işk dārında bu-durur dest-i namāz
10. Bu-durur ‘āşıqlara erkān-ı hū
Dār önünde kan-ıla almağ vuzū
11. Her kime kim mürīd¹⁰⁸ oldı Muştafa

¹⁰⁷ “Şeyh-ü Şiblī” şeklinde harekelenmiştir.

¹⁰⁸ “mürīd” şeklinde yazılmıştır.

Bu şafâ anuñ-durur ancak şafâ

12. Yine Şiblî didi iy şâh-ı cihân
Kim yoluñda baş u cânım der-miyân
13. Dilerem tatlu sözüñi işidem
Kim ‘amel kıluñ anuñla iş idem
- 29a/1 Bu şafânuñ menba‘ından vir cevâb
Da‘vetüm luñfuñla eyle müstecâb
2. Didi Manşür aña iy ehl-i yaqîn
Varlıguñ şehrine kılmaduñ yaqîn
3. Kendüzüñden ger mücerred olasın
Bu şafânuñ hâlin ol dem bilesin
4. Kimki özinden mücerred olmadı
Zât-ı yiktâ-yıla ülfet bulmadı
5. Vañdet ırmağında her kim yunmaya
Dest-i kudret aña cür‘a şunmaya
6. İmdi senlik saña putdur ‘azîm
Cem‘ ü vañdetde olımazsın nedîm
7. Ger kılırsa hâzrete cânuñ heves
Ço kim uşansun bu cismâni kâfes

8. Bu afesinde cānuḡı ılma zebūn
Şem‘-i vaḡdet tā ki ola rehnūmūn
9. Düş fenā deryāsına ġar ol tamām
Anda yoġ olsun bu cümle neng ü nām
10. ılamazsın çünki istibāl-i ‘ış
Yüzümi gösterür saḡa ibāl-i ‘ış
11. Dost u ‘ahdine vefādār ol yüri
Yolıġa vir kendüḡi var ol yüri
12. Ger řafā aşlın dilersenḡ yāra gel
Sen daḡı Manşūr bigi dāra gel
13. İy bürāzer diḡle imdi bir daḡı
Buḡlı elden o ki olasın saḡı
- 29b/1** Çünki Şiblī aldı bu resme cevāb
Cānına irdi anuḡ biḡ biḡ řavāb
2. Baş urur ben Şiblī ol zamān
Sen bu sırrı key işit dutma ġümān
3. Yine Manşūrı ġör imdi n’eyledi
‘Iş-ıla şol dem Ene’l-Ĥa söyledi

4. Didi cellāda gel imdi iy cüvān
Kes iki ayaqlarum virme amān
5. Dizlerüm kuzından anı şöyle kes
Dosta gitmege canum kıllur heves
6. Yine cellād ol zamān geldi ilerü
Didi Manşūra ayağuş al berü
7. Sağ ayağın şundı ol şāh-ı güzīn
'Āşıkı gör kim ne kıllur kendüzin
8. Kesdi cellād sağ ayağın bī-amān
Bir yüzine ağıdı kanı hem-revān
9. Didi şolın dağı kes iy ādemī
Yire dök[i]lsün anuş dağı demi
10. Şol ayağın dağı kesdi şol zamān
Çeşmeler olup ağıdı şöyle kan
11. Yine kan yazdı Ene'l-Ĥağ nağşını
Zīra Ĥağdan bulmışdı bağşını
12. Ağıduğınca kan Ene'l-Ĥağ yazılır
Bağıduğunca t̄ara gönüller yazılır
13. Didiler yā Rab ne kudretdür bu iş

Tā bu cünbīş ҡandan aldı perverīş

- 30a/1** Şāz oluban geldi Manşūr ol zamān
Didi ҡanum virdi ol Hāqdan nişān
2. Eyle bilün benümle ben Hāqam
Lāyezāli ol vücūd-ı muṭlaqam
3. Siz baṅa luṭf itdünüz yā ehl-i dīn
Kimseñüze dutmazam ben ba‘zu kīn
4. Çünkü maḥbūbum beni ҡılır ṭaleb
Baṅa yoқdur el ü ayak cism ü leb
5. ‘Āşık olan el ü ayağı n’ider
Dosta gider elsüz ayaqsuz gider
6. Hāq yolında dest-i pā bu baş u cān
‘Āşıқа bunlar-durur yār-ı girān
7. Yük-ile menzil mi alur ‘ışq eri
Şöyle yiktā ҡılır āḥir ‘ışq eri
8. Uşda özümde mücerred olmışam
Nūr-ı zāt-ıla şu resme ṭolmışam
9. Çünkü bāṭından uyandı cism ü cān
Çıkaruṅ zāhir gözüm virmeṅ amān

10. Cān gözidür çünki virdi yüze tāb
Ten gözi n'ola olursa ḥarāb

11. Bu ḥarābuḡ şoḡı ma'mūr olısar
İşbu zulmetden geçüp nūr olısar

12. Göz degül ten gözi bend ur hemān
Cān gözidür kim virür Ḥaḡdan amān

13. Reme iy cellād ıraḡda gel yaḡın
Sözini red itme Manşūruḡ saḡın

30b/1 Gel çıkar bu gözlerümi imdi sen
Tā ki yarın Ḥaḡ cemālin göresin

2. Geldi ol cellād ilerü n'eylesün
Dutdı çıkardı mübārek gözlerin

3. Didi Manşūr iy ḥalāyık şāz oluḡ
Varuḡ imdi ḡuşşadan āzād oluḡ

4. Ten gözini virüḡ uş Ḥaḡ yolına
Cān göziyle baḡana Ḥaḡ görine

5. Key bilüḡ kim cān gözi görür Ḥaḡı
Ḥaḡkı bende görmeyen oldu şaḡı

6. Gördüm ol Hakkı Ene'l-Hak söylerem
Anuñ-ıçun şūreti terk eylerem
7. Her şūret dāmına düşdi kalur
Cān kuşınuñ dānesin kanda bulur
8. Çünkü ten Kāfindadur sīmūrg-ı cān
Bir gün pervāz urup uçar revān
9. Tahtı koyup göçmedi sulţānuñuz
Ya'ni tendedür miskīn cānuñuz
10. Bir 'amel kılur ki ola Hak yakın
Tā ki¹⁰⁹ olası "hūden lil-müttaķīn"¹¹⁰
11. İmdi sizūñ çün münācāt eylerem
Buz tutaram 'arz-ı hācāt eylerem
12. Tā ki¹¹¹ ol Hak cümleñüz mağfūr ide
Varıcağaz kabruñüz pūr-nūr ide
13. Didiler Manşūra kim fermān senūñ
Ger du'ā kılur-ısañ ihsān senūñ

31a/1 Dıtdı yüz dergāha Manşūr ol zamān

¹⁰⁹ "Tā kim" şeklinde yazılmıştır.

¹¹⁰ "Takva sahipleri için bir hidayettir." Bakara 2/2

¹¹¹ "Tā kim" şeklinde yazılmıştır.

- Kim münācāt eyle ol pāk u cān
2. Didi yā Allāh yā “Rābbu’l-‘alā”¹¹²
Senden irdi bu yaqınlık ben-ķula
3. Yoğ-iken çünkim beni var eyledüñ
Ķudretüñ dilümde izhār eyledüñ
4. İy Huzā sensin baña söz söyleden
Ķudretüñ Ķabzındadır bu cān u ten
5. Baña her kim Ķaşd Ķıldı yā Mu‘īn
Dürlü āfetden olar olsun emīn
6. RaĶmetünden Ķılma maĶrūm anları
Ķoğrı dergāhuña varsun cānları
7. Ķamusına luĶ u iĶsān cylegil
Cennet ü dīzāruñ-ıla toylağıl
8. Uş beni vaşluñ-ıçun öldirdiler
Ķazretünde şāz idüp güldürdiler
9. Bunları dağı sen eyle şāzumān
LuĶfuñ üküşdür senüñ yā Müste‘ān

---

¹¹² “Yüce Allah”

10. İy “Kerīm ü Allāh u Raḥman u Raḥīm”¹¹³
‘İzzetüñ nūrı ḥaķı-çun iy ḥalīm

11. Ḥazretüñden ayru kıılma bunları
Dāimā ‘ışķuḡa olsun yüzleri

12. İy şıfātı ḳul huvalāhu eḥad¹¹⁴
Ḥayy u bāķī sensin “Allāhu’ş-şamed”¹¹⁵

13. İy Ḥuzavend-i İlähe Rabbenā
Ben ḳulı vaşluḡla ḳıldıḡ āşinā

31b/1 Sensin āḫir āşikāre vü nihān
Senden irdi baḡa bu keşf ü beyān

2. Dürlü ḳuvvet nuşret ü ‘izzet senüḡ
Hem senüñdür ḳudret ü ḫikmet senüḡ

3. Ğayb-ı gencün baḡa izḫār eyledüḡ
Söyledüben yirimi dār eyledüḡ

4. Perde-i ref’ eyledüḡ şehā gördüm seni
Ḳullıḡa-ıman ḳabül itdüḡ beni

5. Sensin āḫir iş içinde iş iden

¹¹³ “Cömertlik sahibi, esirgeyen, baḡışlayan ve merhametli Allah.”

¹¹⁴ “De ki: O Allah, tekdir.” İhlas 112/1

¹¹⁵ “Allah samed’dır. Her şey O’na muhtaçtır; O, hiçbir şeye muhtaç değildir.” İhlas112/2

Ƙullaruñ hālını teftiş iden

6. Hıyy u bākī sensin iy Hıķ lāyezāl
Kim řıfāt u zātuña irmez melāl
  7. Evvel āhır zāhır ü bātıñ hemāñ
Sensin ol Cebbār-ı ‘ālem cāvızāñ
  8. İy Hızā sensin ķamuyı yaradan
Saña irdi çıķdı Manşūr aradan
  9. Uş gönüldüm hāzretüñe giderem
İşbu fāñi dünyayı terk iderem
  10. Cānı uş řükrāne virdüm vařluña
Fer‘ümi irgirdüm āhır ařluña
  11. Çün senüñ dergāhuña ķıldum niyāz
Müstecāb it da‘vetüm iy bī-niyāz
  12. Fazl u ‘izzetüñ hürmeti-çün iy Celīl
İmdi āhır bunları ķılma zelīl
  13. Hāzretüñde ķıl du‘āmı müstecāb
İşbu hālķuñ suçlarına vir řavāb
- 32a/1** Çünki Manşūr itdi bu resme du‘ā
Bu du‘ādan şeksüzin raķmet doĝa

2. Yine çağ[u]rdı Ene'l-Ḥaḫ bir kez in
Şöyle ol maḥlūk unuttı kendüz in
3. İşlerine hep peşimān oldılar
Fūrḫat idüp zār-ı giryān kıldılar
4. Didi Manşsūr imdi tiz oluḡ gelüḡ
Yimezem ḫayḡusın ayayḡuḡ aluḡ
5. Boynuma ḫullāb-ı 'ışḫ eyleḡ kemend
Durmaya yın bunda zār u müstemend
6. 'Işḫ-ıla geldüm Ene'l-Ḥaḫ dārına
Aşuḡ imdi vara yārı yārına
7. Luṭf idüben aḡduruḡ mi'rācuma
Ben bu dāra gelmişem mi'rācuma
8. Gelüḡ imdi cānum oldı bī-ḫarār
Bu arada nice ṭuram intizār
9. Ḥadden aşdı intizā[r]um key bilüḡ
'Işḫ ipini boynuma ṭaḫup gelüḡ
10. Şöyle vāli durmuş-ıdı ḫāş u 'ām
Geldi cellād ilerü şol dem ḫavvām

11. Dağdılar ‘ışk urġānın ol dem boynuna
Sen nazār kıl hāş erenler oynuna
12. Karşu durmuşlar-ıdı ġayb-ı ricāl
Didiler şaddağ eyā şāhib-kemāl
13. El-ğamdu’l-illah¹¹⁶ gördüğ uş mi’rācuğı
Ağasın ġazretde biz muhtācuğı

32b/1 Baş uruban ġamusı kıldı selām
Cān içinde kıldı Manşūr iht[i]ram

2. Gıtdiler maħzūn olup ġayb-ı ricāl
Sen işit Manşūrdan imdi mağāl
3. Çünkü ‘ışk ġullābın aña tağdılar
Cümle maħlūğ ağlaşuban bağdılar
4. Çekdiler Manşūrı dāra şol zamān
Yıdi gök ehl-i mātem itdi bī-ğümān¹¹⁷
5. Ağdı Manşūr ol Ene’l-Ĥağ dārına
Vāşıl oldu ol Ĥağuş dīzārına
6. Sen işit imdi ol ġalk n’ıtdiler
Cümle Manşūr için efgān itdiler

---

¹¹⁶ “illahi” şeklinde harekelenmiştir.

¹¹⁷ Vezin hatalıdır.

7. Ulu kiçi şol dem oldı bî-ķarār
Yās idüp ağladılar zār u zār
8. Şeyḫ Cüneyd ü Şeyḫ Şibli baş açar
Gözlerinden yaş yirine ķan şaçar
9. Cümle ol ‘ubād u zūhād baş açar¹¹⁸
Gözlerinden yaş yirine ķan şaçar
10. Cümle ol ‘ubād u zūhād iy yara¹¹⁹
Mātem idüp geydiler şol dem ķara
11. Ķamusı Manşūra ḫayfā didiler
Riķķat odundan nedāmet yidiler
12. Bir ğırī ķopdı şu sâ‘at nāgehān
Cūşa geldiler zemīn ü āsumān
13. Yās idüben cümle felekler ağladı
Hem felekde melekler ağladı¹²⁰
- 33a/1** Şöyle zāri ķıldı ol maḫlūķ o dem
Yaş yirine gözlerinden aķdı dem

¹¹⁸ “Cümle ol ‘ubād u zūhād u baş açar” şeklinde harekelenmiştir.

¹¹⁹ “Cümle ol ‘ubād u zūhād u iy yara” şeklinde harekelenmiştir.

¹²⁰ Vezin hatalıdır.

2. Cümle toprak saçdılar başlarına
Hep peşimān oldılar işlerine
3. Cem‘ olup‘ālimler ol dem iy ‘amū
Çün ḥalīfe ḳatına geldi ḳamu
4. Didiler kim yā ḥalīfe n’idelüm
İşbu ḥāla nice tedbīr idelüm
5. Ḳanına girdük ol girçek ‘āşıḳuḅ
Ḥaḳ yolında toḡrı duran şādıḳuḅ
6. Düşdi ḡayret cümlemüz ḡarḳ eyledi
Yaḳdı Manşūruḅ odı ḡarḳ eyledi
7. Ger bize [yarın] şorıla bu ḥisāb
Biḅde birine virilmeye cevāb
8. İmdi bize bir ḡaber vir iy ulu
İy ma‘ānī taḡtı üzre baḡtulu
9. Didi anlara ḥalīfe bir kezın
Cümle göz işitdi Manşūruḅ sözın
10. Kendüsünüḅ dilegiyle itdünüz
Eyle olsa pes aḡa siz n’itdünüz
11. Kendüsine kendüden oldı rızā

Aña maḳdūr olmuş-ıdı bu şafā

12. Her dilek Allāhuᅇ emriyle olur
Şöyle kim ḥamūş olan anı bulur

13. Çünkü Ḥaḳdan irişe pes her dilek
Ol dilege māni‘ olmaz nüh-felek

33b/1 Siz varuᅇ Manşūr-ıçun ḳayᅇu yimeᅇ
Ol diridür siz anı öldi dimeᅇ

2. Kimse anuᅇ ḥālına irişmeye
Ol girişdüᅇi yire girişmeye

3. Aña yiksān olmuşdı bal u zehir
Anuᅇ-ıçun bir görindi luᅇf u ḳahr

4. Bize ma‘lūm olmaz esrārı anuᅇ
Key daḳıᅇ olmuşdur efkārı anuᅇ

5. ‘Ālem içre ol bir ulu şāh-ıdı
Ḳuᅇb-ıdı hem vāşıl-ı dergāh-ıdı

6. Anuᅇ oynın hiç kimse oynamaz
Ancılayın cūş idüben ḳaynamaz

7. Pes size vācib budur iy ‘ālimān
Her sözin anuᅇ dutasız bī-gümān

8. Ol ne dirse sözi haq-durur anuñ
Her kelāmı vaḥy-i muṭlaqdur anuñ
  9. Size ol dimiş ki cismüm yanduruñ
Cānumı raḥmet [ş]uyına qanduruñ
  10. Pes gerek kim yandurasız cismini
Kendüsi hoş añlamışdur¹²¹ resmini
  11. Hem dimiş külüm şavurūñ yillere
Bu ḥaber varup yayılsun illere
  12. Her ne kim didiyse anı eyleñüz
Ḥatm idüben cümle ḥalkı toylañuz
  13. Tā ki anuñ rūḥını şāz idesiz
Kendüñüz qaygudan āzād idesiz
- 34a/1** Çün ḥalīfe sözin anlar aldılar
Yine ol dār ağacına geldiler
2. Dār öninde yaqdılar odunları
İmdi gör kim ne kııurlar anları
  3. Yaqdılar odı yalıñlar oynadı

---

¹²¹ “añlamış-durur” şeklinde yazılmıştır.

- Taş [u] toprak od içinde kaynadı
4. Dārdan indürdiler [ol] Manşūrı çün
Tā ki nāra atalar ol nūrı çun
5. Yine ol yirde ‘azīm yās itdiler
Götürüp Manşūrı oda atdılar
6. Od içinde düşdi Manşūr ol zamān
Ḥayret-ile durmuş-ıdı pīr ü cūvān
7. Çıkdı ol oddan şu dem yemyeşil dütün¹²²
Ol dütünden zāhir oldı bir ün
8. Ol dütün daḥı Ene’l-Ḥaḳ söyledi
Ḥālını Manşūruḡ taḳrīr eyledi
9. Her yalıḡ kim oynar-ıdı sāz-ıla
Ol Ene’l-Ḥaḳ dir-idi āvāz-ıla
10. Cümle ol maḥlūḳ işitdi bu sözi
Ḥayrete düşdi şoloḡ sā‘at özi
11. Didiler yā Rab bu nice ḥāl olur
Dilsüz oddan kim bu resme ḳāl olur

---

¹²² Vezin hatalıdır.

12. Bu ne kudretdür ki kılduñ yā İlāh
Sen ‘ināyet kıl bize iy Pāzişāh
13. Bilmedük Manşūruñ aḥvālın tamām
İrmedük sırrına kılduğ intikām
- 34b/1 Ḥasretā derdā ridīgā n’idelüm
Çāresüz kalduğ ne te[d]bīr idelüm
2. Fehm idemedük anuñ esrārını
Görmedük cān sırrınuñ esrārını
3. İşbu ‘uğde bize āsān olmadı
Göñlümüz derdine dermān olmadı
4. Bilmedük ol ‘ışk erinüñ remzini
Tuymaduğ cānān gözinüñ ğamzını
5. Luṭf-ı ḥ[ā]nından yimedük mā‘ide
Şoḥbetinden almaduğ biz fāide
6. Böyle diyüp ağladılar zār u zār
Şöyle kim oldu kāmı bī-ķarār
7. Ol yanan od sākin oldu bir zamān
Dār öñine geldiler pīr ü cüvān
8. Çünkü Manşūrı kül oldu gördiler

Külini ayruca anuñ dirdiler

9. Bir yüce yire çıkuban iy ‘amū
Ol küli yile şavurdılar kamu
10. ẖudret-i ẖaḡ ol küli gör n’eyledi
ẖanda aḡdısa Ene’l-ẖaḡ söyledi
11. Her yire kim düşdi ol külden hemān
Çaḡ[u]rup didi Ene’l-ẖaḡ bī-gümān
12. Göklere aḡdı o külden ḡaḡ didi
Bu kelāmı gör nice muṭlaḡ didi
13. Yine diñle bir beşāret cān-ıla
ẖurb-ı ẖaḡ gör nicedür insān-ıla
- 35a/1 Key işid bu remzi yene iy piser
Ol aḡan külden nice işler ḡopar
2. Dicle ırmaḡına ol külden meḡer
Düşdi bir ḡaṭre kül iy şāḡib-nazar
3. Düşdüḡi sâ‘at Ene’l-ẖaḡ didi ol
Diñle ẖaḡdan külli şey‘ ayru degül
4. İmdi gör kim Dicle ırmaḡın n’ider
Ṭaşa geldi şol zamān ḡurneş ider

5. Çün Ene'l-Haḡ sırrı irdi Dicleye
Cūş idüben taşmaya mı Dicleye
6. Dicle cūş urdı cūş eyledi¹²³
Fevc fevc emvāc u ğurūş eyledi
7. Düşdi bir şahrāya şu 'ummān olur
Şandılar kim baḡr-u bī-pāyān olur
8. Şehr-i Baġdād içine düşdi fiġān
Haḡ Ta'ālā emridür dutma ğümān
9. Yaġdı yaġmur yıldırımlar şaḡıdı
Gökler ol dem köreldi vü şaḡıdı
10. N'eyesünler çār u nāçār oldılar
Nāgehān derde giriftār oldılar
11. Çünki taḡdīr işi böyle işledi
Cümle baş açup niyāza başladı
12. Didiler senden 'ināyet yā İlāh
Şuçumuz baġıslaġıl iy Pāzişāh
13. Biz ğünāhkāruz İlāhī sen Kerīm

---

¹²³ Vezin hatalıdır.

Bu belāya çāre senden iy Raḥīm

35b/1 Yüz dutan dergāhuḡa bulır murād

Yā İlāh bizi kıılma nā-murād

2. Evvel āḡır iş senüñdür yā Celīl

Luṭfuḡ irişmez-ise kıalduk zelīl

3. Uş za‘īf olduķ bize luṭf işlegil

Raḡmet idüp suçumuz bağışlağıl

4. Çün bular bu resme zāri kııldılar

Cümlesi hep zār u giryān oldılar

5. Az kıaldı Bağıdādı ol şu ġarķ ide

Fā‘ilü muḡtār işin kim farķ ide

6. Şöyle ‘āciz kıaldı ol ḡalk iy cüvān

Āh odından göklere çıķdı fiğān

7. Kıamusı ġarķ oldu kıanlı yaşına

Her biri topraķ kıoyardı başına

8. Bunlara şol resme düşdi fiğān

Yaş yirine gözlerinden aķdı kıan

9. Yine diñle bir beřāret [iy] ġüzīn

Sır kıuyasın ger aķarsaḡ cān ġözün

10. Ol göz-ile göresin ‘ibret nedür
Cān kulağıyla işit hikmet nedür

11. Sözi cāndan dinleyen alur haber
‘Işık-ıla dinle sözi iy bahtı-var

12. Var-ıdı Manşūruñ anda bir mürīd
Añı Manşūr eylemişdi bir mürīd

13. Şoḥbet-i Manşūrdan almış-[ı]dı dād
Evliyāya iren olmaz nā-murād

36a/1 Söylemişdi aña Manşūr ol zamān
Kim Ene’l-Ḥaḳ remzini kılam ‘ayān

2. Gizlü remzi şöyle kim fāş eyleyem
Çağ[u]rup ol dem Ene’l-Ḥaḳ söyleyem

3. Baña Baḡdād ehli düşm[ā]n olalar
Cānuma dürlü cefālar kıllalar

4. Ben Ene’l-Ḥaḳ şavını terk itmeyem
‘Işık meydānına varam gitmeyem

5. Dutalar ol dem beni çes ideler
‘Işık ipin boynuma taḳup yideler

6. Durmaya dilüm Ene'l-Ḥaḫ söyleye
Bī-niṣānuṣ sırrını şerḥ eyleye
7. İlteler zindāna beni şol zamān
Āşikār idem yine remz ü nihān
8. Söz üküşdür şonra berdār ideler
Yine āḫir bir 'aceb kār ideler
9. Cismüm oda yaḫalar ol dem benüm
Şöyle kim yanup kül ola bu tenüm
10. Külüm alup yüce yire çıḫalar
Yillere karşı anı [ş]avuralar
11. Yire düşen kül Ene'l-Ḥaḫ söyleye
Göge aḡan cūş idüp Ḥaḫ söyleye
12. Ḳanda aḡarsa Ene'l-Ḥaḫ diye kül
Ḥaḫ kelāmın şöyle mu'allāḫ diye kül
13. O külün bir ḫaṭresi iy muḫterem
Dicle ırmaḡına ilte yil şü dem
- 36b/1** Yil önünce vara kül şuya düşe
Kül Ene'l-Ḥaḫ söyleye ırmaḫ ṭaşa
2. Şöyle ṭaşa şonı bir 'ummān ola

Şehr-i Bağdād içi key ‘ummān ola

3. Zāri vü feryād üni çıka göge
Ağlaşalar başların döge döge
4. Az kıala Bağdādı şu ğarķ eyleye
Cānlarını āh odı ğarķ eyleye
5. Zāri vü giryān olalar key kıatı
Bilmeyeler bu ‘acāyib kıudreti
6. Yıldırımlar şakıyup yağmur yağa
Kıamunuñ efgānları göge ağa
7. Hıķ Ta‘ālā emri-yile sen varasın
Hıķam-ıla anları kıurtarasın
8. Hıķvetümden hıķkamı al iy hümām
Dicle ırmağına irişdür tamām
9. Hıķkamuñ iki yeñin bandur şuya
Tā ki¹²⁴ anlar evliyā sırrın kıuya
10. Dicle şuyı sākın ola ol zamān
Kıullarına yāri kııla Müste‘ān

---

¹²⁴ “Tā kim” şeklinde yazılmıştır.

11. İrişeler Hālîkuñ ihsânına
Pes necât ide kamunuñ cânına
12. Şāz ola ger ulu kiçi şeyh ü şāb
Qalmaya aralarında ıztırāb
13. İş Haķuñdur iy bürā[z]er bil ‘ayān
Her ne dilerse kıılır ol Müste‘ān
- 37a/1** Çün dimişdi bu sırı Manşūr aña
Diñle imdi cān-ıla eydem saña
2. İşbu hālî çünki gördi o[l] mürīd
Halk içine girdi ol bahtı sa‘īd
3. Sözüni Manşūruñ āgāz eyledi
Hoş beşāret kıılıp anda söyledi
4. Didi kim vardur bu derdüñ çāresi
Haķ Ta‘ālā sizleri kıurtarası
5. Hırķa-yı Manşūr eger irişmeye
Halk biri birine virişmeye
6. Haķ nazar kıılmış-durur ol hırķaya
Kendüden mi işler işi hırķaya
7. Varuban ol hırķayı almaķ gerek

Yiņleri ucın şuya şalmağ gerek

8. Tā ki Hāğdan irişe size meded
Rağmeti çoğdur Huzānuñ bī-‘aded
  9. Çün mürīd işbu kelāmı söyledi
Cümle halkı şāz idüben tuyladı
  10. Xamusı bir araya dirneşdiler
Ol mürīdüñ ayağına düşdiler
  11. Didiler kim iy Hāğ ehli çāre kıł
Üstümüzden āfiti āvāre kıł
  12. Ger bizi boğmadan āzād idesin
Rūh-ı Manşūrı bu dem şāz idesin
  13. Diñle imdi ‘ışğ-ıla hem iy şafā
Vir şalāvāt sen arı cān-ı Muştafā
- 37b/1** Çünki cān atup revān oldı mürīd
Geldi irdi halka ol ehl-i dīd
2. Hürmet-ile çün götürdi hırqayı
Şāzumān itmek-içün ol fūrkatı
  3. Aluban anı getürdi muhterem
Şu kenārına irişdürdi şu dem

4. İki yeñlerini şuya bandurur
Hālıkuñ emriyle şuyı indürür
5. Şu çekildi şu bayāğı hālına
Gel nazār kıl fā‘ilüñ ef‘ālına
6. Emr anuñdur iş anuñ hikmet anuñ
Kādir oldur her işe kudret anuñ
7. Hırkayı Manşūr-ıdı gerçi sebep
İş mi vardur bī-sebeb iy fend ü leb
8. Hırka çün dostı sebep gör n’eyledi
Cüş iden deryāyı sākin eyledi
9. Cümle halk ol varıadan buldı necāt
Kılmadı aralarında müşkilāt
10. Hırka-yı Manşūrı şol dem aldılar
‘İzzet-ile şeyh öñine geldiler
11. Şeyh Cüneydi Şeyh Şibli¹²⁵ ol zamān
Gözlerinden yaş ağıdurdı revān
12. Her kaçan-kim hırkayı gördi bular

---

¹²⁵ “Şeyh-ü Cüneydi Şeyh-i Şibli” şeklinde yazılmıştır.

Āh idüben yüzlerine sürdiler

13. Çün ziyāret kıldı halk anı tamām

Yüzlerine sürüp öpdi ihtirām

38a/1 İşlerine hep peşimān oldılar

Ağlaşuban zāri efgān kıldılar

2. Ehl-i Bağdād anda kıldı ittifāk

Dünyelik cem‘ eyledi bī-nifāk

3. Zāhidān u ‘ābidān şeyḥ ü imām

Bir yire cem‘ oldılar bunlar tamām

4. Üç gün [üç] gice ziyāfet kıldılar

Ol diyāruḥ halkını toyladılar

5. Z̄ikr ü tesbiḥ ü münācāt itdiler

Tevbe kıilup ‘arz-ı hācāt itdiler

6. Didiler derda dirīga iy Ḥuzā

Āh kim Manşūrdan biz düşdük Ḥuzā¹²⁶

7. Biz günāhkāruz üküş kılduḡ günāh

Raḥmetünle yarlıga iy Pāzişāh

---

¹²⁶ Vezin hatalıdır.

8. Cennet ü dīzār umaruz bī-ḥisāb
Yā Allāh kı̇l du‘āmuz müstecāb
9. İy bürā[z]er diñle cān-ıla yine
Cān fidā olsun sözi anılayana
10. Çün bu söz bu arada oldu tamām
Diñ resūle eş-şalāt u ve‘s-selām
11. İmdi gör ‘aşıkların burhānını
Nice virür ‘ışık içinde cānını
12. Dār o dem¹²⁷ Manşūruñ mi‘rācıdur
Nūr-ı Hāḫ anuñ başında tācıdur
13. Belki Manşūra Ene’l-Hāḫ söyleden
‘İşık-ıdı ol Hāḫkı mutlak söyleden
- 38b/1** Sāḫī-vaḥdet anı şunmış-ıdı cām
İçdi anı celve kıldı hoş hırām
2. ‘İşık meydānına geldi cān-ıla
Cānını virdi şafā erkān-ıla
3. Girdi ‘ışık meydānına merdāne-var
Kıldı dār mi‘rācını ol ihtiyār

---

¹²⁷ “ol dem” şeklinde yazılmıştır.

4. Hāş erenler gör ne çaldılar cefā
Ol cefā içinde gördiler vefā
5. Bildiler kim kahr¹²⁸ içinde luḫfı var
Kahrını kıldılar evvel ihtiyār
6. Ger sa‘ādet ister-iseñ ‘āşık ol
Yoluña şādık er-iseñ ‘āşık ol
7. ‘Āşık oldur baş u cān terk eyleye
Mālu milkü hānumānu terk eyleye
8. ‘Işık-ıla buldı bulanlar ol Hākı
‘Işık-ıla gördi görenler ol Hākı
9. ‘Işık-ıladur kurb-ı Rabb-i Zü’l-celāl
‘Işka irene vārid olmaz hīç melāl¹²⁹
10. ‘Işık-ıla buldı vilāyet evliyā
‘Işık-ıla buldı nübüvvet enbiyā
11. ‘Işık-ıladur çarḫ u gerdān ol dahı
‘Işık-ıladur şemsi devrān kılduğı
12. ‘Işık-ıladur kim cihān buldı vücūd

---

¹²⁸ “kahr” şeklinde harekelenmiştir.

¹²⁹ Vezin hatalıdır.

‘Işķ-ıladur ādem itdügi sücūd

13. ‘Işķ-ıla döner felekler bi-ķarār

‘Işķ-ıla oldı [ki] bu yir-üstüvār

39a/1 “Rabbi erini”¹³⁰ ol zamān-ı ‘ışķ-ıdı¹³¹

“Lī ma‘allāh”¹³² ol zamān-ı ‘ışķ-ıdı

2. Cān meşāine irişdi bŭ-yı ‘ışķ

Geldi dilden aķdı güft ü gŭ-yı ‘ışķ

3. ‘Işķ-durur¹³³ kim şāhları māt eyledi

Zāhidŭy yirin ħarābāt eyledi

4. ‘Işķ degŭl mi cān içinde söyleyen

Gizlü sırrı āşikāre eyleyen

5. ‘Işķuŭ olmışdur mekānı lā-mekān

Adı var dillerde kendü bī-nişān

6. ‘Işķ eri hem bī-nişān olmaķ gerek

Lā-mekān deryāsına ŧalmaķ gerek

7. Her kim ol baħr-ı fenāya ŧalmadı

Ol beķā dŭrdānesini bulmadı

¹³⁰ “Rabbim bana göster.” Bakara 2/260

¹³¹ Vezin hatalıdır.

¹³² “Allah benimle beraberdir.” Şuara 26/62

¹³³ “‘Işķı’ şeklinde harekelenmiştir.

8. Pes ‘urūci irmedi ol vaḥdete
Düşdi şūret ‘āleminden keşrete
9. Gülşen ol vaḥdet-durur keşret diken
Gül mi yiler bāğına diken diken
10. Çünkü vaḥdetdür murādı cān-[1] men
Keşreti ço iy külli ḥandān-men¹³⁴
11. İkilikde ḳalma ārām eyleme
Cānuḡı ol varṡaya dām eyleme
12. ‘Işka vāşıl olmayınca ādemī
Ḳaçan olur ol ḥarīmüḡ maḥremi
13. Her kim ol ‘ışḳdan ḥaberdār olmadı
Bil-kim anı ehl-i dīzār olmadı
- 39b/1 ‘Aḳıl irişmedi bu ‘ışḳ esrārına
‘Işḳ bāzārında ‘aḳluḡ kārına¹³⁵
2. Pes kişinüḡ ‘aḳılla bitmez işi
‘Işḳ-ıla varur ṡarīki her kişi

---

¹³⁴ Vezin hatalıdır.

¹³⁵ Vezin hatalıdır.

3. ‘Işķ nūrı ‘aķla nūr ħissi nūr¹³⁶
Kimisi ter[z]ī[k]-i Ħaķdur kim dūr
4. Nūr-ı ħissüñ gōkde elden nūrıdur
Eyle bil-kim bularuñ mestūrıdur
5. Anuñ-ıla yol verenler iy fetā
Yolını toğrı iltemez ħazrete
6. Geldüñ imdi ‘aķıl nūrı gör nice
Ħiss-i nūrından bunuñ ķadri yüce
7. Gōkde ay nūrına beñzer nūr-ı ‘aķl¹³⁷
Zihnüñe ķuvvet viriser işbu ‘aķl¹³⁸
8. Bunuñ-ıla yol verilür ħazrete
Cürmi gider ķābil olur raĥmete
9. Pes güneş nūrı gerek oldı bize
Şu‘lesiyle Allāh ilte o[l] yüce
10. Şems-i nūrı ya‘ni-kim ‘ışķ nūrıdur
Tecelli ‘aķla anuñ Tūrıdur¹³⁹
11. Ehl-i dīzāruñ yolu budur tamām

---

¹³⁶ Vezin hatalıdır.

¹³⁷ “‘aķıl” şeklinde harekelenmiştir.

¹³⁸ “‘aķıl” şeklinde harekelenmiştir.

¹³⁹ Vezin hatalıdır.

Aṅa bu yoldan verilür ve's-selām

12. 'Aḳıl nūrı ol cemāli göremez

'Aḳıl eli 'ıṣḳ etegine iremez

13. 'Iṣḳ-ıla 'aḳıl arasında gör nice

Diḅle imdi mācerāsı ōor nice

40a/1 'Iṣḳ eydür sen nādān olmaḅıl¹⁴⁰

'Aḳıl eydür sen periṣān olmaḅıl

2. 'Aḳıl eydür milke benven ketḅüzā

'Iṣḳ eydür ben olurvan yā Ḥuzā

3. 'Aḳıl eydür āṣinālıḅ bendedür

'Iṣḳ eydür kim Ḥuzālıḅ bendedür

4. 'Aḳıl eydür bendedür ōek ve yaḅin

'Iṣḳ eydür bende yiksān küfr ü dīn

5. 'Aḳıl eydür benven āḅir ser-firāz

'Iṣḳ eydür ben muḅaddes pāk u bāz

6. İmdi gör 'aḅluḅ maḅāmı nicedür

'Iṣḳ ōadrı biḅ anda yücedür¹⁴¹

¹⁴⁰ Vezin hatalıdır.

¹⁴¹ Vezin hatalıdır.

7. ‘Işķ baħrına nihāyet olmadı
‘Işķa irmeyen hidāyet bulmadı
8. Her kişi-kim ‘iřķ-ıla hem rāh ola
Lā-cirem ol vāřıl-ı dergāh ola
9. ‘Iřķ¹⁴² olupdur Hāķ yolınuş rehberi
‘Iřķa vir cānuř ķamudan ol berī
10. N’itdūř kāl u belānuř ‘ahdini¹⁴³
Māsivā naķřı unutturdı seni
11. Nitekim senlik saņa oldu ģicāb
Pes kaçan ref⁶ ola ol perden niķāb
12. Senlik ü benlikde olmazsaņ berī
Eyle bil-kim gör[e]mezsın sen aņı
13. Geç enāniyetden āzād ol yüri
Ol cemālūř nūri nā-řāz ol yüri
- 40b/1** Niceler var kim ķılur du‘ā-yı ‘iřķ
Hāřılı ancak anuş ģavgā-yı ‘iřķ
2. İşbu naķřuř ģöremez naķķāřını
řāřı baķar içi şanur şaşını

---

¹⁴² “‘Iřķı” şeklinde harekelenmiştir.

¹⁴³ Vezin hatalıdır.

3. Bu kafes naqşını o iy ser-firāz
Āşinālık ılayın iy şāhbāz
4. Dut yüzüñi evliyā dergāhına
Tā ki varup ilte şāhlar şāhına
5. Nefis zulmānından āzād olasın
Ol cemālūñ nūriyla şāz olasın
6. İy Huzāvende kerīm ü kār u sāz
Sen muadessin amudan bī-niyāz
7. Luf-1 ‘izzūñ haı-un yā Rabbenā
Bizi dīzāruñla eyle āşinā
8. Muştafānuñ āb-1 rūh-1 hūrmeti
Cümle ĩmān ehline ıl raħmeti
9. Bizi bizden şorma iy Settār sen
Cürmümüz sātir eylegil Settār sen
10. Kim müe‘llif haına ılsa du‘ā
Raħmetüñden ayırma anı iy Huzā
11. Ouyanı diñleyeni yazanı
Yarlıға lufuñ haı-un yā ğanī

12. İy bürā[z]er söz tamām oldı tamām
Diñ resûle eş-şalātu ve's-selām

13. Temmetü'l kitāb te'avnü'l-melikü'l-vehhāb fī yevm-i çharşenbe
Fī evāsıf-ı şa'bān sene-i sitte ve şelaşın ve tis'amie¹⁴⁴

---

¹⁴⁴ Kitap, 936 senesinin Şaban ayı ortasında, çarşamba günü, mülk sahibi ve bağışlayan Allah'ın yardımıyla tamamlandı.

İNDEKS

A

āb (*Far.*) *su*

ā. 2a/8

ā.-ı rūḥ-ı ḥürmeti 40b/8

ā.-u ḥayāta 26b/7

ā.+ı 14b/5

ābād (*Far.*) *bayındır duruma getirmek*

ā. idesin 9b/2

‘ābidān (*Ar.*) *ibadet edenler, kulluk edenler*

‘ā. 24b/10, 26a/3, 38a/3

‘acāyib (*Ar.*) *garip, tuhaf*

‘a. 13a/11, 36b/5

‘aceb (*Ar.*) *tereddüt ifade eden zarf*‘a. 5b/11, 11a/6, 11b/12, 12b/1,
18a/2, 28a/1, 36a/8**‘āciz** (*Ar.*) *gücü bir işe yetmeyen, güçsüz*

‘ā. oldu 15a/7

‘ā. kaldı 35b/6

aç - açmak

a. 4b/10, 17a/3

a.-ar 32b/8, 32b/9

a.-dı 4b/12, 10b/5

a.-dılar 15b/11

a.-uban 11a/3

a.-up 35a/11

a.-an 21b/9

cān gözün a.-arsañ 35b/9

açıl - açılmak

a.-ur 9b/9

a.-dı 10a/3, 18b/10, 18b/13, 28b/4

a.-a 27b/2

a.-uban 10a/2

açuk açık

a. 10a/4

ad ad, isim

a.+ı 22a/2, 39a/5

‘adem (*Ar.*) *yokluk*

‘a. 4b/1

ketmi ‘a. 14b/6

‘a.+den 14a/4

ādem (*Ar.*) *insan, beşer*

ā. 8a/13, 38b/12

ā.+i 2a/1, 14a/6, 14a/7

ā.+e 2a/2

ā. olmuş 12a/11

ādemī (*Ar.*) *insana ait, insanla ilgili*

ā. 2a/3, 7b/1, 29b/9, 39a/12

‘ādet (*Ar.*) *adet, gelenek*

‘ā. 2b/1

āferīn (*Far.*) *beğenme, takdir etme*

ā. 17b/10

āfet (*Ar.*) *felaket, bela bk. āfit*

ā.+den 31a/5

āfit (*Ar.*) *felaket, bela bk. āfet*

ā.+i 37a/11

ağ ak

a. 27b/7

ağ - yükselmek

a.-ar 9b/6

a.-dı 32b/5, 34b/12

a.-a 36b/6

a.-sañ gerek 4b/9

a.-arsa 36a/12

a.-dısa 34b/10

a.-an 35a/1, 36a/11

ağaç ağaç

a.+(c)ın 24a/12

a.+(c)ına 25a/2, 34a/1

a.+(c)ında 24b/4

āğāz (*Far.*) *başlama, giriş*

ā. eyledi 37a/3

ağdur - yükseltmek

a.-uñ 32a/7

ağ(ı)z ağız

a. 4a/13, 4b/12, 8a/6, 19a/8, 22a/10

a.+ını 4b/12

a.+uñı 4b/10

ağla - ağlamak

a.-dı 26a/2, 32b/13

a.-dılar 32b/7, 34b/6

a.-yuban 17a/9

a.-yup 26a/7

ağlaş - ağlaşmak

a.-alar 36b/3

a.-uban 32b/3, 38a/1

a.-up 26a/3

āh ah (ünlem)

ā. 19b/13, 22b/4, 25a/13, 35b/6,

- 36b/4, 38a/6
 ā.+ıla 15a/6
 ā. zārı kıldı 20a/1
 derd-i ā. u vāyımış 25a/13
 ā. ider 11b/1
 ā. idüben 37b/12
 ā. idüp 26a/2
 ā. eyledi 24b/7
- ‘ahd** (Ar.) *yemin, ant*
 ‘a.+ini 40a/10
 ‘a.+ine 29a/11
- āhir** (Ar.) *son*
 ā. 7a/5, 8b/7, 14b/9, 18b/1, 26b/7,
 28a/1, 30a/7, 31b/1, 31b/5, 31b/7,
 31b/10, 31b/12, 35b/2, 36a/8, 40a/5
- āhîret** (Ar.) *ölümden sonra gidilecek olan alem*
 ā.+de 27a/11
- āhirîn** (Ar.) *sonrakiler*
 ā. 16a/7
- aḥşam** *akşam*
 a. 9a/7, 20a/9
- aḥvāl** (Ar.) *haller*
 a.+ı 20a/1
 a.+umı 10b/5, 19a/12, 23b/8
 a.+ın 5b/1, 34a/13
 a.+ına 3a/1
- ‘āk** (Ar.) *itaatsizlik, asilik*
 ‘ā. oldılar 6b/13
- aķ - akmak**
 a.-ar 11a/5, 12b/7
 a.-dı 8b/4, 27b/5, 27b/10, 28a/4,
 29b/8, 29b/10, 33a/1, 35b/8, 39a/2
 a.-duğınca 27b/8, 29b/12
- ‘aķd** (Ar.) *bağlama, düğümleme*
 ‘a.+uñ 22a/6
- ‘aķ(ı)l** (Ar.) *akıl, bilinç, şuur*
 ‘a. 39b/1, 39b/6, 39b/7, 39b/12,
 39b/13, 40a/1, 40a/2, 40a/3, 40a/4,
 40a/5
 ‘a.+ıla 4b/2
 ‘a.+ıla 39b/2
 ‘a.+uñı almış 7a/13
 ‘a.+ı başından gider 11b/1
- nūr-ı ‘a. 39b/7
 ‘a.+a 28a/1, 39b/3, 39b/10
 ‘a.+uñ 24b/5, 39b/1, 40a/6
 ‘a.+ıñı 6a/6
 ‘a.+uñı 7b/1
 ‘a.+ıyla 2a/2
- aķın** *kalabalıklar, yığınlar halinde gitmek*
 a. ķıldıñ 4a/10
- aķıt - aķıtmak**
 a.-(d)ur 14b/7
 a.-(d)urdı 37b/11
- aķreb** (Ar.) *yakın olmak*
 a. 17a/2
- āl** (Ar.) *aile, sülale*
 ā.+ına 1b/11
- al - almak**
 a. 15a/1, 17a/3, 29b/6, 36b/8
 a.-ur 12b/10
 a.-dı 21a/6, 29b/13
 a.-dılar 24a/10, 34a/1, 37b/10
 a.-uñ 32a/4
 a.-uban 7b/12, 24b/13, 25a/2, 37b/3
 a.-ıp 28a/7
 a.-up 8b/12, 36a/10
 a.-an 14b/12
 a.-mışdur 14b/4
 a.-mışdı 35b/13
 a.-mışdı 3a/9
 a.-maduķ 34b/5
 ḥaber a.-ur 35b/11
 menzil mi a.-ur 30a/7
 selāmın a.-ur 12b/4
 ‘aķluñı a.-mış 7a/13
 cevāb a.-dı 29b/1
 ḥaber a. 7b/13
 sebaķ a. 13b/4
 ḥaber a.-am 21a/2
 vuzū a.-maķ 28b/10
 a.-maķ gerek 37a/7
- ‘ālem** (Ar.) *kainat, evren*
 ‘ā. 1b/2, 1b/4, 2a/1, 2a/5, 14a/6,
 16a/6, 27a/1, 33b/5
 ‘ā.-i lāhūt durur 22b/5
 ‘ā.-i ıtlāķa 18b/8

- ‘ā.-i lāhūta 18b/7
‘ā.-i lāsūta 18b/7
‘ā.-i rü’yāda 3a/13
cān-ı ‘ā. 7a/5
cebbār-ı ‘ā. 31b/7
halk-ı ‘ā. 6a/1
halk-ı ‘ā.+e 16a/1
kuṭb-ı ‘ā. 19b/3
‘ā.+i 2a/1, 14a/4, 14a/6, 14a/7
‘ā.+e 11b/9
‘ā.+de 1b/2
‘ā.+ini 12a/13
‘ā.+inden 16b/7, 18a/13, 39a/8
‘ā.+ler 15a/8
‘ā.+lere 12b/10
- al(ı)n aln**
a.+uṇuṇ 24b/11
- ‘ālī** (Ar.) *yüce, büyük*
‘ā. 17b/12, 20b/11, 21a/5
- ‘ālim** (Ar.) *çok bilen, Allah*
‘Ā.-i Rabbānisin 6a/7
‘ā.+ler 7b/10, 20a/13, 24a/12
‘ā.+leri 5b/3
- ‘ālimān** (Ar.) *çok bilenler*
‘ā. 33b/7
- Allāh** (Ar.) *Allah*
A. 8a/5, 10a/11, 13b/6, 31a/2,
31a/10, 38a/8, 39b/9
A.+ıla 5a/3, 18b/9
A.+u ekber 8a/2, 8a/6, 8b/3
A.+uṇ 33a/12
- Allāhu’ş-şamed** (Ar.) *hiçbir şeye muhtaç olmayıp her şeyin ona muhtaç olduğu Allah İhlas 112-2*
A. 31a/12
- alt alt**
a.+ında 8a/11
- altun altın**
a. ider-idi 20b/4
- amān** (Ar.) *yardım isteme*
a. 19a/13, 19b/8, 20a/3, 29b/4,
30a/9, 30a/12,
a. virmeṇ 7b/10
- ‘amel** (Ar.) *eylem*
- ‘a. kılmışdı 3a/5
‘a. kıluṇ 30b/10
‘a. kıluṇ 28b/13
- ‘āmi** (Ar.) *ileri gelenlerden olmayan, cahil*
ṭa‘m-ı ḥāṣ-ı ‘ā.+ye 11b/9
- ‘amū** (Ar.) *arkadaş, dost*
‘a. 5b/1, 7b/12, 9a/6, 12b/2, 20a/7,
33a/3, 34b/9
- aṇ - anmak**
a.-asın 32a/13
- aṇa ona**
a. 12b/4, 3a/6, 3a/11, 4a/2, 4a/4,
4b/12, 6a/2, 8a/5, 10b/4, 12a/1,
12b/5, 12b/9, 15a/13, 16a/8, 16a/12,
17b/9, 18a/9, 20a/6, 20b/6, 21b/2,
21b/10, 22a/6, 29a/2, 29a/5, 32b/3,
33a/10, 33a/11, 33b/3, 36a/1, 37a/1,
38b/1, 39b/11
- ancaḳ ancak**
a. 19b/4, 28b/11, 40b/1
- ancılayın öyle, onun gibi, o kadar**
a. 33b/6
- anda onda**
a. 2a/3, 7a/10, 7b/12, 11a/10,
11a/12, 11b/2, 11b/5, 11b/7,
11b/11, 13a/1, 15a/4, 18a/10,
18a/13, 20a/12, 21b/13, 22a/1,
22a/2, 22b/1, 24b/11, 29a/9,
35b/12, 37a/3, 38a/2, 40a/6
- andan ondan**
a. 1b/6, 4a/12, 9a/5, 17a/1, 18a/4,
19a/7, 22b/2
- anı onu**
a. 1b/1, 6a/13, 6b/13, 14a/1, 14b/5,
15b/4, 19a/4, 20b/10, 20b/12,
23b/13, 24a/2, 28a/7, 29b/5,
33a/12, 33b/1, 33b/12, 35b/12,
36a/10, 37b/3, 37b/13, 38b/1,
39a/13, 40a/12, 40b/10
- aṇla - anlamak**
a. 20b/7
a.-ḡıl 28b/9
a.-yasın 3a/3
a.-yana 38a/9

- a.-mişdur 33b/10
- anlar onlar**
- a. 11b/13, 12a/4, 19b/13, 20a/7, 24a/13, 34a/1, 36b/9
- a.+a 9a/3, 9a/8, 12a/3, 15b/5, 19b/12, 21a/13, 23b/7, 23b/8, 23b/9, 27a/7, 28a/2, 33a/9
- a.+ı 31a/6, 34a/2, 36b/7
- anuç onun**
- a. 1b/5, 1b/8, 3a/12, 4a/1, 4a/13, 5b/12, 8b/6, 10a/7, 10b/13, 12a/7, 12a/9, 15b/1, 17a/5, 18a/12, 18a/3, 19a/8, 19a/9, 19b/2, 20b/13, 22a/11, 26b/1, 29b/1, 29b/9, 33b/2, 33b/4, 33b/6, 33b/7, 33b/8, 33b/13, 34b/2, 34b/8, 37b/6, 38a/12, 39b/10, 40b/1
- a.+ıla 39b/5
- a.+la 20a/4, 28b/13
- a.+çun 13b/7, 25a/9
- a.+ıçun 3a/10, 18a/1, 30b/6, 33b/3
- a.+dur 1b/5, 37b/6
- a. durur 28b/11
- ‘ār (Ar.) haya, utanma**
- ‘ā.+ıla 16b/12
- ara ara**
- a. 14b/11, 15b/6
- bir a.+ya geldiler 5b/3
- a.+ya 7a/7, 37a/10
- a.+da 13b/9, 14a/3, 32a/8, 38a/10
- a.+dan 2a/11, 2b/9, 6a/10, 10b/13, 13a/5, 14b/3, 18b/13, 21b/4, 31b/8
- a.+sında 39b/13
- a.+larında 36b/12, 37b/9
- ‘araşat (Ar.) yerler, mahşer yeri**
- ‘a.+(d)da 7b/4
- ārām (Far.) huzur, durma, dinlenme**
- ā. eyleme 39a/11
- ā.-ı cān-ı ‘āşıkān 14b/8
- ‘ard (Ar.) bildirilmek istenen husus bk. ‘arz**
- ‘a.-ı Hūzā 2b/3
- art art**
- a.+(d)uma 25b/5
- arı temiz**
- a. 37a/13
- ‘ārif (Ar.) çok meşhur, bilen**
- ‘ā. olur 13a/6
- armağān hediye**
- a. 13b/13
- ‘arşa (Ar.) arsa, yer**
- ‘a.+da 17a/7
- ‘arş (Ar.) islam inancına göre göğün en yüksek katı**
- ‘a. 25a/9
- ‘a.+um durur 25a/8
- ‘a.-ı kürsī 27a/1
- ‘a.-ı mecīd 14a/3
- artuğ başka**
- a. 1b/6
- artur - arttırmak**
- a.-dı 7b/9
- ‘arz (Ar.) bildirilmek istenen husus bk. ‘ard**
- ‘a. 27a/11
- ‘a. idiser 20a/5
- ‘a. kıldum 21a/13
- ‘a.-ı hācāt itdiler 38a/5
- ‘a.-ı hācāt eylerem 30b/11
- aş - asmak**
- a.-uñ 32a/6
- āsān (Far.) kolay**
- ā.+ıla 26a/1
- ā. olmadı 34b/3
- āsāyiş (Far.) rahat, huzur**
- ā.+in 18b/5
- aşhāb (Ar.) Hz. Muhammet zamanında yaşamış, onu görmüş ve sohbetinde bulunma şerefine ermiş kimseler**
- a. 1b/11
- ‘āsī (Ar.) baş kaldıran, isyan eden**
- ‘ā.+ye 6a/8
- aşl (Ar.) kaynak, gerçek**
- a.+uña dön 2a/8
- a.+ın 29a/12
- a.+ına 22b/6
- a.+uña 2a/8, 31b/10
- aşlıkāra aslına ulaşan, kendini tanıyan**
- a. 10b/6
- āsumān (Far.) gökyüzü**

- ā. 5a/13, 26a/4, 32b/12
aşvāt (*Ar.*) *sesler*
 a.+umdadur 7a/4
aş yiyecek
 a. eyledi 5b/4, 11b/9
 a. eyleme 6a/8
aş - aşmak
 a.-dı 32a/9
‘āşık (*Ar.*) *aşık*
 ‘ā. 38b/7
 ‘ā.+ısañ 2a/6, 4a/5
 ‘ā.+am 17a/8
 ‘ā. olur 25a/1
 ‘ā. ol 38b/6
 ‘ā. olsa 4a/1
 ‘ā. olan 13b/12, 30a/5
 ‘ā. olanı 4a/2
 ‘ā.-u bed-nām olur 13b/5
 ‘ā.-ı şādık 24a/5
 ‘ā.+uñ 16b/11, 19a/3, 19a/11,
 21a/1,
 27a/6, 33a/5
 ‘ā.+ı 29b/7
 ‘ā.+a 25a/9, 30a/6
 ‘ā.+laruñ 3a/8, 19b/10, 23b/10,
 27a/5, 38a/11
 ‘ā.+lara 10b/7, 19a/2, 22a/5, 28b/10
 ‘ā.+lardan 3a/3
‘āşikān (*Far.*) *aşıklar*
 ‘ā. 28b/3
 arām-ı cān-ı ‘ā. 14b/8
āşikār (*Far.*) *açık, belli olan bk. āşikāre*
 ā. 20b/1, 7a/9
 ā. oldu 27b/6
 ā. kılduñ 21b/7
 ā. kıldı 26b/12
 ā. kılmasun 15a/11
 ā. itdüm 22b/7
 ā. itdüñ 21b/12
 ā. idem 36a/7
āşikāre (*Far.*) *açık, belli olan bk. āşikār*
 ā. 1b/8, 7a/5, 31b/1
 ā. eyleyen 39a/4
āşinā (*Far.*) *dost, tanıdık*
 ā.+sın 14b/5
 ā. kılduñ 31a/13
 ā. eyle 40b/7
 ā.+lık 28a/9, 40a/3
 ā.+lık kılayın 40b/3
at - atmak
 na‘ra a.-alar 34a/4
 cān a.-up 21a/5, 21b/4, 37b/1
 a.-dum 25b/5
 a.-dılar 34a/5
‘atā (*Ar.*) *cömertçe verme, bağışlama, af*
 ‘a.+yı 14b/4
āvāre (*Far.*) *boş gezen, kararsız, şaşkın*
 ā. kı 37a/11
āvāz (*Far.*) *ses*
 ā.+ıla 34a/9
 ā.+ını 25a/1
ay ay
 a. 14a/8, 39b/7
ayak ayak
 a. 30a/4
 a.+(ğ)um 8a/11
 a.+(ğ)umı 26b/3
 a.+(ğ)uñ 24b/3, 29b/6, 32a/4
 a.+(ğ)ın 29b/7, 29b/8, 29b/10
 a.+(ğ)ı 30a/5
 a.+(ğ)ına 20b/2, 20b/5, 21a/8,
 23b/13, 37a/10
 a.+(ğ)ında 9b/10, 10a/9, 26a/13
 a.+larum 29b/4
ayaksuz ayaksız
 a. 27a/4, 30a/5
‘ayān (*Ar.*) *açık, belli*
 ‘a. 3a/13, 10b/4, 14b/11, 16b/2,
 18b/10, 19a/13, 21a/4, 25a/3,
 36b/13,
 3b/7, 6b/6, 7b/2
 ‘a. durur 13a/2
 ‘a. olur 3b/7
 ‘a. oldu 23a/2, 28a/2
 ‘a. olsun 21a/4
 ‘a. kılam 36a/1
 ‘a. kılmadı 16a/8
ayır - ayırmak

a.-ma 40b/10
 ‘aynı (Ar.) aynı
 ‘a. 25b/11
 ‘a.+dur 18a/5
 ayru ayrı
 a. 18a/4
 a. degül 35a/3
 a. kılma 31a/11
 a.+ca 34b/8
 ayruḡ ayrık, ayrı olan
 a. 23b/3
 az az
 a. 35b/5, 36b/4
 āzād (Far.) serbest bırakma
 ā. oldılar 9b/8
 ā. ol 40a/13
 ā. oluḡ 30b/3
 ā. olam 22b/12
 ā. olasın 2a/10, 40b/5
 ā. olasız 9a/10
 ā. idüḡ 8b/9
 ā. idesiz 33b/13
 ā. idesin 37a/12
 ā. eyleyüp 9a/9
 ‘azim (Ar.) yola koyulan, giden
 ‘a. eyledüm 13a/10
 ‘azīm (Ar.) büyük
 ‘a. 25a/9, 29a/6, 34a/5
 ‘azm (Ar.) gayret gösterme
 ‘a. itdi 17b/11
 ‘a.-i dīdār eyledi 23a/8
 ‘a.-i zindān eyledi 11a/2
 ‘a.+i 22b/3
 ‘azīz (Ar.) yüce, saygı duyulan
 ‘a. 11a/9, 11b/7, 12a/8
 merd-i ‘a. 12b/9

B

bāde (Far.) şarap, içki
 b.+dendür 22a/11
 b.+nün 19a/3
 baḡ baḡ
 b.+umı 26b/3
 bāḡ (Far.) baḡ, ağaçlık ve çiçeklik yer
 vaşl-ı b.+ından 19b/2

b.+ına 39a/9
 b.+ından 19b/2
 Baḡdād Irak’ın başkenti
 B. 15a/7, 15b/2, 36a/3
 ehl-i B. 5b/2, 38a/2
 şehir-i B. 35a/8, 36b/2
 B.+ı 35b/5, 36b/4
 Baḡdādī Baḡdatlı
 Manşūr-ı B. 3a/4
 baḡır - baḡırmak
 b.-ur 5b/10
 baḡışla - baḡışlamak
 b.-ḡıl 35a/12, 35b/3
 b.-ya 9a/9
 baḡla - baḡlamak
 şāf b.-yup 26a/7
 b.-masun 2a/8
 baḡlu baḡlı
 b. 10a/1
 bahā (Far.) değerli, pahalı
 b. buldı 4a/4
 b.+lu 18b/11
 baḡr (Ar.) deniz
 b. 1b/9, 27a/1
 b.+adur 22b/3
 vaḡdetün b.+ı durur 18a/3
 b.-u penhān ola mı 22a/13
 b.-ı fenāya 39a/7
 b.-ı girān 18a/9
 b.-ı kerem 10a/11
 b.-ı zāt 14b/10, 21b/11
 b.-ı zāta 16a/12
 b.-u bī-pāyān 35a/7
 b.+ı 14b/6
 b.+ınuḡ 5a/8, 19b/10
 b.+ına 40a/7
 zāt-ı b.+ında 18b/11
 baḡş (Far.) verme, baḡış bk. baḡşāyış
 b. olur 14b/6
 b.+ını 29b/11
 baḡşāyış (Far.) baḡışlama, verme bk. baḡş
 b.+i 16b/4
 baḡt (Far.) baht
 b.+ı 35b/11, 37a/2

- b.+ulu
- bahtıvar** (*Far.*) *talihli, mutlu bk. bahtiyar*
b. 15a/3, 35b/11
- bahtiyār** (*Far.*) *talihli, mutlu bk. bahtıvar*
b. 21b/3
- bahtulu** *bahtlı*
b. 6a/5, 7a/8, 15b/4, 17b/7,
23a/13, 24a/13, 33a/8
- ba'īd** (*Ar.*) *uzak*
b. iden 14a/3
- bağ - bakmak**
b.-aram 6b/3
b.-ar 40b/2
b.-dı 10a/4
b.-dılar 32b/3
b. 17a/3
b.-a 10a/12
b.-up 20b/1
b.-duğunca 29b/12
b.-ana 30b/4
b.-mazam 6b/5, 18b/7
- Bākī** (*Ar.*) *ölümsüz, Allah*
B. 1b/1, 31a/12, 31b/6
b. 24b/10
- bal bal**
b. 33b/3
- bandur - bandırmak**
b.-ur 37b/4
b. 36b/9
- bārī** (*Far.*) *hiç olmazsa*
b. 23a/10
- başıl - yatıştırmak, önlemek, gidermek**
b.-a 15a/13
- bā-şafā** (*Ar.*) *safa sahibi*
b. 7b/3, 15a/10
- baş baş**
b. 2b/5, 7a/12, 13b/11, 16b/10,
17a/7, 18a/1, 18b/3, 22a/5, 23b/4,
25a/11, 28b/12, 30a/6, 32b/8,
32b/9, 35a/11, 38b/7
b. urur 29b/2
'ağlı b.+ından gider 11b/1
b. kıymışam 4a/8
b. indürem gerek 4a/7, 26a/13
- b. uruban 32b/1
b. u cān vire 10b/7
baş u cān virmek durur 5a/11
b.+ı 3a/10, 5a/10, 7b/5
b.+u 7b/4
b.+a 2b/3
b.+um 5a/9, 6a/12, 25b/8
b.+umı 25a/5
b.+ına 19a/11, 35b/7
b.+ında 38a/12
b.+uñdan 3b/11
b.+ların 36b/3
b.+larına 33a/2
b. indürmezem 7b/7
- başla - başlamak**
b.-dı 35a/11
b.-yup 8a/2
- bāṭın** (*Ar.*) *iç yüz, sır, görünmeyen*
b. 1b/6, 31b/7
zāhir-i b. 28a/5
b.+dan 30a/9
b.+um 28a/6
b.+umda 28a/7
- bayāğı farklı olmayan, sıradan**
b. 37b/5
- bāyezīd** (*Ar.*) *Yezit'in babası, çeşitli dönemlerde yaşamış Osmanlı şehzadelerinin ortak adı*
b.-i vaqt 2b/5
- bāyık doğru söz**
b. degilün 8a/10
b. degül 6a/9, 8a/5, 10a/13
- bāz** (*Far.*) *açık, açmak*
b. 28b/9, 40a/5
b. eyledün 16b/13
- bāzār** (*Far.*) *yol, cadde, pazar*
b. 4b/2
b.+um 5a/11
b.+ımı 27a/6
b.+ın 5b/13
b.+ında 19b/11, 39b/1
- ba'zu** (*Ar.*) *bazı*
b. 30a/3
- bed** (*Far.*) *kötü*

- ‘āşık-u b.-nām olur 13b/5
- bedīd** (*Far.*) *açık, aşikar*
b. oldı 13a/5
- beķā** (*Ar.*) *ölümsüzlük*
b. 16b/7, 16b/9, 22b/12, 39a/7
b. mülkü durur 22b/5
b.+ya 23a/7
- belā** (*Ar.*) *bela*
b.+ya 35a/13
b.+dan 25a/6
- belki** (*Ar.*) *belki (zarf)*
b. 3b/13, 38a/13
- bellü** *belli, açık olan*
b. 26b/11
- ben** *ben*
b. 3b/2, 3b/8, 4a/2, 4a/4, 4a/5, 4a/9,
4a/10, 4b/1, 6a/11, 6b/1, 6b/6,
7a/3, 7a/6, 7b/3, 7b/7, 8b/8, 10b/4,
10b/6, 10b/8, 12b/11, 13a/13,
16a/13, 17a/8, 18b/3, 18b/7, 19a/1,
19a/6, 19a/9, 19a/10, 19b/12,
20b/12, 20b/13, 21a/2, 21a/12,
21b/3, 23a/4, 23a/6, 25b/7, 26b/9,
27a/4, 27a/13, 28a/5, 29b/2, 30a/2,
30a/3, 31a/13, 31a/2, 32a/7, 36a/4,
40a/2, 40a/5
b.+a 4a/1, 4a/2, 4a/9, 5a/7, 6b/2,
7b/8, 12b/11, 14a/10, 14a/12,
14b/3, 17a/7, 17b/2, 17b/7, 19a/7,
19a/9, 19a/13, 19b/1, 19b/8, 23a/8,
25a/5, 25a/6, 25b/4, 25b/11,
27a/11, 27a/13, 30a/3, 30a/4, 31a/4,
31a/5, 31b/1, 31b/3, 36a/3
b.+ümile 13a/11
b.+ümle 7a/6, 30a/2
b.+em 5a/6, 5a/7, 5b/10, 7a/3, 8b/6,
20b/8
b.+üm 5a/11, 6a/12, 6b/4, 7a/4,
8b/6, 17a/6, 23b/7, 25a/8, 25b/12,
36a/9
b.+ven 5a/5, 5a/9, 7a/5, 8b/7,
18b/10, 24b/10, 25b/8, 40a/2, 40a/5
b.+dedür 5a/7, 7a/3, 7a/5, 40a/3,
40a/4
- b.+i 8b/9, 10b/10, 12b/12, 14a/3,
14b/12, 15a/1, 18a/10, 18b/4,
22a/9, 22b/10, 24a/5, 26a/13, 30a/4,
31a/3, 31a/8, 31b/4, 36a/5, 36a/7
b.+de 13b/7, 16b/2, 23b/3, 30b/5,
40a/4
b.+den 18b/10, 20b/8
- bend** (*Far.*) *bağ, bağlama*
b. 9a/10
b.+ile 10a/5, 9a/2
b. itdiler 7b/11
b. ur 30a/12
b. urup 7a/10
b.-i şüretde 16b/4
b.-i zindān 10a/13
b.+ümi 26b/3
b.+inden 9b/8
- bende** (*Far.*) *kul, köle*
b.-i hāş 22a/3
b.+ñi 3b/4
b.+sine 23b/3
- beñ(i)z** *beniz, yüz*
b.+i 28b/3
- benlik** *benlik*
b. 16b/2
b. de 40a/12
b.+(g)üm 14b/12
b.+(g)ümden 15a/1, 19b/7
- beñze** - *benzemek*
b.-r 39b/7
- ber** (*Ar.*) *kara, toprak*
b. 27a/1
b.+i 1b/9
- berdār** (*Far.*) *darağacına asılmış, çekilmiş*
b. olduñ 21b/12
b. iderüz 20b/10, 24b/4
b. idüñ 26b/6
b. ideler 23a/12, 36a/8
- berī** *beri bk. berü*
b. olduñ 24b/2
b. ol 40a/9
b. olmazsañ 40a/12
- berkit** - *sağlamlaştırmak, kuvvetlendirmek*
b.-diler 9a/1

b.-medüj 24b/3
berşâf *yan yana düzgün bir şekilde sıralanma*
 b. oldı 15a/8
berü *beri bk. berî*
 b. 29b/6
beşâret *(Ar.) müjde, iyi haber*
 b. 34b/13, 35b/9
 b. kılduñ 14b/13
 b. kıilup 37a/3
 b. eyledi 9b/7
beyân *(Ar.) açıklama, anlatma*
 b. 31b/1
 b. kıldılar 11a/10
 b. kııl 13a/2
bıraç - bırakmak
 b.-sunlar 22b/9
bî-'aded *(Far.) sayısız*
 b. 9a/5, 37a/8
bî-amân *(Far.) amansız*
 b. 29b/8
bî-çäre *(Far.) çaresiz, zavallı*
 b.+ye 5b/3
bigi gibi
 b. 12b/7, 19a/8, 29a/12
bî-girân *(Far.) sonsuz, hesapsız*
 b. 18a/3, 21b/13, 22b/1
bî-gümân *(Far.) şüphesiz*
 b. 1b/6, 7a/5, 14a/10, 14b/1, 33b/7, 34b/11
 b. itdi 32b/4
bî-ğaber *(Far.) habersiz*
 b. 11b/13
 b.+dür 8a/4
 b. olduç 12b/8
bî-ğicâb *(Far.) perdesiz, açık olarak*
 b. 13b/9
bî-ğisâb *(Far.) hesapsız*
 b. 38a/8
bî-ğod *(Far.) kendinden geçmiş bk. bî-hoz*
 b. 8a/7
bî-ğoş *(Far.) tuhaf, değişik*
 b. eylemiş 18a/2
bî-hoz *(Far.) kendinden geçmiş bk. bî-hod*

b. oldı 27a/2
bî-ğarâr *(Far.) kararsız*
 b. 5a/4
 b. oldum 21a/12, 23a/9
 b. oldı 26a/3, 32a/8, 32b/7, 34b/6
bi-ğarâr *(Ar.) kararlı*
 b. 38b/13
bi-ğuş *(Ar.) kulakla*
 b.-i cân 20a/1
bil - bilmek
 b. 4b/6, 7a/9, 7a/10, 12b/12, 13a/6, 13b/5, 13b/6, 17a/5, 18a/7, 19a/12, 23a/3, 24b/4, 24b/6, 26b/11, 27b/11, 36b/13, 39a/13, 39b/4, 40a/12
 b.-ürem 4a/5, 21a/1
 b.-ürsin 14b/11, 23a/9
 b.-ür 19b/4
 b.-ürler 23b/8
 b.-düm 14b/9
 b.-di 10a/7
 b.-diler 5b/1, 5b/2, 8b/5, 13b/8, 38b/5
 b.-gil 6b/6, 10b/4, 16b/2
 b.-ünj 5a/9, 7a/6, 7a/7, 7b/2, 7b/8, 8a/3, 24a/3, 24b/9, 24b/10, 25b/4, 26b/9, 28a/3, 30a/2, 30b/5, 32a/9
 b.-ki 23a/2
 b.-se 17a/4
 b.-em 20b/13
 b.-esin 3a/2, 29a/3
 b.-esiz 27a/5
 b.-en 13a/6
 b.-mişdür 19b/4
 b.-mişidi 3a/5
 b.-mez 4a/5
 b.-medüj 12b/9
 b.-medi 25a/10
 b.-medük 34a/13, 34b/4
 b.-medüjüz 7a/7
 b.-meyeler 36b/5
 b.-meziseñ 17a/1
 b.-imez 28b/2
bildür - bildirmek

- b. 28b/8
b.-ünj 11a/11, 12a/10
b.-mesün 15a/12
- bile** *bile*
b. 15a/8
- bilek** *bilek*
b.+(g)inden 27b/4
b.+lerümden 27b/1
- bilin** - *bilinmek*
b.-e 19a/2
- bī-mekān** (*Far.*) *mekansız*
b. 14b/1
- bi-meşānī** (*Ar.*) *ikişer, ikili*
b. 22a/2
- biñ** *bin*
b. 29b/1, 40a/6
b.+de 33a/7
- bī-nifāk** (*Far.*) *ayrı düşmemek*
b. 38a/2
- bī-nihāyet** (*Far.*) *sonsuz, sonu olmayan*
b. 14b/10
- bī-nişān** (*Far.*) *alametsiz, belirtisiz*
b. 6b/6, 14b/1, 19a/2, 39a/5
b. olmak gerek 39a/6
b.+dan 21b/10
b.+uñ 11b/10, 36a/6
- bī-niyāz** (*Far.*) *yalvarıp yakarmamak*
b. 31b/11, 40b/6
- bī-nuṭāq** (*Far.*) *sözsüz, şüphesiz*
b. 9a/13
- bī-pāyān** (*Far.*) *sonsuz*
baħr-u b. 35a/7
- bir** *bir*
b. 2b/10, 3b/1, 3b/4, 4a/1, 4a/11,
6b/7, 6b/8, 6b/9, 8a/1, 8a/8, 8a/10,
8b/3, 9b/4, 9b/13, 10a/3, 10b/3,
10b/12, 11a/2, 11b/3, 12b/6,
15a/13, 15b/5, 18a/12, 19a/13,
19b/3, 19b/8, 20a/3, 20a/4, 20a/6,
20a/13, 20b/5, 21a/8, 21a/13,
22a/13, 23a/4, 24a/11, 26a/4, 26b/1,
28a/10, 28a/11, 29a/13, 29b/8,
30b/8, 30b/10, 32a/2, 32b/12,
33a/8, 33a/9, 33b/3, 33b/5, 34a/7,
- 34b/7, 34b/9, 34b/13, 35a/2, 35a/7,
35b/9, 35b/12, 36a/8, 36a/13,
36b/2, 37a/10, 38a/3
- b. ola 4b/1
b. araya geldiler 5b/3
b.+isi 9b/13, 16a/6
b.+lige 26a/9
- birbiri** *birbiri*
b.+nüj 21a/8
b.+n 23b/11
b.+nden 21a/7
- biri** *biri*
b. 10a/3, 18a/12, 20a/9, 35b/7,
37a/5
b.+ni 3a/3
b.+ne 8a/8, 33a/7, 37a/5
- birik** - *birikmek*
b.-miş 5a/3
- bī-riyā** (*Far.*) *iki yüzlü olmamak*
b. 2b/7, 16a/5
- birkaç** *birkaç*
b. 8a/13
- birle** *ile*
b. 10b/5, 21a/11
- birü** *biri*
b.+ñüz 27a/3
- birük** - *birikmek*
b.-düm 18b/9
- bī-şabāḥ** (*Far.*) *sabahsız*
b. 22a/2
- bi-safā** (*Ar.*) *mutlu, huzurlu*
b. 10a/10
- bī-sebeb** (*Far.*) *nedensiz*
b. 37b/7
- bī-seripā** (*Far.*) *başsız ayaksız bk. bī-serüpā*
b.-y1 ‘ışk 18b/4
- bī-serüpā** (*Far.*) *başsız ayaksız bk. bī-seripā*
b. olmuşam 18b/1
- bī-şek** (*Far.*) *kesinlikle, şüphesiz*
b. 13b/3
- bit** - *bitişmek, kaynaşmak*
b.-di 26a/9
- bit** - *bitmek*
b.-mez 39b/2

bī-tereddüt (*Far.*) *tereddütsüz*

b. 7a/6

bizb. 9a/3, 10a/1, 11b/7, 13a/2, 15b/4,
16a/11, 18a/7, 20b/7, 20b/10,
24a/2, 28a/10, 32a/13, 34b/5,
35a/13, 38a/6, 38a/7

b.+dedür 2b/8

b.+i 9b/2, 9b/11, 17b/9, 18a/8,
35b/1, 37a/12, 40b/7, 40b/9b.+e 7a/11, 10a/1, 11a/11, 12a/10,
12b/8, 15a/12, 15b/3, 19b/13,
20b/11, 24a/1, 28b/8, 33a/7, 33a/8,
33b/4, 34a/12, 34b/3, 35b/3, 39b/9

b.+de 9b/11

b.+den 40b/9

b.+üm 16a/11, 18a/7

b.+ler 12b/8

bī-zamān (*Far.*) *zamansız*

b. 14b/1

bizār (*Far.*) *bıkmış, usanmış*

b. eyledi 5a/12

boğ - *boğmak*

b.-sağ gerek 4b/9

b.-madan 37a/12

boğaz *boğaz*

b.+uñ 4b/9

boya - *boyamak*

b.-dı 28a/13

boy(u)n *boyun*

b.+uma 22b/9, 32a/5, 32a/9, 36a/5

b.+umda 27a/10

b.+una 7b/11, 32a/11

b.+ında 8b/12

bozul - *bozulmak*

b.-dı 20b/11

b.-dı mı 15b/12

böyle *böyle*b. 12a/2, 24a/7, 28b/3, 28b/5,
34b/6, 35a/11**bu** *bu*b. 2a/2, 2a/5, 2a/8, 2a/9, 2a/11,
2b/1, 2b/9, 3a/1, 3b/4, 4b/7, 4b/10,
5b/2, 5b/3, 5b/5, 5b/8, 6a/10, 5b/12,5b/13, 6a/4, 6a/6, 6a/8, 6a/9, 6a/11,
6a/13, 6b/5, 6b/7, 6b/12, 7a/7, 7a/8,
7b/1, 7b/7, 7b/8, 7b/12, 7b/13,
8a/10, 8a/12, 8a/13, 8b/4, 8b/9,
8b/10, 9a/3, 9a/11, 10a/7, 10a/8,
10a/13, 10b/4, 11b/12, 12a/7,
12b/8, 12b/9, 13a/6, 13a/9, 13a/11,
13b/4, 13b/8, 14a/6, 14a/11,
14a/12, 14b/7, 14b/10, 15a/6,
15a/12, 15b/1, 15b/6, 15b/13,
16a/1, 16a/2, 16a/4, 16a/9, 16a/10,
16b/4, 16b/11, 17a/2, 17a/4, 17a/7,
17a/8, 17a/9, 17b/5, 18a/5, 18a/13,
18b/5, 18b/7, 18b/8, 19a/7, 19a/9,
19a/10, 19b/4, 19b/5, 19b/9,
19b/13, 20a/1, 20a/7, 20b/9,
20b/10, 20b/12, 21a/4, 21b/11,
22a/4, 22a/6, 22a/12, 22b/1, 22b/2,
22b/10, 22b/12, 23a/11, 24a/3,
24a/9, 24a/13, 25a/10, 25a/12,
25b/3, 25b/5, 25b/12, 25b/13,
26a/8, 26a/9, 26b/2, 26b/7, 27a/10,
27a/12, 27b/3, 27b/11, 27b/13,
28a/1, 28a/3, 28a/5, 28a/6, 28a/8,
28a/9, 28b/2, 28b/11, 29a/1, 29a/3,
29a/7, 29a/8, 29a/9, 29b/1, 29b/2,
29b/13, 30a/6, 30a/11, 30b/1,
31a/2, 31a/4, 31b/1, 32a/1, 32a/7,
32a/8, 33a/7, 33a/11, 33b/11,
34a/10, 34a/11, 34a/12, 34b/12,
35a/1, 35a/13, 35b/4, 36a/9, 36b/5,
37a/1, 37a/4, 37a/12, 38a/10,
38b/13, 39b/1, 39b/11, 40b/3
b.+dur 8b/2, 22a/5, 26b/5, 28a/2,
28b/2, 33b/7, 39b/11
b. durur 10b/7, 28b/9, 28b/10
b.+nuñıla 39b/8
b.+nuñ 39b/6
b.+nı 11b/1, 7b/10
b.+nda 32a/5
b.+ndan 28b/8
b.+nlar durur 30a/6
b.+lar 5b/8, 6a/4, 15b/3, 21a/7,
23b/11, 25a/2, 35b/4, 37b/12

b.+laruḡ 23a/11, 39b/4
 b.+nlar 9a/12, 9b/13, 12b/2, 20b/3,
 38a/3
 b.+nlaruḡ 12b/4
 b.+nları 31a/9, 31a/11, 31b/12
 b.+nlara 35b/8
bū (*Far.*) *koku*
 b. 28b/2
 b.-yı ‘ışık 39a/2
bugün *bugün*
 b. 5a/9, 19a/1, 25b/7
buḡl (*Ar.*) *cimrilik*
 b.+ı 29a/13
bul - *bulmak*
 b.-ur 22b/2, 30b/7, 33a/12
 b.-mışam 18b/2
 b.-mış 12a/13, 23a/1
 b.-dum 8b/7, 8b/10, 18b/12, 22a/9
 b.-duḡ 22a/4
 b.-dı 1b/4, 2b/6, 38b/8, 38b/10
 b.-duḡuz 27a/3
 b.-dılar 11a/12, 13a/1, 26a/6
 b.-uḡ 8a/10
 b.-am 26b/2
 b.-asın 4a/12, 10a/9
 b.-asız 26b/5
 b.-uban 8b/1
 b.-anlar 38b/8
 b.-mışdı 29b/11
 b.-mışdı 3a/11
 b.-madum 17b/5
 b.-madı 29a/4, 39a/7
 b.-maduḡ 11a/13, 11b/7, 12a/1
 b.-madılar 11a/12, 11b/2, 11b/5,
 13a/1, 13a/8
 vuşlat b.-ar 21a/7
 murād b.-ır 35b/1
 murād b.-mışsın 17a/12
 vuşlat b.-mış 5a/3
 vişāl b.-duḡ 26a/10
 bahā b.-dı 4a/4
 necāt b.-dı 37b/9
 vucūd b.-dı 38b/12
 necāt b.-am 19b/7

hidāyet b.-madı 40a/7
 b.-maḡ 2b/1
bulaş - *bulaşmak*
 b.-dı 28a/12
 b.-am 23b/9
buldur - *buldurmak*
 b.-a 2b/13
burhān (*Ar.*) *kanıt, delil*
 b.+ını 38a/11
buyur - *buyurmak*
 b.-ursaḡ 20b/10
buz *buz*
 b. 30b/11
bülbül *sesinin güzelliğiyle meşhur kuş*
 b.+e 24a/8
bülend (*Far.*) *yüksek, yüce, ulu*
 b. 19b/11
bünyād (*Far.*) *esas, temel*
 b. iden 14a/4
bürāzer (*Far.*) *birader, erkek kardeş*
 b. 3a/6, 9b/3, 20a/8, 26a/1, 28a/10,
 29a/13, 36b/13, 38a/9, 40b/12
C
cām (*Far.*) *içki kadehi*
 c. 38b/1
 c.+ın 6a/3
cān (*Far.*) *can*
 c. 1b/12, 2a/9, 2a/11, 2b/2, 2b/5,
 2b/12, 3a/8, 3a/10, 3b/11, 4a/6,
 5a/10, 6a/7, 7b/4, 7b/13, 9b/7,
 10b/2, 13a/4, 13b/6, 13b/13, 14b/4,
 14b/6, 15a/1, 15b/7, 16a/12, 16b/8,
 16b/9, 17a/3, 18a/1, 19b/10, 21b/8,
 22a/5, 22a/11, 23a/8, 23b/2, 24a/5,
 25a/11, 25a/12, 28a/5, 28b/4, 30a/6,
 30a/9, 30a/10, 30a/12, 30b/4,
 30b/5, 30b/7, 31a/1, 31a/4, 32b/1,
 34b/2, 38a/9, 38b/7, 39a/10, 39a/2,
 39a/4
 c.+ıla 1b/12, 5a/9, 9b/3, 9b/13,
 13a/8, 15a/3, 17a/7, 21a/9, 25b/8,
 26a/1, 26b/1, 27b/6, 34b/13, 37a/1,
 38a/9, 38b/2
 c. durur 19a/3

baş u c. virmek durur 5a/11
 c.+umdur 23a/3
 c.+uma c. olasin 3b/3
 c.+uñ içinde c. olam 3b/12
 terk-i c. itmek 4a/1
 terk-i ser ü c. eyleyem 3b/9
 c.+ını virürler 23b/10
 c.+ını virdi 19a/4, 38b/2
 baş u c. vire 10b/7
 c. virüben 18b/2
 c. atup 21a/5, 21b/4, 37b/1
 c. gözin açarsañ 35b/9
 c. kulağın dut 3a/2, 4b/3, 15b/9
 c. kulağın tüt 17b/11
 c. kulağıyla işit 35b/10
 c.-ı şirinden geçmişem 8b/8
 arām-ı c.-ı ‘āşikān 14b/8
 bi-güş-i c. 20a/1
 c.-ı ‘ālem 7a/5
 cism-i c. 13b/1
 c.-ı cihān 3a/13, 18a/1, 21a/3, 21b/4
 c.-ı men 13a/4, 13b/6, 39a/10
 c.-ı Muştafā 37a/13
 c.-ı pāk 2a/8, 24b/8
 c.-ı pezer 20a/11
 esrār-ı c. 23a/2
 sīmürğ-ı c. 30b/8
 c.+ı 7b/5, 9a/7, 12a/9, 13b/6,
 13b/12, 18b/3, 31b/10
 c.+a 1b/3, 2b/3, 13b/3, 14b/2,
 19b/5, 24b/1
 c.+dan 3b/10, 9b/6, 20a/11, 35b/11
 c.+um 3b/1, 10b/10, 16a/13, 22b/4,
 23a/7, 25b/5, 25b/12, 28b/12,
 29b/5, 32a/8
 c.+umı 4a/8, 8b/9, 14b/13, 22b/11,
 26b/7, 33b/9
 c.+uma 14b/13, 19a/7, 19b/7,
 22a/7, 23b/6, 36a/3
 c.+uñ 2b/3, 2b/11, 4b/8, 15b/9,
 29a/7, 40a/9
 c.+uñı 3b/13, 13b/11, 29a/8,
 39a/11,
 c.+uñā 2a/10, 9b/4, 21a/10, 26a/10

c.+uñdan 24b/2
 c.+ını 18a/10, 21b/9, 38a/11
 c.+ına 3a/10, 10a/8, 29b/1, 36b/11
 c.+ından 16b/10
 c.+umuz 16a/11, 18a/7, 18a/8,
 28b/7
 c.+uñuz 25a/10, 30b/9
 c.+larda 1b/5
 c.+ları 31a/6
 c.+larını 36b/4
cānān (*Far.*) *sevgili bk. cānāne*
 c. 2a/9, 13b/12, 16b/8, 34b/4
 c.+ıla 8b/9, 26b/1
 c.+ıçun 3b/6
 vuşlat-ı c. 23b/2
 c.+uma 14b/13
cānāne (*Far.*) *sevgili bk. cānān*
 c.+yile 10b/10
 c.+yi 18b/2
cāvīzan (*Far.*) *cavidan, kalıcı, ebedi*
 c. 1b/6, 24b/10, 31b/7
cāy (*Far.*) *yer*
 c.-ı hoşluk 25a/13
 c.-ı mefsede 17a/7
cāzū (*Far.*) *cadı, büyücü*
 c.+yımış 7a/1
Cebbār (*Ar.*) *Allah*
 C.-ı ‘ālem 31b/7
cefā (*Ar.*) *eziyet, sıkıntı*
 c. 38b/4
 qahr u c. oldı 25b/11
 c. kıllarlar 15a/10
 c.+lar kıllarlar 36a/3
 derd-i c. 12b/5
cehd (*Ar.*) *gayret etme*
 c. idüben 13a/8
Celīl (*Ar.*) *Allah*
 c. 31b/12, 35b/2
cellād (*Ar.*) *cellat*
 c. 27a/8, 27b/3, 27b/4, 29b/6,
 29b/8, 30a/13, 30b/2, 32a/10
 c.+a 27b/9, 29b/4
celve (*Ar.*) *hoş şekilde görünme*
 c. ider 12b/11

- c. kıldı 38b/1
- cem'** (Ar.) *topluluk, toplanma*
c. 29a/6
c. olmuş 15b/2
c. oldu 15a/7, 7b/12
c. oldılar 5b/2, 20a/12, 20a/13, 38a/3
c. oluban 24b/1
c. olup 5b/8, 33a/3
c. eyledi 38a/2
c. eyle 6a/6, 7b/1
- cemāl** (Ar.) *güzellik, yüz güzelliği*
c.-ı şevk-i nūr-ı Muṣṭafā 10a/10
tecelli-yi c. 22a/9
c.+ünj 40a/13, 40b/5
c.+i 11a/4, 17b/9, 39b/12
c.+e 18b/6
c.+ini 19b/2
c.+in 30b/1
c.+inden 2a/12
- ceng** (Far.) *savaş, mücadele*
c. 22a/1
c.+ine 2b/12
- cennet** (Ar.) *cennet*
c. 18b/11, 31a/7, 38a/8
- cevāb** (Ar.) *cevap*
c. aldı 29b/1
c. vir 29a/1
c.+ı 17a/9
c.+uñ 27b/1
c. etmedi 17b/4
c. virilmeye 33a/7
- cevher** (Ar.) *var olan bir şeyin özü, esası*
c.+idür 10b/12
c.+ine 17b/10
- cevlān** (Ar.) *dolaşma, gidip gelme*
c. idem 18b/8
- cevlāngeh** (Ar.) *gezip dolaşılan yer*
c.+üm 22b/5
- cihān** (Far.) *evren, kainat*
c. 1b/8, 15a/12, 16a/12, 18a/3, 38b/12
cān-ı c. 3a/13, 18a/1, 21a/3, 21b/4
ma'būd-u Vehhāb-ı c. 14b/4
- maḫṣūd-ı maṭlūb-ı c. 21b/6
maṭlūb-ı maḫṣūd-ı c. 14b/8
ḥalk-ı c. 5a/5
Ḥuzāvend-i c. 3b/7
selātīn-i c. 23b/5
serheng-i 'uṣṣāk-ı c. 25b/8
şāh-ı c. 6a/6, 11a/6, 11a/13, 12a/1, 12b/13, 13a/7, 27a/8, 27b/4, 28b/12
seyh-i c. 19a/12
c.+uñ 1b/9
c.+ı 10b/13
c.+a 20a/12
c.+da 18a/8
- cihāt** (Ar.) *Hak yolunda yapılan savaş*
c.+um 18b/9
- cin** (Ar.) *cin*
c. 7a/13
- cism** (Ar.) *cisim, beden*
c. 18a/10, 30a/4, 30a/9
c.-i cān 13b/1
c.-i rūḥ 14b/2
c.+i 11a/5, 12a/7, 12a/9, 26b/7
c.+üm 33b/9, 36a/9
c.+ümi 4a/6
c.+ünj 13b/3
c.+ini 4a/3, 33b/10
c.+ünji 12b/6
- cismānī** (Ar.) *bedenle, vücutla ilgili olan*
c. 2b/4, 29a/7
zāhir-i c.+dür 28a/6
- cönk** (?)
c.+(g)i 6b/11
- cūd** (Ar.) *cömertlik*
ehl-i c. 9a/12, 9b/10, 20b/6, 26a/11
feyyāz-ı c. 11a/8
- cūş** (Far.) *çoşma*
c. 22a/12
c. itmişem 19a/8
c. itdiler 23b/11
c. idüben 33b/6, 35a/5
c. idüp 27b/5, 36a/11
c. iden 37b/8
c. eylemiş 18a/4
c. eyledi 35a/6

- c.+a geldi 5a/5, 24b/7, 26b/12
c.+a geldiler 32b/12
c. urdı 14b/10, 35a/6
- cübbe** (Ar.) *cübbe*
c.+sin 25b/10
- cümle** (Ar.) *bütün, herkes*
c. 1b/4, 1b/5, 1b/8, 2a/10, 3a/5,
4a/2, 5a/10, 6b/11, 6b/12, 7a/2,
7b/10, 7b/12, 9a/10, 10b/5, 11a/3,
11b/1, 11b/6, 13a/2, 13b/3, 14a/5,
15b/2, 16a/5, 16a/13, 17a/6, 20a/13,
20b/1, 20b/5, 21b/1, 23a/5, 23b/8,
27a/2, 27b/12, 28b/4, 29a/9, 32b/3,
32b/6, 32b/9, 32b/10, 32b/13,
33a/2, 33a/9, 33b/12, 34a/10,
35a/11, 37a/9, 37b/9, 40b/8
c.+si 6b/13, 12a/2, 35b/4
c.+müz 33a/6
c.+ñüz 30b/12
- cünbiş** (Far.) *hareket etme, oynama, eğlence*
c. 1b/5, 29b/13
- Cüneyd** (Ar.) *Evliyanın büyüklerinden. Tasavvuf ehlinin çok tanınmışlarından olup, Seyyid-üt-Taife denmekle meşhurdur. Künyesi, Ebü'l-Kasım'dır. Cüneyd bin Muhammed 822 (H.207)'de Nehavend'de doğdu. Bağdat'ta büyüdü ve orada yaşadı. 911 (H.298) senesinde vefat etti. bk. Cüneydî*
C. 15b/1, 15b/5, 17a/9, 17b/3,
32b/8
C.+e 15a/9, 15b/7
- Cüneydî** (Ar.) *Evliyanın büyüklerinden. Tasavvuf ehlinin çok tanınmışlarından olup, Seyyid-üt-Taife denmekle meşhurdur. Künyesi, Ebü'l-Kasım'dır. Cüneyd bin Muhammed 822 (H.207)'de Nehavend'de doğdu. Bağdat'ta büyüdü ve orada yaşadı. 911 (H.298) senesinde vefat etti. bk. Cüneyd*
C. 37b/11
- cür'a** (Ar.) *yudum*
c. 29a/5
- c.+sın 4b/11
- cür'adan** *yudumluk*
c.+dan 4a/11
- cürm** (Ar.) *suç, kabahat*
c.+i 39b/8
c.+ümüz 40b/9
- cüst ü cü** (Far.) *arama, araştırma*
c. 14a/9
- cüvân** (Far.) *civan, genç, yakışıklı*
c. 8b/4, 10b/4, 12a/12, 12b/3, 15a/5,
16a/2, 25a/3, 26a/12, 27a/12, 27b/1,
29b/4, 34a/6, 34b/7, 35b/6
- Ç**
- çağur** - *çağırma*
ç.-ur 5b/10, 11b/5, 11b/8, 12a/11,
20b/8, 26a/5
ç.-dı 24b/8, 26a/12, 32a/2
ç.-up 5a/6, 34b/11, 36a/2
- çäk** (Far.) *yarık, parçalanmak*
ç. eylerem 25b/10
- çäker** (Far.) *kul, köle*
ç.+em 3b/8, 23a/4
- çal** - *çalmak*
ç.-ar 12a/12, 25a/1
ç.-dı 6b/9
ç.-dılar 38b/4
- Çalab** *Allah*
ç. 9a/4, 9a/9, 9b/5, 28a/1
- çalın** - *çalınmak*
ç.-dı 26b/13
- çanağ** *çanak*
ç.+dan 22a/13
- çäbük** (Far.) *çabuk, tez*
ç. 21a/12
- çär u näçär** (Far.) *ister istemez, mecburen*
ç. oldılar 35a/10
- çäre** (Far.) *çıkar yol, deva*
ç. 17b/7, 35a/13
ç. kııl 2b/12, 10b/9, 37a/11
ç.+si 37a/4
- çaresüz** *çaresiz*
ç 34b/1
- çarh** (Far.) *gökyüzü, kainat*
ç. 38b/11

çeharşenbe (Far.) *çarşamba*

yevm-i ç. 40b/13

çek - *çekmek*

ç.-diler 32b/4

ç.-üben 21b/5

el ç.-erem 3b/8

çekil - *çekilmek*

ç.-di 37b/5

çerh (Far.) *dönen şey, gökyüzü, kainat*

ç. 14a/8

çes *tamamen*

ç. ideler 36a/5

çeşme (Far.) *çeşme*

ç.+ler 29b/10

çevgân (Far.) *değnek, ucu eğri sopa*

ç.-ı 'ışık 25a/5

çevre *çevre*

ç.+sinde 12a/5

çık - *çıkma*

ç.-ar 11a/5, 12b/7, 30b/1

ç.-miş 10b/13

ç.-dı 8b/2, 10b/11, 23b/12, 31b/8,
34a/7, 35b/6

ç.-a 36b/3

ç.-sun 10a/12

ç.-alar 36a/10

ç.-uban 9a/10, 34b/9

çıkar - *çıkarmak*

ç.-dı 30b/2

ç.-uñ 26b/4, 30a/9

çirkin (Far.) *çirkin*

ç. 10b/3

çok *çok*

ç.+dur 37a/8

ç. durur 9a/5

çök - *çökmek*

diz ç.-üp 26a/5

çöz - *çözmek*

ç.-üñ 26b/3

çü (Far.) *çünkü bk. çün*

ç. 8b/10, 25b/8, 28b/3

çün (Far.) *çünkü bk. çü*

ç. 2a/1, 2a/12, 4a/9, 4b/2, 5a/4,
5a/13, 5b/8, 6a/4, 6a/12, 7a/8, 7b/6,

7b/11, 8a/13, 9a/11, 9b/7, 9b/11,
10a/8, 11a/7, 11b/2, 12b/4, 13a/10,
14a/7, 14a/13, 14b/9, 15a/3, 16b/13,
17b/12, 18b/4, 19a/7, 19b/2, 20a/2,
20a/7, 20a/12, 21b/8, 21b/12,
22a/12, 22b/3, 22b/7, 23a/2,
23b/11, 24a/11, 24a/13, 24b/1,
24b/3, 24b/5, 24b/6, 25a/5, 25b/9,
26b/11, 26b/13, 30b/11, 31b/11,
33a/3, 34a/1, 34a/4, 35a/5, 35b/4,
37a/1, 37a/9, 37b/2, 37b/8, 37b/13,
38a/10

çünkü (Far.) *çünkü*

ç. 4a/10, 5a/8, 5a/11, 5a/12, 5b/2,
6b/2, 7a/12, 9a/1, 9a/7, 9a/12,
10b/6, 13b/8, 15b/8, 16a/9, 18b/7,
18b/12, 18b/13, 19a/12, 19b/6,
20b/3, 20b/6, 21b/5, 21b/7, 22a/4,
23b/3, 23b/13, 24a/10, 25a/2,
25a/11, 26a/2, 26a/10, 27a/7, 27b/3,
28a/5, 29a/10, 29b/1, 30a/4, 30a/9,
30a/10, 30b/8, 32a/1, 32b/3,
33a/13, 34b/8, 35a/11, 37a/2,
37b/1, 39a/10

çünkü (Far.) *çünkü*

ç. 31a/3

D

dād (Far.) *bağış, yardım*

d. 35b/13

dağı *üstelik, daha, bile*

d. 3a/1, 4a/9, 9a/5, 9b/9, 9b/11,
10b/9, 12a/2, 16a/10, 17b/8,
17b/11, 20a/10, 21a/6, 26b/5,
27b/9, 27b/10, 28a/10, 28a/11,
29a/12, 29a/13, 29b/9, 29b/10,
31a/9, 34a/8, 38b/11

dāimā (Ar.) *her zaman*

d. 31a/11

dağ - *takmak*

d.-dılar 32a/11

dağık (Ar.) *ince, anlaşılması büyük dikkat isteyen*

d. olmuşdur 33b/4

dām (Far.) *tuzak*

- d. eyleme 39a/11
d.+ına 30b/7
- dâne** (*Far.*) *tane, kuş yemi*
d.+sin 30b/7
- dār** (*Far.*) *dar ağacı*
d. 21a/1, 21b/7, 24a/12, 24b/4,
25a/2, 26a/5, 26a/8, 26a/13, 28b/10,
34a/1, 34a/2, 34b/7, 38a/12
gerek d. olası 4b/7
d. olması 19a/11
d. kıldı 38b/3
d. ideler 23a/12
d. itmedi 16a/6
d. eyledün 31b/3
'ışk-ı d.-ı hanesinün 4b/11
d.+a 10b/6, 21b/12, 22b/7, 22b/11,
26a/7, 26b/1, 29a/12, 32a/7, 32b/4
d.+dan 34a/4
d.+ına 4b/9, 19b/8, 32a/6, 32b/5
d.+ında 28b/9
- dāru'l-bekā** (*Ar.*) *ölümsüzlük yeri, ahiret*
d.+da utana 25b/6
- da'vā** (*Ar.*) *dava*
d. 5b/5, 6a/9
- da'vācı** (*Ar.*) *şikayetçi olan*
d. olma 27a/11
- da'vet** (*Ar.*) *çağırma*
d.+üm 29a/1, 31b/11
- de de**
d. 3a/6
- dede dede**
d.+m 24b/12, 6b/8
- degil değil bk. degül**
bâyık d.+ün 8a/10
- degin değil**
d. 9b/6
- degül değil bk. degil**
ayru d. 35a/3
bâyık d. 6a/9, 8a/5, 10a/13
göz d. 30a/12
'ışk d. mi 39a/4
lâyık d. 6a/9, 8a/5, 10a/13
şiret d. 16b/3
şüret d. 16b/3
- dek kadar, değin**
d. 28b/6
- delil** (*Ar.*) *kanıt*
d. olmuşdur 26b/11
- delü deli**
d. olmuş 5b/10
- delük delik**
d.+lerden 11a/5
- dem** (*Ar.*) *kan*
d.+i 29b/9
- dem** (*Far.*) *herhangi bir nağmeye sürekli eşlik eden ses*
d. olmuş durur 25a/6
d.+i 7b/1
- dem** (*Far.*) *zaman*
d. 2b/10, 4a/13, 4b/1, 4b/12, 5b/8,
6b/8, 8a/11, 8a/12, 8b/3, 8b/8,
8b/11, 8b/13, 9a/12, 10a/2, 10a/8,
11a/1, 12b/2, 14a/13, 14b/6, 15a/8,
15b/1, 15b/8, 17b/3, 17b/6, 17b/10,
17b/12, 18a/10, 19b/9, 20a/2,
20b/3, 21a/12, 22a/12, 23b/11,
24a/8, 24a/12, 24b/12, 25a/3,
25a/12, 25b/2, 26a/6, 26a/9, 26a/11,
27b/5, 28b/1, 28b/5, 29a/3, 29b/3,
32a/10, 32a/11, 32b/7, 32b/10,
33a/1, 33a/3, 34a/7, 35a/9, 36a/2,
36a/5, 36a/9, 36a/13, 37a/12, 37b/3,
37b/10, 38a/12
d.+e 2a/2
d.+de 8b/5
- dem-be-dem** (*Far.*) *daima, devamlı*
d. 15a/4, 25a/1, 26a/5
- demür demir**
d. 8a/10, 8b/3
- deñ - söylenilmek**
d.-di 27b/1
- deng** (*Far.*) *şaşkın*
d. 11b/2
- denk eşit, denk**
d.+(g)ini 21a/4
- deñiz deniz**
d.+ün 18a/5, 18a/11
d.+den 22b/3

derc (Ar.) toplama, bir araya getirme

d. olmuş 9b/1

der-ağūş (Far.) kucaklama, sarılma

d. itdiler 23b/11

derd (Far.) dert

d.-i ah u vāyımış

d.-i cefā 12b/5

d.-i emīn 9b/11

d.-i yār 23a/9

d.-üñ 17b/5, 37a/4

d.+e 12b/5, 35a/10

d.+ini 21a/1

d.+ine 34b/3

derdā (Far.) yazık, vah vah

d. 34b/1, 38a/6

dergāh (Far.) dervişlerin zikir ve ibadet

ettikleri yer

vāşıl-ı d.+ıdı 33b/5

vāşıl-ı d.+ıdur 19b/3

vāşl-ı d. ola 40a/8

d.+a 2a/3, 31a/1

d.+uñ 3b/1

d.+ına 40b/4

d.+uña 31a/6, 31b/11, 35b/1

der-hāne (Far.) ev içi

d.+sinden 13b/4

dermān (Far.) ilaç, çare

d.+ıdur 12b/5

d. olmadı 34b/3

der-miyān (Far.) ortada

d. 28b/12

d. kıldum 25b/8

deryā (Far.) deniz

d. 19a/8, 21a/8, 21b/13

d.+yıla 18a/6, 22b/4

d.-yı vaḥdet kıldı 22a/12

d.-yı 'ışk 18b/4

d.-yı zāt 18a/4

d.+nuñ 18a/5

d.+yı 37b/8

d.+ya 16a/13, 18a/12, 22a/13

d.+da 7b/5, 22a/3

d.+sı 18a/2, 22b/1

d.+sınuñ 22a/8

d.+sına 6b/5, 7b/6, 29a/9, 39a/6

d.+sından 17a/12

dest (Far.) el

d.-i 'ışk 26b/10

d.-i namāz 28b/9

d.-i pā 30a/6

d.-i rüy 22a/4

d.-i kudret 3a/11, 10b/1, 29a/5

destgīr (Far.) yardımcı olmak

d. 15b/10

d. olduñ 14a/12

destūr (Far.) izin, müsade

d.+uñıla 27a/9

d.+uñla 19b/12

devlet (Ar.) devlet, yüce makam

d. 25b/5

devrān (Ar.) devir, felek, dünya

d. kılduğı 38b/11

di - demek

d.-rin 17b/11

d.-r 5b/10, 6a/2, 8a/3, 11a/6, 11b/8, 12b/1, 17a/4, 27b/9

d.-rüz 1b/11

d.-miş 33b/11, 33b/9

d.-düm 21a/13

d.-dün 24b/6

d.-di 3b/5, 3b/7, 3b/11, 4a/6, 4a/9,

4b/5, 5a/5, 6a/5, 6a/11, 7a/2, 8a/2,

8a/3, 8a/9, 8b/2, 8b/3, 8b/6, 9a/3,

9a/8, 9b/12, 10a/9, 11a/11, 11b/3,

11b/10, 12a/3, 12b/5, 12b/9,

13a/10, 13a/12, 13a/3, 13a/5,

13a/13, 13b/2, 13b/4, 13b/10,

13b/13, 15a/2, 15a/10, 15b/12,

16a/12, 17a/2, 17a/10, 17b/2,

17b/5, 17b/13, 18a/9, 19b/10,

20a/3, 21a/10, 22a/6, 22b/13,

23b/5, 24a/3, 24a/4, 24a/5, 24a/7,

24b/10, 25a/4, 25a/8, 25b/4,

26a/13, 27a/2, 27a/3, 27a/8, 27a/12,

27b/3, 28a/2, 28b/2, 28b/5, 28b/7,

28b/9, 28b/12, 29a/2, 29b/4, 29b/6,

29b/9, 30a/1, 30b/3, 31a/2, 32a/4,

33a/9, 34b/11, 34b/12, 35a/3, 37a/4

d.-diler 5b/3, 5b/9, 7a/1, 7a/9,
7b/10, 8a/7, 9a/12, 9b/10, 10a/1,
11a/13, 11b/7, 12a/1, 12a/8, 12a/10,
12a/12, 15b/3, 15b/7, 20b/1, 20b/6,
21a/3, 21b/2, 24a/1, 24b/2, 24b/11,
25a/7, 25b/2, 26a/8, 26b/10, 28b/1,
29b/13, 30b/13, 32a/12, 32b/11,
33a/4, 34a/11, 35a/12, 37a/11,
38a/6

d. 15a/11

d.-η 38a/10, 40b/12

d.-ye 12a/7, 36a/12

d.-yüp 34b/6

d.-dügi 20b/9

d.-dügüm 8a/12

d.-rdi 15a/4

d.-ridi 34a/9

d.-risem 26b/9

d.-rseη 26b/11

d.-rse 33b/8

d.-mişdi 37a/1

d.-diyse 33b/12

d.-dümse 26b/4

d.-meη 8a/5, 9a/3, 33b/1

d.-mege 8a/5, 8a/6

Dicle *Anadolu'da doğup Irak üzerinden
Basra Körfezi'ne dökülen nehir*

D. 35a/2, 35a/4, 35a/6, 36a/13,

36b/8, 36b/10

D.+ye 35a/5

dīd (*Far.*) *görüşme, görme*

ehl-i d. 37b/1

dīdār (*Far.*) *Allah'a kavuşma, güzel yüz*

'azm-i d. eyledi 23a/8

dik - *dikmek*

d.-er 22b/7

d.-diler 24a/12

diken *diken*

d. 39a/9

dil *dil*

d. 8a/6

d.+e geldi 7b/2

d.+de 16b/2, 16b/8

d.+den 39a/2

d.+üm 13b/7, 36a/6

d.+ümde 31a/3

d.+iyile 8a/5

d.+üη 7a/7

d.+ine 5a/2

d.+ünjde 2b/11

d.+ler 14b/7

d.+lerde 39a/5

dıldār (*Far.*) *gönlü kendine bağlayan,
sevgili*

d.+a 22b/11

dile - *dilemek*

d.-rem 3b/3, 18b/8, 28b/13

d.-r 22b/6

d.-rüz 28b/8

d.-rse 36b/13

d.-rseη 29a/12

d.-mez 22b/4

dilek *dilek*

d. 33a/12, 33a/13

d.+(g)e 33a/13

d.+(g)i 20b/12

d.+(g)iyle 33a/10

dilsüz *dilsiz*

d. 34a/11

dīn (*Ar.*) *din*

d. 17b/10, 40a/4

ehl-i d. 30a/3

merd-i d. 17b/5

sultān-ı d. 22a/6

dīη - *dinmek*

d.-e 23a/10

dīηle - *dinlemek*

d.-di 17a/9

d. 3a/3, 3a/12, 4b/2, 5b/1, 6b/7,

7a/8, 8b/2, 9a/6, 9b/3, 9b/13, 15a/3,

15b/8, 20a/8, 20a/10, 20a/11, 21a/9,

24a/9, 24a/13, 24b/12, 26a/1,

26b/13, 27a/7, 27b/6, 28a/10,

29a/13, 34b/13, 35a/3, 35b/9,

35b/11, 37a/1, 37a/13, 38a/9,

39b/13

d.-gil 10b/12

d.-yen 35b/11

- d.-yeni 40b/11
dir - *dermek*
 d.-diler 34b/8
 d.-em 19b/2
dird (?)
 d.-i Hāḫ 12a/5
diri *canlı*
 d. 24b/6
 d.+dür 33b/1
dirîgā (*Far.*) *yazık, eyvahlar olsun bk. ridîgā*
 d. 38a/6
dirlik *mutlu, huzurlu yaşama*
 d.+ 25a/6
dirneş - *toplanmak, bir araya gelmek*
 d.-diler 37a/10
dirsek *dirsek*
 d.+lerine 28b/6
dīvān (*Far.*) *büyük meclis*
 d.+ından 3a/9
dīvāne (*Far.*) *deli, çılgın*
 d. 7b/1
dīvār (*Far.*) *duvar*
 d. 10a/2
 d.+ını 11a/3
dīvid (*Ar.*) *divit, yazı takımı*
 d. 6b/10
 d.+i 6b/8, 6b/9
diyār (*Ar.*) *memleket, ülke*
 d. 26a/3
 d.+uḡ 38a/4
diz *diz*
 d. çöküp 26a/5
 d.+lerüm 29b/5
dizār (*Far.*) *didar, güzel yüz, Cenabıhakk'ın müminlere vadettiği görünüşü, tecellisi*
 d. 38a/8
 ehl-i d. 39a/13
 ehl-i d.+uḡ 39b/11
 d.+uḡıla 31a/7
 d.+uḡla 40b/7
 d.+ını 19b/6, 27a/6
 d.+ına 32b/5
 ehl-i d. olmadı 16b/6
doğ - *doğmak*
 d.-a 32a/1
doḡın - *dokunmak*
 d.-ur 6b/11
dost (*Far.*) *dost*
 d. 2a/12, 29a/11
 d.+ıla 25a/4
 d.+uḡ 13b/3
 d.+ı 23b/4, 37b/8
 d.+a 29b/5, 30a/5
 d.+dan 2a/13
 d.+ına 23b/4
 d.+luḡına 1b/8
döy - *dayanmak, tahammül etmek*
 d.-madı 13a/6
dög - *dövmek*
 d.-e 36b/3
dökil - *dökülmek*
 d.-sün 29b/9
 d.-e 2b/11
 d.-üp 23b/13
dön - *dönmek*
 d.-er 14a/8, 38b/13
 d.-miş 12a/9, 13a/12, 13b/3
 d.-di 10b/4, 12b/13
 d.-miş idi 12a/7
 aşluḡa d. 2a/8
 yoldan d.-mezem 19a/10
dönder - *döndermek, bk. döndürmek*
 yüz d.-em 4a/7, 26a/13
döndür - *döndürmek bk. döndermek*
 d. 2b/13
 yüzüm d.-mezem 7b/7
 yüz d.-meye 16b/5
dürit - *yaratmak*
 d.-di 2a/1
dört yüz *dört yüz*
 d. 10a/3
du'ā (*Ar.*) *dua*
 d. 9b/6
 d. kılırısāḡ 30b/13
 d. kıldı 9b/5
 d. kılsa 40b/10

- d. itdi 32a/1
d.-yı 'ışk 40b/1
d.+yı 9b/5
d.+dan 32a/1
d.+mı 31b/13
d.+muz 38a/8
- dūn** (Ar.) *dünya*
kaḫm-ı d. 5a/7
- dūr** (Far.) *uzak*
d. 39b/3
d. eyle 4b/6
- dur - durmak**
d.-dı 20b/1
d.-dılar 20a/13, 24a/11, 26a/7
d. 26a/8
d.-madın 9b/12
d.-an 33a/5
d.-masun 24a/2
d.-mayayın 32a/5
d.-maya 36a/6
d.-mışıdum 21a/11
d.-mışdı 8a/1
d.-mışdı 32a/10, 34a/6
d.-mışlarıdı 32a/12
- dur - kalkmak**
d.-dı 12a/4, 17b/10, 24b/12
d.-dılar 12b/2, 13b/8
- dut - tutmak**
d.-avuz 26b/11
d.-dı 28a/12, 30b/2
d.-uñ 26b/4
d.-sa 20b/4
d.-asız 33b/7
d.-alar 36a/5
d.-an 35b/1
d.-mazam 30a/3
d.-ma 2a/6, 29b/2, 35a/8
d.-mañ 9a/8
vücūd d.-dı 2a/5
yüz d. 40b/4
yüz d.-dı 31a/1
yüz d.-an 35b/1
cān kulağın d. 3a/2, 4b/3, 15b/9
kulağın d. 7b/13
- kulağın d. 3a/1
kin d.-dılar 20a/9
maḫām d.-madı 2b/2
- duzañ** *tuzak*
d.+dur 17a/7
- dü-cihān** (Far.) *iki cihan, dünya ve ahiret*
d. 22b/1, 23a/2
d.+uñ 18b/10
d.+a 23a/1
- dünya** (Ar.) *dünya*
d.+yı 31b/9
d.+dan 17b/9
- dünyelik** *dünyadakiler*
d. 38a/2
- dür** (Ar.) *inci*
d.+(r)ini 15b/13
d.+(r)üni 7b/6
- dürdāne** (Ar.) *inci tanesi*
d.+dür 17a/12
d.+si 19b/10
d.+sini 39a/7
- dürlü** *türlü, çeşitli*
d. 31a/5, 31b/2, 36a/3
- düstür** (Ar.) *aynı konudaki hüküm ve kurallara teşkil edecek sağlamlıktaki ana kural*
d.+ıla 23b/12
d.+uñla 17b/1
- düş - düşmek**
d.-düm 16a/12, 18a/12
d.-di 16a/1, 24a/8, 25a/3, 30b/7,
33a/6, 34a/6, 34b/11, 35a/2, 35a/7,
35a/8, 35b/8, 39a/8
d.-diler 21a/8, 37a/10
d.-dük 38a/6
d. 29a/9
d.-e 36b/1
d.-en 36a/11
d.-dügi 35a/3
d.-meyesin 2b/12
d.-meyenler 13b/5
ḫayrete d.-di 34a/10
- düşmān** (Far.) *düşman*
d.+dur 2a/13

d. olalar 36a/3
düşvār (*Far.*) zor, güç
 d. durur 28a/3
dütün *duman*
 d. 34a/7, 34a/8
 d.+den 34a/7
 E
ebed (*Ar.*) sonsuz
 e. 18a/12, 19a/2, 19b/7
ecel (*Ar.*) ölüm zamanı
 e. 6a/3
ef'āl (*Ar.*) fiiller, işler
 e.+ına 37b/5
efgān (*Far.*) acı ile inleme, bağırp çağırma
 e. kıldılar 38a/1
 e. itdiler 32b/6
 e.+ları 36b/6
efkār (*Far.*) fikirler
 e.+ı 33b/4
eger (*Far.*) eğer
 e. 3b/11, 6a/1, 37a/5
egri eğri
 e. 10a/12
ehl (*Ar.*) bir yerin, bir topluluğun
halkından olanlar
 e.-i dīzār olmadı 16b/6
 e.-i şalāh 20a/10
 e.-i Bağdād 5b/2, 38a/2
 e.-i cūd 9a/12, 9b/10, 20b/6, 26a/11
 e.-i dīd 37b/1
 e.-i dīn 30a/3
 e.-i dīzār 39a/13
 e.-i dīzāruş 39b/11
 e.-i ma'nā 16b/5
 e.-i mātem 32b/4
 e.-i hitāb 25a/9
 e.-i temīz 12a/8
 e.-i yaqīn 29a/2
 e.-i zindān 9a/11
 e.-i zindāna 9b/7
 e.+i 15a/7, 15b/2, 16b/5, 25b/13,
 28a/13, 36a/3, 37a/11
 e.+ine 40b/8
ekber (*Ar.*) çok büyük

Allāhu e. 8a/2, 8a/6, 8b/3
el el
 e. 2b/7, 18a/13, 27a/9, 30a/4, 30a/5
 e.+isin 9a/13
 e. çekerem 3b/8
 e. götürüben 9b/5
 e.+den 29a/13, 39b/4
 e.+üm 25b/4
 e.+ümi 26b/3, 27a/4
 e.+üñ 27b/3
 e.+i 28a/6, 39b/12
 e.+in 27b/4, 28a/12
 e.+inden 2b/10, 13b/10, 18b/2,
 27b/10
 e.+ümüzde 17a/10
 e.+ler 28a/4
 e.+lerüm 27b/1
 e.+lerüñ 28b/1
elsüz *elsiz*
 e. 27a/4, 30a/5
emīn (*Ar.*) kalbinde korku ve endişe
olmayıp rahatta olan
 derd-i e. 9b/11
 e.-i kirdikār 23a/3
 e. olsun 31a/5
 e. kılduñ 9b/11
em(i)r (*Ar.*) emir, iş buyurma
 e. 37b/6
 e.+iyile 36b/7
 e.+iyle 4b/10, 33a/12, 37b/4
 e.+idür 35a/8
 e. ideriseñ 17a/13
 e. itsenñ 4a/7
 e. eyledüñ 23b/4
 e. eyleseñ 23b/2
emvāc (*Ar.*) dalgalar
 e. u gürüş eyledi 35a/6
 e.-ı şifāt 18a/4
enāniyet (*Ar.*) benlik
 e.+den 40a/13
enbiyā (*Ar.*) nebiler, peygamberler
 e. 16a/5, 38b/10
 e.+dan 5b/6
ender (*Ar.*) çok az bulunan

e. 3b/7, 6b/10, 8b/7, 13b/1, 24a/12,
26a/10, 27a/8

Ene'l Hak (Ar.) "*Ben Hakk'ım*", "*Hak'tan gayrı değilim.*" demektir. Hakk gerçek ve doğru anlamlarına geldiği gibi aynı zamanda İslamda Allah'ın isimlerinden biridir ve bu söz kişinin Tanrı ile birleşip bütünleştiği, Tanrı'nın kişide vücut bulduğu veya kişinin varlığının Tanrının varlığı içerisinde eriyip yok olduğu diğer bir ifade ile Tanrı'nın varlığının kişinin vücudunda yüz bulması anlamlarını da ifade etmektedir. Bu düşünce Tevhid akidesine aykırı bulunarak ilk söyleyen kişi olan Hallâc-ı Mansûr'un idam edilmesine neden olmuştur.

E.-Hak 4b/3, 4b/9, 5a/4, 5a/10,
5b/4, 5b/6, 5b/10, 6a/8, 6b/1, 6b/11,
8a/5, 8a/12, 11a/1, 11b/8, 12a/11,
12a/12, 13b/7, 15a/4, 15a/11,
15b/13, 16a/3, 16a/10, 16b/1,
17a/8, 18b/3, 19a/9, 19b/8, 20b/9,
21b/12, 22a/12, 22b/7, 24b/3,
24b/6, 24b/7, 24b/8, 24b/9, 25a/1,
25b/10, 26a/5, 26a/12, 26b/12,
26b/13, 27a/2, 27b/6, 27b/7, 27b/8,
28a/4, 29b/3, 29b/11, 29b/12,
30b/6, 32a/2, 32a/6, 32b/5, 34a/8,
34a/9, 34b/10, 34b/11, 35a/3,
35a/5, 36a/1, 36a/2, 36a/4, 36a/6,
36a/11, 36a/12, 36b/1, 38a/13
E.+dur 5b/12, 6b/12

sırr-ı E.-Hak 27b/2

envâr (Ar.) *nurlar*

e.-ı 'ışık 2b/11, 5a/2
e.+a 13a/6
e.+dan 25a/10, 28a/8
e.+ına 15b/9

er *erkek, yiğit, kahraman*

e. 3a/4
e.+iseñ 38b/6
e.+i 18b/1, 20b/2, 20b/4, 20b/12,
21a/7, 21a/9, 23a/13, 23b/12, 24a/7,
24b/2, 24b/6, 25a/7, 30a/7, 39a/6

e.+e 17b/8, 20a/5

e.+inüñ 34b/4

e.+inden 24a/10

er - ermek

e.-enler 2a/7, 21a/11, 32a/11, 38b/4

e.-enlere 26a/11

e.-enlerden 19b/1

ğayb-ı e.-enlerden 20b/2

ğayb-ı e.-enler 19b/3

eriş - erişmek

e.-e 9a/5

erkân (Ar.) *bir topluluğun ileri gelenleri, bir şeyde temel durumda olan taraflar, çok kuvvetli olan yönler, esaslar*

e.+ıla 28b/5, 38b/2

e.-ı hû 28b/10

eş-şalât (Ar.) *Hz. Muhammet'in adı*

anıldıkça saygı göstermek için okunan dua

e. 38a/10, 40b/12

esâs (Ar.) *bir şeyi meydana getiren ana unsur*

e.+ından 7a/12

eşer (Ar.) *eser*

e. 28a/8

esîr (Ar.) *tutsak*

e. olsa 16b/4

e. olma 16b/11

eşnâ (Ar.) *bir işin yapıldığı veya olduğu zaman*

e.+da 24a/3

esrâr (Ar.) *sırlar*

e.+ıçun 21b/8

keşf-i e. itmedi 16a/6

müstaḥzır-ı e.+ıdı 3a/7

vaz'-ı e. eyledüñ 16a/1

e.-ı cân 23a/2

e.-ı nihân 13a/7

e.+ı 3a/2, 6a/6, 6a/10, 13a/6, 16a/9,
21b/8, 33b/4

e.+a 11b/12

e.+ını 15a/12, 34b/2

e.+ına 3a/2, 15b/9, 39b/1

esri - sarhoş olmak

e.-di 7b/4

eşyā (*Ar.*) *şeyler*

e.+ya 14a/5

et et

e. 12a/9

et - etmek

cevāb e.-medi 17b/4

etek etek

e.+(g)in 24a/6

e.+(g)ine 39b/12

ev ev

e.+idür 10a/13

e.+de 13b/10

e.+inde 3b/6, 3b/12, 16b/11, 22b/12

evāsīt (*Ar.*) *orta*

e.-ı şa‘bān 40b/13

evliyā (*Ar.*) *ermişler veliler*

e. 16a/5, 36b/9, 38b/10, 40b/4

e.+ya 35b/13

e.+dan 5b/6

evvel (*Ar.*) *başlangıç, en önce*

e. 1b/1, 15b/12, 27a/4, 27a/11,

31b/7, 35b/2, 38b/5

evvelīn (*Ar.*) *evvelkiler, önceki kimseler*

pişvā-yı e.+ün 16a/7

eyā (*Far.*) *hey, ey (ünlem)*

e. 11a/13, 17a/11, 21a/10, 27a/8,

32a/12

eyt - eytmek, söylemek

e.-(d)ür 3b/1, 10b/4, 12b/13, 13a/4,

13a/7, 15b/5, 20b/12, 23a/7,

23a/13, 40a/1, 40a/2, 40a/3, 40a/4,

40a/5

e.-(d)em 3a/3, 7a/8, 9b/13, 37a/1

e.-(d)elüm 1b/1

e.-(d)ürdi 5a/6

eyle öyle

e. 18a/7, 24b/6, 25b/4, 26b/9,

27b/11, 30a/2, 33a/10, 39b/4,

40a/12

eyle - eylemek

e.-ñüz 33b/12

e.-yem 26b/1

‘arz-ı hācāt e.-rem 30b/11

çāk e.-rem 25b/10

münācat e.-rem 30b/11

temennā e.-rem 22b/8

terk e.-rem 30b/6

ḥayret e.-r 21b/11

‘urūc e.-r 25a/12

ḳatlı e.-rüz 15b/4

maḥbūs e.-rüz 7a/9

bī-ḥoş e.-miş 18a/2

cūş e.-miş 18a/4

ḥoş e.-miş 18a/2

‘azim e.-düm 13a/10

ferāmūş e.-düm 14a/13

ḳul e.-düm 15a/2

maḳbūl e.-düm 15a/2

nūş e.-düm 14a/13

teşḥīş e.-düm 10b/5

ziyāret e.-düm 13a/10

bāz e.-dün 16b/13

dar e.-dün 31b/3

emr e.-dün 23b/4

giriftār e.-dün 16b/13

ḥoşnūz e.-dün 3b/13

isrāf e.-dün 16a/3

izḥār e.-dün 14a/6, 31a/3, 31b/3

luṭf e.-dün 9b/10

perde-i ref‘ e.-dün 31b/4

rāzı e.-dün 13b/11

var e.-dün 14a/6, 31a/3

vaż‘-ı esrār e.-dün 16a/1

zāhir e.-dün 15b/13

āğāz e.-di 37a/3

āh e.-di 24b/7

aş e.-di 5b/4, 11b/9

‘azm-i dīdār e.-di 23a/8

‘azm-i zindān e.-di 11a/2

şu e.-di 8b/3

beşāret e.-di 9b/7

bīzār e.-di 5a/12

cem‘ e.-di 38a/2

cūş e.-di 35a/6

fāş e.-di 5b/4, 11b/9

ğarḳ e.-di 5a/4, 18b/4, 33a/6

emvāc u ğurūş e.-di 35a/6

ḥarābāt e.-di 39a/3

ھاړќ e.-di 33a/6
 ızhār e.-di 13b/7
 ızhār e.-di 1b/2
 işāret e.-di 9b/7
 kār e.-di 23a/8
 māt e.-di 39a/3
 sākīn e.-di 37b/8
 taqrīr e.-di 34a/8
 var e.-di 1b/2
 zār e.-di 5a/12
 ihtiyār e.-diler 21b/3
 ittifāq e.-diler 16a/2
 āşinā e. 40b/7
 cem‘ e. 6a/6, 7b/1
 dūr e. 4b/6
 ferāmūş e. 2b/10
 gūş e. 1b/12
 ھاelāl e. 27a/10
 luţf e. 15a/11
 meyl e. 14a/11
 münācāt e. 31a/1
 müstecāp e. 29a/1
 nūş e. 2b/10
 ref‘ e. 2b/9
 şāzumān e. 31a/9
 fıraq e.-gil 26a/1
 ھاall e.-gil 13a/9
 ihsān e.-gil 31a/7
 luţf e.-gil 16a/10
 sātīr e.-gil 40b/9
 ھاop e.-sün 25a/5
 kemend e.-ŋ 32a/5
 temāşā e.-ŋ 8a/11
 pāre pāre e.-sünler 22b/10
 ta‘cīl e.-sünler 23a/11
 emr e.-seŋ 23b/2
 cān e.-yem 3b/9
 fāş e.-yem 36a/2
 gūş e.-yem 19b/6
 ھاāk e.-yem 14a/11
 hest e.-yem 4a/11
 mest e.-yem 4a/11
 mihmān e.-yem 3b/9
 pāk e.-yem 14a/11

ھاarќ e.-ye 36b/4
 ھاarќ e.-ye 36b/4
 şerh e.-ye 36a/6
 terk e.-ye 38b/7
 azād e.-yüp 9a/9
 sihr e.-yüp 7a/13
 taşsin e.-yüp 21b/1
 āşikāre e.-yen 39a/4
 ma‘lūm e.-yen 16b/1
 mürīd e.-mişdi 35b/12
 ārām e.-me 39a/11
 aş e.-me 6a/8
 dām e.-me 39a/11
 fāş e.-me 6a/8
 redd e.-me 16a/11
 inkār e.-mez 7b/9
 kār e.-mez 7b/9

ezān (Ar.) ezan

e. 8b/2

e. kıлмаğa 8a/1

ezel (Ar.) başlangıcı olmayıp her zaman var olan

e. 8b/8, 18a/12

F

Fahr-i ‘ālem (Far.) alemin kendisiyle övündüğü Hz. Muhammet

F. 4b/4

fāide (Ar.) yarar

f. 34b/5

fā‘il (Ar.) yapan, işleyen

f.+ü 35b/5

n.+üŋ 37b/5

fāl (Ar.) fal

f.+umı 10b/5

f.+uŋ 4b/11

fānī (Ar.) sonlu, ölümlü

f. 23a/12, 31b/9

f. oldum 25b/9

şüret-i f.+ye 7b/7

farq (Ar.) fark

f. ider 18a/10

f. ide 35b/5

f. olunmaz 7b/5

farqiyyet (Ar.) farklar

f.+in 20b/13
fāṣ (Far.) *meydana çıkma, açığa vurma*
 f. eyledi 5b/4, 11b/9
 f. eyleyem 36a/2
 f. eyleme 6a/8
fāyid (?)
 naḳṣ-ı f.+dür 2a/13
faẓl (Ar.) *cömertlik, iyilik*
 f. 31b/12
feh̄m (Ar.) *anlama, idrak*
 f. idemedük 34b/2
felek (Ar.) *gökyüzü, alem*
 f.+ler 32b/13, 38b/13
 f.+de 32b/13
fenā (Ar.) *yokluk*
 f. 4b/7, 16b/9, 16b/13, 18b/5,
 25a/12, 26b/13, 29a/9
 f. olmadı 25b/6
 baḥr-ı f.+ya 39a/7
 f.+y1 25b/13
 f.+da 12a/7, 22a/4
 f.+dan 22b/12
fend (Far.) *hile, yalan*
 f. 37b/7
 mekr ü f. durur 2a/13
fer‘ (Ar.) *asıl olmayan*
 f.+ümi 31b/10
fer-āmūṣ (Far.) *unutma*
 f. idesin 4a/13
 f. eyle 2b/10
 f. eyledüm 14a/13
ferāṣ (Ar.) *yatak, döşek*
 f.+um durur 25a/8
ferd (Far.) *fert*
 f.-ü Rab 12b/1
fermān (Far.) *emir, buyruk*
 f. 4a/6, 15b/7, 17a/13, 21a/3, 23b/2,
 30b/13
ferrāṣ (Far.) *hizmet, hizmetçi*
 f.+ımı 18b/12
feryād (Far.) *yüksek sesle ve kuvvetle*
bağırma, haykırış
 f. 36b/3
 f. ider 5a/1

feryād u res (Far.) *feryad edenin imdadına*
koşan, yardıma gelen
 f. 3b/1
fetā (Ar.) *genç, yiğit, cömert*
 f. 2a/4, 39b/5
fetvā (Ar.) *müsaade, izin*
 f.+y1la 24a/2
 f. iter 24a/6
 f. virdi 23a/10, 24a/4
 f. virdiler 25b/3
 f. vir 22b/9
 f. virünj 15b/3, 20b/11, 24a/1
 f. virem 23a/4, 23a/6
fevc (Ar.) *bölüm, takım, insan kalabalığı*
 f. 35a/6
feyyāz (Ar.) *çok verimli, bereketli*
 f.-ı cüd 11a/8
feyz (Ar.) *bolluk, bereket*
 f. olmadı 25a/10
fī (Ar.) *-de, içinde*
 f. 40b/13
fidā (Ar.) *bir şey uğruna değerli bir şeyden*
vazgeçme bk. fidī
 f. 5a/9
 f. itdi 3a/10
 f. kıl 2b/3
 f. olsun 38a/9
fidī (Ar.) *fedā, bir şey uğruna değerli bir*
şeyden vazgeçme bk. fidā
 f. kıldı 7b/4
fiğān (Far.) *acıyla bağırma, haykırma*
 f. 35a/8, 35b/6, 35b/8
 f. kıılır 11b/8
 f. itdi 5a/5
fi‘1 (Ar.) *eylem*
 f.+i 7a/13
firaḳ (Ar.) *ayrılık, ayrı düşme*
 f. eylegil 26a/1
fitne (Ar.) *karışıklık, kargaşalık*
 f. 25a/13
 f.+den 6a/1
futūḥ (Ar.) *fetihler, zaferler*
 f. 14b/2, 23b/6
fürkat (Ar.) *fırkat, ayrılış*

f. 6b/2
f. itdiler 26a/7
f. idüp 32a/3
f.+1 37b/2

G

ġaflet (Ar.) *basiretsizlik*
ġ.+den 2a/9

ġamz (Ar.) *gözle, kaşla işaret etme, göz kırpma*
ġ.+ını 34b/4

ġanī (Ar.) *zengin*
Ġ. 14a/1, 40b/11
ġ.+sin 23a/6

ġāret (Ar.) *yağma, talan*
ġ. itdi 28b/4

ġarq (Ar.) *suya batma, batırma*
ġ. olmuş durur 16a/13
ġ. olmuş 4b/13
ġ. oldu 7b/5, 18a/12, 19b/9, 35b/7
ġ. oldılar 11b/12
ġ. ol 29a/9
ġ. ider 18a/10
ġ. itdi 22a/9
ġ. ide 35b/5
ġ. eyledi 18b/4, 33a/6, 5a/4
ġ. eyleye 36b/4
ġ.+a 14b/10, 18a/2, 18b/3, 21b/11, 21b/13

ġaş (Ar.) *gaşiy, çok etkili bir şey karşısında kendinden geçecek duruma gelme*
ġ. olurdu 15a/5

ġavġā (Far.) *kavga*
ġ. 15a/13
ġ.+yımış 25a/13
ġ.-yı 'ışk 40b/1
ġ.+sına 6b/5

ġavr (Ar.) *derinlik, hakikat*
ġ.+ını 19b/4
ġ.+ına 16a/4

ġavvāş (Ar.) *çalışkan, suya dalan, inci arayan dalgıç*
ġ.+ıyam 5a/8
ġ.+ısın 22a/8
ġ. olmadı 22a/3

ġayb (Ar.) *gizli olan, görünmeyen*
ġ. 19b/1, 20b/4, 20b/12, 21a/7, 21a/9, 21a/11, 23a/13, 23b/12, 24a/7, 24a/10, 26a/11

ġ. olur 11b/6, 12a/2
ġ.-ı ricāl 24a/7, 26a/6, 32a/12, 32b/2

ġ.ı'r-ricāl 21b/1
ġ.-ı gencün 31b/3
ġ.+1 24a/3

ġ.-ı erenler 19b/3
ġ.-ı erenlerden 20b/2

ġayret (Ar.) *kıskanma*
ġ. 33a/6

ġayrı (Ar.) *başkası, yabancı*
ġ. 2a/13, 6b/3
ġ.+dan 3b/8, 14a/3

geç - geçmek
g.-ürem 21a/1
g.-ür 12b/6, 15b/2, 15b/8, 19b/1
g.-mişem 22a/10
g. 2b/13, 40a/13
g.-e 6a/3, 16b/10
g.-üp 20a/10, 30a/11
g.-mezem 6a/11
g.-mez 6a/3
g.-medi 16b/7
cān-ı şīrinden g.-mişem 8b/8

gel - gelmek
g.-mişem 19a/1, 32a/7
g.-dim 21b/5
g.-düm 4b/10, 26b/1, 32a/6
g.-dün 4a/9, 39b/6
g. 6a/8, 13a/9, 13a/11, 13b/4, 16b/9, 29a/12, 29b/4, 30a/13, 30b/1, 37b/5
g.-di 5b/3, 10a/4, 12a/11, 14b/3, 15b/11, 16a/5, 17b/3, 17b/5, 17b/12, 20a/2, 21a/9, 22a/12, 23b/6, 27a/8, 28b/7, 29b/6, 30a/1, 30b/2, 32a/10, 33a/3, 37b/1, 38b/2, 39a/2
g.-diler 5b/8, 11b/11, 12a/8, 12b/3, 13b/8, 24b/1, 34a/1, 34b/7, 37b/10

g.-iserdür 19b/2
 g.-sün 20a/6, 20b/1
 g.-ün 27a/4, 32a/4, 32a/8, 32a/9
 g.-üben 11a/12, 11b/7, 12a/12,
 21a/2
 g.-übeni 11b/4
 g.-üp 11a/13, 11b/13
 g.-enler 11b/6
 g.-medi 5b/6, 13a/3
 cūşa g.-di 5a/5, 6a/4, 24b/7, 26b/12
 bir araya g.-diler 5b/3
 dile g.-di 7b/2
 cūşa g.-diler 32b/12

genc (*Far.*) *hazine*

g.-i maḥfīdūr 21b/8
 ḡayb-ı g.+ün 31b/3
 g.+ine 2b/2

ger (*Far.*) *eğer*

g. 2a/9, 2b/5, 3b/9, 3b/13, 16b/8,
 25b/3, 29a/3, 29a/7, 29a/12, 30b/13,
 33a/7, 35b/9, 36b/12, 37a/12, 38b/6

gerçi (*Far.*) *gerçi*

g. 22b/8, 37b/7

gerdān (*Far.*) *vücutun omuzlarla baş arasında kalan kısmı*

g. 38b/11

gerek *gerek*

g. 8a/6, 13b/12, 14a/10, 15a/6,
 21b/8
 g. oldı 39b/9
 sücüd itsem g. 19a/10
 ağsañ g. 4b/9
 boğsañ g. 4b/9
 g. dār olasın 4b/7
 g. kim idesin 6a/10
 g. kim yandurasız 33b/10
 baş indürem g. 4a/7, 26a/13
 almağ g. 37a/7
 bī-niṣān olmağ g. 39a/6
 şalmağ g. 37a/7
 ıalmağ g. 39a/6

gerek- *gerekmek*

g.+mez 24a/3

getür - *getirmek*

g.-di 37b/3

g.-diler 8b/1

gevher (*Far.*) *cevher, mücevher, bir şeyin özü, esası*

g. 2b/9

g.+em 18b/11

g.+i 16a/3, 25a/7

gey - *giymek*

g.-di 26a/4

g.-diler 32b/10

ḡirī (*Far.*) *gıriv, bağırma, bağırışma, feryat, fiğan*

ḡ. 26a/4, 32b/12

gice *gece*

g. 15a/4, 20a/10, 20b/8, 38a/4

git - *gitmek*

g.-(d)erem 18b/5, 31b/9

g.-(d)er 30a/5, 39b/8

g.-miş 10a/5

g.-di 6b/2, 9b/13, 11b/13, 13a/4,

14b/3, 18b/13, 20a/7, 20a/9,

20b/11, 23b/12, 24a/7,

28b/4

g.-diler 7b/12, 8a/13, 8b/12, 9a/1,

24b/13, 32b/2

g.-sün 24a/2

g.-(d)enler 12a/11

g.-er iken 7b/13

g.-mezem 6a/11, 6b/1

g.-mesün 17b/9

g.-meyem 36a/4

g.-mege 10a/1, 29b/5

g.-meyince 2a/11

'aqlı başından g.-er 11b/1

gider - *gidirmek*

g.-gil 27b/9

gir - *girmek*

g.-miş 14a/8

g.-di 17b/12, 20b/5, 21a/5, 25a/2,

37a/2, 38b/3

g.-dük 33a/5

g.-gil 3a/1

girān (*Far.*) *kıymeti fazla, ağır*

baḥr-ı g. 18a/9

- yâr-ı g. 30a/6
- girçek** *gerçek*
g. 17a/8, 33a/5
- giriftâr** (*Far.*) *tutulmuş, tutkun, yakalanmış, uğratmak*
g. oldılar 35a/10
g. eyledüñ 16b/13
- giriş** - *girişmek*
g.-dügi 33b/2
g.-meye 33b/2
- girü** *geri*
g. 5a/2, 12a/4
- giryân** (*Far.*) *ağlayan*
g. oldılar 35b/4
zâri vü g. olalar 36b/5
zâr-ı g. kıldılar 32a/3
- gizle** - *gizlemek*
g.-di 16a/9
- gizlü** *sır, gizem*
g.(li) 13b/7, 21b/7, 36a/2, 39a/4
- göç** - *göçmek*
g.-medi 30b/9
- gök** *gök*
g. 32b/4
g.+(g)e 9b/6, 12b/12, 36a/11, 36b/3, 36b/6
g.+de 39b/4, 39b/7
g.+ler 35a/9
g.+lere 34b/12, 35b/6
- göñ(ü)l** *gönül*
g. 21a/4
g.+üm 6a/13, 27a/9
g.+ümi 3b/4
g.+ümde 3b/3, 3b/9
g.+üñ 3b/6, 3b/12
g.+ünjde 4a/9
g.+ine 5a/2
g.+ümüz 9b/2, 34b/3
g.+ler 1b/3, 29b/12
- gönül** - *yönelmek*
g.+düm 31b/9
- gör** - *görmek*
g.-ürsin 13b/3
g.-ür 3a/13, 10a/8, 11a/3, 12a/11, 12b/6, 15b/2, 30b/5
- g.-düm 6a/13, 14b/9, 30b/6, 31b/4
g.-düñ 32a/13
g.-di 10a/5, 10a/6, 15a/9, 25b/5, 37a/2, 37b/12, 38b/8
g.-diler 6b/12, 7b/9, 8b/4, 11b/4, 11b/11, 12a/4, 13a/12, 13b/2, 20b/3, 23b/13, 34b/8, 38b/4
g. 4b/3, 4b/10, 5a/1, 5b/9, 6b/9, 8b/11, 9a/7, 9b/3, 9b/4, 10a/4, 10b/13, 12b/1, 12b/10, 15a/9, 19a/6, 20a/11, 20b/6, 21a/7, 24a/8, 26b/13, 28a/11, 29b/3, 29b/7, 34a/2, 34b/10, 34b/12, 34b/13, 35a/4, 38a/11, 38b/4, 39b/6, 39b/13, 40a/6
g. 2b/8, 23b/11
g.-gil 2b/8
g.-ün 11a/11, 11b/3, 12a/3, 12a/10, 27a/6
g.-sem 21a/1
g.-em 19b/2, 19b/6
g.-eyin 17b/1, 20b/12
g.-eyüm 20b/13
g.-esin 24b/4, 24b/11, 30b/1, 35b/10
g.-e 2b/11
g.-elüm 20a/6, 20b/2
g.-esiz 11b/10
g.-eler 23b/10
g.-benin 25a/3
g.-üben 15b/3
g.-medin 9b/12
g.-enler 38b/8
g.-iserdür 2a/7
g.-emez 39b/12, 40b/2
g.-emezsin 40a/12
g.-mez olsun 26b/4
g.-mez 2a/11
g.-medük 34b/2
g.-meye 16b/5
g.-meyen 30b/5
sebeb g. 37b/8
- görin** - *görünmek*

- g.-ür 6b/3
g.-di 33b/3
g.-e 30b/4
- görlü** *güzel, güzellik*
g. 17b/9, 18a/8
- görün** - *görünmek*
g.-igele 2a/9
- göster** - *göstermek*
g.-ür 11a/1, 29a/10
g.-di 6b/9
- götür** - *götürmek*
g.-di 37b/2
g.-e 15b/6
g.-üp 34a/5
el g.-üben 9b/5
g.-mezsın 2a/12
- göz** *göz*
g. 10a/12, 14b/7, 33a/9
g.+ile 35b/10
g.+idür 30a/10, 30a/12
g. degül 30a/12
cân g.+in açarsañ 35b/9
g.+üm 30a/9
g.+i 2a/9, 2a/11, 2b/11, 15b/1,
16b/8, 16b/9, 28b/4, 30a/10,
30a/12, 30b/5
g.+iyle 30b/4
g.+inüñ 34b/4
g.+ini 17a/3, 30b/4
g.+lerümi 26b/4, 30b/1
g.+leri 19b/9
g.+lerin 30b/2
g.+lerinden 32b/8, 32b/9, 33a/1,
35b/8, 37b/11
- gözü** *ayna*
g.+sinüñ 2b/12
- gulam** (*Ar.*) *delikanlı, genç, kul, köle*
ğ. 23a/6
- gulgule** (*Far.*) *dalga dalga ortalığa yayılan*
gürültülü ses, velvele
ğ. 24a/8
- guluv** (*Ar.*) *ileri gitme, taşkınlık*
ğ. itdi 7b/10, 15b/3
ğ. itdiler 24a/13
- gurneş** (?)
ğ. ider 35a/4
- gurüş** (?)
emvâc u ğ. eyledi 35a/6
- guşsa** (*Ar.*) *keder, üzüntü*
ğ.+dan 13b/6, 30b/3
ğ.+lardan 9b/8
- güş** (*Far.*) *kulak, işitmek*
g. itdi 16a/5
g. eyleyem 19b/6
g. eyle 1b/12
- güftâr** (*Far.*) *söz, kelam*
g.-ı 'ışk 2b/11, 5a/2
g.+ını 19b/6
- güft ü gü(y)** (*Far.*) *dedikodu, konuşma*
g. 14a/9, 22a/4
g.-ı 'ışk 39a/2
- gül** (*Far.*) *gül*
g. mi 39a/9
g.+ler 19b/2
- gül** - *gülmek*
g. 12b/5
- güldür** - *güldürmek*
g.-diler 31a/8
g.-mesün 15a/12
g.-üp 9b/2
g.-ürem 4a/2
- gülistân** (*Far.*) *gül bahçesi*
g.+ı 10a/12
- gülşen** (*Far.*) *gül bahçesi*
g. 39a/9
- gümân** (*Far.*) *şüphe, zan*
g. 8a/3, 8a/9, 9a/8, 29b/2, 35a/8
- gümansuz** *şüphesiz*
g. 9b/6
- gün** *gün*
g. 3b/7, 11a/2, 12b/6, 14a/8, 19a/13,
19b/8, 20a/3, 20a/6, 20a/9, 30b/8,
38a/4
g.+i 4b/5
- günâh** (*Far.*) *günah*
g. kılduk 38a/7
g.+um 27a/13
- günâhkâr** (*Far.*) *günah işleyen*

g.+uz 35a/13, 38a/7
güneş *güneş*
 g. 12b/10, 20a/12, 39b/9
güzāf (*Far.*) boş söz, manasız laf
 g. 8a/7
güzer (*Far.*) geçmek
 g. kılurisañ 3b/11
güzīn (*Far.*) seçkin, seçilmiş
 g. 35b/9
 merd-i g. 22b/13
 şāh-ı g. 6b/9, 29b/7
 şeyh-i g. 20a/2
 H
ḥabbe (*Ar.*) küçük tane, tahıl tanesi, ufak şey, zerre
 ḥ.+sin 14a/11
ḥaber (*Ar.*) haber
 ḥ. 6b/7, 33b/11
 ḥ. olursız 28a/8
 ḥ. alur 35b/11
 ḥ. al 7b/13
 ḥ. alam 21a/2
 ḥ. virdiler 11b/13
 ḥ. vir 12b/8, 17b/8, 33a/8
 ḥ. virem 21a/2
 ḥ. viresin 28b/8
 ḥ. vire 24a/9
 ḥ.+den 21a/2
ḥaberdār (*Ar.*) haberi olan
 ḥ. olmadı 16b/6, 39a/13
Ḥabīb (*Ar.*) sevgili, dost, Hz. Muhammet
 Ḥ 16a/7
 ḥ.+üm 4a/12
Ḥabībullah (*Ar.*) Allah'ın sevgilisi, Hz. Muhammet
 Ḥ. 1b/7
ḥacāt (*Ar.*) ihtiyaçlar
 'arz-ı ḥ. itdiler 38a/5
 'arz-ı ḥ. eylerem 30b/11
 k.'l -ḥacāt 14a/10
ḥacet (*Ar.*) ihtiyaç
 ḥ.+üm 26b/5
 ḥ.+ümi 3b/2
 ḥ.+lerünüz 26b/5

ḥad (*Ar.*) sınır, derece
 ḥ.+den 32a/9
 ḥ.+(d)ümdür 23a/4
ḥāk (*Far.*) toprak
 ḥ. 2a/8, 2b/4
 ḥ.+ile 14b/5
 ḥ. olur 25b/13
 ḥ. eyleyem 14a/11
ḥakḳā (*Ar.*) hakka, gerçekten, doğrusu
 ḥ. 10a/9
ḥakīm (*Ar.*) varlıktaki şeylerin mahiyet ve hakikatlerini aklı ile bilen kimse
 ḥ. 9b/1
 ḥ.+em 20b/13
ḥākim (*Ar.*) hükmeden, buyruğunu yürüten
 ḥ. 8b/6
ḥākister (*Far.*) kül
 ḥ.+i 20b/4
Ḥaḳ(k) (*Ar.*) doğru, Allah
 Ḥ. 2a/6, 2b/3, 2b/4, 4a/8, 4b/5, 4b/10, 5a/7, 5a/9, 5a/10, 5b/10, 6b/3, 6b/4, 7a/2, 7a/3, 7a/5, 7a/6, 7b/4, 8a/8, 9a/4, 9a/8 10b/1, 10b/5, 12b/11, 13b/10, 15a/2, 16a/5, 17a/11, 18a/8, 18b/13, 20a/8, 20b/8, 22a/8, 22b/13, 23a/13, 23b/1, 28a/13, 30a/6, 30b/1, 30b/4, 30b/10, 30b/12, 31b/6, 33a/5, 34b/12, 35a/8, 36a/11, 36a/12, 36b/7, 37a/4, 37a/6, 37a/11, 40a/9
 Ḥ.+la 5a/11, 23a/10
 Ḥ.+(k)ıla 3a/11, 4b/2, 8b/7, 25b/11, 26a/10, 28a/5
 ḥ.+(k)ıçun 31a/10, 40b/7, 40b/11
 Ḥ.+dur 1b/1, 17a/11
 ḥ. durur 33b/8
 'ışk-ı Ḥ.+dur 19a/3
 melce'-i Ḥ.+dur 17a/6
 terzīk-i Ḥ.+dur 39b/3
 Ḥ.+uñdur 36b/13
 Ḥ.+dan durur 7b/2, 7b/8
 ḥ.-(k)ı muḥlaḳdur 17a/6
 Ḥ.+am 7a/6, 30a/2

mest-i H. olmışsın 18a/1
 h. oldum 28a/5
 h. oldu 8b/5
 H.-(k)ı lem-yezel 17a/2
 H.-(k)ı muṭlaḳ 8b/7
 ‘ışḳ-ı H. 3a/12, 5a/4
 dird-i H. 12a/5
 merd-i H. 3a/9, 9a/13, 10a/2, 12a/5,
 13b/4
 nūr-ı H. 13a/5, 17a/13, 38a/12
 ḳudret-i H. 34b/10
 ḳurb-ı H. 9b/3, 34b/13
 H.-ı nihād 5b/13
 H. Ta‘ālā 2a/1, 3a/13, 3b/11, 4a/9,
 8a/4, 8a/7, 9b/1, 12b/11, 13b/10,
 15a/2, 17a/11, 20a/8, 22a/8, 35a/8,
 36b/7, 37a/4
 merd-i H.+uḡ 12a/3
 sır-ı H.+(k)ı 11b/9
 H.+uḡ 9a/13, 12a/13, 13a/13,
 21b/8, 32b/5
 H.+ (k)ı 2a/11, 2b/6, 2b/8, 13a/10,
 19a/1, 30b/5, 30b/6, 38a/13, 38b/8
 H.+ (k)a 5a/10, 16b/8, 19a/9, 25b/4,
 25b/9, 25b/10
 H.+dan 3a/10, 4b/10, 6a/12, 6b/2,
 7b/8, 16b/5, 19b/1, 26a/10, 26b/9,
 29b/11, 30a/1, 30a/12, 33a/13,
 35a/3, 37a/8
 h.+(k)ına 40b/10

hāl (Ar.) *içinde bulunulan şartların bütünü,
 durum*

h. 11a/6, 14b/3, 27b/13, 34a/11
 h.+ıla 25b/3
 h.+ıdur 28a/9
 vaşf-ı h.+ın 12a/7
 h.+uḡ 19b/4
 h.+ı 5b/9, 11a/11, 12a/10, 15a/9,
 37a/2
 h.+a 3b/5, 10b/4, 27b/3, 28a/9,
 33a/4
 h.+den 12b/8
 h.+ım 14b/11
 h.+um 27a/11

h.+umı 19a/12
 h.+ını 3a/3, 11a/10, 16b/1, 20a/5,
 21a/2, 31b/5, 34a/8
 h.+ın 5b/2, 5b/12, 11a/2, 12a/3,
 29a/3
 h.+uḡı 21a/13
 h.+ına 33b/2, 37b/5
 h.+umuz 20b/6, 24a/1

hālāyık (Ar.) *yaratıklar, insanlar*

h. 26a/2, 27a/3, 30b/3

Hālīk (Ar.) *yaratan*

H. 5a/5, 5a/6

H.+uḡ 36b/11, 37b/4

hālī (Ar.) *boş*

h.+dür 28a/9

hālīfe (Ar.) *birinin yerine geçen kimse, Hz.
 Muhammet’ten sonra onun vekili olaran
 kişi*

h. 5b/7, 5b/9, 6a/2, 6a/5, 6a/11,
 11b/1, 33a/3, 33a/4, 33a/9, 34a/1
 h.+ye 11a/6, 11b/13, 12b/1

hālīm (Ar.) *yumuşak huylu*

h. 31a/10

hālḳ (Ar.) *halk*

h. 7a/8, 7b/12, 9a/1, 20a/2, 20a/7,
 23b/13, 24a/8, 27b/12, 32b/6,
 35b/6, 37a/2, 37a/5, 37b/9, 37b/13
 h.-ı ‘ālem 6a/1
 h.-ı ‘āleme 16a/1
 h.-ı cihān 5a/5
 h.-ı ricāl 7a/2
 h.+uḡ 11b/1, 31b/13
 h.+ı 4a/2, 5a/12, 17b/1, 33b/12,
 37a/9
 h.+a 17b/2, 19a/13, 19b/12, 22b/9,
 37b/1
 h.+ını 38a/4
 h.+ın 15a/12
 h.+ına 16b/1

hāl(l) (Ar.) *bir işin zor ve karanlık
 taraflarını çözme*

h. oldu 14a/2
 h. olmadı 17a/2
 h.(l) eylegil 13a/9

ḥalvet (Ar.) çevre ile her türlü ilişkiyi kesip yalnız kalma, içinde kimsenin bulunmadığı تنها ve kapalı yer

- ḥ. 6b/12
- ḥ.+üm 6b/2
- ḥ.+ümden 36b/8
- ḥ.+inden 5a/6

ḥām (Far.) olgunlaşmamış bk. ḥam

- ḥ. olur 13b/5
- ḥürd-ı ḥ. 2b/2

ḥamīr (Ar.) hamur

- ḥ. 12b/7

ḥamr (Ar.) şarap

- ḥ.+ın 16b/10

ḥamūş (Far.) susmuş, sessiz

- ḥ. olan 33a/12

ḥān (Far.) sofra

- luṭf-ı ḥ.+ından 34b/5
- ḥ.+ı 6a/8
- ḥ.+ında 3b/1
- ḥ.+ını 25b/5

ḥandān-men gülen, neşeli kişi

- ḥ. 39a/10

ḥāne (Far.) ev

- ḥ.+sinden 21a/1
- ‘ışk-ı dār-ı ḥ.+sinüḡ 4b/11

ḥānumān (Far.) ev, aile, yuva

- ḥ.+u 38b/7

ḥarāb (Ar.) yıkık dökük, yıkılmaya yüz tutmuş, viran

- ḥ. 13b/1
- ḥ. olursa 30a/10
- ḥ. oldu 13b/1
- ḥ.+uḡ 30a/11

ḥarābāt (Ar.) manevi aşkın tadıldığı yer

- ḥ. eyledi 39a/3

ḥarām (Ar.) dinin kesin bir dille yasakladığı şeyler

- ḥ. olmuş durur 25a/6

ḥāre (Far.) çok sert

- seng-ü ḥ.+den 2b/9

ḥarīm (Ar.) yabancılara yasak olan, harem dairesi

- ḥ.+üḡ 39a/12

ḥarḡ (Ar.) yakma, yanma

- ḥ. eyledi 33a/6
- ḥ. eyleye 36b/4

ḥāş (Ar.) has, özgü

- ḥ. 32a/11, 38b/4
- ḥ.+ıyam 5a/8
- ḥ.+ısın 22a/8
- bende-i ḥ. 22a/3

keff-ü ḥ.+dur 22b/1

ṭa‘m-ı ḥ.-ı ‘āmiye 11b/9

ḥased (Ar.) başkasını çekememe

- ḥ. 18a/12

ḥasretā (Far.) vah vah, ne yazık ki

- h. 34b/1

ḥāşıl (Ar.) meydana gelen, ortaya çıkan

- ḥ. olmuşdu 3a/6
- pāyān-ı ḥ. kılmışam 7b/6
- ḥ. kılsaḡa 3a/6
- ḥ.+ı 40b/1

ḥasret (Ar.) özleyiş, bir şeyi çok arzulama

- ḥ. 11b/12

ḥāş u ‘ām (Ar.) seçkinler ve halk

- ḥ. 6b/12, 15a/7, 32a/10

ḥāşa (Ar.) asla

- ḥ. 4a/7

ḥāşa lillāh (Ar.) Bir kimsenin kabul edemeyeceği, mümkün görmediği bir şeyden bahsederken “asla, kat’iyen, hiçbir şekilde” anlamında kullandığı ret sözü

- h. 23a/6

ḥat(i)m (Ar.) bitirme, sona erdirme, tamamlama

- ḥ. olmuş durur 25b/7
- ḥ. idesin 6a/10
- ḥ. idüben 33b/12

ḥavf (Ar.) korku, Allah’ın sevgisini kaybetme korkusu

- ḥ.-u recāsındayidum 13a/13

ḥavz (Ar.) havuz

- ḥ.-ı kevşerem 18b/11

ḥay (Ar.) diri, canlı

- zāt-u ḥ.+dur 17a/5

ḥayāt (Ar.) hayat

- ḥ. 19b/7

āb-u ḥ.+a 26b/7
ḥayfā (Ar.) *yazık*
 ḥ. 32b/11
ḥayır (Ar.) *her durumda ve şartta herkesin katında iyi olan*
 ḥ. 10a/6
ḥayrān (Ar.) *çok beğenme, takdir etme*
 ḥ. oldılar 11b/2
 ḥ. kalur 11b/6, 12a/2, 12b/10
 ḥ. kaldılar 13a/1
ḥayret (Ar.) *şaşıırma*
 ḥ.+ile 34a/6
 ḥ. eyler 21b/11
 ḥ.+e düşdi 34a/10
 ḥ.+de kalmışam 3b/2
 ḥ.+i 10a/8
 ḥ.+e 11b/12, 25a/3
Ḥayy (Ar.) *Allah*
 ḥ. 24b/10
 Ḥ. 1b/1, 31a/12, 31b/6
 zāt-u ḥ.+am 7a/3
ḥāzır (Ar.) *hazır*
 ḥ. durur 9a/4
 ḥ. olmuş idi 11a/10
ḥazret (Ar.) *büyük bir zattan bahsedilirken saygı göstermek manasında kullanılan sözcük, Allah*
 ḥ. 22a/3
 ḥ. 25b/13
 ḥ.+e 2a/4, 2b/5, 4b/8, 12a/5, 13a/3, 13a/11, 15a/2, 25b/12, 29a/7, 39b/5, 39b/8
 ḥ.+de 32a/13
 ḥ.+ümde 4a/4
 ḥ.+ünje 13a/12, 14a/1, 21b/4, 31b/9
 ḥ.+ünjde 31a/8, 31b/13
 ḥ.+ünnden 4a/7, 31a/11
 ḥ.+inünj 22a/8
 ḥ.+in 3a/13
 ḥ.+inde 10a/11, 23a/13
ḥelāl (Ar.) *dinin yasaklamadığı şey*
 ḥ. olmuş durur 25b/2
 ḥ. oldı 7a/11
 ḥ. olsun 27a/12

ḥ. eyle 27a/10
hem (Far.) *hem*
 h. 1b/3, 1b/8, 1b/11, 2b/11, 3a/7, 3b/4, 6a/2, 6a/9, 8a/12, 8b/6, 9a/5, 9b/9, 14a/4, 16b/10, 21b/2, 22b/7, 23b/5, 26a/6, 29b/8, 31b/2, 32b/13, 33b/5, 33b/11, 37a/13, 39a/6, 40a/8
hemān (Far.) *derhal, çabucak*
 h. 10b/11, 11a/12, 11b/6, 12a/9, 12b/2, 16b/2, 19a/13, 21a/12, 23b/12, 27b/1, 30a/12, 31b/7, 34b/11
hep *her zaman, daima*
 h. 9a/2, 11b/6, 12b/3, 21a/4, 32a/3, 33a/2, 35b/4, 38a/1
her (Far.) *hepsi, bütün*
 h. 2a/7, 3a/4, 3b/7, 4a/7, 6b/3, 6b/10, 7b/5, 7b/8, 8a/8, 9b/6, 9b/13, 10a/3, 11a/1, 14a/2, 14b/2, 16a/8, 16b/7, 17a/10, 17a/12, 17a/13, 17b/6, 18a/9, 19a/4, 20a/9, 21b/10, 21b/11, 22a/3, 22a/11, 22b/1, 22b/6, 23a/2, 23b/2, 23b/4, 25b/6, 26b/4, 26b/9, 26b/11, 27a/3, 28b/11, 29a/5, 30b/7, 31a/5, 33a/12, 33a/13, 33b/7, 33b/8, 33b/12, 34a/9, 34b/11, 35b/7, 36b/13, 37b/6, 37b/12, 39a/7, 39a/13, 39b/2, 40a/8
hergiz (Far.) *hiç, asla*
 h. 14b/11, 17b/4, 23a/11
hest (Far.) *var*
 h. eyleyem 4a/11
hevā (Ar.) *istek, arzu, heves*
 h.+dan 2b/13
hevādār (Ar.) *istekli, hevesli*
 h. olmadı 19a/4
heves (Ar.) *istek, arzu*
 h. kılursa 29a/7
 h. kılur 29b/5
ḥurām (Far.) *salına salına, naz ve eda ile yürüme*
 ḥ. 38b/1
ḥurīdār (Far.) *Alıcı, müşteri*

- h. olmadı 19a/4
- hırqa** (Ar.) *hırka*
 h. 37b/8
 h.-y1 Manşūr 37a/5
 h.-y1 Manşūrı 37b/10
 h.+y1 37a/7, 37b/2, 37b/7, 37b/12
 h.+ya 37a/6
 h.+mıla 36b/7
 h.+muş 36b/9
 h.+mı 36b/8
- hicāb** (Ar.) *utanma, sıkılma, perde, örtü*
 h. oldı 2a/12, 40a/11
- hiç** (Far.) *katiyen, asla*
 h. 5b/6, 9b/6, 12a/9, 16a/6, 27b/11, 33b/6, 38b/9
- hidāyet** (Ar.) *doğru yol, hak yolu*
 h. bulmadı 40a/7
- hikāyet** (Ar.) *hikayeler*
 h. 10b/12
- hikmet** (Ar.) *hakimlik, bilgelik, gizli bilgi*
 h. 1b/4, 8b/6, 31b/2, 35b/10, 37b/6
 h.+ünj 14a/9
 h.+i 1b/3, 20a/8
 h.+üm 4a/5
 h.+ünjden 14b/2
 h.+i 9b/1
 h.+in 11a/8, 11b/10, 20b/13
 h.+ler 12b/1
- hisāb** (Ar.) *hesap*
 h. 33a/7
- hiss** (Ar.) *duymak, farkına varmak, duygu*
 h.-i nūrından 39b/6
 nūr-ı h.+ünj 39b/4
 h.-i 39b/3
- hiṭāb** (Ar.) *sözü veya yazıyı bir kimseye yöneltme, seslenme*
 h. 19b/1
 ehl-i h. 25a/9
 h.-ı müsteṭāb 13b/9
- hizmet** (Ar.) *hizmet*
 h.+ine 12b/2
- hoca** (Far.) *dini hizmetlerde görevli kimse, öğretmen*
 h. 15a/4
- hoş** (Far.) *duyguları okşayan, beğenilen, zevk veren*
 h. 10a/12, 10b/12, 12a/11, 12a/12, 12b/4, 22a/12, 18b/8, 28b/5, 33b/10, 37a/3, 38b/1
 h.+dur 10b/2, 22b/7
 h. eylemiş 18a/2
 cā-yı h.+luḡ 25a/13
- hoş-ḥiṣāl** (Far.) *güzel huy*
 h. 21b/1
- hoş-nihād** (Far.) *iyi huylu*
 h.(z) 10b/10, 17a/12
- hoşnūz** (Far.) *hoşnut*
 h. ola 26b/8
 h. eyledün 3b/13
- hoz** (Far.) *hod, kendi, bizzat*
 h. 23a/9, 23b/8, 24a/1
- hū** (Ar.) *O, Allah*
 erkān-ı h. 28b/10
- hūb** (Far.) *güzel*
 h. 11a/4
 h.+ıdı 18a/6
- hūmhāne** (Far.) *şarap küplerinin konulduğu yer*
 h. 19a/3
- hūn** (Far.) *kan*
 h. 10a/13
- hūn-bahā** *kan bahası, diyet*
 h. 4a/4
- hūrd** (Far.) *yiyecek*
 h. 6b/10
 h.-ı ḥām 2b/2
- hūrī** (Ar.) *cennet kıızı*
 h. 18b/11
- hurrem** (Far.) *sevinçli, gönül açıcı*
 h. 25a/4
- Ḥuzā** (Far.) *Huda, Tanrı, Allah*
 Ḥ. 3b/2, 4a/6, 15a/1, 31a/4, 31b/8, 38a/6, 40a/2, 40b/10,
 ‘ard-ı Ḥ. 2b/3
 Ḥ.-y1 lemyezel 3b/5
 Ḥ.-y1 Müste‘ān 13b/13
 merd-i Ḥ. 5a/9, 12b/5
 Ḥ.+nuḡ 37a/8

- Ḥ.+lık 40a/3
Ḥuzāvend (*Far.*) *Hudavend Tanrı, Allah*
 Ḥ.-i ilahe 31a/13
 Ḥ.-i cihān 3b/7
Ḥuzāvende (*Far.*) *Hudavende Tanrı, Allah*
 Ḥ. 40b/6
ḥuzūr (*Ar.*) *iç rahatlığı, halinden memnun olma*
 ḥ.+umda 10b/10
ḥücre (*Ar.*) *hapisanelerde mahkumların yalnız kaldığı yer, oda*
 ḥ.+si 27a/9
 ḥ.+sine 17b/4
hüden lil-müttakīn (*Ar.*) *“Takva sahipleri için bir hidayettir.” Bakara 2/2*
 h. olasız 30b/10
ḥük(ü)m (*Ar.*) *bir şey hakkında verilen karar, yargı*
 ḥ. ider 23b/3
 ḥ. idüp 24a/12
hümā (*Far.*) *Kafdağı’nda ve daimi karlar bölgesinde yaşadığı kabul edilen, boz renkli, kanatları zümrüt yeşili, gölgesinin bir kimsenin üzerine düşmesi o kimsenin başına devlet kuşu konacağına alamet sayılan, çok büyük, yırtıcı, efsanevi kuş*
 h. 19b/5
 h.+nuḥ 11b/3
 h.+sı 23a/8
hümām (*Ar.*) *himmetli, gayretli kimse*
 h. 4b/5, 7b/5, 8b/1, 11b/4, 12a/6, 22a/2, 36b/8
ḥürmet (*Ar.*) *değer verme, saygı*
 ḥ.+ile 37b/2
 ḥ.+içün 31b/12
 āb-ı rūḥ-ı ḥ.+i 40b/8
- I
- içun için bk. için**
 1. 3a/10, 3b/6, 8a/1, 8b/11, 11b/2, 14b/7, 18a/1, 20a/9, 21b/8, 30b/6, 31a/8, 31a/10, 33b/1, 33b/3, 40b/7, 40b/11
ır - ayırmak, uzaklaştırmak
 1.-masun 18a/8

- ırak uzak**
 1.+da 30a/13
ırmak ırmak
 1. 36b/1
 1.+(ğ)ın 35a/4
 1.+(ğ)ına 35a/2, 36a/13, 36b/8
 1.+(ğ)ında 29a/5
is sahip
 1.+si 23a/7
‘ışk (*Ar.*) *aşk*
 ‘1. 2a/2, 2a/3, 2a/6, 2b/10, 2b/13, 3a/1, 3a/9, 4b/7, 4b/9, 7b/11, 8b/12, 10b/7, 10b/9, 13b/4, 14b/13, 15b/9, 17a/12, 18a/2, 18b/1, 18b/2, 19b/11, 21a/1, 21b/6, 22a/5, 22b/11, 24a/6, 24b/2, 24b/13, 25a/7, 25a/11, 25b/7, 26a/9, 26b/6, 27a/5, 28a/2, 28b/3, 28b/4, 28b/9, 30a/7, 32a/9, 32a/11, 32b/3, 34b/4, 36a/4, 36a/5, 38a/11, 38b/2, 38b/3, 39a/6, 39b/1, 39b/3, 39b/10, 39b/12, 40a/1, 40a/2, 40a/3, 40a/4, 40a/5, 40a/6, 40a/7, 40a/9
 ‘1.+ıla 2a/5, 2b/6, 23b/10, 26b/12, 29b/3, 32a/6, 35b/11, 37a/13, 38b/8, 38b/10, 38b/13, 39b/2, 39b/13, 40a/8
 ‘1.+ıla 2b/13
 ‘1.+ıladur 2a/5, 38b/9, 38b/11, 38b/12
 ‘1. durur 39a/3
 ‘1.+uḥ durur 14b/12
 ‘1.-ı Ḥaḥdur 19a/3
 mest-i ‘1.+am 18b/3, 22a/10
 ‘1. degül mi 39a/4
 ‘1.+ıdı 38a/13
 zamān-ı ‘1.+ıdı 39a/1
 ‘1. ola 2a/3
 bī-seripā-yı ‘1. 18b/4
 bū-yı ‘1. 39a/2
 çevgān-ı ‘1. 25a/5
 deryā-yı ‘1. 18b/4
 dest-i ‘1. 26b/10
 du‘ā-yı ‘1. 40b/1

envâr-ı ‘1. 2b/11, 5a/2
 ğavġā-yı ‘1. 40b/1
 güftâr-ı ‘1. 2b/11, 5a/2
 güft ü gū-yı ‘1. 39a/2
 istiḳbâl-i ‘1. 29a/10
 ‘1.-ı dâr-ı ḥanesinüñ 4b/11
 ‘1.-ı Hâḳ 3a/12, 5a/4
 iḳbâl-i ‘1. 29a/10
 ḳullâb-ı ‘1. 32a/5
 mest-i ‘1. 3a/9, 26b/10
 mest-i ‘1.-u bā-şafa 7b/3
 meydân-ı ‘1. 25a/5
 ‘1.-ı nâr+ı 23a/8
 nâr-ı ‘1.+a 19a/5
 ‘1.+uñ 3a/1, 21a/12, 21b/5, 25a/10,
 39a/5
 ‘1.+ı 2a/6, 6a/12
 ‘1.+a 2a/4, 2a/7, 12a/6, 13b/5,
 16b/12, 38b/9, 39a/12, 40a/7, 40a/9
 ‘1.+dan 39a/13
 ‘1.+uña 31a/11
ıtlâḳ (Ar.) *affedilme, cezadan kurtarma,*
salıverme
 ‘âlem-i ı.+a 18b/8
ıztırâb (Ar.) *maddi ve manevi acı, sıkıntı*
 ı. 36b/12
 İ
i ey (ünlem)
 i. 10a/1, 11b/11, 13b/2
i - imek
 dönmiş i.-di 12a/7
 mergūb+ı.-dı 18a/6
 ney-i.-di 13a/4
 ḥâzır olmuş-ı.-dı 11a/10
 ḥūb+ı.-dı 18a/6
 gider i.-ken 7b/13
 yoġ i.-ken 1b/2
 işler i.-miş 7a/1
 şorar-ı.-sañ 18a/11
 ‘**ibret** (Ar.) *bir olaydan çıkarılan ders*
 ‘i. 35b/10
 ‘**icâd** (Ar.) *yeni bir şey bulma, ortaya*
koyma
 ‘i. iden 14a/4

iç iç
 cānuñ i.+inde cān olam 3b/12
 i.+i 6b/8, 8a/3, 10b/2, 11a/4, 36b/2,
 40b/2
 i.+ine 1b/3, 3a/7, 6a/6, 8a/13,
 12b/12, 20a/13, 20b/5, 21a/5,
 23b/12, 24a/8, 25a/2, 35a/8, 37a/2
 i.+inde 2a/1, 6a/7, 9a/2, 9b/7,
 10a/10, 10b/9, 17b/3, 17b/13,
 19b/11, 20a/2, 23b/2, 24b/3, 25b/7,
 27a/5, 28b/3, 31b/5, 32b/1, 34a/3,
 34a/6, 38a/11, 38b/4, 38b/5, 39a/4
 i.+inden 9a/10
 i.+re 11a/1, 11b/12, 12b/13, 13b/2,
 14a/6, 16a/6, 17a/8, 19b/3, 22a/3,
 33b/5
 i.+resi 8b/13
 i.+eri 15b/11
 i.+üm 6a/12, 25b/11
iç - içmek
 i.-mişem 8b/8, 18b/2, 22a/10
 i.-di 5a/1, 19a/4, 38b/1
 i.-e 6a/3, 16b/10
 i.-üben 4b/11
 i.-medi 16b/7
içür - içirmek
 i.-di 7b/3
içün için bk. için
 i. 24a/4, 26b/1, 32b/6, 37b/2
iḳlâş (Ar.) *samimi ve doğru olma,*
yapmacıksız inanış
 i.+ıla 15a/13
iḳrâḳ (Ar.) *yakma*
 i. iderler 16a/2
iḳsân (Ar.) *bağışlama, bağışta bulunma*
 i. 9a/12, 30b/13
 i. eylegil 31a/7
 i.+ına 36b/11
iḳtirâm (Ar.) *saygı, hürmet*
 i. 37b/13
 i. kıldı 32b/1
iḳtiyâr (Ar.) *seçme, kabul etme*
 i. 38b/3
 i. kıldılar 38b/5

i. eylediler 21b/3
ik̄bāl (Ar.) *talih, baht açıklığı, mutluluk*
 i.-i ‘ışk 29a/10
iki *iki*
 i. 1b/9, 10a/2, 21a/8, 29b/4, 36b/9,
 37b/4
 i.+si 12a/2
ikilik *ikilik*
 i. 6b/5
 i.+de 39a/11
ikrār (Ar.) *gizlemeyip açıklama, itiraf etme*
 i. itdi 17b/6
il *il*
 i.+lere 33b/11
İlāh (Ar.) *Allah bk. İllāh*
 İ. 3b/10, 23a/5, 34a/12,
 35a/12, 35b/1
İlāhe (Ar.) *Allah*
 Hüzavend-i i. 31a/13
İlāhī (Ar.) *Allah*
 İ. 35a/13
ilçi *elçi*
 i.+si 21a/12
ile *ile*
 i. 1b/4, 4a/12, 7a/1, 14b/13
ilerü *ileri*
 i. 25a/4, 27a/8, 28b/7, 29b/6, 30b/2,
 32a/10
ilet - *iletmek*
 i.-di 2b/7
 i.-(d)em 25b/9
‘il(i)m (Ar.) *bilme, bilim*
 ‘i. 6a/7
 ‘i.+ile 3a/5
 ‘i.-i ledün 3a/6
 ‘i.+i 3a/5
İllāh (Ar.) *İlah bk. İlāh*
 İ. 23a/6
ilt - *iltmek, götürmek, ulaştırmak*
 i.-erüz 7a/10
 i.-em 13b/13, 14b/13, 22b/11
 i.-esin 23b/7
 i.-e 2a/3, 36a/13, 39b/9, 40b/4
 i.-eler 36a/7

i.-emez 2a/4, 39b/5
ilzām (Ar.) *bir tartışmada susturma, susmaya mecbur etme*
 i. itdi 17b/7
imām (Ar.) *imam*
 i. 38a/3
īmān (Ar.) *Allah’a inanma, dini inanış*
 ĩ. 40b/8
imdi *şimdi*
 i. 2b/3, 2b/9, 3a/1, 3a/12, 4b/6,
 4b/10, 4b/11, 5b/1, 5b/7, 6a/1,
 6a/9, 6b/7, 8a/10, 9a/6, 9b/3, 9b/12,
 10b/8, 15a/11, 15b/3, 16b/9, 17a/3,
 17b/1, 17b/2, 17b/8, 19a/12, 19b/8,
 19b/12, 20a/6, 20b/10, 21a/4,
 21a/9, 21b/6, 21b/12, 22b/8, 23a/3,
 23a/11, 24a/1, 24a/9, 24b/11,
 24a/13, 24b/4, 25b/12, 26a/11,
 26b/3, 26b/13, 27a/4, 27a/6, 27a/7,
 27a/10, 27b/3, 28a/11, 29a/6,
 29a/13, 29b/3, 29b/4, 30b/1, 30b/3,
 30b/11, 31b/12, 32a/4, 32a/6, 32a/8,
 32b/2, 32b/6, 33a/8, 34a/2, 35a/4,
 37a/1, 37a/13, 38a/11, 39b/6,
 39b/13, 40a/6
‘ināyet (Ar.) *lutuf, ihsan, iyilik, gayret*
 ‘i. 35a/12
 ‘i. kııl 34a/12
indi *şimdi*
 i. 22b/9
indür - *indirmek*
 i.-ür 37b/4
 i.-diler 34a/4
 i.-üp 26b/7
 baş i.-em gerek 26a/13
 baş i.-em gerek 4a/7
 baş i.-mezem 7b/7
inkār (Ar.) *kabul etmeme, onaylamama*
 i. iderüz 20b/10
 i. itmedi 17b/6
 i. eylemez 7b/9
iñle - *inlemek*
 i.-di 17a/9, 24b/9
ins (Ar.) *insan*

- i. 14b/4
- insān** (Ar.) *insan*
i.+ıla 9b/3, 34b/13
- intikām** (Ar.) *öç almak, cezalandırmak*
i. kılduğ 34a/13
- intizār** (Ar.) *bakma, bekleme, beddua*
i. 32a/8
i. olmuşdur 23a/7
i. itdi 20b/3
i.+um 32a/9
- ip ip**
i.+ini 32a/9
i.+in 7b/11, 8b/12, 26b/6, 36a/5
i.+ine 4b/9
- ir - ermek**
i.-miş 21a/10
i.-düm 5a/10, 11a/7, 18b/7, 19a/9, 21b/4
i.-di 4b/4, 6b/2, 9a/7, 11a/6, 11a/11, 12a/10, 13b/9, 14a/5, 14a/9, 14a/12, 14b/2, 15a/9, 17a/5, 20a/10, 21a/12, 23b/6, 26a/10, 29b/1, 31a/2, 31b/1, 31b/8, 35a/5, 37b/1
i.-e 2a/10, 15b/9, 19b/7
i.-en 35b/13
i.-ene 38b/9
i.-mişdi 3a/10
i.-iserdür 16a/4, 19b/5, 20a/4
i.-mez 31b/6
i.-medi 39a/8
i.-medük 34a/13
i.-meyen 40a/7
i.-meyenler 28a/9
i.-emez 39b/12
- i'rāz** (Ar.) *yüz çevirme, kaçınma, başka tarafa dönme*
i. idüp 6a/3
- irci'î** (Ar.) *dönmek, ölüm*
nidā-yı i. 17a/5
- irgir - irgirmek, ulaştırmak, eriştirmek**
i.-düm 31b/10
- iriş - erişmek**
i.-di 9a/9, 19a/7, 19b/1, 20b/3, 21a/5, 22a/7, 23b/7, 27b/3, 39a/2
- i.-ti 4b/5
i.-diler 26a/6
i.-sün 20a/5
i.-üñ 11b/10
i.-em 19b/6
i.-e 4a/12, 33a/13, 37a/8
i.-eler 23b/9, 36b/11
i.-medi 39b/1
i.-meye 33b/2, 37a/5
i.-mezise 35b/2
i.-mege 21b/3
- irişdür - eriştirmek**
i.-di 37b/3
i. 36b/8
- irşād** (Ar.) *doğru yolu gösterme*
i.+ıyla 19a/9
i.+ından 10a/7
- irte** *bir günün veya belli bir zamanın hemen arkasından gelen gün veya zaman*
i. 20b/8
- irür - ulaştırmak, eriştirmek**
i.-di 2a/7
- işbāt** (Ar.) *ispat*
i.+umı 14b/9
i.+ı 5b/7
- ism** (Ar.) *isim, ad*
i.+ini 4a/3
- isrāf** (Ar.) *gereksiz yere harcama*
i. eyledüñ 16a/3
- İsrāfīl** (Ar.) *dört büyük melekten, öttüreceği boru ile kıyamet gününü bildirmekle görevli olanı*
şūr-ı İ. 7a/4
- iste - istemek**
i.-rem 10b/8
i.-r 5b/13, 22b/4, 27a/6
i.-diler 13a/8
i.-yen 2b/4
i.-riseñ 38b/6
i.-rseñ 2b/1, 2b/9, 16b/9
i.-mez 25b/13
- istikbāl** (Ar.) *gelecek*
i.-i 'ışk 29a/10
- iş iş**

i. 1b/4, 1b/5, 6b/9, 8b/6, 10a/7,
17a/13, 29b/13, 35b/2, 36b/13,
37b/6, 37b/7

i. idem 28b/13

i. iden 31b/5

i.+in 35b/5

i.+i 4a/1, 5b/11, 7a/1, 19b/13,
20a/4, 20b/7, 23a/11, 27a/12,
28b/8, 35a/11, 37a/6, 39b/2

i.+e 37b/6

i.+üm 7a/2

i.+ine 9a/1, 20a/7

i.+lerine 32a/3, 33a/2, 38a/1

i.+lü 9a/1, 20a/7

işāret (Ar.) *işaret*

i. kıldı 10a/2

i. eyledi 9b/7

i.+den 10a/6

işbu *işte bu*

i. 1b/12, 3b/5, 5b/11,
5b/5, 5b/6, 5b/7, 5b/9, 5b/11, 6b/1,
7a/1, 7a/7, 7a/11, 8a/9, 10b/3,
13a/2, 15a/13, 16b/2, 19a/6,
19a/13, 20b/7, 22a/4, 23a/12,
25b/2, 26a/2, 26b/2, 26b/10, 28a/1,
28a/9, 28b/1, 28b/8, 30a/11, 31b/9,
31b/13, 33a/4, 34b/3, 37a/2, 37a/9,
39b/7, 40b/2

işit - *işitmek*

i.-di 7a/8, 9a/11, 15b/1, 20a/7,
33a/9, 34a/10

i.-diler 8a/13

i. 20a/1, 29b/2, 32b/2, 32b/6

i(d). 21a/4, 26a/11, 35a/1

i.-dün 19a/12

i.-(d)em 28b/13

i.-(d)e 5b/13, 15a/5, 15b/6

i.-(d)üben 9a/6, 12a/2

i.-(d)üp 8a/2, 10b/11, 11b/1, 19b/9

i.-(d)en 24b/8, 25a/1

cân kulağıyla i. 35b/10

işle - *işlemek*

i.-r 35a/1, 37a/6

i.-di 35a/11

i.-r imiş 7a/1

luṭf i.-gil 35b/3

luṭf i.-ye 9a/9

işlen - *işlenmek*

i.-en 27a/5

işrāk (Ar.) *işıklandırma, parlatma,
aydınlatma, doğma*

i. ide 9b/4

it - *etmek*

maḥv i.-(d)erem 4a/3

terk i.-(d)erem 18b/5, 31b/9

terk i.-(d)ersin 18a/1

āh i.-(d)er 11b/1

ğurneş i.-(d)er 35a/4

celve i.-(d)er 12b/11

farḳ i.-(d)er 18a/10

feryād i.-(d)er 5a/1

fetvā i.-er 24a/6

ğarḳ i.-(d)er 18a/10

hüküm i.-(d)er 23b/3

ḳurbān i.-(d)er 21b/9

luṭf i.-(d)er 12b/11

naẓar i.-(d)er 27b/12

pinhān i.-(d)er 21b/9

remz i.-(d)er 28a/11

berdār i.-(d)erüz 20b/10, 24b/4

inkār i.-(d)erüz 20b/10

iḥrāk i.-(d)erler 16a/2

cüş i.-mişem 19a/8

nüş i.-mişem 19a/8

terk i.-miş 10a/5

yoğ i.-miş 12a/6

zāhir i.-miş 11a/8

āşikār i.-düm 22b/7

āşikār i.-dün 21b/12

ḳabül i.-dün 31b/4, 14a/1

kesād i.-dün 22a/6

maḥrem i.-dün 14b/5

manẓar i.-dün 14a/7

‘azm i.-di 17b/11

bī-gümān i.-di 32b/4

du‘ā i.-di 32a/1

fidā i.-di 3a/10

figān i.-di 5a/5

- ğāret i.-di 28b/4
 ğarķ i.-di 22a/9
 ğulūv i.-di 7b/10, 15b/3
 gūş i.-di 16a/5
 iķrār i.-di 17b/6
 ilzām i.-di 17b/7
 intizār i.-di 20b/3
 kār i.-di 10a/8
 nāliş i.-di 5a/13, 15a/4
 pāyimāl i.-di 20a/2
 zāhir i.-di 20b/4
 luţf i.-dünüz 30a/3
 ‘arz-ı hācāt i.-diler 38a/5
 bend i.-diler 7b/11
 cūş i.-diler 23b/11
 derağūş i.-diler 23b/11
 efgān i.-diler 32b/6
 fūrķat i.-diler 26a/7
 ğulu i.-diler 24a/13
 ķaşd i.-diler 8b/11
 münācāt i.-diler 38a/5
 yās i.-diler 34a/5
 ‘arz i.-(d)iser 20a/5
 ķabūl i. 3b/2
 luţf i. 12b/8, 17b/8, 27a/10
 müstecāb i. 31b/11
 terk i.-sün 13b/12
 azād i.-(d)ün 8b/9
 berdār i.-(d)ün 26b/6
 luţf i.-(d)ün 10b/3
 şāz i.-(d)ün 8b/9
 var i.-(d)ün 26b/6
 āşikār i.-(d)em 36a/7
 cevlān i.-(d)em 18b/8
 iş i.-(d)em 28b/13
 taħrīr i.-(d)em 19a/1
 taķrīr i.-(d)em 19a/1
 ŧayrān i.-(d)em 18b/8
 ābād i.-(d)esin 9b/2
 āzād i.-(d)esin 37a/12
 ferāmūş i.-(d)esin 4a/13
 ħatm i.-(d)esin 6a/10
 nūş i.-(d)esin 4a/13
 şāz i.-(d)esin 3b/4, 9b/2, 37a/12
 şerĥ i.-(d)esin 23b/8
 farķ i.-(d)e 35b/5
 ğarķ i.-(d)e 35b/5
 işrāk i.-(d)e 9b/4
 mağfūr i.-(d)e 30b/12
 necāt i.-(d)e 36b/11
 pürnūr i.-(d)e 30b/12
 raĥmet i.-(d)e 22b/6
 i.-(d)elüm 10a/1
 ķatlı i.-(d)elüm 24a/2
 tedbīr i.-(d)-elüm 33a/4, 34b/1
 āzād i.-(d)esiz 33b/13
 şāz i.-(d)esiz 33b/13
 berdār i.-(d)eler 23a/12, 36a/8
 çes i.-(d)eler 36a/5
 dār i.-(d)eler 23a/12
 kār i.-(d)eler 36a/8
 emr i.-señ 4a/7
 sücūd i.-sem gerek 19a/10
 gerek kim i.-(d)esin 6a/10
 āh i.-(d)üben 37b/12
 cehd i.-(d)üben 13a/8
 cūş i.-(d)üben 33b/6, 35a/5
 ħatm i.-(d)üben 33b/12
 luţf i.-(d)üben 32a/7
 raĥm i.-(d)üben 3b/3
 şāz i.-(d)üben 37a/9
 yās i.-(d)üben 32b/13
 āh i.-(d)üp 26a/2
 cūş i.-(d)üp 27b/5, 36a/11
 fūrķat i.-(d)üp 32a/3
 ħükm i.-(d)üp 24a/12
 i‘rāz i.-(d)üp 6a/3
 luţf i.-(d)üp 22b/9, 23b/9
 mātem i.-(d)üp 32b/10
 pāyimāl i.-(d)üp 8b/10
 raĥmet i.-(d)üp 35b/3
 şavķ i.-(d)üp 12b/7
 şāz i.-(d)üp 31a/8
 yās i.-(d)üp 32b/7
 ba‘īd i.-(d)en 14a/3
 bünyād i.-(d)en 14a/4
 cūş i.-(d)en 37b/8
 īcād i.-(d)en 14a/4

iş i.-(d)en 31b/5
 teftiṣ i.-(d)en 31b/5
 sücüd i.-dügi 38b/12
 seyr i.-(d)irdüñ 14a/7
 altun i.-(d)eridi 20b/4
 emir i.-(d)eriseñ 17a/13
 terk i.-mişidüm 13a/3
 i.-(d)iserlerdür 4b/8
 terk i.-mezem 6b/1, 10b/8
 terk i.-medüñ 24b/3
 dâr i.-medi 16a/6
 inkâr i.-medi 17b/6
 izhâr i.-medi 16a/9
 kâr i.-medi 17b/6
 keşf-i esrâr i.-medi 16a/6
 pûşiş i.-me 16b/12
 red i.-me 30a/13
 mağmün i.-mesün 17b/9
 terk i.-meyem 36a/4
 fehmi i.-(d)emedük 34b/2
 şâzumân i.-mekiçün 37b/2
 terk-i cân i.-mek 4a/1
 i.-dünjüz 33a/10
 ‘itâb (Ar.) azarlama
 ‘i. kılsunlar 17b/2
 ittifâk (Ar.) fikir birliğine varma, uyuşma,
 anlaşma
 i. kıldı 38a/2
 i.+ı kıldılar 5b/8, 6a/4
 i. eylediler 16a/2
 iy ey
 i. 1b/12, 2a/4, 2a/8, 2a/11, 3a/6,
 3b/1, 3b/7, 3b/10, 3b/11, 4a/6, 4a/8,
 4b/2, 4b/5, 5a/5, 5b/1, 5b/9, 5b/13,
 6a/5, 6a/6, 6a/11, 6b/7, 6b/8, 7a/2,
 7a/8, 7a/9, 7a/12, 7b/1, 7b/5, 8b/1,
 9a/6, 9a/8, 9a/13, 9b/3, 10a/11,
 10a/12, 10b/4, 10b/10, 10b/12,
 11a/6, 11b/7, 12a/1, 12a/8, 12b/2,
 12b/5, 12b/9, 12b/13, 13a/4, 13a/7,
 13b/4, 13b/13, 14a/2, 14b/6, 15a/1,
 15a/3, 15a/4, 15a/5, 15a/10, 15b/4,
 16a/10, 16a/11, 16a/12, 17a/12,
 17a/13, 17b/7, 17b/13, 18a/1,

18a/3, 18a/9, 18b/1, 19b/10, 20a/7,
 20a/8, 20a/10, 20a/11, 20b/7,
 20b/11, 21a/3, 21a/9, 21b/1, 21b/3,
 21b/4, 21b/7, 22a/2, 22a/6, 23a/3,
 23a/5, 23a/6, 23a/7, 23a/13, 23b/5,
 23b/6, 24a/3, 24a/13, 24b/2, 24b/6,
 24b/10, 24b/12, 25a/7, 26a/1,
 26a/8, 26b/10, 26b/12, 26b/13,
 27a/3, 27a/12, 27b/1, 27b/3, 27b/6,
 27b/9, 27b/12, 28a/1, 28a/2,
 28a/10, 28b/1, 28b/7, 28b/8, 28b/9,
 28b/12, 29a/2, 29a/13, 29b/4,
 29b/9, 30a/13, 30b/3, 31a/4,
 31a/10, 31a/12, 31b/6, 31b/8,
 31b/11, 31b/12, 32b/10, 33a/3,
 33a/8, 33b/7, 34a/12, 34b/9, 35a/1,
 35a/2, 35a/12, 35a/13, 35b/6,
 35b/9, 35b/11, 36a/13, 36b/8,
 36b/13, 37a/11, 37a/13, 37b/7,
 38a/6, 38a/7, 38a/9, 39a/10, 39b/5,
 40b/3, 40b/6, 40b/9, 40b/10, 40b/12

izhâr (Ar.) açığa çıkarma, gösterme

i. itmedi 16a/9

i. eyledüñ 14a/6, 31a/3, 31b/3

i. eyledi 1b/2, 13b/7

‘izz (Ar.) kıymet, değer, büyüklük, güçlü olma

lutf-ı ‘i.+ünj 40b/7

‘izzet (Ar.) hürmet, saygı, ikram, büyüklük

‘i. 31b/2

‘i.+ile 37b/10

‘i. kıılır 12b/4

nür-ı ‘i. 21b/2

i.+ünj 31b/12

K

ķābil (Ar.) kabul eden, alan, alıcı

ķ. olur 39b/8

ķabr (Ar.) mezar

ķ.+ünjüz 30b/12

ķabül (Ar.) kabul

ķ. oldu 15a/3

ķ. kııl 3b/10

ķ. kıılmaz 8a/4

ķ. it 3b/2

k. itdünj 14a/1, 31b/4
ķabz (Ar.) *teslim alma, tutma*
 ķ.+ındadur 31a/4
 ķ.+ında 14a/2
ķaç - *kaçmak*
 ķ.-uñ 9b/12
ķaçan *ne zaman*
 ķ. 5b/5, 5b/11, 18a/9, 21b/11,
 28a/8, 37b/12, 39a/12, 40a/11
ķadeh (Ar.) *kadeh*
 ķ. 2b/10
ķadem (Ar.) *ayak*
 ķ. urdı 5a/6, 16a/4
 ķ. uruñ 10b/3
ķader (Ar.) *kader*
 ķ. 9a/7, 20a/11, 24a/9
ķādir (Ar.) *Allah*
 ķ. 37b/6
 ķ. durur 9a/4
ķadr (Ar.) *değer, kıymet*
 ķ.+i 39b/6
ķāf *Kaf Dağı, genellikle masalarda yer alan, dünyayı çevrelediğine inanılan, arkasında cinlerin, perilerin bulunduğu varsayılan, zümrüden yapılmış bir yerdir. Fars mitolojisine ait Zümrüd-ü Anka kuşunun bu dağda yaşadığı düşünüldüğünde Kaf Dağı'nın aynı kültüre ait bir efsane dağ olduğu anlaşılabilir.*
 ķ.ūh-u ķ. 24a/11
 ķ.+ındadur 30b/8
ķafā (Ar.) *baş*
 ķ. 23a/1
ķafes (Ar.) *kafes*
 ķ. 29a/7, 40b/3
 ķ.+de 29a/8
 ķ.+den 18b/8
ķahr (Ar.) *insanın içine işleyen derin üzüntü, sıkıntı*
 ķ. 33b/3, 38b/5
 ķ u cefā oldı 25b/11
 ķ.+ı 26b/10
 ķ.+ını 38b/5
ķāināt (Ar.) *yaratılmış şeylerin hepsi*

k. 22b/2
 resül-i k. 17a/4
 ķ.+uñ 5a/8, 23b/1
ķakı - *kakımak, sert sözler söylemek, kızmak, öfkelenmek*
 ķ.-yalum 6a/2
 ķ.-yan 2b/6
ķāl (Ar.) *söz, laf*
 ķ. 25b/2
 ķ. olur 34a/11
 ķ.+ı 5b/9
 ķ.+um 14b/11
ķal - *kalmak*
 ķ.-ur 11b/6, 30b/7
 ķ.-miş 12a/9
 ķ.-dı 8b/13, 11a/1, 13b/9, 18b/13,
 35b/5
 ķ.-duķ 9a/3, 34b/1
 ķ.-a 36b/4
 ķ.-mişlara 3b/1
 ķ.-miş durur 16a/13
 ķ.-mamış 12a/9
 ķ.-madı 2b/3, 9b/11, 16b/2, 23a/9
 ķ.-ma 39a/11
 ķ.-masun 27a/10
 ķ.-maya 23a/11, 36b/12
 ħayrān ķ.-ur 11b/6, 12a/2, 12b/10
 ħayretde ķ.-mişam 3b/2
 ‘āciz ķ.-dı 35b/6
 zelīl ķ.-duk 35b/2
 ħayrān ķ.-dılar 13a/1
 taña ķ.-dılar 11b/12
ķalem (Ar.) *kalem*
 ķ. 14a/4
ķalub (Ar.) *kalıp*
 ķ. 24a/11
ķāl u belā (Ar.) *“evet dediler” anlamına gelen kelime, Kur’an-ı Kerim’in Araf sûresinde bildirildiğine göre Allah’ın kullarını yarattıktan sonra onlara sorduğu, “Ben sizin Rabbiniz değil miyim?” (Elestü bi-rabbiküm) sorusuna kulların verdiği “Evet” cevabıdır. Bu soru-cevap “bezm-i ezel, bezm-i elest” denilen ezel meclisinde*

cereyan ettiği için kelime dilimizde “çok eski zaman, başı olmayan zaman, ezel” manasında kullanılmıştır

k. 40a/10

ķāl u ķīl (Ar.) *dedikodu bk. ķīl ü ķāl*

k. 27b/11

ķamu *bütün, hep, herkes*

ķ. 2a/5, 3a/5, 5b/1, 7a/1, 7b/12, 9a/6, 10a/5, 11a/5, 12b/2, 19a/12, 20a/7, 23a/5, 25a/3, 25b/3, 33a/3, 34b/9

ķ.+nuñ 24b/1, 36b/6, 36b/11

ķ.+y1 31b/8

ķ.+ya 15b/10

ķ.+dan 40a/9, 40b/6

ķ.+s1 5b/8, 6a/4, 8a/13, 8b/5, 9b/8, 20b/6, 26a/3, 26a/7, 27a/2, 32b/1, 32b/11, 34b/6, 35b/7, 37a/10

ķ.+s1nuñ 9b/9

ķ.+s1na 31a/7

ķ.+muz 6a/2

ķ.+ñuz 9b/12

ķāmurān (Far.) *arzusuna eren, bahtiyar*

k. 16a/10, 21a/3, 23b/5

şeyh-i k. 15b/11

ķāmuyāb (Far.) *arzusuna eren, muradına kavuşmuş*

k. 17b/2, 19b/1

ķan *kan*

ķ. 12a/9, 27b/7, 27b/8, 27b/10, 28a/4, 29b/10, 29b/11, 29b/12, 32b/8, 32b/9, 35b/8

ķ.+1la 28a/12, 28a/13, 28b/5, 28b/7, 28b/10

ķ.+1 27b/5

ķ.+dan 27b/6, 29b/13

ķ.+um 30a/1

ķ.+um1 4a/8, 10b/8

ķ.+uma 23b/9

ķ.+uñ1 27a/10

ķ.+1 27b/2, 29b/8

ķ.+1n 5b/4

ķ.+1na 33a/5

ķ.+1lu 15b/1, 35b/7

ķān (Far.) *kaynak, memba*

k.-1 kerem 17a/11

k.-1 vefā 1b/7

ķanı *hani*

ķ. 8a/6

ķanda *nerede, nereye*

ķ. 30b/7, 34b/10, 36a/12

ķandur - *kandırmak*

ķ.-uñ 26b/7, 33b/9

ķapla - *kaplamak*

ķ.-d1 1b/9

ķapu *kapı*

ķ. 10a/1, 10a/3

ķ.+y1 10a/4

ķ.+ya 10a/4

ķ.+dan 10a/3

ķ.+ñda 3b/8, 23a/4

ķ.+s1 9b/9

ķ.+s1n1 11a/3

ķ.+s1n 9a/1, 15b/11

ķ.+s1na 8b/12

ķār (Far.) *fayda, çıkar, elde etme*

k. 14a/2, 40b/6

k. itdi 10a/8

k. itmedi 17b/6

k. ideler 36a/8

k. eyledi 23a/8

k. eylemez 7b/9

k.+um 5a/11

k.+1na 39b/1

ķa‘r (Ar.) *derinlik, dip*

ķ.+1n1 18a/11

ķar - *karmak, karıştırmak*

ķ.-sunlar 4a/8

ķ.-am 10b/8

ķara *kara, siyah*

ķ. 27b/7, 32b/10

ķ.+lar 26a/4

ķarşu *karşı*

ķ. 23b/9, 26a/7, 26b/8, 32a/12, 36a/10

ķ.+da 28b/6

ķ.+ña 2a/9

ķaşd (Ar.) *niyet, istek, amaç*

- ƙ. ƙıldı 31a/5
 ƙ. itdiler 8b/11
ƙat *kat*
 ƙ.+ına 6a/4, 5b/7, 11a/7, 17b/5,
 33a/3
ƙatı *katı*
 ƙ. 26b/13, 36b/5
ƙatı (*Ar.*) *öldürme, öldürülme*
 ƙ. olmaya 6a/1
 ƙ. idelüm 24a/2
 ƙ. eylerüz 15b/4
 vâcib-i ƙ. 15b/4
 ƙ.+i 24a/4
 ƙ.+ünj 7a/11, 25b/2
 ƙ.+ünje 26b/11
ƙatre (*Ar.*) *damla*
 ƙ. 35a/2
 ƙ.+dür 22b/3
 ƙ.+nünj 22b/3
 ƙ.+si 36a/13
 ƙ.+sin 18a/13
ƙavm (*Ar.*) *kavim, aynı soydan gelen, kültürleri ortak insan topluluğu, budun*
 ƙ.-ı dūn 5a/7
ƙavuş - *kavuşmak*
 ƙ.-dılar 21a/8
ƙavuşdur - *kavuşturmak*
 ƙ.-alum 23b/4
ƙavvām (*Ar.*) *işlerin mesuliyetini üzerine alıp idare eden kimse*
 ƙ. 32a/10
ƙayd (*Ar.*) *bağlayıcı husus, insanı sınırlayan davranışların ona göre ayarlamasını gerektiren bağ, endişe, tasa*
 ƙ.-ı şūret 25a/6
 ƙ.+ı 16b/11
ƙaygu *üzülmek, gam, keder, tasa*
 ƙ. 33b/1
 ƙ. itmeñ 9a/3
 ƙ.+dan 33b/13
 ƙ.+sın 32a/4
 ƙ.+lardan 2a/10, 9a/10
ƙayna - *kaynamak*
 ƙ.-dı 34a/3
 ƙ.-maz 33b/6
ƙazā (*Ar.*) *kaderin, Allah tarafından ezelde tayin ve tespit edilen biçimde ve zamanda gerçekleşmesi*
 ƙ.+yıla 9a/7, 20a/11, 24a/9
ƙazıl - *kazılmak*
 ƙ.-ur 27b/8
ƙāzi (*Ar.*) *yapan, yerine getiren*
 ƙ.'l -hâcât 14a/10
ƙebāb (*Ar.*) *kebab, yanmış, yanık, çok yanmak*
 şahs-ı k. 20b/1
ƙebîr (*Ar.*) *büyük, ulu*
 şeyh-i k. 15b/10
 şeyh-i k.-i bā-şafā 15a/10
keff (*Ar.*) *Kendi isteğiyle vazgeçme*
 k.-ü haşdur 22b/1
kelām (*Ar.*) *söz, ifade*
 k.+ı 34b/12, 37a/9
 k.+ı 33b/8,
 k.+ın 36a/12
kemāl (*Ar.*) *en olgun, en yetişkin dönemde olma, olgunluk, mükemmellik*
 k.-i ƙudreti 1b/3
kemend (*Far.*) *uzaktaki bir kimseyi veya şeyi çekip yakına getirmek için atılan ucu ilmikli ip*
 k. eyleñ 32a/5
kemter (*Far.*) *değersiz, itibarsız*
 k.+in mevci durur 18a/3
 k.+inünj 22a/12
kenār (*Far.*) *kenar*
 k.+ına 37b/3
kendü *kendi*
 k. 3a/12, 5b/4, 10b/13, 12b/11,
 14a/1, 24a/4, 28a/13, 39a/5
 k.+dür 16b/1
 k.+ñi 29a/11
 k.+ye 5b/4
 k.+den 19a/5, 33a/11
 k.+den mi 37a/6
 k.+si 23a/10, 24a/6, 33b/10
 k.+sinünj 33a/10
 k.+sine 33a/11

k.+ñüz 33b/13
kendüzi *kendi özi, kendi bk. kendüzü*
 k. 4b/13, 24a/4
 k.+n 20a/2, 20b/4, 28a/13, 29b/7,
 32a/2
 k.+ne 2b/6, 23a/10, 24a/6
 k.+nden 2b/7, 4b/13, 25b/6
kendüzü *kendi özü, kendi bk. kendüzi*
 k.+m 14a/13
 k.+mden 22a/10
 k.+ñi 2b/13, 17a/1
 k.+ñ 2b/10, 4a/13
 k.+ñe 10b/9
 k.+ñden 29a/3
kerâmet (Ar.) *tabiat üstü iş, harikulade hal*
 k. 2a/2, 6b/7, 9b/4
kerem (Ar.) *cömertlik, lutuf, iyiliki*
merhamet
 baħr-ı k. 10a/11
 kân-ı k. 17a/11
kerîm (Ar.) *cömert, büyük, şerefli*
 k. 14a/2, 31a/10, 35a/13, 40b/6
kes - kesmek
 k.-di 27b/4, 27b/10, 29b/8, 29b/10
 k. 27b/1, 27b/9, 29b/4, 29b/5, 29b/9
 k.-üñ 26b/3, 27a/4
kesâd (Ar.) *kıtlık, yokluk, azlık*
 k. 5b/13
 k. itdüñ 22a/6
 k. kılmağ 5b/13
kesil - kesilmek
 k.-di 28a/4
 k.-en 28a/6
keşret (Ar.) *çokluk, bolluk, fazlalık*
 k. 39a/9
 k.+i 39a/10
 k.+e 39a/8
keşf (Ar.) *varlığı bilinmeyen bir şeyi bulup*
ortaya çıkarma
 k. 31b/1
 k.-i esrâr itmedi 16a/6
keşşâf (Ar.) *keşfeden, gizli anlamları sırları*
açıklayan kimse
 k.-ı remz-i müşkilât 22a/7

kethüzâ (Far.) *kethüda, eskiden büyük*
devlet adamlarının, zenginlerin işini gören
kimse, kahya
 k. 40a/2
ketm (Ar.) *saklama, gizli tutma,*
göstermeme
 k.+i ‘adem 14b/6
kevşer (Ar.) *cennette bir nehir veya havuz*
 havz-ı k.+em 18b/11
key (Far.) *çok, pek çok, iyi*
 k. 1b/12, 5a/9, 5b/10, 5b/11, 6b/7,
 7a/6, 18a/6, 19b/11, 23a/3, 24a/9,
 24a/13, 24b/4, 24b/10, 26b/9,
 29b/2, 30b/5, 32a/9, 33b/4, 35a/1,
 36b/2, 36b/5
kez defa, kere, sefer
 k.+in 6b/9, 8b/3, 20b/5, 32a/2,
 33a/9
kıl - kılmak
 k̇.-uram 4a/5
 k̇.-ur 5b/11, 9a/7, 10b/13, 12b/1,
 15b/8, 20a/8, 20a/11, 29b/7,
 36b/13, 40b/1
 k̇.-urlar 17b/1, 24a/8, 34a/2
 k̇.-miş 10b/1
 k̇.-dum 27a/13
 k̇.-duñ 14b/5, 19b/13, 34a/12
 k̇.-dı 23a/9, 26b/10, 28a/13
 k̇.-uñ 26b/9, 7b/8
 k̇.-asız 26b/5
 k̇.-ursañuz 7b/8
 meskeni k̇.-ursın 7a/10
 figân k̇.-ur 11b/8
 heves k̇.-ur 29b/5
 ‘izzet k̇.-ur 12b/4
 mücerred k̇.-ur 18b/1
 taleb k̇.-ur 30a/4
 yiktâ k̇.-ur 30a/7
 pâre pâre k̇.-uruz 24b/5
 cefâ k̇.-urlar 15a/10
 pâyân-ı hâşıl k̇.-mışam 7b/6
 muhterem k̇.-miş 17a/11
 ‘arz k̇.-dum 21a/13
 dermiyan k̇.-dum 25b/8

nazar k. -dum 11a/7
 niyāz k. -dum 31b/11
 aqın k. -duñ 4a/10
 āşikār k. -duñ 21b/7
 āšinā k. -duñ 31a/13
 beşāret k. -duñ 14b/13
 emīn k. -duñ 9b/11
 münteşir k. -duñ 15b/13
 āşikār k. -dı 26b/12
 celve k. -dı 38b/1
 dār k. -dı 38b/3
 deryā-yı vaḥdet k. -dı 22a/12
 du‘ā k. -dı 9b/5
 fidī k. -dı 7b/4
 ihtiram k. -dı 32b/1
 işāret k. -dı 10a/2
 ittifāk k. -dı 38a/2
 qaşd k. -dı 31a/5
 münācāt k. -dı 15a/6
 revā k. -dı 9b/5
 secde k. -dı 10a/9
 selām k. -dı 4b/5, 32b/1
 sücūd k. -dı 26a/11
 zārı k. -dı 33a/1
 ziyāret k. -dı 37b/13
 günāh k. -duğ 38a/7
 intikām k. -duğ 34a/13
 vālih k. -duñuz 27a/3
 beyān k. -dılar 11a/10
 efgān k. -dılar 38a/1
 ihtiyār k. -dılar 38b/5
 ittifākı k. -dılar 5b/8, 6a/4
 secde k. -dılar 25a/9
 selāmı k. -dılar 21b/1
 sücūd k. -dılar 9a/12, 9b/10, 20b/6
 ta‘accüb k. -dılar 6b/13
 zār-ı giryān k. -dılar 32a/3
 zārı k. -dılar 35b/4
 ziyāfet k. -dılar 38a/4
 āh zārı k. 20a/1, 34a/12
 āvāre k. 37a/11
 beyān k. 13a/2
 çāre k. 2b/12, 10b/9, 37a/11
 fidā k. 2b/3

güzer k. 3b/11
 ḳabūl k. 3b/10
 ma‘zūr k. 15a/1
 müstecāb k. 31b/13, 38a/8
 nazar k. 13a/11, 32a/11, 37b/5
 nihān k. 6a/6
 raḫmeti k. 40b/8
 şadpāre k. 10b/9
 ‘ūr k. 15a/1
 ‘amel k. -uñ 30b/10
 ‘itāb k. -sunlar 17b/2
 şad pāre k. -sunlar 24a/5
 du‘ā k. -sa 40b/10
 ḫāşıl k. -saña 3a/6
 ‘ayān k. -am 36a/1
 āşinālık k. -ayın 40b/3
 ziyāfet k. -asın 3b/6
 raḫmet k. -a 20a/3
 yāri k. -a 36b/10
 ḳurbān k. -alum 15b/7
 cefālar k. -alar 36a/3
 ‘amel k. -up 28b/13
 beşāret k. -up 37a/3
 secde k. -up 10b/11, 24b/12
 tevbe k. -up 38a/5
 devrān k. -duğı 38b/11
 du‘ā k. -urisañ 30b/13
 güzer k. -urisañ 3b/11
 ziyāfet k. -urisañ 3b/13
 heves k. -ursa 29a/7
 pürkemāl k. -updır 7a/2
 nazar k. -miş durur 37a/6
 ‘amel k. -mışdı 3a/5
 ḳabūl k. -maz 8a/4
 temiz k. -maduñ 12b/9
 yakın k. -maduñ 29a/2
 ‘ayān k. -madı 16a/8
 müşkilāt k. -madı 37b/9
 ayru k. -ma 31a/11
 maḫrūm k. -ma 31a/6
 nāmurād k. -ma 35b/1
 zebūn k. -ma 29a/8
 zelīl k. -ma 31b/12
 āşikār k. -masun 15a/11

- rāzı k.-mañ 9a/4
 k.-amazsın 29a/10
 ezān k.-mağa 8a/1
 kesād k.-mağ 5b/13
- kıldır** - *kıldırmaq*
 şad pāre k. 4a/6
- kırqa** (?)
 k.-yı sālusuñı 16b/12
- kıyām** (Ar.) *ayağa kalkma, bir işe kalkışma, davranma*
 k. 2a/5
 k.+ıla 14a/5
- ki** (Far.) *ki*
 k. 2a/2, 2a/3, 4b/3, 6a/3, 7a/3, 7b/4, 8a/9, 8b/12, 15a/11, 15b/9, 16b/6, 19a/6, 19b/7, 19b/13, 20a/3, 22a/3, 22b/9, 23a/6, 25b/12, 26b/3, 26b/5, 26b/8, 27b/2, 28a/9, 28a/10, 29a/8, 29a/13, 30b/1, 30b/10, 30b/12, 33b/9, 33b/13, 34a/4, 34a/12, 36b/9, 37a/8, 38b/13, 40b/4
- kibār** (Ar.) *ince, nazik, zarif kimse*
 k. 26b/12
- kiçi** *küçük*
 k. 32b/7, 36b/12
- ķil ü ķāl** (Ar.) *dedikodu bk. ķāl u ķil*
 k. 25b/2
 k.+ümi 23b/8
- kim** *kim*
 k. 2a/7, 5b/4, 5b/13, 7b/4, 21b/10, 25b/6, 28b/2, 29a/5, 31a/5, 35b/5, 39a/7, 39a/13, 40b/10
 k.+dür 3a/12, 28a/7
 k.+üñ 22a/11
 k.+ki 29a/4
 k.+i 8a/8
 k.+e 13b/12, 17a/5, 28b/11
 k.+isi 8a/8, 39b/3
- kim** *ki*
 k. 1b/1, 1b/2, 2a/12, 2b/8, 3a/2, 3a/7, 3b/6, 3b/12, 4a/4, 4a/7, 4b/5, 5a/6, 5b/9, 6a/2, 6a/7, 6a/10, 6b/3, 6b/10, 7a/9, 7b/3, 7b/8, 8a/2, 8a/7, 8b/3, 8b/4, 9b/6, 10a/1, 10a/7, 10a/9, 10a/12, 12a/1, 12a/3, 12a/7, 12a/10, 12b/8, 12b/12, 13a/2, 13b/3, 13b/5, 13b/6, 13b/13, 15a/5, 15b/6, 15b/8, 15b/10, 16a/2, 16a/4, 16b/6, 17a/4, 17a/5, 17a/13, 17b/6, 17b/13, 18a/7, 18a/10, 19a/4, 19b/6, 19b/13, 20a/8, 20b/1, 20b/8, 20b/11, 21b/11, 22b/2, 22b/4, 22b/6, 22b/13, 23a/9, 23b/1, 23b/2, 23b/4, 24a/3, 24a/5, 24a/9, 24b/2, 24b/6, 25a/4, 25a/7, 25a/8, 25b/4, 26a/12, 26b/2, 26b/9, 26b/10, 26b/11, 27b/11, 28a/2, 28b/2, 28b/8, 28b/11, 28b/12, 28b/13, 29a/7, 29b/7, 30a/12, 30b/5, 30b/10, 30b/13, 31a/1, 31b/6, 33a/4, 33a/12, 33b/10, 33b/12, 34a/2, 34a/9, 34a/11, 34b/6, 34b/11, 35a/4, 35a/7, 36a/1, 36a/2, 36a/9, 37a/4, 37a/11, 37b/12, 38a/6, 38b/5, 38b/12, 39a/3, 39a/13, 39b/3, 39b/4, 39b/10, 40a/3, 40a/8, 40a/12, 40b/1
- kimse** *kimse*
 k. 1b/6, 2a/4, 2b/2, 4a/5, 20b/8, 33b/2, 33b/6
 k.+ye 15a/12, 17b/4, 20b/9
 k.+ñüze 30a/3
- ķin** (Far.) *kendisine yapılan bir şeyi hazmedemekten doğan devamlı ve gizli düşmanlık, garaz*
 k. 30a/3
 k. dutdılar 20a/9
 k.+i 24b/1
- Kirdikār** (Far.) *Allah, Tanrı*
 K. 17a/10
 emīn-i K. 23a/3
- kişi** *kişi*
 k. 4a/1, 5b/11, 7a/1, 15b/6, 16b/4, 20a/4, 27b/9, 39b/2, 40a/8
 k.+nüñ 39b/2
- kitāb** (Ar.) *kitap*
 temmetü'l k. 40b/13
- ķo** - *komak, koymak*

- ı.-rvan 8b/10
 ı.-rsın 7a/12
 ı.-dum 18a/13, 18b/5
 ı.-duŋ 13b/11
 ı.-dı 1b/3
 ı.-dılar 8b/1, 8b/13
 ı. 2b/1, 2b/8, 10b/10, 29a/7,
 29a/13, 39a/10, 40b/3
 ı.-ŋ 8a/11, 22b/10
 baş ı.-mıŋam 4a/8
 ı.-mazuz 24b/6
- ıokulu** *kokulu*
 ı. 10b/3
- ıol** *kol*
 k.+larıyla 28a/12
 ı.+larını 28b/5
 ı.+larıuŋı 28b/7
 ı.+ların 28b/6
- ıop** - *ortaya ıkıma, zuhur etme*
 ı.-ar 35a/1
 ı.-dı 26a/4, 32b/12
- ıopar** - *koparmak*
 ı.-duŋ 7a/12
- ıoy** - *koymak*
 ı.-dum 25a/11
 ı.-alum 20a/5
 ı.-up 4b/7, 30b/9
 ı.-ardı 35b/7
- ıörel** - *körelmek*
 k.-di 35a/9
- ıudret** (*Ar.*) *kuvvet, güç, iktidar, yetenek*
 ı. 4b/3, 8b/6, 9a/13, 10b/13, 28a/6,
 31b/2, 37b/6
 ı.+dür 29b/13, 34a/12
 dest-i ı. 3a/11, 10b/1, 29a/5
 nâme-i ı. 28a/10
 ı.-i Haı 34b/10
 kemâl-i ı.+i 1b/3
 ı.+üŋ 14a/2, 31a/4
 ı.+i 9b/1, 10a/8, 26b/13, 36b/5
 ı.+e 13a/11
 ı.+üŋle 14a/8, 14b/2
 ı.+i 20a/8
 ı.+in 1b/2
- ı.+üŋ 31a/3,
 ı.+inden 1b/4
- ıüh** (*Far.*) *dağ*
 k.-u ıâf 24a/11
- ıul** *Allah tarafından yaratılmış insan, köle*
 ı. 1b/5, 15a/6
 ı.+uz 16a/11, 18a/7
 ı. eyledüm 15a/2
 ı.+uŋ 20b/7
 ı.+ı 31a/13
 ı.+a 31a/2
 ı.+uŋ 3b/8,
 ı.+uŋa 13a/2
 ı.+uŋı 21b/3
 ı.+larıuŋ 31b/5
 ı.+ların 8a/7
 ı.+larına 36b/10
 ı.+lığanan 31b/4
- ıulağuz** *kılavuz*
 ı. 2a/4
- ıulak** *kulak*
 ı.+(ğ)ın dut 7b/13
 ı.+(ğ)uŋ dut 3a/1
 cân ı.+(ğ)ın dut 3a/2, 4b/3, 15b/9
 cân ı.+(ğ)ın tut 17b/11
 cân ı.+(ğ)ıyla işit 35b/10
- ıul huvalâhu ehad** (*Ar.*) “*De ki: O Allah, tektir.*” *İhlas 112-1*
 ı. 31a/12
- ıullâb** (*Ar.*) *çengel, kanca*
 ı.-ı ‘ışık 32a/5
 ı.+ın 24b/13, 32b/3
- ıur’a** (*Ar.*) *kura*
 ı.+sın 4b/11
- ıurb** (*Ar.*) *yakın, yakınlık*
 ı. 26a/6
 ı.-ı Haı 9b/3, 34b/13
 ı.-ı rabb-i Zü’l-celâl 38b/9
 ı.-ı vişâl 3a/11, 14a/12
- ıurbân** (*Ar.*) *Bir amaç uğruna kendini feda eden veya feda edilen kimse*
 ı. 13b/12
 ı. kılalum 15b/7
 ı. ider 21b/9

ķurbet (Ar.) *hısımlık, akrabalık, yakınlık, Allah'a yakınlık*

ķ.+dür 28a/1

ķurtar - *kurtarmak*

ķ.-dı 13b/6

ķ.-ısar 9a/8

ķ.-ası 37a/4

ķ.-asın 36b/7

ķ.-uban 26b/6

ķ.-up 4a/11

ķ.-maķlıķa 9a/4

ķurtıl - *kurtulmak*

ķ.-am 22b/12

ķ.-up 9b/8

ķurtul - *kurtulmak*

ķ.-maķ 7a/11

ķ.-maya 6a/1

ķuru *kuru*

ķ. 24a/2

ķuş *kuş*

ķ.+ınuş 30b/7

ķut *uğur, baht, talih*

ķ.+lu olsun 21b/2

ķutlula - *kutlamak, tebrik etmek*

ķ.+yam 21b/5

ķuṭb (Ar.) *manevi mertebelerin en yükseğinde bulunan kimse; zahir ve batın alemlerin idarecisi, alemin kalbi, alemde Hakk'ın halifesi vaziyetindeki insan-ı kamil*

ķ.+ıdı 33b/5

ķ.-ı 'âlem 19b/3

ķuvvet (Ar.) *güç, sağlamlık*

ķ. 31b/2, 39b/7

kuz *tas, çanak*

k.+ından 29b/5

küfr (Ar.) *sövme, Allah'ın varlığını, birliğini kabul etmeme, dinin esaslarına inanmama*

k. 40a/4

kül *kül*

k. 34b/8, 35a/2, 36a/11, 36a/12, 36b/1

k. ola 36a/9

k.+i 34b/9, 34b/10

k.+den 34b/11, 34b/12, 35a/1, 35a/2

k.+üm 26b/8, 33b/11, 36a/10

k.+üñ 36a/13

k.+ini 34b/8

küllî (Ar.) *hepsi, hep*

k. 35a/3, 39a/10

kün fe-kân (Ar.) *kün fe yekün, "Ol deyince oluverir." Kur'an-ı Kerim'de birçok surede geçer.*

rümüz-ı k. 18b/10

kürsî (Ar.) *arşın altında bulunan, yeri ve gökleri kaplayan sekizinci felek*

'arş-ı k. 27a/1

küstâh (Far.) *haddini bilmez, saygısız, utanmaz*

k.+am 22b/8

L

lâbüd (Ar.) *gerekli, lazım, zaruri, terkedilmesi mümkün olmayan*

l. 21b/10

lâ-cirem (Ar.) *lacerem, şüphesiz, besbelli*

l. 16b/10, 40a/8

lâf (Far.) *söz*

l. 8a/7

lâhüt (Ar.) *Cenabıhakk'ın zatına mahsus olan ilk ve en yüce alem, alem-i lahut*

'âlem-i l. durur 22b/5

l. olur 18a/11

'âlem-i l.+a 18b/7

lâ-mekân (Ar.) *belli bir yeri olmayan, mekansız*

l. 21b/10, 21b/13, 22b/1, 39a/5, 39a/6

l. oldu 4b/6

lâsüt (Ar.) *insanlık alemi, insan ve insana ait şeyler, görünen alem, kesret alemi bk. nâsüt*

'âlem-i l.+a 18b/7

lâyezâl (Ar.) *zeval bulmaz, bitmez, bk. layezali*

l. 8b/7, 31b/6

l.-i mey 7b/3

lāyezālī (Ar.) *zeval bulmaz, bitmez, bk. layezal*

1. 30a/2

lāyık (Ar.) *uygun, yaraşır, münasip*

1. 15a/2

1. mıdur 20b/9

1. degül 6a/9, 8a/5, 10a/13

1. olmuş 5a/2

1. oldum 14a/1

leb (Far.) *dudak*

1. 30a/4, 37b/7

ledün (Ar.) *Allah katı, Tanrı huzuru*

‘ilm-i l. 3a/6

lem-yezel (Ar.) *yok olmaz, zeval bulmaz, baki, daimi*

Hakk-ı l. 17a/2

Huzā-yı l. 3b/5

sāz-ı l. 14a/2

levh (Ar.) *levha, levhimahfuz, Allah’ın takdir ettiği, olmuş ve olacak bütün şeylerin üzerinde yazılı bulunduğu kabul edilen levha bk. levha*

l.+ine 19a/1

levha (Ar.) *levha, levhimahfuz, Allah’ın takdir ettiği, olmuş ve olacak bütün şeylerin üzerinde yazılı bulunduğu kabul edilen levha bk. levh*

1. 14a/4

lezzet (Ar.) *ağızda duyulan tat, çeşni, herhangi bir şeyden alınan tat*

l.+ler 21a/7

likā (Ar.) *yüz, kavuşma, buluşma*

1. 10a/12, 21a/10

līki (Far.) *lakin*

1. 3b/8, 6b/13, 21a/11, 22b/13, 27a/9

lī ma’allāh (Ar.) *“Allah benimle beraberdir.” Şuara 26/62*

1. 17a/3, 39a/1

luṭ(ı)f (Ar.) *iyi muamele, iyilik, hoşluk, bağışlama, cömertlik*

1. 23a/7, 25b/11, 31a/7, 33b/3

l.+ıla 15b/12

l. itdünüz 30a/3

l. ider 12b/11

l. it 12b/8, 17b/8, 27a/10

l. idün 10b/3

l. idüben 32a/7

l. idüp 22b/9, 23b/9

l. eyledün 9b/10

l. eyle 15a/11

l. eylegil 16a/10

l. işlegil 35b/3

l. işleye 9a/9

l.-ı ‘izzün 40b/7

l.-ı hānından 34b/5

l.+uñ 40b/11

l.+ı 38b/5

l.+uñ 9a/13, 31a/9, 35b/2

l.+ıñıla 3b/10 2

l.+uñla 29a/1

l.+ıyla 12b/4

l.+ından 24a/4 3

l.+uñdan 14a/1, 22a/7

M

ma‘ā (Ar.) *ile, birlikte, beraber*
m.+dur 17a/6

ma‘ānī (Ar.) *manalar, anlamlar*
m. 10b/12, 33a/8

ma‘būd (Ar.) *Allah*
m.-ı muṭlak 14b/1
m.-u Vehhāb-ı cihān 14b/4

mācerā (Ar.) *macera*
m. 27a/7
m.+yı 21a/13
m.+sı 39b/13

ma‘den (Ar.) *maden, cevher*
m.-i şıdık 4b/4
m.+i 11a/9

mağfūr (aa) *Allah tarafından günahları bağışlanan*
m. ide 30b/12

mağmun (Ar.) *gizlenmiş, saklı*
m. itmesün 17b/9

maḥal (Ar.) *yer, uygunluk*
m. 3b/5

maḥbūb (Ar.) *sevgili*
m.+um 30a/4

- maḥbūs** (Ar.) *bir yere kapatılmış, hapsedilmiş*
m. eylerüz 7a/9
m.+lar 10a/5
- maḥfi** (Ar.) *gizlenmiş, saklanmış*
genc-i m.+dür 21b/8
- maḥfil** (Ar.) *konusup görüşmek, fikir alışverişinde bulunmak*
m.+in 2a/7
- māhulikā** (Far.) *yüzü ay gibi olan, ay yüzlü güzel kadın*
m. 21a/10
- maḥ(ı)v** (Ar.) *yok etme, varlığına son verme*
m. olur 13a/6
m. olan 16b/3
m. iderem 4a/3
- maḥkūm** (Ar.) *hakkında hüküm verilmiş olan, hükümlü,*
m.+uḡ durur 23a/2
- maḥlūk** (Ar.) *Allah tarafından yaratılmış, yok iken var edilmiş*
m. 17b/3, 20b/5, 23b/12, 27a/2,
32a/2, 32b/3, 33a/1, 34a/10
m.+ıla 24a/10
m.+dan 24b/8
- maḥrem** (Ar.) *başkalarından saklanan, gizli*
m. ola 2a/2
m. itdüy 14b/5
m.+i 39a/12
- maḥrūm** (Ar.) *iyi ve güzel bir şeyden hissesi olmayan, yoksun olan*
m. kılma 31a/6
- maḥşer** (Ar.) *maḥşer*
m.+em 18b/6
- maḥzūn** (Ar.) *üzüntülü, gamlı, kederli*
m. olup 32b/2
- mā'ide** (Ar.) *yemek, ziyafet*
m. 34b/5
- maḥāl** (Ar.) *söz, laf*
m. 32b/2
- maḥām** (Ar.) *Allah yolunda ulaşılan kalıcı mertebe, manevi rütbe, durulacak yer, yüksek mevki*
m. 17b/12, 20b/11
m. dutmadı 2b/2
m.+ı 40a/6
m.+a 21a/5
- maḥbūl** (Ar.) *kabul edilen, reddedilmeyen*
m. eyledüm 15a/2
- maḥdūr** (Ar.) *Allah tarafından takdir edilen, mukadder*
m. olmışıdı 33a/11
- maḥsūd** (Ar.) *söylenilmek istenen, amaç maḥlūb-ı m.-ı cihān 14b/8
m.-ı maḥlūb-ı cihān 21b/6*
- māl** (Ar.) *mal*
m.+u 38b/7
- ma'lūm** (Ar.) *herkes tarafından bilinen*
m. olmaz 33b/4
m. olupdur 24a/1
m. eyleyen 16b/1
- ma'mūr** (Ar.) *gelişip güzelleşmiş, şenlikli*
m. olısar 30a/11
m. olmuşam 19a/6
- ma'nā** (Ar.) *anlam, hakikat*
m. 16b/5
m. durur 16b/3
ehl-i m. 16b/5
m.+dan 16b/4, 16b/6
m.+sı 25b/1
- māni'** (Ar.) *engel, yasaklamak*
m. olmaz 33a/13
- Manşūr** (Ar.) *Allah'ın yardımıyla galip gelen, zafere ulaşan, Hallâc-ı Mansūr*
M. 3b/7, 3b/11, 4a/6, 4b/3, 4b/12,
5a/1, 5a/12, 5b/9, 6a/1, 6a/4, 6a/11,
7a/2, 7a/12, 7b/2, 8a/2, 8a/9, 8b/1,
8b/2, 8b/6, 9a/3, 9a/8, 9b/5, 9b/10,
9b/12, 10a/6, 10a/9, 10b/4, 11a/1,
11a/13, 11b/5, 11b/6, 11b/8,
11b/11, 12a/4, 12b/4, 12b/9, 13a/3,
13a/5, 13a/10, 13a/13, 13b/4,
13b/9, 13b/10, 13b/13, 15a/4,
15b/4, 16a/12, 17a/10, 17b/2,
17b/7, 18a/9, 22a/2, 22a/6, 23a/7,
23a/10, 23b/5, 24a/4, 24b/7, 25a/4,

- 25b/4, 26a/2, 26a/5, 26a/11,
26b/12, 27a/3, 27a/7, 27a/12, 27b/9,
28a/2, 28b/9, 29a/2, 29a/12, 30a/1,
30b/3, 31a/1, 31b/8, 32a/1, 32a/4,
32b/1, 32b/5, 32b/6, 34a/6, 35b/12,
36a/1, 37a/1
M.+ıla 11a/4, 12a/1, 15b/8, 21a/7
M.+ıçun 8b/11, 20a/9, 33b/1
M.+ıdı 37b/7
şūret-i M.+ıla 6a/13
hırka-yı M. 37a/5
M.-ı Bağdādī 3a/4
hırka-yı M.+ı 37b/10
rūh-ı M.+ı 37a/12
şūret-i M.+ı 18b/5
şoḥbet-i M.+dan 35b/13
M.+uḡ 5b/1, 5b/2, 6b/8, 8b/5,
11a/2, 11a/7, 11a/10, 12b/2, 20a/4,
20b/7, 30a/13, 33a/6, 33a/9, 34a/8,
34a/13, 35b/12, 37a/3, 38a/12
M.+ı 5a/4, 7b/11, 7b/12, 8b/13,
11a/11, 11b/2, 12a/10, 12a/11,
23a/12, 24b/12, 25a/3, 26a/6,
28a/11, 29b/3, 32b/4, 34a/4, 34a/5,
34b/8
M.+a 3b/5, 4b/5, 6a/5, 6b/13, 7a/9,
7b/9, 12b/3, 15a/10, 15a/11,
15b/12, 17b/12, 20a/3, 21a/6,
21a/10, 22b/13, 23a/13, 24b/2,
25a/7, 25b/2, 26b/10, 27a/8, 29b/6,
30b/13, 32b/11, 38a/13
M.+dan 9b/4, 10a/7, 10a/8, 11a/12,
13b/8, 21a/2, 32b/2, 38a/6
- manzar** (Ar.) *görünen yer, bakmak*
m. itdūj 14a/7
- ma'rifet** (Ar.) *ustalık, beceriklilik, hünere*
m. 22a/8
- ma'rifetsüz** *marifetsiz, hünersiz*
m. 25b/1
- mā-şadaḡ** (Ar.) *uygun, mutabık*
m. 17a/13
- māsivā** (Ar.) *bir şeyin dışında kalan ve
ondan başka olan her şey, insanı Allah'tan
uzaklaştıran her şey*
m. 40a/10
- ma'şūḡ** (Ar.) *aşkla sevilen, aşık olunan*
m.+uḡ 27a/6
m.+a 13b/12
- māt** (Ar.) *yenmek, galip gelmek*
m. eyledi 39a/3
- mātem** (Ar.) *sevilen bir kimsenin
ölümünden duyulan büyük acı, yas*
m. idüp 32b/10
ehl-i m. 32b/4
- maṭlūb** (Ar.) *istenilen, arzu duyulan*
maḡşūd-ı m.-ı cihān 21b/6
m.-ı maḡşūd-ı cihān 14b/8
- mā ü men** (Far.) *biz ve ben*
m. 2a/11, 18b/13
- māyil** (Ar.) *bir yana, bir tarafa doğru
eğilmek, arzulamak, istemek*
m. olma 2b/1
- ma'zūr** (Ar.) *mazereti olan, özrü bulunan,
özürlü*
m. kıl 15a/1
- mecīd** (Ar.) *şanı, şerefi yüce olan*
'arş-ı m. 14a/3
- mecnūn** (Ar.) *deli, çıldırmış, divane*
m. olupdur 5b/11
- meded** (Ar.) *yardım, imdat*
m. 9a/5, 37a/8
- medḡ** (Ar.) *övme, övgü, sena*
m. 25b/13
- mefhūm** (Ar.) *anlam, mana*
m.+ı 6a/9
- mefsede** (Ar.) *kötülük, bozukluk, fitne,
kışkırtma*
cāy-ı m. 17a/7
- meger** (Far.) *meğer*
m. 3a/4, 7a/13, 7b/13, 35a/2
- meges** (Far.) *sinek*
m. 3b/1
- mekān** (Ar.) *yer*
m.+ı 39a/5
- mekr** (Ar.) *hile, düzen, aldatma*
m. ü fend durur 2a/13
- melāl** (Ar.) *hüzün, keder*
m. 31b/6, 38b/9

- melce'** (Ar.) *sığınak, sığınılacak yer*
m.-i Hâkdur 17a/6
- melek** (Ar.) *melek*
m.+ler 32b/13
- Melik** (Ar.) *Allah*
M. 40b/12
- men** (Far.) *ben*
m. 22b/11
- men** (Ar.) *o kimse ki, kim ki, kim*
cân-ı m. 13a/4, 13b/6, 39a/10
- menba'** (Ar.) *herhangi bir şeyin ortaya çıktığı, meydana geldiği, zuhur ettiği yer, menşe*
m.+ından 29a/1
- men reāni** (Ar.) *"Beni gören (Hakk'ı gördü.)" Hadis-i Şerif*
m. 17a/4
- menzil** (Ar.) *varılacak yer, rütbe, makam*
m. mi alur 30a/7
m.+ün 19b/11, 27b/3
m.+in 2a/7, 2b/1
- merci'** (Ar.) *dönülecek yer*
m.+i 17a/5
- merd** (Far.) *yiğit, cesur, kahraman kimse*
m.-i 'aziz 12b/9
m.-i dīn 17b/5
m.-i güzīn 22b/13
m.-i Hâk 3a/9, 9a/13, 10a/2, 12a/5, 13b/4
m.-i Hâkuñ 12a/3
m.-i Huzā 5a/9, 12b/5
m.+i 11b/4
- merdāne** (Far.) *mert bir insana yakışır tarzda*
m. 11b/4, 13a/13
- merdāne-var** (Far.) *mert bir insan gibi*
m. 19a/10, 38b/3
- merdikār** (Far.) *mertlik yapan*
m. 7a/9, 21b/7
- merdimān** (Far.) *mert adam*
m. 9a/8, 12b/3
- merdümān** (Far.) *mert adam*
m. 24a/3, 28a/2
- mergüb** (Ar.) *istenilen, rağbet edilen*
m.+ıdı 18a/6
- merhem** (Ar.) *merhem, çare*
m.+in 17b/5
- mermer** (Ar.) *mermer*
m. 27b/8
- mesken** (Ar.) *yer, ev, konut*
m. olsa 10b/2
m.+i kılursın 7a/10
m.+lerine 13b/8
- mest** (Far.) *içki vb. sarhoşluk veren bir şeyin etkisiyle şuuru zayıflamış, kendinden geçmiş kimse, sarhoş*
m. 11b/4
m.-i 'ışkam 18b/3, 22a/10
m.-i Hâk olmışsın 18a/1
m. eyleyem 4a/11
m.-i 'ışk 3a/9, 26b/10
m.-i 'ışk-u bā-şafā 7b/3
- mestāne** (Far.) *sarhoş olan bir kimseye yakışır tarzda*
m.+si 3a/8
- mestūr** (Ar.) *gizli, kapalı, namuslu*
m.+ıdur 39b/4
- meşāi** (Ar.) *meşşai, çok yürüyen, Aristoculuk*
m.+ne 39a/2
- meşgūf** (Ar.) *çok sevmiş, sevgiden deli divane olmuş aşık*
m. ola 17a/4
- meşreb** (Ar.) *bir kimsenin yaratılışında bulunan huy, karakter*
m.+üm 7b/2
m.+i 22a/11
- me'vā** (Ar.) *mavi*
m. oldı 21b/10
- mevc** (Ar.) *dalga*
m. 18a/6, 18a/9, 21b/13
m.+i durur 18a/3
m.+idür 18a/5, 22b/2
m.+i 22a/12
- mey** (Far.) *şarap, bade*
lāyezāl-i m. 7b/3
- meydān** (Ar.) *düz, açık, geniş yer*

m. 17a/8, 20a/13, 24a/10, 24b/6,
25a/2
m.+ındadır 6a/12
m.-ı 'ışık 25a/5
m.+a 24b/13
m.+da 6b/1
m.+dan 7b/7
m.+uma 23b/9
m.+ını 23b/10
m.+ına 36a/4, 38b/2, 38b/3
m.+ında 10b/7, 21b/6, 22a/5,
22b/11, 25a/11, 26a/9
meyil (Ar.) eğilme, ilgi gösterme, isteme
m. eyle 14a/11
mezheb (Ar.) bir dinde belirli görüş ve
anlayış farklılıklarından doğan kolların her
biri
m.+i 22a/11
mı mi
m.+dur 3b/5
lāyık m.+dur 20b/9
şādık m.+dur 20b/9
baħr-u penhān ola m. 22a/13
pāyān ola m. 22a/13
bozıldı m. 15b/12
taşmaya m. 35a/5
mi mi
'ışık degül m. 39a/4
menzil m. alur 30a/7
iş m. 37b/7
gül m. 39a/9
kendüden m. 37a/6
mihmān (Far.) misafir, konuk
m.+ıçun 3b/6
m.+am 4a/9
m. olam 3b/12
m. olasın 3b/3
m. eyleyem 3b/9
m.+uñ 13b/10
m.+uñı 3b/13, 13b/11
milk (Ar.) mülk
m. 1b/5
beķā m.+i durur 22b/5
m.-i şuret 25a/13

m.+ü 38b/7
m.+e 8b/6, 40a/2
m.+in 4b/7
m.+ümden 28a/7
mināre (Ar.) ezan okunan yüksek yer
m. 8a/1
mi'rāc (Ar.) yukarı çıkmak, yükselmek,
İslam inancına göre Hz. Muhammed'in,
Cenabıhakk'ın daveti üzerine yedi kat
semayı aşır Allah'ın huzuruna yükselerek
O'nunla görüşmesi mucizesi
m. 21b/2
m.+uñ durur 21b/7
m.+ıdur 19a/11, 38a/12
m.+uma 32a/7
m.+uñı 21b/5, 32a/13
m.+ına 25a/12
m.+ını 38b/3
m.+uña 26a/8
miskīn (Ar.) aşırı derecede tembел, zavallı
kimse
m. 30b/9
mu'allak (Ar.) bir yere asılı veya bağlı
bulunmadan boşlukta, havada duran
m. 36a/12
mu'ayyen (Ar.) belli, belirli,
kararlaştırılmış
m. 23b/13
mu'in (Ar.) yardım eden, destek olan
M. 31a/5
m. 22b/13
muḥāl (Ar.) gerçekleşmesi mümkün
olmayan, imkansız
m. 7a/11
Muḥammed (Ar.) Hz. Muhammet bk.
Mustafā
M. 4b/4
muḥīṭ (Ar.) çepçevre kuşatan, çevre
m. 18a/10
m.+üñ 22b/2
muḥkem (Ar.) dayanıklı, sağlam
m. 24a/6
m. olmadı 23b/3

muhtâc (Ar.) *bir şeye veya kimseye ihtiyaç duyan*

m.+uñı 21b/5, 32a/13

m.+ına 25a/12

muhtâr (Ar.) *beğenilmiş, seçilmiş, seçkin*
m. 35b/5

muhterem (Ar.) *saygı gösterilen*

m. 8b/13, 10a/11, 11a/9, 21a/9,

36a/13, 37b/3

m. kılmış 17a/11

muḳaddes (Ar.) *yüce ve kutsal olan, kutsi*
m. 40a/5

m.+sin 40b/6

muntazır (Ar.) *bekleyen, gözleyen*

m. 21a/11

murâd (Ar.) *erişilmek istenen, olması arzu edilen şey*

m. bulır 35b/1

m. bulmuşsun 17a/12

m.+uñ 5b/12, 17a/10

m.+ı 39a/10

Muṣṭafâ (Ar.) *Hz. Muhammet bk. Muhammed*

M. 1b/7, 1b/10, 4a/12, 4b/4, 4b/12,

4b/13, 7b/3, 19a/7, 28b/11

cân-ı M. 37a/13

cemâl-ı şevḳ-i nūr-ı M. 10a/10

M.+nuñ 22a/10, 40b/8

mu‘teber (Ar.) *saygı gören, itibarlı*

m. 1b/12, 6b/7, 24a/9

m.+dür 1b/12, 6b/7

muṭlak (Ar.) *kayıtsız şartsız, kesinlikle*

m. 6b/4, 7a/3, 10b/1, 20b/8, 23b/1,
34b/12, 38a/13

M.+dur 1b/1

ḥaḳḳ-ı m.+dur 17a/6

vaḥy-i m.+dur 33b/8

vücüd-ı m.+am 7a/6, 30a/2

Ḥaḳḳ-ı M. 8b/7

zât-ı m. 6b/3

ma‘būd-ı m. 14b/1

muṭlakâ (Ar.) *ne olursa olsun, her şeye rağmen, kesinlikle, şüphesiz*

m. 19a/9, 25b/9

muḫmaḫil (Ar.) *çökmüş, yıkılmış, perişan*
m. olur 22a/1

mübârek (Ar.) *çok saygı değer, hürmete layık*

m. 11a/5, 11a/7, 26a/8, 30b/2

mücerred (Ar.) *madde ve cisim halinde olmayan, düşüncede var olan, soyut*

m. olmuşam 30a/8

m. olası 29a/3

m. olmadı 29a/4

m. kıılır 18b/1

müctebâ (Ar.) *seçilmiş, seçkin*

m. 1b/10

müe‘lif (Ar.) *yazar, muharrir*

m. 40b/10

mü‘ezzîn (Ar.) *ezan okumakla görevli kimse*

m. 8a/1, 8a/3, 8a/9

müflis (Ar.) *iflas eden, malını mülkünü batıran kimse*

m. 3b/8

müflis-gedâ *iflas eden, yoksul*
m. 3b/2

müftî (Ar.) *müftü, fetva veren*

m.+ler 25b/3

mühlet (Ar.) *bir işin yapılması veya bir borcun ödenmesi için verilen süre*

m. vireler 19b/13

m.+i 20a/6

mülzem (Ar.) *veremez duruma getirilmiş, susturulmuş*

m. oldılar 8b/5

mümkîn (Ar.) *gerçekleşmesi ihtimal dahilinde olan*

vâcib-i m. 7a/4

mümkînât (Ar.) *mümkün olan şeyler*

m. 22b/2

münâcât (Ar.) *Allah’a yalvarıp yakarma, dua etme*

m. 15a/3

m. kııldı 15a/6

m. itdiler 38a/5

m. eylerem 30b/11

m. eyle 31a/1

münir (Ar.) aydınlatan, ışık veren
nūr-ı m. 10a/6

münteşir (Ar.) kulaktan kulağa yayılmış,
duyulmuş
m. kılduñ 15b/13

mürde (Far.) ölü, ölmüş
m. 19b/7

mürekkeb (Ar.) mürekkep
m. 6b/8, 6b/10, 6b/11

mürîd (Ar.) tarikata girip bir mürşide
bağlanan kimse, kendi iradesini Hakk'ın
iradesine terkedebilmek için bir mürşidin
terbiyesine giren derviş
m. 35b/12, 37a/2, 37a/9, 37b/1
m. oldı 28b/11
m. eylemişdi 35b/12
m.+ün 37a/10

mürşid (Ar.) Allah yolunda rehberlik eden
kimse, önder
m. oldı 19a/7

mürüvvet-kāni (Ar.) yiğitlik, mertlik
kaynağı
m. 10a/11

müstahzır (Ar.) huzura getiren, celbeden
kimse, hazırlayan
m.-ı esrār-ıdı 3a/7

Müste'ān (Ar.) Allah
M. 14a/10, 20a/3, 26b/8, 31a/9,
36b/10, 36b/13
Huzā-yı M. 13b/13

müstecāb (Ar.) olumlu, kabul edilen
m. 31b/11
m. kııl 31b/13, 38a/8
m. it 31b/11
m. eyle 29a/1

müstemend (Far.) gamlı, dertli, zavallı
m. 32a/5

müsteṭāb (Ar.) hoşça giden, beğenilen
ḥiṭāb-ı m. 13b/9

müşkil (Ar.) zor, çözüme kavuşması güç
m. 13a/9
m.+iñ 28a/3
m.+i 26a/1
m.+in 22a/6

müşkilāt (Ar.) zor şeyler, engeller
m. kıılmadı 37b/9
keşşāf-ı remz-i m. 22a/7

N

nā-baḥtulu (Far.) bahtsız, kötü talihli
n. 28b/2

nā-bedīd (Far.) meydanda olmayan,
görünmez
n. oldı 13a/5

nādān (Far.) cahil, bilgisiz
n. olmağıl 40a/1
n.+a 16a/3

nāgehān (Far.) birdenbire, ansızın
n. 15a/10, 26a/4, 27a/2, 32b/12,
35a/10

naḳd (Ar.) kusurlu sözle kusursuz sözü
ayırt etme, tenkit
n.+yıla 16b/13
n.+ın 14b/12

naḳkās (Ar.) Allah
n.+ını 18b/12, 40b/2

naḳş (Ar.) görünüş, suret
n.-ı fāyiddür 2a/13
n.+uñ 40b/2
n.+umuñ 18b/12
n.+ı 40a/10
n.+ını 29b/11, 40b/3

nāle (Far.) inleme
n.+sinden 15a/7

nāliş (Far.) inleme, feryat
n. itdi 5a/13, 15a/4
n.+i 14b/7

nām (Far.) ad, şöhret
n. 4b/2, 10b/7, 21a/5, 22a/1, 22a/2,
22a/5, 29a/9

nā-maḥrem (Far.) sır verilmeyen, içli dışlı
olunmayan kimse, yabancı
n.+e 16a/1

namāz (Far.) namaz
dest-i n. 28b/9

nāme (Far.) mektup
n.-i kudret 28a/10

nāmudār (Far.) ünlü, tanınmış
n. 27b/6

- nā-murād** (*Far.*) *muradına eremeyen*
n. olmaz 35b/13
n. kıılma 35b/1
- nāmus** (*Ar.*) *ırz, iffet, haya*
n.+uñı 16b/12
- nār** (*Far.*) *ateş*
n.-ı 'ışķa 19a/5
'ışķ-ı n.+ı 23a/8
n.+a 34a/4
- na'ra** (*Ar.*) *yüksek sesle bağıırma, haykırma*
n. urur 26a/5
n. ururdı 15a/5
n. urup 5b/10
n.+sından 24b/9
- naşīb** (*Ar.*) *bir kimsenin payına düşen*
n. 8a/8
n. oldı 25a/5
- naşīhat** (*Ar.*) *öğüt*
n. vireyin 15b/5
n. vir 15a/13
- nuşh** (*Ar.*) *nasihat*
n. 17b/13
- nāsūt** (*Ar.*) *insanlık alemi, insan ve insana ait şeyler, görünen alem, kesret alemi bk. lāsūt*
n. olur 18a/11
- nāz** (*Far.*) *kendini beğendirmek amacıyla takınılan edalı tavır, cilve*
n. 26a/9
- naẓar** (*Ar.*) *bakış, göz atma, bakma*
n. ider 27b/12
n. kıılmış durur 37a/6
n. kııldum 11a/7
n. kııl 13a/11, 32a/11, 37b/5
- nāẓır** (*Ar.*) *bakan, nazar eden*
n. olmasa 16b/8
- nāzūk** (*Far.*) *nazik, hareketleri ölçülü, yumuşak ve terbiyeli olan kimse*
n. 24b/5
- ne ne**
n. 3a/2, 3b/6, 4a/7, 5b/3, 5b/7 6b/9, 7b/5, 7b/8, 10b/2, 11b/11, 12b/1, 12b/8, 15b/8, 16b/7, 16b/11, 17a/10, 17a/13, 17b/1, 17b/11, 19a/6, 20a/8, 21a/7, 23a/4, 23a/9, 23b/2, 23b/4, 24a/8, 25b/1, 26b/4, 26b/9, 26b/11, 27a/13, 27b/13, 28a/1, 29b/7, 29b/13, 33b/8, 33b/12, 34a/2, 34a/12, 34b/1, 36b/13, 38b/4
n.+dür 3a/2, 13b/13, 20b/13, 27a/5, 35b/10
n.+ymiş 20b/12
n.+yidi 13a/4
n.+ye 6b/3, 11a/11, 12a/10
n.+ydügin 5b/12
n.+ler 8b/11, 9a/7, 10b/13, 20a/11
- necāt** (*Ar.*) *kurtulma, kurtuluş*
n. 22a/7
n. ide 36b/11
n. buldı 37b/9
n. bulam 19b/7
- neçün** *ne için bk. niçün*
n. 17a/2, 24b/2
- nedāmet** (*Ar.*) *hayıflanma, pişman olma, pişmanlık*
n. 32b/11
- neden** *neden*
n. 4b/3, 28b/7
- nedīm** (*Ar.*) *sohbet arkadaşı*
n. 29a/6
- nefes** (*Ar.*) *nefes*
n. 3b/4
- nef(i)s** (*Ar.*) *bir kimsenin kendi öz varlığı, kendi öz kişiliği*
n. 40b/5
n.-i şümüñ 2b/12
- nefy** (*Ar.*) *sürgün etme, uzaklaştırma*
n.+ümi 14b/9
- neng** (*Far.*) *ün, şöhret*
n. 22a/1, 29a/9
- ner** (*Far.*) *erkek*
n. 26a/8, 28b/8
- neşāyih** (*Ar.*) *nasihatler, öğütler*
n.+den 17b/8
- nesne** *nesne, şey*
n.+m 3b/10
- nevāl** (*Ar.*) *talih, kısmet, bağış*

- n. 3a/11, 26a/10
- n'eyle** - *ne eylemek*
- n.-rem 5a/10, 6a/13, 18b/3, 18b/12
- n.-r 28a/11
- n.-rsiz 28b/1
- n.-di 4b/3, 29b/3, 34b/10, 37b/8
- n.-sün 30b/2
- n.-sünler 35a/10
- nice** *çok, pek çok, birçok*
- n. 5b/1, 5b/5, 10a/1, 12b/13, 14a/11, 17b/6, 23b/10, 25b/2, 27a/6, 28a/1, 32a/8, 33a/4, 34a/11, 34b/12, 35a/1, 38a/11, 39b/6, 39b/13
- n.+dür 9b/3, 34b/13, 40a/6
- n.+sin 13b/10
- n.+ydüğün 5b/12
- n.+ler 40b/1
- niçün** *ne için bk. neçün*
- n. 17a/2
- nidā** (Ar.) *seslenme, bağırma, çağırma*
- n. 3a/10
- n.-yı irci'î 17a/5
- nihād** (Ar.) *huy, tabiat, yaratılış*
- Haq-ı n. 5b/13
- nihān** (Far.) *gizli, sır, görünmeyen*
- n. 1b/8, 7a/5, 13a/2, 16a/8, 21b/13, 31b/1, 36a/7
- n. olmuşdur 11a/13
- esrār-ı n. 13a/7
- n. oldum 16a/12
- n. olduğ 12b/13
- n. oldu 24a/7
- n. kıl 6a/6
- nihāyet** (Ar.) *son*
- n. olmadı 40a/7
- nīk** (Far.) *iyi, güzel, hoş*
- n. 4b/2, 21a/5
- niķāb** (Ar.) *örtü, perde, yüz örtüsü, peçe*
- n. 2a/12, 40a/11
- n. urğıl 16a/10
- nirde** *nerede*
- n.+sin 17a/1
- nişān** (Ar.) *işaret, iz, alamet*
- n. 4b/10, 10b/7, 11a/1, 11a/12, 11b/5, 12a/1, 21b/10, 22a/5, 22a/11, 28a/4, 28b/3, 30a/1
- n.+ıla 19a/2
- n. ola 19a/2
- n. urdı 6b/10
- nişār** (Ar.) *şaçılma, serpilme*
- n. 23a/3
- n'it** - *ne etmek*
- n.-(d)er 5a/1, 15a/9, 23b/3, 24a/5, 30a/5, 35a/4
- n.-(d)erüz 24b/4
- n.-(d)erler 24b/12
- n.-(d)elüm 33a/4, 34b/1
- n.-düş 40a/10
- n.-düşüz 33a/10
- n.-diler 32b/6
- nite** *nasıl*
- n. 25a/7
- n.+sin 13b/10
- nitelim** *gerçekten, hakikaten*
- n. 5a/7, 18a/4, 19a/5, 22a/9, 24a/6, 27b/7, 40a/11
- nitelik** *özellik, vasıf*
- n.+den 4a/11
- niyāz** (Far.) *bir dileğin yerine getirilmesi için yalvarma*
- n. 26a/9
- n. kıldum 31b/11
- n.+a 35a/11
- nizām** (Ar.) *düzen, kural, usul*
- n. 15b/12, 20b/11
- n'ol** - *ne olmak*
- n.-ısar 7a/8
- n.-a 9b/2, 30a/10
- n.-ıyardur 9a/6, 20a/10, 27a/7
- nūr** (Ar.) *nur*
- n. 9b/9, 19a/11, 19a/5, 39b/3
- n.+ıla 6a/13, 11a/4
- n.+ıyla 40b/5
- n.+ıçun 8b/11, 11b/2
- n.+ıdur 39b/4, 39b/10
- n. olısar 30a/11
- n.-ı zātıla 30a/8

şems-i n.+1 39b/10
 hiss-i n.+ından 39b/6
 n.-1 'aқıl 39b/7
 n.-1 Hақ 13a/5, 17a/13, 38a/12
 n.-1 'izzet 21b/2
 cemāl-ı şevk-i n.-1 Muştafā 10a/10
 n.-1 münir 10a/6
 n.-1 hissün 39b/4
 n.-1 şevkün 14b/3
 n.+uñıla 27a/9
 n.+dan 9b/4
 n.+1 1b/9, 31a/10, 34a/4, 39b/3,
 39b/6, 39b/9, 39b/12, 40a/13
 n.+ını 12b/10
 n.+ına 39b/7
 n.+ında 4b/13
 n.+ından 12b/11, 14a/9

nuşret (Ar.) yardım, Allah'ın yardımı
 n. 31b/2

nüş (Far.) içme
 n. itmişem 19a/8
 n. idesin 4a/13
 n. eyledüm 14a/13
 n. eyle 2b/10

nu'üt (Ar.) naatler, övmeler
 n. 14b/10, 21b/11

nübüvvet (Ar.) peygamberlik, nebilik
 n. 38b/10

nüh-felek dokuz felek
 n. 25a/8, 33a/13

nükte (Ar.) ince bir anlam taşıyan, zeka
 eseri olduğu için hoşа giden zarif ve
 düşündürücü söz
 n.+sinden 17a/3

O

o o
 o. 4b/1, 6b/8, 20a/6, 26a/4, 33a/1,
 34b/12, 36a/13, 38a/12
 o.+lar 9a/2, 31a/5

od ateş
 o. 34a/3, 34a/6, 34b/7
 o.+1 34a/3
 o.+a 34a/5, 36a/9
 o.+dan 34a/7, 34a/11

o.+1 33a/6, 36b/4
 o.+ından 35b/6
 o.+undan 32b/11

odun odun
 o.+ları 34a/2

oқın - okunmak
 o.-ur 6b/11

oқu - okumak
 o.-yanı 40b/11

ol o

o. 1b/1, 1b/2, 1b/3, 1b/7, 1b/10
 2a/3, 2a/4, 2a/7, 2b/5, 3a/4, 3a/9,
 3a/13, 5a/1, 5a/3, 5a/12, 5b/2,
 5b/11, 6a/1, 6a/3, 6b/4, 6b/6, 6b/9,
 6b/10, 6b/11, 6b/12, 7a/6, 7b/2,
 7b/4, 7b/5, 8a/1, 8a/2, 8a/3, 8a/4,
 8a/11, 8a/12, 8b/2, 8b/3, 8b/4, 8b/8,
 8b/9, 8b/11, 9a/9, 9a/12, 9b/4, 9b/5,
 9b/6, 10a/2, 10a/3, 10a/5, 10a/9,
 10a/10, 10a/12, 10b/10, 10b/11,
 11a/1, 11a/4, 11a/5, 11a/8, 11a/9,
 11a/10, 11b/2, 11b/3, 11b/4, 11b/5,
 11b/6, 11b/10, 12a/3, 12a/5, 12a/6,
 12a/8, 12a/11, 12a/12, 12a/13,
 12b/1, 12b/3, 12b/6, 12b/7, 13a/5,
 13b/1, 13b/3, 13b/6, 13b/9, 14a/3,
 14a/4, 14b/1, 14b/4, 14b/8, 15a/4,
 15a/5, 15a/8, 15a/9, 15b/1, 15b/6,
 15b/8, 15b/10, 15b/11, 15b/12,
 16a/7, 16a/8, 16a/9, 16a/13, 16b/7,
 16b/9, 16b/10, 17b/3, 17b/4, 17b/5,
 17b/8, 17b/11, 17b/12, 18a/5,
 18a/9, 18a/10, 18a/11, 18a/12,
 18b/6, 18b/9,
 19a/2, 19a/3, 19a/5, 19b/3, 19b/4,
 19b/5, 19b/10, 20a/5, 20a/9,
 20a/10, 20b/1, 20b/2, 20b/3, 20b/4,
 20b/5, 20b/9, 21a/2, 21a/5, 21a/6,
 21a/9, 21b/4, 21b/8, 21b/10, 22a/3,
 22a/7, 22a/11, 22a/13, 22b/2,
 22b/3, 22b/4, 22b/5, 22b/12,
 22b/13, 23a/13, 23b/11, 23b/12,
 24a/3, 24a/7, 24a/10, 24b/1, 24b/7,
 25a/11, 25b/8, 25b/9, 26a/2, 27a/1,

27a/2, 27b/4, 27b/5, 27b/6, 28a/11,
 28a/13, 29a/3, 29b/2, 29b/6, 29b/7,
 30a/1, 30a/2, 30b/2, 30b/6, 30b/12,
 31a/1, 31b/7, 32a/2, 32a/11, 32b/5,
 32b/6, 32b/9, 32b/10, 33a/1, 33a/3,
 33a/5, 33a/13, 33b/1, 33b/2, 33b/5,
 33b/8, 33b/9, 34a/1, 34a/4, 34a/5,
 34a/6, 34a/7, 34a/8, 34a/9, 34a/10,
 34b/4, 34b/7, 34b/9, 34b/10,
 34b/11, 35a/1, 35a/2, 35a/3, 35a/9,
 35b/5, 35b/6, 35b/10, 36a/1, 36a/2,
 36a/5, 36a/9, 36b/10, 36b/13,
 37a/2, 37a/6, 37a/7, 37a/10, 37b/1,
 37b/2, 37b/9, 37b/11, 38a/4,
 38a/13, 38b/3, 38b/4, 38b/8,
 38b/11, 39a/1, 39a/7, 39a/8,
 39a/9, 39a/11, 39a/12, 39a/13,
 39b/9, 39b/12, 40a/8, 40a/11,
 40a/13, 40b/5
 o.+dur 1b/6, 2a/3, 16b/2, 22b/1,
 37b/6, 38b/7
 o. durur 1b/9, 16b/6, 28a/7
 o.+ıdı 3a/8

ol - olmak

o.-urvan 40a/2
 o.-uram 4a/4
 o.-ur 4a/1, 28b/3, 33a/12, 34a/11,
 35a/7, 39a/12
 o.-mişsin 23a/1
 o.-dum 5a/10, 6b/6, 18b/4, 25a/4
 o.-duñ 23b/1, 24b/2
 o.-dı 1b/8, 3a/9, 5a/11, 5b/1, 6b/2,
 10a/6, 10a/7, 11a/6, 15b/4, 20a/9,
 21b/10, 24b/8, 28b/11, 34b/8,
 38b/13
 o.-ısar 17b/7
 o.-sun 31a/11
 o.-sa 18a/6, 33a/10
 o.-am 4b/1, 6b/6
 o.-asın 4b/1
 o.-a 2a/3, 15a/6, 15a/13, 15b/6
 o.-up 5a/4, 29b/10
 o.-ınca 5a/13
 o.-an 1b/5

o.-ursañ 25b/3
 o.-ursa 2b/5, 6a/3
 o.-mişdur 15b/10, 22b/13, 39a/5
 o.-updur 2a/6, 40a/9
 o.-ısar dur 19b/5
 o.-maz 18a/4
 o.-madı 22a/3, 24b/5, 39a/13
 o.-maya 16b/4, 19a/5
 o.-mayınca 2a/4, 2b/2
 o.-ımazsın 29a/6 ‘arîf o.-ur 13a/6
 ‘âşık o.-ur 25a/1
 ‘âşık-u bed-nām o.-ur 13b/5
 ‘ayân o.-ur 3b/7
 bañş o.-ur 14b/6
 ğayb o.-ur 11b/6, 12a/2
 ħāk o.-ur 25b/13
 ħām o.-ur 13b/5
 ħābil o.-ur 39b/8
 ħāl o.-ur 34a/11
 lāhūt o.-ur 18a/11
 mañv o.-ur 13a/6
 muźmañil o.-ur 22a/1
 nāsūt o.-ur 18a/11
 ħaber o.-ursız 28a/8
 bī-serupā o.-mişam 18b/1
 ma‘mūr o.-mişam 19a/6
 mücerred o.-mişam 30a/8
 Tūr o.-mişam 19a/6
 mest-i Ħağ o.-mişsin 18a/1
 ādem o.-miş 12a/11
 cem‘ o.-miş 15b/2
 delü o.-miş 5b/10
 derc o.-miş 9b/1
 ğarğ o.-miş 4b/13
 lāyık o.-miş 5a/2
 ref‘ o.-miş 5a/3
 rüşen o.-miş 11a/4
 şağğ o.-miş 11a/3
 tuñaş o.-miş 7a/13
 vāşıl o.-miş 12a/5
 zāhir o.-miş 12a/5
 bī-ğarār o.-dum 21a/12, 23a/9
 fānī o.-dum 25b/9
 ħağ o.-dum 28a/5

lāyık o.-dum 14a/1
 nihān o.-dum 16a/12
 revān o.-dum 21b/4
 şehīd o.-dum 25b/7
 vākıf o.-dum 10b/6, 25a/11
 vāşıl o.-dum 25b/10
 yakın o.-dum 4a/10
 berdār o.-duş 21b/12
 beri o.-duş 24b/2
 destgīr o.-duş 14a/12
 nihān o.-duş 12b/13
 serbāz o.-duş 26a/9
 sūdumend o.-duş 19b/11
 ‘āciz o.-dı 15a/7
 āşikār o.-dı 27b/6
 ‘ayān o.-dı 23a/2, 28a/2
 bedīd o.-dı 13a/5
 berşāf o.-dı 15a/8
 bihoz o.-dı 27a/2
 bī-ķarār o.-dı 26a/3, 32a/8, 32b/7,
 34b/6
 cem‘ o.-dı 7b/12, 15a/7
 Ene’l-Ħaķ o.-dı 19a/9
 ğarķ o.-dı 7b/5, 18a/12, 19b/9,
 35b/7
 gerek o.-dı 39b/9
 ħaķ o.-dı 8b/5
 ħal o.-dı 14a/2
 ħarāb o.-dı 13b/1
 ħelāl o.-dı 7a/11
 ħicāb o.-dı 2a/12, 40a/11
 ķabūl o.-dı 15a/3
 ķahr u cefā o.-dı 25b/11
 lāmekān o.-dı 4b/6
 me‘vā o.-dı 21b/10
 mūrīd o.-dı 28b/11
 mūrşid o.-dı 19a/7
 naşīb o.-dı 25a/5
 nābedīd o.-dı 13a/5
 nihān o.-dı 24a/7
 rāĥat o.-dı 13b/6
 rehnümün o.-dı 5a/7
 revān o.-dı 10a/3, 17b/3, 20a/1,
 37b/1

rızā o.-dı 33a/11
 rüsteĥayr o.-dı 18b/6
 rūşen o.-dı 5a/13
 sākīn o.-dı 34b/7
 şaķ o.-dı 10a/2
 şaķī o.-dı 2b/6, 30b/5
 taşdıķ o.-dı 22a/4
 tamām o.-dı 4b/2, 38a/10, 40b/12
 tāk o.-dı 6b/4
 tebāh o.-dı 20b/7
 türāb o.-dı 13b/1, 25a/9
 vāşıl o.-dı 32b/5
 yoķ o.-dı 18b/6
 zāĥir o.-dı 1b/4, 13a/7, 18b/13,
 34a/7
 bī-ĥaber o.-duķ 12b/8
 za‘īf o.-duķ 35b/3
 ‘āķ o.-dılar 6b/13
 āzād o.-dılar 9b/8
 cem‘ o.-dılar 20a/12, 20a/13, 38a/3,
 5b/2
 ğarķ o.-dılar 11b/12
 giriftār o.-dılar 35a/10
 giryān o.-dılar 35b/4
 ĥayrān o.-dılar 11b/2
 mülzem o.-dılar 8b/5
 peşīmān o.-dılar 32a/3, 33a/2, 38a/1
 şāz o.-dılar 9a/6, 9b/8
 vecd o.-dılar 26a/12
 ma‘mūr o.-ısar 30a/11
 nūr o.-ısar 30a/11
 ‘āşık o. 38b/6
 āzād o. 40a/13
 beri o. 40a/9
 ğarķ o. 29a/9
 şāz o. 40a/13
 var o. 29a/11
 vefādār o. 29a/11
 ‘ayān o.-sun 21a/4
 emīn o.-sun 31a/5
 fidā o.-sun 38a/9
 görmez o.-sun 26b/4
 ħelāl o.-sun 27a/12
 şıĥĥat o.-sun 21a/10

yoğ o.-sun 29a/9
 kütlu o.-sun 21b/2
 āzād o.-uñ 30b/3
 şāz o.-uñ 30b/3
 t̄alib o.-uñ 25b/1
 t̄iz o.-uñ 32a/4
 ‘āşık o.-sa 4a/1
 esir o.-sa 16b/4
 mesken o.-sa 10b/2
 āzād o.-am 22b/12
 cānuñ içinde cān o.-am 3b/12
 mihmān o.-am 3b/12
 şaz o.-am 22b/12
 āzād o.-asın 2a/10, 40b/5
 cānuma cān o.-asın 3b/3
 gerek dār o.-asın 4b/7
 mihmān o.-asın 3b/3
 mücerred o.-asın 29a/3
 saḥī o.-asın 29a/13
 şāz o.-asın 2a/10, 40b/5
 var o.-asın 4b/7
 baḥr-u penhān o.-a mı 22a/13
 bir o.-a 4b/1
 hoşnūz o.-a 26b/8
 ‘ışık o.-a 2a/3
 kül o.-a 36a/9
 maḥrem o.-a 2a/2
 meşgūf o.-a 17a/4
 nişān o.-a 19a/2
 pāyān o.-a mı 22a/13
 rāh o.-a 40a/8
 redd o.-a 2b/5
 ref o.-a 40a/11
 rehnümün o.-a 29a/8
 sākin o.-a 36b/10
 sedd o.-a 2b/5
 şāz o.-a 10b/10, 36b/12
 taḥkīk o.-a 5b/5, 8a/12
 taşdıķ o.-a 5b/5, 8a/12
 ‘ummān o.-a 36b/2
 vāşl-ı dergāh o.-a 40a/8
 yakın o.-a 30b/10
 āzād o.-asız 9a/10
 hüden lil-müttaķin o.-asız 30b/10

şāz o.-asız 9a/10
 düşman o.-alar 36a/3
 zāri vü giryān o.-alar 36b/5
 bī-nişān o.-maķ gerek 39a/6
 cem‘ o.-uban 24b/1
 şāz o.-uban 9a/11, 30a/1
 cem‘ o.-up 5b/8, 33a/3
 maḥzūn o.-up 32b/2
 revān o.-up 15b/2, 15b/8
 ‘āşık o.-anı 4a/2
 ‘āşık o.-an 13b/12, 30a/5
 ḥamūş o.-an 33a/12
 maḥv o.-an 16b/3
 serbān o.-an 2b/6
 ğaş o.-urdu 15a/5
 ḥarāb o.-ursa 30a/10
 daķīk o.-mışdur 33b/4
 delīl o.-mışdur 26b/11
 intizār o.-mışdur 23a/7
 nihān o.-mışdur 11a/13
 dem o.-mış durur 25a/6
 ğarķ o.-mış durur 16a/13
 ḥarām o.-mış durur 25a/6
 ḥatum o.-mış durur 25b/7
 ḥelāl o.-mış durur 25b/2
 ma‘lūm o.-updur 24a/1
 mecnūn o.-updur 5b/11
 ḥāşıl o.-mışdı 3a/6
 ḥāzır o.-mışdı 11a/10
 maķdūr o.-mışdı 33a/11
 yiksān o.-mışdı 33b/3
 zāhir o.-mışdı 16a/8
 tekrār o.-ımaz 16b/8
 ma‘lūm o.-maz 33b/4
 māni‘ o.-maz 33a/13
 nāmurād o.-maz 35b/13
 vārid o.-maz 38b/9
 sākin o.-maduñ 16a/3
 vāķıf o.-mazsız 28a/3
 āsān o.-madı 34b/3
 dermān o.-madı 34b/3
 ehl-i dīzār o.-madı 16b/6
 fenā o.-madı 25b/6
 feyz o.-madı 25a/10

ğavvāş o.-madı 22a/3
 ħaberdār o.-madı 16b/6
 ħaberdār o.-madı 39a/13
 ħal o.-madı 17a/2
 ħirīdār o.-madı 19a/4
 hevadār o.-madı 19a/4
 muĥkem o.-madı 23b/3
 mücerred o.-madı 29a/4
 nihāyet o.-madı 40a/7
 red o.-madı 2b/4
 sed o.-madı 2b/4
 yār o.-madı 24b/5
 da‘vācı o.-ma 27a/11
 esīr o.-ma 16b/11
 māyil o.-ma 2b/1
 nādān o.-mağıl 40a/1
 perişān o.-mağıl 40a/1
 beri o.-mazsañ 10a/12, 40a/12
 nāzır o.-masa 16b/8
 ħatlı o.-maya 6a/1
 vāşıl o.-mayınca 39a/12
 dār o.-ması 19a/11
ora ora
 o.+da 22a/1
orta orta
 o. 13b/11
otur - oturmak
 o.-dı 18b/6
 o.-miş 11b/8
 o.-mışıdum 21a/11
 o.-ur 10a/6, 11b/4, 12a/4, 12a/8
 o.-urduñ 13a/4
 o.-ursın 13b/2
olun - olunmak
 fark o.-maz 7b/5
on iki on iki
 o. 3a/5
on sekiz biñ on sekiz bin
 o. 14a/7
oyna - oynamak
 o.-ram 17a/7
 o.-dı 34a/3
 o.-rıdı 34a/9
 o.-maz 33b/6

oy(u)n oyun
 o.+ın 33b/6
 o.+una 32a/11

Ö

öl - ölmek

ö.-di 33b/1
 ö.-sün 26a/8

öldir - öldürmek

ö.-diler 31a/8

öldür - öldürmek

ö.-ürem 4a/2
 ö.-üp 23a/12

ölüm ölüm

ö. 25b/4

öñ ön

ö.+ine 34b/7, 37b/10
 ö.+inde 8b/1, 26a/5, 28b/10, 34a/2
 ö.+ince 36b/1

öp - öpmek

ö.-di 37b/13

örs üzerinde maden dövmeğe mahsus çelik yüzeyli demir alet

ö. 8b/2
 ö.+i 8a/10, 8a/11, 8b/1, 8b/3

öz öz

ö.+ümde 30a/8
 ö.+ümden 25b/9
 ö.+üñi 10b/9
 ö.+i 4b/13, 24a/4, 34a/10
 ö.+ini 12a/6
 ö.+ine 23a/10
 ö.+inden 29a/4
 ö.+lerinden 11b/13

özge başka

ö. 3b/10, 20b/8

P

pā (Far.) ayak

dest-i p. 30a/6

pāk (Far.) temiz, saf

p. 17b/10, 23b/6, 28b/9, 31a/1,
 40a/5
 rūĥ-ı p.+ile 14b/5
 p. eyleyem 14a/11
 cān-ı p. 2a/8, 24b/8

- pāre** (*Far.*) *parça*
 p. 4a/3, 25b/12, 26b/2
 p. p. kıluruz 24b/5
 p. p. eylesünler 22b/10
- pāyān** (*Far.*) *son*
 p. ola mı 22a/13
 p.-ı hāşıl kılmışam 7b/6
- pāyimāl** (*Far.*) *ayaklar altına alınmış, çığnenmiş, perişan edilmiş*
 p. itdi 20a/2
 p. idüp 8b/10
- Pāzişāh** (*Far.*) *Padişah, büyük hükümdar, Allah*
 P. 3b/10, 20b/7, 23a/5, 34a/12,
 35a/12, 38a/7
 P.+um 18b/12
- pehlevān** (*Far.*) *pehlivan, yiğit, kahraman*
 p. 21b/6
- pend** (*Far.*) *öğüt, nasihat*
 p. 17b/13
- penhān** (*Far.*) *gizli bk. pinhān*
 baħr-u p. ola mı 22a/13
- perde** (*Far.*) *engel, mani*
 p. 5a/3, 6a/6, 21b/9
 p.+dür 2b/8
 p.-i ref' eyledün 31b/4
 p.+n 40a/11
 p.+sin 17a/1
- perişān** (*Far.*) *acınacak durumda, zavallı, kederli*
 p. olmağıl 40a/1
- pervāne** (*Far.*) *geceleri ışık etrafında dönerek uçan küçük kelebek, yol gösteren, kılavuz, rehber*
 p.+si 3a/8, 19b/10
- pervāne-var** (*Far.*) *pervane gibi*
 p. 19a/10
- pervāz** (*Far.*) *uçma, uçuş*
 p. urup 30b/8
- perverīş** (*Far.*) *besleme, yetiştirme*
 p. 1b/4, 10a/7, 29b/13
- pes** (*Far.*) *şu halde, öyleyse*
 p. 6a/10, 10a/2, 10b/2, 12a/2, 17a/8,
 18b/1, 19a/10, 19b/5, 22a/5, 22b/6,
 23a/4, 25a/12, 27a/13, 27b/1,
 33a/10, 33a/13, 33b/7, 33b/10,
 36b/11, 39a/8, 39b/2, 39b/9, 40a/11
- peşimān** (*Far.*) *pişman*
 p. oldılar 32a/3, 33a/2, 38a/1
- peymāne** (*Far.*) *içki kadehi, şarap kadehi*
 p.+yi 18b/2
 p.+si 19a/3
 p.+sinden 7b/4, 8b/8, 16b/7
- pezer** (*Far.*) *peder, baba*
 p. 1b/12, 9a/7
 cān-ı p. 20a/11
- pinhān** (*Far.*) *gizli bk. penhān*
 p. ider 21b/9
- pīr** (*Far.*) *yaşlı, ihtiyar*
 p. 8b/4, 12b/3, 16a/2, 25a/3, 26a/12,
 34a/6, 34b/7
 p.+ini 16a/6
- piser** (*Far.*) *pesar, oğul*
 p. 6b/7, 10b/12, 15a/3, 27b/12,
 35a/1
- pişvā** (*Far.*) *önder, başkan*
 p.-yı evvelinün 16a/7
- pūşiş** (*Far.*) *örtecek şey, örtü*
 p. itme 16b/12
- put** (*Far.*) *put*
 p.+dur 29a/6
- pür** (*Far.*) *dolu*
 p. 10b/12
- pür-kemāl** (*Far.*) *olgunluk dolu, olgunluk sahibi*
 p. kılupdır 7a/2
- pür-kerem** (*Far.*) *kerem sahibi*
 p. 21a/9, 23a/6
- pür-nūr** (*Far.*) *nurlu, ışıklı, nur dolu*
 p. ide 30b/12
 p.+ı 28a/11

R

- Rab** (*Ar.*) *Allah*
 R. 29b/13, 34a/11
 ferd-ü R. 12b/1
 kırb-ı R.-(b)i Zü'l-celāl 38b/9

Rabbānī (Ar.) *Rabla ilgili, Allah'a ait*
‘ālim-i R.+sin 6a/7

Rabbenā (Ar.) *Allah'ım, ey Allah'ım*
r. 31a/13, 40b/7

Rabbi erini (Ar.) *“Rabb'im bana göster”*
Bakara 2/260
e. 39a/1

Rābbu'l-‘alā (Ar.) *yüce Allah*
R. 31a/2

rāh (Far.) *yol, usul, tarz*
r. 10a/1
r. ola 40a/8

rāhat (Ar.) *üzüntüsüz ve sıkıntısız olma durumu, huzur*
r. oldı 13b/6

rah(i)m (Ar.) *merhamet, acıma, esirgeme*
r. idüben 3b/3

Raḥīm (Ar.) *Allah*
r. 31a/10, 35a/13

Raḥmān (Ar.) *Allah*
R. 31a/10
R.+dan 12b/10

rahmet (Ar.) *Allah'ın yaratıklarına olan merhameti, acıma ve esirgemesi*
r. 32a/1, 33b/9
r. kıla 20a/3
r.+i kıl 40b/8
r. ide 22b/6
r. idüp 35b/3
r.+e 39b/8
r.+i 9a/5, 37a/8
r.+ünle 38a/7
r.+ünden 31a/6, 40b/10

rahmeten-li'l-ālemīn (Ar.) *alemlere rahmet, Hz. Muhammet*
r. 16a/7

rakş (Ar.) *oyun*
r.+a 14a/8

rāz (Far.) *gizlenen şey, sır*
r.+ı 13b/8
r.+umı 26b/1
r.+ı 27a/5

rāzı (Ar.) *kabul etmek, hoşnut olmak*
r.+yam 10b/4

r. eyledün 13b/11
r. kılmañ 9a/4

recā (Ar.) *ümit, istek*
ḥavf-u r.+sındayıdum 13a/13
r.+ñuz 26b/9

red(d) (Ar.) *kötülük, fenalık*
r.(d) ola 2b/5
r. olmadı 2b/4
r. itme 30a/13
r.(d) eyleme 16a/11

ref (Ar.) *yukarı kaldırma, yükseltme*
r. olmuş 5a/3
r. ola 40a/11
r. eyle 2b/9
perde-i r. eyledün 31b/4

rehber (Far.) *yol gösteren, kılavuz bk. reh-nüma*
r.+üm 18b/6
r.+i 2a/6, 40a/9

reh-nümā (Far.) *yol gösteren, kılavuz bk. rehber*
r. 19b/5

reh-nümün (Far.) *rehber, kılavuz*
r. oldı 5a/7
r. ola 29a/8

reme (Far.) *utanma, utanan, çekinen manasında*
r. 30a/13

remz (Ar.) *işaret*
r. 36a/7
r. ider 28a/11
keşşāf-ı r.-i müşkilāt 22a/7
r.+ün 16a/4, 19b/4
r.+i 35a/1, 36a/2
r.+in 21b/12
r.+ini 6a/8, 7a/7, 13a/9, 34b/4, 36a/1

rencür (Far.) *incinmiş, sıkıntılı, hasta, dertli*
r.+dur 8a/8

reng (Far.) *renk*
r.-i bñ 28b/2
r.+ine 2b/12

resen (Far.) *ip, urgan*

- r. 22b/9
- resm** (Ar.) *resim*
r.+e 5b/5, 15a/6, 16a/9, 24a/13,
29b/1, 30a/8, 32a/1, 34a/11, 35b/4,
35b/8
r.+ini 4a/3, 33b/10
- resūl** (Ar.) *peygamber, elçi*
r.-i kāināt 17a/4
r.+e 38a/10, 40b/12
- revā** (Far.) *layık, uygun, yerinde, münasip*
r. kıldı 9b/5
- revān** (Far.) *yürüyen, giden, akan*
r. 7b/10, 8b/4, 10a/4, 10b/11, 11a/6,
12a/12, 19b/8, 24a/12, 26b/8,
27b/10, 29b/8, 30b/8, 37b/11
r. oldum 21b/4
r. oldu 10a/3, 17b/3, 20a/1, 37b/1
r. olup 15b/2, 15b/8
rūh-ı r. 18a/9
- revhānī** (Ar.) *güzel, ferah, gönül açıcı*
r.+dür 28a/6
- rızā** (Ar.) *hoşnut ve memnun olma durumu*
r. oldu 33a/11
r. virdi 27a/7
r.+sın 2b/4
- ricāl** (Far.) *erkekler, ileri gelen devlet adamları*
ğayb-ı r. 24a/7, 26a/6, 32a/12,
32b/2
halk-ı r. 7a/2
- ridīgā** (Far.) *yazık, eyvahlar olsun bk. dirīgā*
d. 34b/1
- riḳḳat** (Ar.) *incelik, acıma, şefkat, merhamet*
r. 32b/11
- rīv** (Far.) *hile, düzen*
r. 7a/1
- rū-be-rū** (Far.) *yüz yüze*
r. 25a/4
- rūh** (Ar.) *ruh*
r. 23b/6
r.-ı pākıla 14b/5
r.-ı Manşūrı 37a/12
- āb-ı r.-ı hürmeti 40b/8
cism-i r. 14b/2
r.-ı revān 18a/9
r.+ımı 33b/13
r.+ına 1b/11
- rūmūz** (Ar.) *işaretler, gizli anlamları olan imalı sözler*
r.-ı kün fe kân 18b/10
r.+uḡ 13a/9
r.+ın 25a/10
- rūşen** (Far.) *parlak, aydın, meydanda*
r. olmuş 11a/4
r. oldu 5a/13
- rūşen-naẓar** *parlak bakış*
r. 15a/9
- rūy** (Far.) *yüz*
dest-i r. 22a/4
r.+ı 20b/2
- rūz** (Far.) *gün*
r.-ı vuşlatum 6b/2
r.+ı 10b/1
- rūste-hayr** *iyi bitme, hayırlı son*
r. oldu 18b/6
- rū'yā** (Ar.) *rüya, hayal, düş*
'ālem-i r.+da 3a/13
- S**
- sa'ādet** (Ar.) *mutlu olma, mutluluk*
s. 2b/1, 10a/12, 10b/5, 19a/11,
38b/6
- sā'at** (Ar.) *saat*
s. 4b/4, 8a/2, 10b/11, 13b/9, 32b/12,
34a/10, 35a/3
- şabāh** (Ar.) *sabah, günün başlangıcı, gündüz*
ş. 20a/10
ş.+ın 19b/5
- şabr** (Ar.) *sabır*
ş.+umı 6b/4
- şaç - saçmak**
ş.-ar 32b/8, 32b/9
ş.-dılar 33a/2
- saçıl- saçılmak** *bk. saçıl*
s.-ur 9b/9
s.-a 27b/2

şaçıl- *şaçılmak bk. saçıl*

ş.-masa 18a/6

sadâ (*Far.*) *ses, yankı*

s.+dan 27a/1

şaddak (*Ar.*) *doğru, doğrulama sözü*

ş. 32a/12

şad-hezārān (*Far.*) *yüz bin*

ş. 2b/8, 17a/1, 17b/10

şadık (*Ar.*) *dostluğunda sadık ve vefalı olan*

ş. 8a/5, 38b/6

ş. mıdur 20b/9

ş.+am 8a/10, 17a/8

‘āşık-ı ş. 24a/5

ş.+uñ 33a/5

şad pāre (*Far.*) *yüz parça*

ş. kıl 10b/9

ş. kıldur 4a/6

ş. kılsunlar 24a/5

şadr (*Ar.*) *bir şeyin başı, en yüksek yeri*

ş.+ı 40a/6

şadru’l-emīn (*Ar.*) *Hız. Muhammet*

Ş. 1b/10

şāf (*Ar.*) *yan yana düzgün bir şekilde sıralanma*

ş. 24a/11

ş. bağlayup 26a/7

şafā (*Ar.*) *gönül şenliği, huzur, rahat*

ş. 4a/12, 4b/4, 4b/12, 19a/7, 23a/1,

25b/11, 28b/5, 28b/11, 29a/12,

33a/11, 37a/13, 38b/2

ş.+nuñ 29a/1, 29a/3

şāf-ber-şāf (*Far.*) *yan yana düzgün bir şekilde sıralanma*

ş. 15a/8

şağ sağ

ş. 27b/4, 29b/7, 29b/8

saḥī (*Ar.*) *cömert, eli açık*

s. olasin 29a/13

şāhib-devlet (*Ar.*) *mânevi açıdan büyük rütbe sahibi*

ş.+i 20a/6

şāhib-ḳadem (*Ar.*) *sabit olmak*

ş. 15a/8, 20b/3

şāhibkār (*Far.*) *sahiplik eden*

ş.+ıdı 3a/7

şāhib-kemal (*Ar.*) *olgunluk sahibi*

ş. 32a/12

şāhib-kerem (*Ar.*) *kerem sahibi*

ş. 11a/9, 28b/1

şāhib-naẓar (*Ar.*) *bakış açısı sahibi*

ş. 35a/2

sāhil (*Ar.*) *deniz, nehir veya göl kenarı, kıyı*

s.+i 18a/11

şahrā (*Ar.*) *çöl*

ş. 27a/1

ş.+ya 35a/7

sa’id (*Ar.*) *kutlu, uğurlu, iyi ve güzel yaratılışlı*

s. 37a/2

s. olmuş durur 25b/7

sakāhüm Rabbühüm (*Ar.*) *“Onların Rabb’i onlara içecek sundu.” İnsan 76/21*

s. 16b/10

sakf (*Ar.*) *dam, çatı, tavan*

s.+a 6b/9, 6b/11

sakın *bir davranışın yapılmaması, bir şeyin düşünülmemesi gereken durumlarda söylenen uyarı sözü*

s. 30a/13

şakın - sakınmak

ş.-an 21b/9

sākī (*Ar.*) *içki meclisinde içki dağıtan, kadehlere içki koyan kimse*

s. 38b/1

sākin (*Ar.*) *yerinde duran, hareketsiz*

s. oldu 34b/7

s. olmaduñ 16a/3

s. ola 36b/10

s. eyledi 37b/8

şal - salmak

ş.-arsın 25a/7

ş. 4b/11

ş.-mağ gerek 37a/7

ş.-up 18a/2

ş.-an 14b/12

şalāh (Ar.) *doğruluktan, dürüstlükten ayrılmama, dinin yasakladığı şeylerden kaçınma*

ehl-i ş. 20a/10

şalāt (Ar.) *Hz. Muhammed'e sevgi ve saygı göstermek, onu övmek, şefaatine erişmek amacıyla okunan dua*

ş.+ıla 1b/11

şalāvāt (Ar.) *“Allahım, (Efendimiz) Hz. Muhammed'e ve (Efendimiz) Hz. Muhammed'in soyundan gelenlere salat eyle, onların şeref ve kadrini yücelt” anlamına gelen “Allahümme sallı ala (seyyidina) Muhammedin ve alâ âli (seyyidina) Muhammed” cümlesi veya aynı anlama gelebilen dualardan her biri*

ş. 37a/13

sālūs (Far.) *iki yüzlü*

kırka-yı s.+uñı 16b/12

şān ün, şöhrēt

ş.+ıla 28a/12

şan - sanmak

ş.-ur 40b/2

ş.-dılar 35a/7

ş.-ma 8a/7, 12b/12

ş.-mañuz 26a/13

şanki sanki, gibi bk. sanki

ş. 23a/1, 24a/11

şankim sanki

ş. 27b/8

şarı sarı

ş.+dur 28b/3

sātir (Ar.) *örtme, gizleme*

s. eylegil 40b/9

şav haber, söz

ş.+ını 24b/3, 36a/4

şavāb (Ar.) *doğruluk, doğru olan şey*

ş. 29b/1, 31b/13

şavt (Ar.) *ses, seda*

ş.+ını 6b/1

şavur - savurmak

ş.-dılar 34b/9

ş.-uñ 26b/8, 33b/11

s.-alar 36a/10

sāye (Far.) *gölge, yardım etmek, korumak, himaye etmek*

s.+sini 11b/3

sāz (Far.) *çalgı, sazlı sözlü eğlence*

s. 40b/6

s.+ıla 34a/9

s.-ı lemyezel 14a/2

s.+ı 27a/5

s.+ını 12a/12, 25a/1

sebağ (Ar.) *ders*

s. 3a/9, 17a/3

s. al 13b/4

sebeb (Ar.) *neden, gerekçe*

s. 37b/7

s. gör 37b/8

s.+den 13b/1

secde (Ar.) *secde*

s. kıldı 10a/9

s. kıldılar 25a/9

s. kı lup 10b/11, 24b/12

sed (Ar.) *geçilmesi, aşılması zor tabii veya sun'î engel*

s.(d) ola 2b/5

s. olmadı 2b/4

sefer (Ar.) *kez, defa, kere*

s. 26a/8

selām (Ar.) *selam*

s. 1b/11, 15b/12

s. kıldı 4b/5, 32b/1

s.+ı kıldılar 21b/1

s.+ın alur 12b/4

s. vir di 12b/3, 17b/12, 21a/6

s.+ı 21a/6

s.+um 23b/7

şelaşin (Ar.) *otuz*

ş. 40b/13

selātın (Ar.) *sultanlar, padişahlar*

s.-i cihān 23b/5

sen sen

s. 3a/1, 3a/6, 3b/2, 4a/10, 4b/1,

4b/7, 4b/9, 6a/8, 9a/13, 9b/11,

10a/13, 10b/9, 12b/13, 13a/4,

13a/8, 13a/9, 14b/11, 15a/1, 15a/11,

16a/10, 16b/13, 17a/3, 17b/8,

- 18a/7, 19b/13, 20a/1, 21b/12,
22a/6, 22b/8, 22b/9, 23a/3, 23a/6,
23b/1, 28a/11, 29a/12, 29b/2,
30b/1, 31a/9, 32a/11, 32b/2, 32b/6,
34a/12, 35a/13, 36b/7, 37a/13,
40a/1, 40a/12, 40b/6, 40b/9
s.+üñile 22a/9
s.+üñdür 31b/2, 35b/2
s.+adur 14a/5
s.+dedür 23b/1
s.+sin 10a/10, 10a/11, 14a/3, 14a/4,
14a/10, 14b/1, 14b/4, 14b/8,
16a/11, 18a/7, 19b/10, 21b/6,
22a/7, 23a/5, 23a/13, 31a/4, 31a/12,
31b/1, 31b/5, 31b/6, 31b/7, 31b/8
s.+üñ 4a/6, 4b/8, 7a/11, 9a/12,
9a/13, 10b/2, 14b/9, 15b/7, 17a/13,
21a/3, 23a/4, 23b/2, 24b/5, 30b/13,
31a/9, 31b/2, 31b/11
s.+i 2b/8, 3b/9, 4a/5, 4a/11, 7a/9,
7a/10, 13a/1, 15a/2, 16a/2, 16b/13,
17a/11, 18a/2, 21b/13, 24b/4,
24b/6, 31b/4, 40a/10
s.+a 2a/12, 2a/13, 3b/7, 3b/12,
2b/13, 4a/9, 4a/10, 4a/12, 4b/1,
4b/10, 7a/11, 7a/13, 9b/1, 9b/13,
10a/12, 10a/13, 10b/1, 10b/2,
13a/2, 13b/13, 17a/1, 17a/10,
17b/11, 21a/11, 21b/1, 22b/13,
23a/2, 23a/4, 23a/5, 23a/6, 24b/5,
25b/3, 26b/10, 27a/13, 27b/1,
29a/6, 29a/10, 31b/8, 37a/1, 40a/11
s.+de 2b/8, 3b/5, 9b/1, 13a/7,
16b/13, 17a/2, 22a/4
s.+den 3b/8, 4a/10, 14a/5, 14a/12,
14b/4, 17b/7, 31a/2, 31b/1, 35a/12,
35a/13
- ṣenā** (Ar.) *övme*
s.+yı 25b/13
- sene** (Ar.) *yıl*
s.-i sitte 40b/13
- seng** (Far.) *taş*
s.-ü ḥāreden 2b/9
- senlik** *senlik*
- s. 2b/8, 29a/6, 40a/11, 40a/12
s.+(g)üñ 2a/12, 2b/9
- sensüz** *sensiz*
s. 18a/8
- ser** (Far.) *baş*
terk-i s. ü cān 3b/9
s.+i 20b/2
- serbān** (Far.) *başçı, Allah yolunda başını veren*
s. olan 2b/6
- serbāz** (Far.) *korkusuz, cesur, yiğit*
s. olduñ 26a/9
- ser-be-ser** (Far.) *baştan başa*
s. 10b/12
- ser-bülend** (Far.) *yücelerin yücesi, en büyük*
s. 17b/13
- serçe** *serçe*
s.+ye 12a/7, 12a/9, 13a/12
- ser-firāz** (Far.) *baş kaldıran, yücelere uzanan bk. ser-firāz*
s. 40b/3
- ser-firāz** (Far.) *baş kaldıran, yücelere uzanan bk. ser-firāz*
s. 40a/5
- ser-gerdan** (Far.) *ne yapacağını bilmeyen, şaşırılmış, perişan*
s. 14a/8
- serheng** (Far.) *başasker, bekçi*
s.-i ‘uṣṣāḳ-ı cihān 25b/8
- serserī** (Far.) *başiboş, yersiz yurtsuz, avare kimse*
s. 2a/6
- serteser** (Far.) *baştan başa*
s. 27a/1
- server** (Far.) *bir topluluğun en ileri geleni*
s.+i 1b/9, 18b/10
s.+e 17b/8, 20a/5
- Settār** (Ar.) *Allah*
s. 40b/9
- sevdā** (Ar.) *kuvvetli sevgi, aşk*
s.+yıla 24a/2
- seyr** (Ar.) *bakıp seyretme*
s.+it(d)irdün 14a/7

s.+inden 14a/9
seyrāngah (Ar.) *gezme ve seyir yeri, gezi*
 s.+1 25a/8
seyrāngēh (Ar.) *gezme ve seyir yeri, gezi*
 s.+üm 22b/5
şıdķ (Ar.) *doğruluk, saflık, temizlik*
 ş.+1a 8b/2, 9b/6
 ma‘den-i ş. 4b/4
 ş.+1 8a/3
şifāt (Ar.) *bir kimsenin sahip olduğu nitelik*
 ş. 14b/10, 21b/11, 31b/6
 emvāc-ı ş. 18a/4
 ş.+1 31a/12
şığ - *sığmak*
 ş.-mazam 12b/12
 ş.-maz 7a/7, 28a/1
 ş.-mamış 11a/8
 ş.-mayup 12b/10
şihhat (Ar.) *sağlık, esenlik, doğruluk*
 ş. olsun 21a/10
sır(r) (Ar.) *gizlilik, gizli olan*
 s. 21b/9, 28a/1, 35b/9
 s.+dur 12b/8, 27b/13
 s.-(r)ı Ene’l-Haķ 27b/2
 s.-ı Haķķı 11b/9
 s.+(r)uñ 16a/4
 s.+(r)ı 6b/12, 8b/4, 12b/9, 13a/2,
 17a/4, 21a/4, 21b/7, 23b/1, 28a/2,
 28b/2, 29b/2, 35a/5, 37a/1, 39a/4
 s.+(r)a 28a/3
 s.+dan 6a/3, 28a/8
 s.+ınuñ 34b/2
 s.+(r)ını 5b/4, 15b/13, 16a/8, 19a/1,
 21b/9, 36a/6
 s.+(r)ın 13b/7, 22b/7, 36b/9
 s.+(r)ına 3a/12, 34a/13
sihr (Ar.) *büyü, kuvvetli cazibe*
 s. eyleyüp 7a/13
sikke (Ar.) *madeni para*
 s. 27b/8
sil - *silmek*
 s. 21a/4
şimürğ (Far.) *Kaf Dağı’nın arkasında
 yaşadığına inanılan efsanevi kuş, anka*

s.-ı cān 30b/8
şiret (Ar.) *bir kimsenin ahlakı, karakteri*
 s. degül 16b/3
 s.+i 8b/10
sitte (Ar.) *altı*
 sene-i s. 40b/13
siz siz
 s. 8a/5, 8a/11, 8b/9, 11b/10, 26b/5,
 28a/3, 28a/8, 30a/3, 33a/10, 33b/1
 s.+üñ 30b/11
 s.+i 9a/4, 9a/8, 9a/9
 s.+e 6a/9, 8a/12, 9a/5, 19b/13,
 20a/3, 25a/10, 25a/11, 28a/8, 33b/7,
 33b/9, 37a/8
 s.+den 26b/8
 s.+leri 37a/4
şohbet (Ar.) *sohbet*
 ş.-i Manşürdan 35b/13
 ş.+inden 34b/5
şol sol
 ş. 27b/10, 29b/10
 ş.+ın 27b/9, 29b/9
şonj son
 ş.+ı 30a/11, 36b/2
 ş.+ra 13b/2, 26b/6, 36a/8
şor - *sormak*
 ş. 39b/13
 ş.-ayın 20b/12
 s.-asın 21a/3
 s.-alum 5b/7
 ş.-ar-ısañ 18a/11
 ş.-maduķ 5b/12
 ş.-ma 40b/9
şorıl - *sorulmak*
 ş.-a 33a/7
şoy - *soymak*
 ş.-uñ 26b/2
söyle - *söylemek*
 s.-rem 5a/10, 7a/3, 22b/8, 25b/10,
 30b/6
 s.-r 8a/9
 s.-düm 17b/6, 18b/3
 s.-dün 16a/3

- s.-di 4b/3, 5a/4, 8a/2, 13b/7, 26a/2, 24b/7, 24b/9, 29b/3, 34a/8, 34b/10, 37a/3, 37a/9
s. 17b/2, 17b/9, 19a/13
s.-gil 13a/9
s.-yem 36a/2
s.-ye 36a/6, 36a/11, 36b/1
s.-yen 16b/1, 16b/2, 16b/3, 39a/4
s.-dügi 5b/9, 8a/4
s.-risem 17a/8
s.-mişdi 36a/1
- söylet** - *söyletmek*
s.-(d)üben 31b/3
s.-(d)en 31a/4, 38a/13
- söylen** - *söylenmek*
s.-medi 5b/6
- söz söz**
s. 1b/12, 3a/2, 5b/5, 5b/6, 6a/11, 7b/9, 17b/6, 31a/4, 36a/8, 38a/10, 40b/12
s.+üj 3a/2, 6a/9, 15b/9
s.+i 4b/2, 5b/7, 5b/13, 7a/8, 8a/4, 8a/13, 8b/5, 9a/11, 15a/3, 15b/1, 16b/8, 20a/7, 20a/11, 24a/9, 24a/10, 24a/13, 26a/2, 27b/6, 33b/8, 34a/10, 35b/11, 38a/9
s.+e 7b/13, 20b/10, 21a/9, 27b/11
s.+de 8a/9, 8a/10
s.+den 7a/11, 8a/4, 20b/12
s.+üm 7b/8, 8a/12, 15b/6, 17a/6
s.+lerümi 26b/4
s.+ümüz 6a/10, 16a/11
s.+üj 17a/12, 26b/11
s.+üjü 28b/13
s.+ini 30a/13
s.+üni 7b/9, 37a/3
s.+in 20b/7, 33a/9, 33b/7, 34a/1
s.+ler 20b/9
s.+leri 19b/9
s.+lerüj 17a/11
- şu su**
ş. 35a/7, 35b/5, 36b/4, 37b/3, 37b/5
ş. eyledi 8b/3
ş.+yı 36b/10, 37b/4
ş.+ya 36b/1, 36b/9, 37a/7, 37b/4
s.+yına 33b/9
- şubh** (Ar.) *sabah, sabah vakti*
ş. 5a/13, 22a/1
- şubha** (Ar.) *karanlık*
ş.+dağ 15a/6
- suç suç bk. suç**
s.+larına 31b/13
s.+lular 9a/2
s.+umuz 35b/3
- suç suç bk. suç**
ş.+umuz 35a/12
- südumend** (Far.) *faydalı, karlı*
s. olduj 19b/11
- şufi** (Ar.) *sofî, tasavvufa inanan, tasavvufu bir hayat görüşü olarak benimseyen, tasavvuf ehli kimse, derviş, mutasavvif*
ş. 23a/1
- şulh** (Ar.) *barış, huzur, rahatlık*
ş. 22a/1
- sultân** (Ar.) *hükümdar, din ve tasavvuf büyüklerine verilen unvan*
s. 23b/3
s.+ısın 6a/7
s.-ı dîn 22a/6
s.+umuz 16a/11, 18a/7
s.+uñuz 30b/9
- şun** - *sunmak*
ş.-aram 27a/9
s.-dum 25b/4
ş.-dı 4b/12, 29b/7
ş. 27b/3
ş.-mışdı 3a/11, 38b/1
ş.-ıvirdi 27b/4
ş.-maya 29a/5
- şür** (Ar.) *öldürücü ve diriltici güce sahip ilahi nefhanın üfürülmesinde vasıta olan ve isminden dolayı boruya benzetilen şey*
ş.-ı İsrâfîl 7a/4
- şüret** (Ar.) *dış görünüş, şekil*
ş. 12a/13, 16b/5, 16b/7, 16b/11, 18a/13, 19a/6, 25b/5, 30b/7, 39a/8
ş. durur 16b/3
ş. degül 16b/3

- ş.-i Manşūrıla 6a/13
 ş.-i Manşūrı 18b/5
 bend-i ş.+de 16b/4
 kayd-ı ş. 25a/6
 milk-i ş. 25a/13
 ş.-i fāniye 7b/7
 ş.+üñ 25b/1
 ş.+i 8b/10, 23a/12, 30b/6
 ş.+de 25a/12
 ş.+den 8b/9
- sücūd** (Ar.) *secde, secde etmek*
 s. 2a/5, 14a/5
 s. kıldı 26a/11
 s. kıldılar 9a/12, 9b/10, 20b/6
 s. itsem gerek 19a/10
 s. itdügi 38b/12
- sür - sürmek**
 s.-düy 28b/1
 s.-di 27b/5, 28a/12
 s.-diler 20b/5, 37b/12
 s.-üñ 8b/10
 s.-elüm 20b/2
 s.-üp 37b/13
- sürür** (Ar.) *sevinç*
 s. 4a/12
- sürü - sürümek, sürüklemek**
 s.-sünler 22b/10
- süvār** (Far.) *binek hayvanına - genellikle ata- binmiş kimse*
 s. 21a/12
- Ş**
- şāb** (Ar.) *genç erkek, delikanlı*
 ş. 20a/12, 36b/12
- şa'bān** (Ar.) *Arabi ayların recep ile ramazan arasında kalan sekizincisi ayıdır*
 evāsıt-ı ş. 40b/13
- şāh** (Far.) *padīşah, hükümdar*
 ş. 10a/1, 27b/3
 ş.+ıla 5a/3, 15a/6, 18b/9
 ş.+ıdı 33b/5
 ş.+dur 19b/3
 ş.-ı cihān 6a/6, 11a/6, 11a/13,
 12a/1, 12b/13, 13a/7, 27a/8, 27b/4,
 28b/12
- ş.-ı güzīn 6b/9, 29b/7
 ş.+uñ 23a/3
 ş.+ı 13a/8
 ş.+a 10a/13, 11b/7, 12a/8, 12a/12
 ş.+dan 22b/8
 ş.+ına 40b/4
 ş.+lar 40b/4
 ş.+ları 39a/3
- şāhbāz** (Far.) *yiğit, şanlı kimse*
 ş. 40b/3
- şāhs** (Ar.) *kişi, kimse*
 ş.-ı kebāb 20b/1
- şāhvār** (Far.) *şahlara layık olan iri taneli inci*
 ş. 13b/2
- şak(k)** (Ar.) *yarma, yarılma*
 ş.(k) olmuş 11a/3
 ş. oldı 10a/2
- şakı - şakımak, ötmek, şarkı söyler gibi konuşmak**
 ş.-dı 35a/9
 ş.-yup 36b/6
- şakī** (Ar.) *şikayet eden kimse*
 ş. oldı 2b/6, 30b/5
- şāl** (Far.) *omuzlara örtülen geniş atkı, bele sarılan kuşak*
 ş.+ına 3a/1
- şām** (Far.) *akşam*
 ş. 22a/1
- şarāb** (Ar.) *şarap, ilahi aşk*
 ş.+ı 5a/1
- şāşı** *aynı doğrultuya bakamayan göz*
 ş. 40b/2
- şavk** (Ar.) *aydınlık*
 ş. idüp 12b/7
- şāyed** (Far.) *eğer, belki, ola ki*
 ş. 15a/13
- şāz** (Far.) *şad, sevinçli, memnun*
 ş. 25a/4
 ş. oldılar 9a/6, 9b/8
 n. ol 40a/13
 ş. oluñ 30b/3
 ş. olam 22b/12
 ş. olasın 2a/10, 40b/5

ş. ola 10b/10, 36b/12
 ş. olasız 9a/10
 ş. oluban 9a/11, 30a/1
 ş. idesin 3b/4, 9b/2, 37a/12
 ş. idesiz 33b/13
 ş. idün 8b/9
 ş. idüben 37a/9
 ş. idüp 31a/8
şâzumân (Far.) *sevinçli, şad*
 ş. 11b/8
 ş. itmekiçün 37b/2
 ş. eyle 31a/9
Şefî'ü'l-müznibîn (Ar.) *Hz. Muhammet*
 ş. 1b/10
şehâ (Far.) *ey şah*
 ş. 31b/4
şehd (Ar.) *bal*
 ş. 8a/6
şehîd (Ar.) *Allah yolunda ve din uğruna savaşırken ölen kimse*
 ş. oldum 25b/7
şeh(i)r (Far.) *şehir*
 ş. 8a/13, 17b/1
 ş.-i Bağdâd 35a/8, 36b/2
 ş.+ine 29a/2
şek (Ar.) *şüphe*
 ş. 40a/4
şekker (Far.) *şeker*
 ş. 8a/6
şeksüz şüphesiz
 ş.+in 13b/3, 32a/1
şem' (Ar.) *mum*
 ş.-i vahdet 29a/8
 ş.+inüñ 3a/8
şems (Ar.) *güneş*
 ş.-i nürî 39b/10
 ş.+i 38b/11
şer' (Ar.) *geniş cadde*
 ş. 5b/13, 7a/12, 24b/3
 ş.+i 1b/9
şerbet (Ar.) *şerbet*
 ş.+in 14a/13
şerî'at (Ar.) *Allah'ın kulları için peygamberleri vasıtasıyla koymuş olduğu*

iman, ahlak, ibadet ve hukukla ilgili kural ve hükümlerin bütünü, din
 ş. 20b/11
şerh (Ar.) *açıklama, yorumlama*
 ş. idesin 23b/8
 ş. eyleye 36a/6
şerha (Ar.) *dilim, parça, bıçak yarası, kesik izi*
 ş. 4b/8, 26b/2
şeş (Far.) *altı*
 ş. 18b/9
şevk (Ar.) *şiddetli arzu, aşırı heves*
 nür-ı ş.+ün 14b/3
 cemâl-ı ş.-i nür-ı Muştâfâ 10a/10
şey' (Ar.) *şey*
 ş. 22b/6, 35a/3
Şeyh (Ar.) *bir tarikata girip seyr ü sülükünü tamamladıktan sonra o tarikatın başı durumundaki en yüksek mertebeye çıkan bulunan ve kendisine derviş yetiştirme (irşat) izni verilen kimse; taliplere rehberlik edip onları tarikat usullerine göre irşat etmek ehliyetine sahip kamil insan*
 Ş. 11a/9, 12b/1, 13a/7, 15a/8, 15a/9, 15b/1, 15b/5, 17a/9, 17b/3, 17b/4, 17b/10, 19b/9, 28b/6, 32b/8, 37b/11
 ş. 15b/7, 15b/8, 20a/1, 20a/12, 26a/3, 32b/8, 36b/12, 37b/10, 38a/3
 ş.-i güzîn 20a/2
 ş.-i kâmurân 15b/11
 ş.-i cihân 19a/12
 ş.-i kebîr 15b/10
 ş.-i kebîr-i bâ-şafâ 15a/10
 ş.+e 15b/3
Şibli (Ar.) *Seyyidu't-Taife Şeyh Cüneyd-i Bağdadi'nin yetiştirdiği halifelerinden Türk-İslam mutasavvıfı Ebu Bekr Şibli tasavvufun tarikat devrinden önce yaşamıştır. Tasavvuf tarihi kaynaklarında görüş ve düşünceleriyle yerini bulmuş olan Şibli, nesebi ve etnik kökeni bakımından, Abbasi saraylarında yetişmiş, iyi eğitim almış, yöneticilik yapmış ve sonunda*

bunların hepsini terk etmiş zühd ehli ilk Türk mutasavvıflardan biridir. Tarikatların tesis edilmesinden sonra Cüneyd-i Bağdadi'nin halifesi olarak Kadiriye, Mevleviye, Rifaiye, Şazeliye tarikatının silsilelerindeki şeyhlerden biri olmuştur.

Ş. 11a/9, 11b/3, 11b/10, 12a/3, 12b/1, 12b/5, 12b/13, 13a/4, 13a/7, 13a/12, 13b/2, 15a/8, 15a/9, 17b/4, 17b/5, 17b/10, 19b/9, 28b/6, 28b/12, 29b/1, 29b/2, 32b/8, 37b/11
Ş.+ye 13b/4

şîr (Far.) *aslan, cesur, yiğit, kahraman*
ş. 26a/8, 28b/8

şîrin (Far.) *tatlı, hoş giden*
cân-ı ş.+den geçmişem 8b/8

şirket (Ar.) *ortaklık*
ş. 14b/3

şol o
ş. 2b/10, 4a/13, 4b/4, 4b/12, 5a/5, 5a/13, 5b/8, 8a/9, 8b/5, 8b/11, 9b/12, 10a/4, 10a/8, 13b/9, 14a/13, 17b/10, 19b/9, 23b/12, 24a/8, 24a/12, 25a/3, 26a/12, 27b/2, 27b/10, 28b/5, 29b/3, 29b/10, 32a/10, 32b/4, 32b/7, 32b/10, 35a/4, 35b/8, 36a/7, 37b/10

şolok *o zamanda, o anda*
ş. 20a/2, 34a/10

şöyle şöyle
ş. 3a/7, 3b/12, 4a/5, 4b/6, 5a/3, 6a/7, 6b/5, 7a/10, 7b/3, 9a/2, 12a/6, 13a/4, 15a/5, 19b/6, 22b/11, 24b/8, 26a/12, 26b/5, 27a/3, 28a/13, 29b/5, 29b/10, 30a/7, 32a/2, 32a/10, 33a/1, 33a/12, 34b/6, 35b/6, 36a/2, 36a/9, 36a/12, 36b/2

şu şu
ş. 2a/13, 8b/3, 8b/13, 15a/8, 17b/12, 20b/3, 21a/12, 24b/12, 26a/6, 26a/11, 27b/5, 30a/8, 32b/12, 34a/7, 36a/13, 37b/3

şu'le (Ar.) *ateş elevi, ışık, parıltı*
ş.+siyle 39b/9

şükrâne (Ar.) *teşekkür, iyilik bilme, minnettarlık*
ş. 21b/8, 31b/10

şüm (Ar.) *uğursuz*
nefs-i ş.+uñ 2b/12

T

tâ (Far.) *ta (ünlem)*
t. 2a/2, 2b/11, 6a/3, 8b/8, 8b/12, 15b/9, 16b/9, 19a/2, 19b/7, 19b/8, 19b/13, 20a/3, 22b/9, 25b/12, 26b/3, 26b/8, 27b/2, 29a/8, 29b/13, 30b/1, 30b/10, 30b/12, 33b/13, 34a/4, 34b/1, 36b/9, 37a/8, 40b/4

ta'accüb (Ar.) *şaşma, hayret etme*
t. kıldılar 6b/13

Ta'ālā (Ar.) *"şanı yüce olsun" anlamında olup Allah, Hak, Tanrı kelimelerinden sonra kullanılır*

Hak T. 2a/1, 3a/13, 3b/11, 4a/9, 8a/4, 8a/7, 9b/1, 12b/11, 13b/10, 15a/2, 17a/11, 20a/8, 22a/8, 35a/8, 36b/7, 37a/4

tâb (Far.) *güç, kuvvet, sıcaklık, hareket, ışık, parıltı*
t. 20a/12, 30a/10

tabl (Ar.) *davul*
t.+ı 26b/13

tabağ (Ar.) *tabak*
t. 18b/13

tābān (Far.) *parlak, ışıklı*
t. 14a/8

tāc (Far.) *taç*
t. 21b/2
t.+ıdur 19a/11, 38a/12

ta'cīl (Ar.) *acele ettirme, çabuklaştırma, hızlandırma*
t. eylesünler 23a/11

tad *hoşa giden durum, zevk*
t. 22a2

tağ dağ
t. 27a/1

tağla - dağlamak
t.-yuban 27b/12

taḥkīk (Ar.) *bir şeyin ne olduğunu, doğru olup olmadığını araştırmak*

t. ola 5b/5, 8a/12

taḥrīr (Ar.) *yazı yazma*

t. idem 19a/1

taḥsīn (Ar.) *güzel bulup takdir etme, övme*

t. eyleyüp 21b/1

taḥt (Far.) *hükümdarların üzerine oturduğu koltuk. en üst makam*

t.+ınuş 6a/7

t.+ı 30b/9

t.+ı 6a/5, 33a/8

tāk (Far.) *dayanamama, sabredememe*

t. oldı 6b/4

taḳ - *takmak*

t.-dılar 32b/3

t.-uban 24b/13

t.-ıp 7b/11

t.-up 26b/6, 32a/9, 36a/5

tākāt (Ar.) *bir şeyi yapabilmek için gereken güç, derman*

t.+um 6b/4, 23a/9

taḳdīr (Ar.) *beğenme, güzel bulma*

t. 35a/11

taḳrīr (Ar.) *sözle anlatma, ifade etme*

t. idem 19a/1

t. eyledi 34a/8

ṭal - *dalmak*

t.-dum 6b/5

t.-mışam 7b/6

t.-maḳ gerek 39a/6

t.-madı 39a/7

ṭaleb (Ar.) *isteme, dileme*

t. kıılır 30a/4

ṭālī (Ar.) *talih, baht*

t.+üm 25b/7

ṭālīb (Ar.) *isteyen kimse, öğrenci, öğrenmek isteyen*

t. oluḡ 25b/1

ṭa‘m (Ar.) *tat, lezzet*

t.-ı ḥāş-ı ‘āmiye 11b/9

tamām (Ar.) *bitme, bitirme, son, eksiksiz*

t. 1b/11, 6b/12, 7b/5, 8a/11, 8b/1, 11b/4, 12a/6, 15a/7, 29a/9, 34a/13, 36b/8, 37b/13, 38a/3, 39b/11, 40b/12

t. oldı 4b/2, 38a/10, 40b/12

taḡa *şaşırmak*

t. ḳaldılar 11b/12

tanı - *tanımak*

t.-mışdı 3a/4

taḡla - *tanlamak, şaşırmak*

t.-dı 11a/2

Taḡrı *yaratıcı, Allah*

T.+ya 2b/7

ṭapu *kat, huzur, hürmet*

t.+ḡa 17b/13, 21b/3

ṭār (Far.) *karanlık*

t.+a 29b/12

t.+lıḡum 28b/4

ṭarīk (Ar.) *yol, usul*

t.+ı 39b/2

taşdıḳ (Ar.) *doğru olduğunu söyleme, gerçek olduğunu bildirme*

t. oldı 22a/4

t. ola 5b/5, 8a/12

taş taş

t. 7a/12, 34a/3

t.+ı 24b/9

taş dış

t.+ra 10b/3, 11a/5, 12b/7, 17b/1, 18a/6

t.+raya 5a/6, 10b/11

t.+um 6a/12, 25b/11

t.+ını 40b/2

taş - *taşmak*

t.-mış 11a/8

t.-a 36b/1, 36b/2

t.-ageldi 35a/4

t.-uban 11a/5, 12b/7, 19a/8

t.-maya mı 35a/5

ṭat *tat, lezzet*

t.+lu 24b/2, 28b/13

ṭavr (Ar.) *durum, hal, davranış*

t.+ını 19b/4

t.+ına 16a/4

- ṭayrān** (Ar.) *uçuş, uçma*
ṭ. idem 18b/8
- ṭayīb** (Ar.) *iyi, güzel, hoş*
ṭ. 8a/8
- ta‘zīm** (Ar.) *hürmet etme, saygı gösterme*
t.+ile 21a/6
- te‘avn** (Ar.) *yardımlaşma*
t. 40b/13
- tebāh** (Ar.) *yıkılmış, mahvolmuş*
t. oldı 20b/7
- tecelli** (Ar.) *görünme, zuhur etme, Allah’ın kudretinin şahıslarda ve eşyalarda görünmesi*
t. 39b/10
t.-yi cemāl 22a/9
- tedbīr** (Ar.) *bir şeyi engellemek için yapılan hazırlık, önlem*
t. idelüm 33a/4, 34b/1
t.+ini 3a/3
- teftīş** (Ar.) *bir şeyin aslını veya bir işin gereğince yapılıp yapılmadığını anlamak amacıyla inceden inceye yapılan araştırma*
t. iden 31b/5
- tekrār** (Ar.) *ikileme, aybı olay, iş veya eylemin yeniden vya daha çok defa yapılması*
t. olımaz 16b/8
- temāşā** (Ar.) *zevkle seyretme, izleme*
t. eyleṭ 8a/11
- temennā** (Ar.) *arzu, istek, temenni*
t. eylerem 22b/8
- temīz** (Ar.) *kirli, lekeli, pis olmayan, usule uygun*
t. kılmaduṭ 12b/9
ehl-i t. 12a/8
- temmet** (Ar.) *bitti, tamam oldu*
t. kitab 40b/13
- ten** (Far.) *insan vücudunun dış yüzü, cilt, beden*
t. 2a/11, 2b/2, 28a/5, 30a/10, 30a/12, 30b/4, 30b/8, 31a/4
t.+dedür 30b/9
t.+üz 18a/7
t.+i 22b/10, 24a/5, 26b/2
- t.+üm 25b/12, 36a/9
t.+üṭ 4b/8, 12b/7, 24b/5
t.+lere 14b/6
- tercümān** (Ar.) *bir şeyi anlatmaya yardımcı olan, vasıta*
t. 7a/7, 14b/11
t. gerekmez 24a/3
- terzīk** (Ar.) *anlamsız, saçma sapan söz*
t.-i Hāḫdur 39b/3
- terk** (Ar.) *bırakma, uzaklaşma*
t. iderem 18b/5, 31b/9
t. idersin 18a/1
t. itmiş 10a/5
t. itsün 13b/12
t. itmişidüm 13a/3
t. itmedüṭ 24b/3
t. itmezem 6b/1, 10b/8
t. itmeyem 36a/4
t.-ü cān itmek 4a/1
t. eylerem 30b/6
t.-i ser ü cān eyleyem 3b/9
t. eyleye 38b/7
- tesbīh** (Ar.) *Allah’ın her türlü kusurdan ve noksandan uzak olduğunu dile getirme*
t. 38a/5
- teşhīş** (Ar.) *kim veya ne olduğunu anlama, tanıma*
t. eyledüm 10b/5
- teşviş** (Ar.) *karıştırma, karma karışık etme*
t.+i 15b/6, 23a/11, 27b/9
- tevbe** (Ar.) *işlediği bir hatadan, suç veya günahlıktan pişmanlık duyup bir daha yapmamaya karar verme*
t. kıluṭ 38a/5
- ṭılsım** (Ar.) *tılsım, olağanüstü bir etki taşıdığına ve esrarlı işler yapabileceğine inanılan güç, sihir, büyü*
ṭ.+1 2b/2
- ṭın** - *ṭınmak, ses çıkarmak, ilgilenmek*
t.-dılar 8b/11
- ṭis‘amie** (Ar.) *dokuz yüz*
t. 40b/13
- ṭīz** (Far.) *tez, çabuk, seri*
t. oluṭ 32a/4

toğ - *doğmak*

ṭ.-ar 9b/6
ṭ.-dı 20a/12

toğra - *doğramak*

ṭ.-ıj 25b/12

toğrat - *doğratmak*

ṭ.-(d)uram 4a/3

toğrı *doğru*

ṭ. 2b/7, 10a/9, 17a/3, 25b/9, 31a/6,
33a/5, 39b/5

toğru *doğru*

ṭ. 24b/13

tol - *dolmak*

ṭ.-dı 6a/12, 6a/13, 6b/12, 15b/1,
24a/10, 25b/11, 27a/1, 27a/9
ṭ.-mışam 30a/8
ṭ.-mış 5a/2, 8a/3, 11a/4, 12a/13,
12b/6
ṭ.-mış durur 28a/5
ṭ.-mışdı 6b/8
ṭ.-mışdı 3a/12

tolı *dolu*

t.+dur 18b/9

tolın - *tolunmak, batmak*

ṭ.-dum 16a/13

ton *elbise, görünüş, kılık*

ṭ.+ı 26b/2
ṭ.+ını 25b/5

top *top*

ṭ. eylesün 25a/5

toprak *toprak*

ṭ. 25a/8, 27b/7, 33a/2, 34a/3, 35b/7
ṭ.+(ğ)ı 24b/9
ṭ.+(ğ)a 4a/8, 9a/11, 10b/8, 25a/7,
28a/4

toyla - *toylamak, ziyafet vermek, yedirip içirmek*

ṭ.-dılar 38a/4
ṭ.-ğil 31a/7
ṭ.-ıuz 33b/12

tuhfe (Ar.) *hediyeye*

t. 14b/13, 22b/11
t.+sin 15a/1

tūr (Far.) *dūr, uzak*

ṭ. 19a/5

Tūr (Ar.) *Hz. Musa'nın vahiy ve tecelliye mazhar olduğu dağ, Sina dağı, Tur-ı Sina*

Ṭ.-ıdur 39b/10
Ṭ. olmuşam 19a/6

tur - *durmak*

ṭ.-uram 6b/1, 6a/11
ṭ.-am 32a/8
ṭ.-a 22b/4
ṭ.-mışdı 28b/6
ṭ.-masun 18a/8

tur - *kalkmak*

ṭ.-dı 15b/2
ṭ.-uıj 10b/3, 12a/3
ṭ.-asın 24b/11
ṭ.-uban 12b/4
ṭ.-up 17b/3

turāk *durak*

ṭ.+(ğ)uıj 4b/6

tut - *tutmak*

ṭ.-aram 30b/11
ṭ.-ar 24a/6
ṭ.-uıj 7b/10
ṭ.-uban 7b/11
yol ṭ.-dı 17b/4
cān kulağın ṭ. 17b/11

tutaş *bitişik, sık*

ṭ. olmuş 7a/13

tuy - *duymak*

ṭ.-asın 35b/9
ṭ.-a 36b/9
ṭ.-maduğ 34b/4

tuyula - *tuylamak, alıp götürmek*

ṭ.-dı 37a/9

türāb (Ar.) *toprak*

t. oldu 13b/1, 25a/9

U**u** (Ar.) *ve*

u. 1b/1, 1b/9, 1b/11, 1b/12, 2a/2,
2a/5, 2a/8, 2b/4, 2b/5, 3a/10, 3b/11,
4a/8, 4b/4, 5a/10, 5a/11, 6b/12,
7b/4, 9a/5 10b/7, 13b/11, 14a/2,
14a/8, 14b/1, 14b/10, 14b/11,
15a/7, 16a/12, 16b/10, 17b/13,

- 18a/1, 18b/3, 19a/11, 20a/1, 21a/1, 21b/11, 22a/1, 22a/2, 22a/5, 22b/4, 24a/5, 24b/8, 24b/10, 25a/4, 25a/11, 25a/13, 25b/11, 26a/3, 26a/6, 26a/9, 27a/1, 27b/11, 28a/5, 28b/9, 28b/12, 29a/11, 30a/6, 31a/1, 31a/4, 31a/7, 31a/10, 31a/12, 31b/6, 31b/12, 32a/5, 32a/10, 32b/7, 32b/9, 32b/10, 33b/3, 34a/3, 34b/6, 35a/6, 35a/10, 35b/4, 38a/3, 38a/10, 38b/7, 38b/11, 40a/5, 40a/10, 40b/6
- ‘ubād** (Ar.) *abitler, ibadet eden kimseler*
‘u. 32b/9, 32b/10
- uç** *uç, bir nesnenin sivri olan bitim noktası*
u.+(c)ı 18a/12
u.+(c)ın 37a/7
- uç - uçmak**
u.-ar 30b/8
- ‘uqde** (Ar.) *düğüm, çözülmesi zor mesele*
‘u. 14a/2, 17a/2, 34b/3
‘u.+yi 13a/9
‘u.+si 28a/3
- ulaş - ulaşmak**
u.-ısar 4b/8
- ulu** *büyük, yüce*
u. 6a/5, 7a/8, 15b/4, 17b/7, 20a/13, 23a/13, 32b/7, 33a/8, 33b/5, 36b/12
- ‘ulüm** (Ar.) *ilimler*
‘u.+ı 3a/4
- um - ummak**
u.-aruz 38a/8
- ‘ummān** (Ar.) *çok büyük deniz, okyanus*
‘u. 35a/7
‘u. ola 36b/2
- unut - unutmak**
u.-dı 32a/2
- unutdur - unutturmak**
u.-dı 40a/10
- ur - urmak, vurmak**
u.-dı 9a/11
u.-sa 18a/9
u.-duqça 14b/6
u.-ma 7b/1
- u.-mağıl 8a/7
baş u.-ur 29b/2
na‘rā u.-ur 26a/5
cüş u.-dı 14b/10, 35a/6
qadem u.-dı 5a/6, 16a/4
na‘ra u.-urdı 15a/5
nişān u.-dı 6b/10
yüz u.-dılar 23b/13
bend u. 30a/12
niqāb u.-ğıl 16a/10
qadem u.-uq 10b/3
baş u.-uban 32b/1
bend u.-up 7a/10
na‘ra u.-up 5b/10
pervāz u.-up 30b/8
yüz u.-up 19b/12
- ‘ūr** (Ar.) *çıplak, bir şeyden mahrum kalmış olan, o şeye sahip olmayan*
‘ū. qıl 15a/1
- urgān** *ince halat*
u.+ın 32a/11
- ‘urūc** (Ar.) *yukarı çıkma, yükselme*
‘u. eyler 25a/12
‘u.+ı 39a/8
- uş** *işte*
u. 4a/11, 6b/4, 7a/11, 16a/12, 17a/6, 18b/9, 21b/5, 23a/4, 23a/8, 25b/4, 25b/10, 28a/4, 30b/4, 31a/8, 31b/9, 31b/10, 32a/13, 35b/3
u.+da 13b/11, 18b/4, 30a/8
- uşan - kırılmak, parçalanmak**
u.-dı 6b/10
u.-sun 29a/7
- ‘uşşāq** (Ar.) *aşıklar*
‘u. 10a/10, 17b/13, 19b/11
serheng-i ‘u.-ı cihān 25b/8
‘u.+a 23a/5, 28b/2, 28b/3
- utan - utanmak**
u.-a 25b/6
- uy - uymak**
u.-an 13b/5
- uyan - uyanmak**
u.-dı 30a/9
u.-a 2a/9, 16b/9

u.-up 5a/1
uyğu *uyku*
 u.+sından 5a/1, 5a/12, 16b/9
 Ü
ü (Ar.) *ve*
 ü. 1b/1, 2a/11, 2a/13, 2b/9, 3b/9,
 5a/13, 8a/6, 8b/4, 9b/1, 11a/9,
 11b/2, 11b/4, 12a/9, 12b/3, 14a/2,
 14a/9, 14b/3, 14b/4, 15a/10, 16a/2,
 16a/7, 18a/10, 18b/11, 18b/13,
 20a/12, 22a/4, 22b/1, 23b/8, 25a/3,
 25b/2, 25b/7, 25b/13, 26a/3, 26a/4,
 26a/8, 26a/12, 27b/13, 28a/2,
 28b/2, 28b/8, 29a/6, 29a/9, 30a/4,
 30a/5, 30a/9, 31a/7, 31a/10, 31b/2,
 31b/7, 32b/8, 32b/12, 34a/6, 34b/7,
 36a/7, 36b/12, 37b/7, 38a/3, 38a/5,
 38a/8, 39a/2, 40a/4, 40a/12, 40b/6

üç *üç*

ü. 38a/4

üküş *pek çok*

ü. 38a/7

ü.+dür 9a/13, 31a/9, 36a/8

ülfet (Ar.) *alışma, kaynaşma*

ü. 29a/4

ün *ses, şöhret*

ü. 34a/7

ü.+i 36b/3

üst *üst*

ü.+ümüzden 37a/11

ü.+ine 9b/9, 10b/6, 23b/4, 27b/7

üzre *üzere*

ü. 6a/5, 6a/11, 8a/1, 8b/2,
 22b/10, 23b/5, 27b/8, 33a/8

V

vâ (Ar.) *vah, yazık*

derd-i âh u v.+yımış 25b/3

vâcib (Ar.) *yapılması gerekli olan, terkedilmesi caiz olmayan husus*

v. 33b/7

v.-i mümkün 7a/4

v.-i katıl 15b/4

va'de (Ar.) *bir işin yapılması, bir borcun ödenmesi için tanınan zaman, söz verme*

v. 23b/6

vâh (Ar.) *vah, yazık (ünlem)*

v.+ıla 22b/4

v.+ımış 25a/13

vaḥdet (Ar.) *birlik, bütünlük*

v. 5a/8, 15b/13, 29a/5, 38b/1

v. durur 39a/9

v.+dür 39a/10

v.+üñ bahrı durur 18a/3

deryâ-yı v. kıldı 22a/12

şem'-i v. 29a/8

v.+üñ 6b/5, 7b/6

v.+e 39a/8

v.+de 29a/6

Vâhid (Ar.) *Allah*

V. 1b/1, 18b/9

vaḥy (Ar.) *bir emir veya hükmün Allah tarafından peygamberin kalbine*

bildirilmesi ve bu yolla gelen ilahi haber

v.-i Muṭlaḳdur 33b/8

vâkıf (Ar.) *bilici, bilen, haberdar olan kimse*

v. oldum 10b/6, 25a/11

v. olmazsız 28a/3

vaḳt (Ar.) *zaman*

v. 9a/9, 13b/6, 23b/7

bâyezîd-i v. 2b/5

v.+iydi 7b/13

v.+idür 24b/11

vâli (Ar.) *bir ilde devleti temsil eden en büyük mülki amir*

v. 32a/10

vâlih (Ar.) *şaşmış, hayret içinde kalmış*

v. kılduñuz 27a/3

var *var*

v.+ımış 20a/4

v.+ıdı 3a/4, 9a/2, 35b/12

v.+dı 6b/8

v.+ısa 26b/9

v.+dur 24b/1, 28a/9, 37a/4, 37b/7

var - varmak

v.-uram 10b/6

v.-ur 12a/4, 21b/11, 39b/2

v.-mişsin 21b/13

- v.-dum 18b/3
v.-dı 11a/2, 12b/2, 13a/11, 14b/10, 25a/4
v.-dılar 13a/12, 25a/2
v. 2b/10, 3b/5, 3b/6, 7b/1, 10b/9, 11b/11, 15a/11, 16b/11, 17a/10, 17b/2, 17b/8, 21b/12, 29a/11, 35b/11, 38b/5, 39a/5, 40b/1
v.-sun 31a/6
v.-uñ 8a/10, 11a/11, 11b/3, 12a/3, 30b/3, 33b/1
v.-am
v.-ayın 15b/5, 17b/1, 19b/12, 19b/8, 27a/4, 36a/4
v.-asın 23b/7, 36b/7
v.-a 25b/12, 32a/6, 36b/1
v.-alum 5b/7, 6a/2
v.-ıban 13a/10
v.-uban 11a/7, 13a/1, 15b/10, 19a/13, 21a/3, 37a/7
v.-up 11b/7, 21b/13, 22b/12, 33b/11, 40b/4
v.-ıcağ 25b/6
v.-ıcağaz 30b/12
v. idüñ 26b/6
v.-updur 22b/6
v.-mışıdum 13a/3
v. eyledüñ 14a/6, 31a/3
v. eyledi 1b/2
v. olasıñ 4b/7
v.-mağ 22b/7
- vārid** (Ar.) *gelen, ulaşan, olması mümkün olan*
v. olmaz 38b/9
- varlık** *varlık*
v. 1b/8
v.+(ğ)ıyla 12a/13
v.+(ğ)uñ 29a/2
v.+(ğ)um 13b/1, 28b/4
v.+(ğ)ın 10b/1, 23a/5
v.+(ğ)ını 12a/6
v.+(ğ)uñı 4a/10
- varṭa** (Ar.) *uçurum, çukur, tehlikeli durum*
v.+ya 39a/11
- v.+dan 9b/11, 37b/9
- vaşf** (Ar.) *bir kimse veya şeyin taşıdığı nitelik, sıfat*
v.-ı hālın 12a/7
- vaş(ı)l** (Ar.) *ulaşma, birleşme, sevdiğine kavuşma, vuslat*
v.-ı bāğından 19b/2
v.+uñıla 23b/6
v.+uñla 31a/13
v.+uñ-ıçun 31a/8
v.+uñ-ıçundur 14b/7
v.+uñı 14a/10
v.+uña 31b/10
- vāşıl** (Ar.) *ulaşan, erişen*
v.-ı dergāhıdı 33b/5
v.-ı dergāhıdur 19b/3
v. olmuş 12a/5
v. oldum 25b/10
v. oldu 32b/5
v.-ı dergāh ola 40a/8
v. olmayınca 39a/12
- vaz'** (Ar.) *ortaya koyma, belirleme*
v.-ı esrār eyledüñ 16a/1
- ve** (Ar.) *ve*
v. 40a/4, 40b/13
- vecd** (Ar.) *bir şey karşısında duyulan hayranlık, kendinden geçme*
v. 14b/3, 27b/13
v. oldılar 26a/12
- vecdet** (Ar.) *İlahi aşka dalıp kendinden geçme*
v.+den 23a/1
- vech** (Ar.) *yüz, tarz, yol*
v.+ine 16a/10
- vefā** (Ar.) *sözünde durma, bağlılık, sadakat*
v. 38b/4
kān-ı v. 1b/7
- vefādār** (Ar.) *vefālî, dostluğuna bağlı olan kimse*
v. 29a/11
- vefā-kānı** *vefā kaynağı*
v. 1b/10
- Vehhāb** (Ar.) *Allah*
v. 40b/12

ma'būd-u V.-ı cihān 14b/4
velīkin (Ar.) *lakin, ama, fakat*
 v. 22b/8
ver - *vermek*
 v.-enler 39b/5
veril - *verilmek*
 v.-ür 39b/8, 39b/11
ve's-selām (Ar.) *"ište o kadar, son söz bu"*
anlamında sözü kısa kesmek için kullanılır.
Mektup sonlarında selam sözü olarak
yazılır.
 v. 8a/11, 21a/6, 38a/10, 39b/11,
 40b/12
vilāyet (Ar.) *bir vali yönetimindeki en*
önemli idari bölüm, il
 v. 3a/7, 6a/5, 11a/9, 23b/5, 38b/10
vir - *vermek*
 v.-ür 30a/12, 38a/11
 v.-miş 9b/1, 10b/1, 12a/6, 17a/10
 v.-düm 31b/1023a/5, 30a/1, 30a/10
 v.-di 1b/3, 2a/2, 14b/3, 15b/12,
 20a/12
 v.-iser 39b/7
 v. 29a/11, 31b/13, 37a/13, 40a/9
 v.-gil 16b/12
 v.-üñ 20a/3, 20a/6, 30b/4
 v.-sünler 19a/13, 19b/8
 v.-e 21b/10, 22a/5
 v.-üpdür 8a/8
 v.-ebilür 17b/13
 v.-me 29b/4
 v.-meñ 30a/9
 cānını v.-ürler 23b/10
 cānını v.-di 19a/4, 38b/2
 fetvā v.-di 23a/10
 fetvā v.-di 24a/4
 rızā v.-di 27a/7
 selām v.-di 12b/3, 17b/12, 21a/6
 fetvā v.-diler 25b/3
 haber v.-diler 11b/13
 cevāp v. 29a/1
 fetvā v. 22b/9
 haber v. 12b/8, 17b/8, 33a/8
 naşihat v. 15a/13

fetvā v.-üñ 15b/3, 20b/11, 24a/1
 fetvā v.-em 23a/4, 23a/6
 haber v.-em 21a/2
 naşihat v.-eyin 15b/5
 haber v.-esin 28b/8
 baş u cān v.-e 10b/7
 haber v.-e 24a/9
 mühlet v.-eler 19b/13
 cān v.-üben 18b/2
 baş u cān v.-mek durur 5a/11
 amān v.-meñ 7b/10
virān (Far.) *yıkılmış, harap, üzüntülü*
 v. 3b/4, 28a/7
 v.+am 19a/6
 v.+ın 9b/2
viril - *verilmek*
 cevāb v.-meye 33a/7
viriş - *verişmek*
 v.-meye 37a/5
vişāl (Ar.) *sevdiğine kavuşma bk. vuşlat*
 v. 8b/7, 14b/3, 22a/9, 26a/6, 26a/10
 kırb-ı v. 3a/11, 14a/12
 v. bulduñ 26a/10
 v.+uñ 14b/6
 v.+üñ 14a/13
vuşlat (Ar.) *sevdiğine kavuşma bk. vişāl*
 v. 2a/10, 22b/4
 v. bulmuş 5a/3
 v. bular 21a/7
 rüz-ı v.+um 6b/2
 v.-ı cānān 23b/2
 v.+uñ 4b/5, 14a/9
vuzū (Ar.) *abdest*
 v. almak 28b/10
vü (Ar.) *ve*
 v. 1b/8, 1b/10, 4a/3, 5a/8, 5b/13,
 7a/5, 10a/11, 31b/1, 14b/6, 16a/5,
 18b/11, 24b/7, 25a/13, 26b/3,
 35a/9, 36b/3, 36b/5
vücūd (Ar.) *vücut*
 v. 11a/8, 14a/5
 v.+ıla 4b/1
 v. buldı 38b/12
 v. dutdı 2a/5

v.-ı muṭlaqam 7a/6, 30a/2
 v.+uñ 14a/11
 v.+um 18a/13, 22b/3, 25b/10
 v.+uñ 13a/12

Y

yā (Ar.) *ey*

y. 3b/2, 3b/10, 5a/7, 9a/12, 9b/10,
 14a/1, 14a/10, 14a/12, 17a/10,
 18a/5, 19a/12, 20b/6, 20b/9,
 29b/13, 30a/3, 31a/2, 31a/5, 31a/9,
 33a/4, 34a/11, 34a/12, 35a/12,
 35b/1, 35b/2, 38a/8, 40a/2, 40b/7,
 40b/11

yağ - *yağmak*

y.-dı 35a/9
 y.-a 36b/6

yağmala - *yağmalamak*

y.-dı 6b/4

yağmur *yağmur*

y. 35a/9, 36b/6

yāhūz (Far.) *yahud, veya*

y. 22a/13

yağ - *yakmak*

y.-dı 33a/6
 y.-dılar 34a/2, 34a/3
 y.-alar 36a/9

yağın *yakın*

y. 4a/10, 30a/13, 30b/10,
 y. oldum 4a/10
 y. ola 30b/10
 y. kılmaduñ 29a/2

yağınlık *yakınlık*

y. 31a/2

yağın (Ar.) *bir şeyi şüphesiz olarak tam ve doğru bilme*

y. 40a/4
 ehl-i y. 29a/2

yalan *yalan*

y. 5b/5, 8a/3, 8a/9

yalıñ *alev*

y. 34a/9
 y.+lar 34a/3

yaluñuz *yalnız*

y. 11b/8

yalvar - *yalvarmak*

y.-ayın 15b/5, 19b/12
 y.-alum 6a/2

yan - *yanmak*

y.-up 36a/9
 y.-an 34b/7
 y.-mayan 19a/5

yandır - *yandırmak*

y.-uñ 26b/7, 33b/9
 gerek kim y.-asız 33b/10

ya'ni (Ar.) *demek ki*

y. 18a/13, 30b/9, 39b/10

yañ *bir yerin ön veya arka kabul edilen kısmına göre sağ yahut solda olan tarafı*

y.+a 9b/13, 17b/11

yar *ağız suyu*

y.+ımı 19a/8
 y.+ın 4b/12, 22a/10
 y.+ından 4a/13

yār (Far.) *sevgili, dost*

y. 11b/11, 13b/2, 23a/7, 24b/5
 y. olmadı 24b/5
 derd-i y. 23a/9
 y.-ı girān 30a/6
 y.+a 29a/12
 y.+ı 32a/6
 y.+ın 22a/10
 y.+ına 32a/6

yara *yara*

y. 32b/10

yarat - *yaratmak*

y.-(d)ursın 14b/2
 y.-dı 2a/1
 y.-(d)an 10b/13, 31b/8

yarak *savaş aleti, silah, teçhizat*

y.+(ğ)un 4b/6

yāran (Far.) *doslar*

y.+lara 21a/13, 23b/7

yarın *yarın*

y. 20a/4, 20a/5, 30b/1, 33a/7

yāri (Far.) *yardım*

y. kıla 36b/10

yarlığa - *suçları bağışlama*

y. 38a/7, 40b/11

yās matem

- y. itdiler 34a/5
- y. idüben 32b/13
- y. idüp 32b/7

yaş yaş, gözyaşı

- y. 32b/8, 32b/9, 33a/1, 35b/8, 37b/11
- y.+ıla 15b/1, 19b/9
- y.+ını 14b/7
- y.+ına 35b/7

yat - yatmak

- y.-urdu 9a/2

yavu - yitik

- y.-varmış 4b/13

yayıl - yayılmak

- y.-sun 33b/11

yaz - yazmak

- y.-ar 27b/7, 28a/10
- y.-dı 27b/7, 28a/4, 29b/11
- y.-anı 40b/11

yazıl - yazılmak

- y.-ur 29b/12
- y.-a 27b/8
- y.-an 6b/11

yazu yazı, kader

- y.+sın 24b/11

yeñ giyeceklerin kol kısmı bk. yiñ

- y.+in 36b/9
- y.+lerini 37b/4

yene bir daha, tekrar bk. yine

- y. 35a/1

yemyeşil çok yeşil, her yanı yeşil

- y. 34a/7

yet - ulaşmak, erişmek

- y.-diler 20a/9

yevm (Ar.) gün

- y.-i çeharşenbe 40b/13

yıkıl - yıkılmak

- y.-dı 24a/11

yıldırım yıldırım

- y.+lar 35a/9, 36b/6

yi - yemek

- y.-diler 32b/11
- y.-mezem 32a/4

y.-medük 34b/5

y.-meñ 9a/3, 33b/1

y.-mege 8a/6

yidi yedi

y. 32b/4

yiksân (Far.) yeksan, aynı seviyede, düz, eşit

y. 40a/4

y. olmuşdı 33b/3

yiktâ (Far.) yekta, tek, eşsiz, benzersiz

zât-ı y.+yıla 29a/4

y. kıılır 30a/7

yil yel, esinti, rüzgar

y. 36a/13, 36b/1

y.+e 26b/8, 34b/9

y.+lere 33b/11, 36a/10

yil - hızlıca yürümek

i.-er 39a/9

yiñ giyeceklerin kol kısmı bk. yeñ

y.+leri 37a/7

yine bir daha, tekrar bk. yine

- y. 4a/4, 6b/13, 7a/2, 7b/2, 8b/11, 9a/1, 9b/4, 9b/13, 11a/11, 11b/3, 12a/10, 12a/13, 15a/7, 16b/1, 20a/8, 20a/12, 20a/13, 21a/4, 22b/3, 23a/7, 23b/1, 24b/7, 26a/1, 26a/11, 26a/12, 26b/12, 27b/9, 28a/10, 28a/11, 28b/12, 29b/3, 29b/6, 29b/11, 32a/2, 34a/1, 34a/5, 34b/13, 35b/9, 36a/7, 36a/8, 38a/9

yir yer

y.+üñdür 10b/2

y.+e 6b/10, 12b/12, 21a/8, 24a/11, 29b/9, 33b/2, 34b/9, 34b/11,

36a/10, 36a/11, 38a/3

y.+de 13b/11, 14b/11, 26a/4, 34a/5

y.+den 10b/3, 15b/6

y.+imi 31b/3

y.+in 39a/3 3t

y.+ine 7a/12, 23b/6, 32b/8, 32b/9, 33a/1, 35b/8

y.+inden 15b/2, 24b/12

yirüstüvâr yeryüzündeki şeyler

y. 38b/13

yiryüzi *yeryüzü, dünya*

y.+ne 8b/4, 27b/2, 27b/5

yit - *yedeklemek, götürmek*

y.-diler 7b/11, 8b/12, 24b/13

y.-(d)eler 36a/5

yitür - *yitirmek*

y.-en 28a/7

yok *yok*

y. 3b/10, 8a/9, 10a/1, 20b/8

y.+(ğ)iken 1b/2, 14a/6, 31a/3

y.+sa 5b/11

y.+dur 1b/6, 6b/3, 8a/3, 22a/1,

22a/2, 25b/4, 27b/11, 28a/8, 30a/4

y.+(ğ)dur 14b/11

y. oldı 18b/6

y. (ğ)olsun 29a/9

y. (ğ)itmiş 12a/6

y.+lığa 29a/11

y.+luğumdan 26b/6

yol *yol*

y. 10a/9, 39b/5, 39b/8

y.+ dan dönmezem 19a/10

y. tutdı 17b/4

y.+a 13a/10, 20b/1

y.+dan 39b/11

y.+umı 25b/9, 27a/4

y.+uğu 2a/8

y.+uğa 3b/9, 15b/7, 38b/6

y.+uğda 4a/8, 28b/12

y.+ı 39b/11

y.+ınuğ 2a/6, 40a/9

y.+ını 2b/7, 39b/5

y.+ın 2a/3, 2a/4

y.+ına 2b/3, 30b/4

y.+ında 4b/7, 5a/9, 16a/5, 23a/3,

30a/6, 33a/5

yu - *yıkamak*

y.-dum 18a/13

y.-dı 28b/5

y.-yanlar 2b/7

y.-mışdı 28b/6

y.-mağ 28b/7

yun - *yıkanmak*

y.-maya 29a/5

yüce *yüksek, büyük*

y. 34b/9, 36a/10, 39b/6

y.+dür 40a/6

yük *bir insan, hayvan veya taşıtın taşıdığı şeylerin bütünü*

y.+ile 30a/7

yüri - *yürümek*

y. 7b/1, 29a/11, 40a/13

y.-yüp 15a/11

yüz *yüz*

y. urdılar 23b/13

y. urup 19b/12

y. dutdı 31a/1

y. dutan 35b/1

y. dönderem 4a/7, 26a/13

y.+üm döndürmezem 7b/7

y. döndürmeye 16b/5

y.+i 9a/11

y.+e 30a/10, 39b/9

y.+üm 10b/6, 22b/10

y.+ümi 29a/10

y.+ünj 2b/13, 40b/4

y.+ünje 28b/1

y.+ünjden 18a/8

y.+i 2a/9

y.+in 13b/3, 16b/5, 20b/5, 28a/13

y.+ine 27b/5, 28a/12

y.+leri 31a/11

y.+lerine 37b/12, 37b/13

yüz *yüzey, satıh*

y.+i 24a/10

y.+ine 29b/8

yüz biğ *yüz bin*

y. 1b/11

Z**zâğ** (*Far.*) *karga*

z.+ları 24a/8

zâhid (*Ar.*) *dünyayı terkedip dinin**emirlerine çok titizlikle riayet eden, züht ve takva sahibi, dindar kimse*

z.+ünj 39a/3

zâhidân (*Ar.*) *zahitler*

z. 24b/10, 26a/3, 38a/3

zāhir (Ar.) *meydanda olan, görünen, açık ve belli olan*

- z. 28a/4, 30a/9, 31b/7
- z. olmuş 12a/5
- z. oldı 1b/4, 13a/7, 18b/13, 34a/7
- z. olmuşıdı 16a/8
- z. itmiş 11a/8
- z. itdi 20b/4
- z. eyledüñ 15b/13
- z.-i bāṭın 28a/5
- z.-i cismānīdür 28a/6

zā'if (Ar.) *zayıf*

- z. olduk 35b/3
- z.+e 12b/11

zamān (Ar.) *zaman*

- z. 4b/10, 5a/5, 5a/12, 5a/13, 5b/2, 6b/10, 7b/2, 8a/1, 8b/2, 10a/3, 10a/4, 11a/1, 11a/10, 11b/5, 15a/5, 15b/11, 16a/2, 16a/8, 17b/3, 23b/12, 24a/7, 24a/12, 24b/7, 25a/11, 26a/12, 27a/2, 27a/8, 27b/2, 27b/4, 27b/10, 29b/2, 29b/6, 29b/10, 30a/1, 31a/1, 32b/4, 34a/6, 34b/7, 35a/4, 36a/1, 36a/7, 36b/10, 37b/11
- z.-ı 'ışkıdı 39a/1

zār (Far.) *ağlama, inleme, zayıf ve dermansız bk. zari*

- z. 32a/5, 32b/7, 34b/6, 35b/4
- z.-ı giryān kıldılar 32a/3
- z. eyledi 5a/12

zāri (Far.) *ağlama, inleme*

- z. 17a/9, 36b/3, 38a/1
- z. vü giryan olalar 36b/5
- z. kıldı 33a/1
- z. kıldılar 35b/4
- āh z. 20a/1

zār u zār (d) *ağlayarak, inleyerek*

- z. 26a/2

zāt (Ar.) *saygıdeğer kimse, bir şeyin kendisi, hakikati*

- z. 17a/4
- nūr-ı z.+ıla 30a/8
- z.-ı yiktâyıla 29a/4

z.-u haydur 17a/5

z.+umdadur 7a/4

z.-u hayyam 7a/3

baḥr-ı z. 14b/10, 21b/11

z.-ı muṭlaḳ 6b/3

deryā-yı z. 18a/4

baḥr-ı z.+a 16a/12

z.-ı baḥrında 18b/11

z.+umı 14b/9

z.+uṇa 14a/7, 31b/6

z.+uṇda 14b/9

z.+ına 11a/7

zebānī (Ar.) *cehennemlikleri ateşe atmakla görevli melek, cehennem bekçisi*

- z.+ler 9b/12

zebūn (Far.) *güçsüz, zayıf, aciz*

- z. kıılma 29a/8

zehir (Far.) *zehir*

- z. 33b/3

zehre-çak (Far.) *çok korkmuş, ödü patlamış*

- z. 24b/8

zelīl (Ar.) *aşağılanan, hor görülen kimse, hakir*

- z. kıılma 31b/12

- z. kıalduk 35b/2

zemīn (Far.) *taban, yer, toprak yüzeyi*

- z. 5a/13, 26a/4, 32b/12

zemzeme (Far.) *nağmeli ses, ezgi*

- z. 16a/1

zevḳ (Ar.) *hoşa giden bir şeyden duyulan his*

- z.+ile 23b/11

zihn (Ar.) *bellek, hafıza*

- z.+üñe 39b/7

zıkr (Ar.) *ismini söyleme, anma*

- z. 38a/5

zindān (Far.) *zindan*

- z. 8b/12, 8b/13, 9a/1, 9a/2, 9b/9, 11a/1, 11a/3, 11a/4, 11b/6, 11b/11, 12a/1, 12b/6, 12b/12, 12b/13, 13a/4, 13a/5, 13a/6, 13a/11, 13b/2, 15b/11, 21a/5, 24b/9
- z.+ıla 13a/8

- z.+ıdum 13a/13
 ‘azm-i z. eyledi 11a/2
 bend-i z. 10a/13
 ehl-i z. 9a/11
 ehl-i z.+a 9b/7
 z.+ı 10a/5, 11a/12, 11b/7, 11b/11,
 12b/7, 13a/1, 13a/3
 z.+a 7a/10, 8b/13, 11a/8, 11b/3,
 11b/10, 12a/4, 12b/3, 12b/6,
 14b/12, 15b/10, 17b/12, 24b/1,
 36a/7
 z.+da 9a/3, 12a/4, 12a/8
 z.+dan 11b/5, 17b/11
 z.+umı 10b/8
- zindāncı** (*Far.*) *zindan bekçisi*
 z. 10a/4, 10a/6, 10b/11, 11a/2,
 11a/6, 12b/6
- zira** (*Far.*) *çünkü, şundan dolayı*
 z. 4a/1, 4a/4, 19b/1, 19b/4, 20a/4,
 22b/6, 25b/5, 29b/11
- ziyāfet** (*Ar.*) *misafır davet edip özenli
 biçimde ağırlama, yedirip içirme*
 z. kıldılar 38a/4
- z. kıldı 37b/13
 z. eyledüm 13a/10
- ziyāret** (*Ar.*) *bir kimseyi veya bir yeri
 görme*
 z. kıldı 37b/13
 z. eyledüm 13a/10
- zühād** (*Ar.*) *zahitler*
 z. 32b/9, 32b/10
- zühr** (*Ar.*) *öğle vakti*
 z.+ıçun 8a/1
- zühūr** (*Ar.*) *meydana çıkma, görünme*
 z. 7b/13
 z.+ı 22b/2
- zūlmān** (*Ar.*) *karanlık*
 z.+ından 40b/5
- zūlmet** (*Ar.*) *karanlık*
 z.+den 30a/11
- zübde** (*Ar.*) *bir şeyin en değerli kısmı, özü*
 z.+si 5a/8
- zū** (*Ar.*) *sahip*
 kırb-ı rabb-i z. ’1 -celāl 38b/9
 z. ’1 -celāl 14a/12

KAYNAKÇA

AHISKAVİ, Ziyaeddin Abdullah b. Muhammed: Revamizü'l-a'yan, Süleymaniye Ktp., Esad Efendi, no: 2127, vr. 5^b-8^a

AKÜN, Ö. Faruk(1994): "Divan Edebiyatı", DİA, IX, İstanbul, s. 393.

ALTINTAŞ, Doç. Dr. Hayrani: A.Ü. İlahiyat Fak. 1984-85 öğretim yılı ders notları, s. 19.

ARAT, Reşit Rahmeti(1991): Kutadgu Bilig, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

ARBERRY John(1942): An Introduction to the History of Sufism, London, s. 34.

ARBERRY John(1951): Soufism, London, s. 49, 60.

AYNİ, Mehmet Ali(1925): Tasavvuf Tarihi, İstanbul, s. 190-191.

BABANZADE, Ahmed Naim - Kâmil Miras(1928): Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarîh Tercemesi ve Şerhi, Evkaf Matbaası, Matbaai Ebüzziya, C 7, s. 62-63.

BANARLI, Nihad Sami(1971): Resimli Türk Edebiyatı Tarihi, I, İstanbul, s. 126.

BARKAN, Ömer Lütfi(1942): "Osmanlı İmparatorluğunda Bir İskan ve Kolanizasyon Metodu Olarak Vakıflar ve Temlikler, I, İstila Devrinde Kolonizatör Türk Dervişleri ve Zaviyeler", Vakıflar Dergisi, II, Ankara, s. 282, 284.

BİLGİN, Azmi(1995): Tasavvuf ve Tekke Edebiyatı, İlmî Araştırmalar, S 1, İstanbul, s. 61-82.

BUSTANİ(1957):Resâ 'ilu İhväni's-şafâ, I, Beyrut, s. 266-272.

CEBECİOĞLU, Ethem (2004):Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü, Anka Yayınları, İstanbul.

CEBECİOĞLU, Prof. Dr. Ethem(1988): Hallâc-ı Mansûr, A.Ü.İ.F. Dergisi, C XXX, Ankara.

DAĞLAR, Abdülkadir (2008): "KILIÇ, Atabey (2005). Mürîdî ve Pend-i Ricâl Mesnevîsi (İnceleme-Tenkitli Metin-Dizin), Akademi Kitabevi, İzmir."

DEVELİOĞLU, Ferit(2008): Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Lugat, Aydın Kitabevi, Ankara.

DİLÇİN, Cem(1983): Yeni Tarama Sözlüğü, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

DÜZDAĞ, M. Ertuğrul(1972): Şeyhülislam Ebussud Efendi Fetvaları, İstanbul, s. 192.

EL-İCİ, Ş.M. bin: Tuhfetu'l-fakir ılâ sâhibi's-serîr, Süleymaniye Ktp., Turhan Valide, no: 231, vr. 1^b.2^a

ERASLAN, Kemal(1989): "Ahmed Yesevi", DİA, II, İstanbul, s. 159-161.

ERZURUMLU, İbrahim Hakkı(1910): Ma‘rifetname, İstanbul, s. 294.

GANİ, Kasım(1322): Târih-i Taşavvuf der İslâm, Tahran, s. 196.

GÜLENSOY, Tuncer(1991): "Bakırgan Kitabı", DİA, IV: İstanbul, s. 535-536.

GÜNGÖR, Zülfikar(1999): “Tâhirü’l-Mevlevî’nin Hallâc-ı Mansûr’a Dair Risalesi”, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Ankara, XXXIX, s. 581-597.

HAYYİM, Sulayman(1934): New Persian- English Dictionary.

İBN HALDUN(1984): Tasavvufun Mahiyeti: Şifa’ü’s-Sâ’il (çev. Süleyman Uludağ), İstanbul s. 144.

İBNÜ’L-ARABİ(1985): el-Futuhatu'l-Mekkiyye, II, Kahire, s. 90.

İŞBUDAK, Veled Çelebi – BİLGE, Kilisli Muallim Rifat(1341): Divan-ı Türk-i Sultan Veled, İstanbul.

KILIÇ, Atabey (2005): Mürîdî ve Pend-i Ricâl Mesnevîsi (İnceleme-Tenkitli Metin-Dizin), Akademi Kitabevi, İzmir.

KOCATÜRK, Vasfi Mahir(1968): Tekke Şiiri Antolojisi, Ankara, s. 3-4.

KÖPRÜLÜ, Fuad(1934): Türk Edebiyatı Tarihi, İstanbul, s. 129- 130.

KÖPRÜLÜ, Fuad(1984): Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar, Ankara, s. 18.

KÖPRÜLÜ, Fuad(1986): Edebiyat Araştırmaları, Ankara, s. 184.

KUŞEYRİ(2013), Kuşeyrî Risalesi (trc. Muhammed Çoşkun), İlk Harf Yayınevi, s. 118.

KUZUCULAR, Şehamettin(2016): Niyazi (14.yy) ve Mansûrnâmesi, <http://www.edebiyatvesanatakademisi.com/>.

LEVEND, Agah Sırrı(1971): "İslami Edebiyatın Esasları ve Kaynakları", TDAY Belleten, Ankara, s. 182.

MASSIGNON, Louis: İslam Ansiklopedisi, C V, s. 169.

MASSIGNON, Louis - KRAUS Paul(1936): Akhbar al.Hallaj, Paris, s. 7, 8.

MASSIGNON, Louis(1922): La Passion d'al-Hallaj, s. 281 vd.

MAZIOĞLU, Hasibe(1982): "Türk Edebiyatı, Eski", TA, XXXIII, Ankara, s. 83.

MOJADDEDİ, Jawid(2003): "HALLĀJ, ABU'L-MOĞİT̄ HOSAYN b. Manşur b. Maḥammā Bayzāwi" in Encyclopedia Iranica, XI/6, pp. 589-592.

MUALLİM NACİ (1978): Lugat-ı Nâcî, Çağrı Yayınları, İstanbul.

MÜSLİM, İman, no: I.

NİYAZİ, Mansûr-nâme, nşr. Mustafa Tatçı(1994), İstanbul, neşredenin girişi , s. 81-95.

OCAK, Ahmet Yaşar(1993): "Türk Dünyasında Ahmed-i Yesevi ve Yesevilik Kültürünün Yayılışı: Bir Sufî Kültürünün Yeniden Güncelleşmesi", Milletlerarası Hoca Ahmed Yesevi Sempozyumu Bildirileri, Kayseri, s. 299.

ÖZTÜRK, Yaşar Nuri(1976): Hallâc-ı Mansûr vc Eseri, s. 39-40, İstanbul; ayr. bk.

NİCHOLSON, Reynold, İslam Tasavvufu Tarihi ve Fihristi, s. 132-5.

PARLATIR, İsmail(2006): Osmanlı Türkçesi Sözlüğü, Yargı Yayınevi, Ankara.

REDHOUSE, James William (1987): A Turkish and English Lexicon, Beirut, Libraire du Liban, 3. Basım, Third impression.

SUNAR, Cavit(1966): Mistisizmin Ana Hatları, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Ankara, s. 109-111.

SÜHREVERDİ(1989): Tasavvufun Esasları-Avârifü'l-Meârif Tercemesi (çev. Prof. Dr. H. Kamil Yılmaz vd.), İstanbul, s. 64.

ŞEMSEDDİN SAMİ (1987): Kâmûs-ı Türkî, Çağrı Yayınları, İstanbul.

ŞEYH SADÎ-İ ŞİRAZÎ (1995): Bostan ve Gülistan (trc. Kılıslı Rıfat Bilge), Sebil Yayınevi, 1. Baskı, İstanbul.

TEKİN, Şinasi(1993): "Türk Dünyasında Gaza ve Cihad Kavramları Üzerine Düşünceler", Tarih ve Toplum, İstanbul, S 109, s. 14.

TİRMİZİ, Cenaiz 32; İbnu Kesir, el-Bidaye, VI, 10, s. 46-47.

TİRMİZİ, Libas, 10; Hâkim, Müstedrek, I, 28.

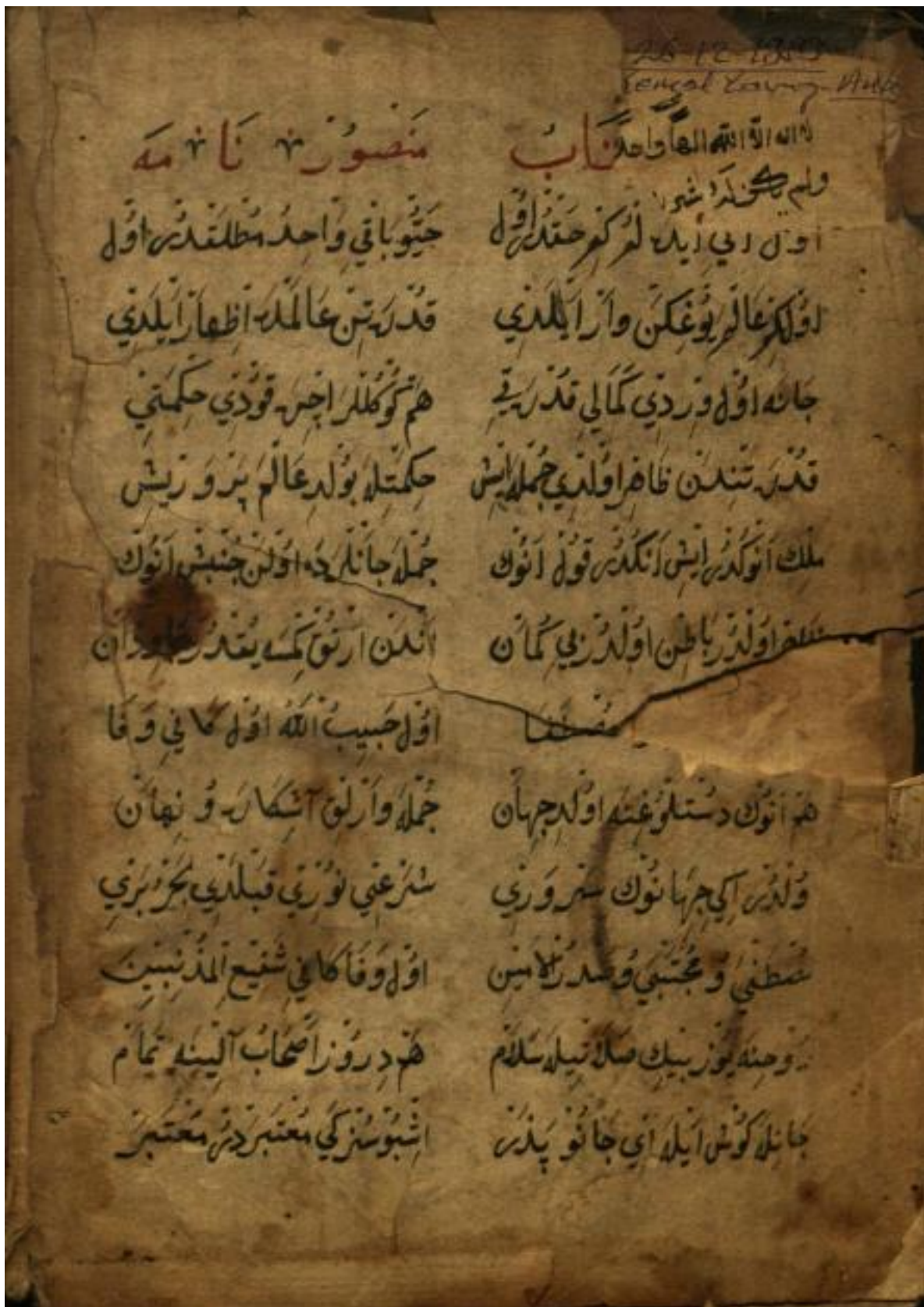
TOPBAŞ, Osman Nuri(2014): Hazret-i Muhammed Mustafa 1, Erkam Yayınları.

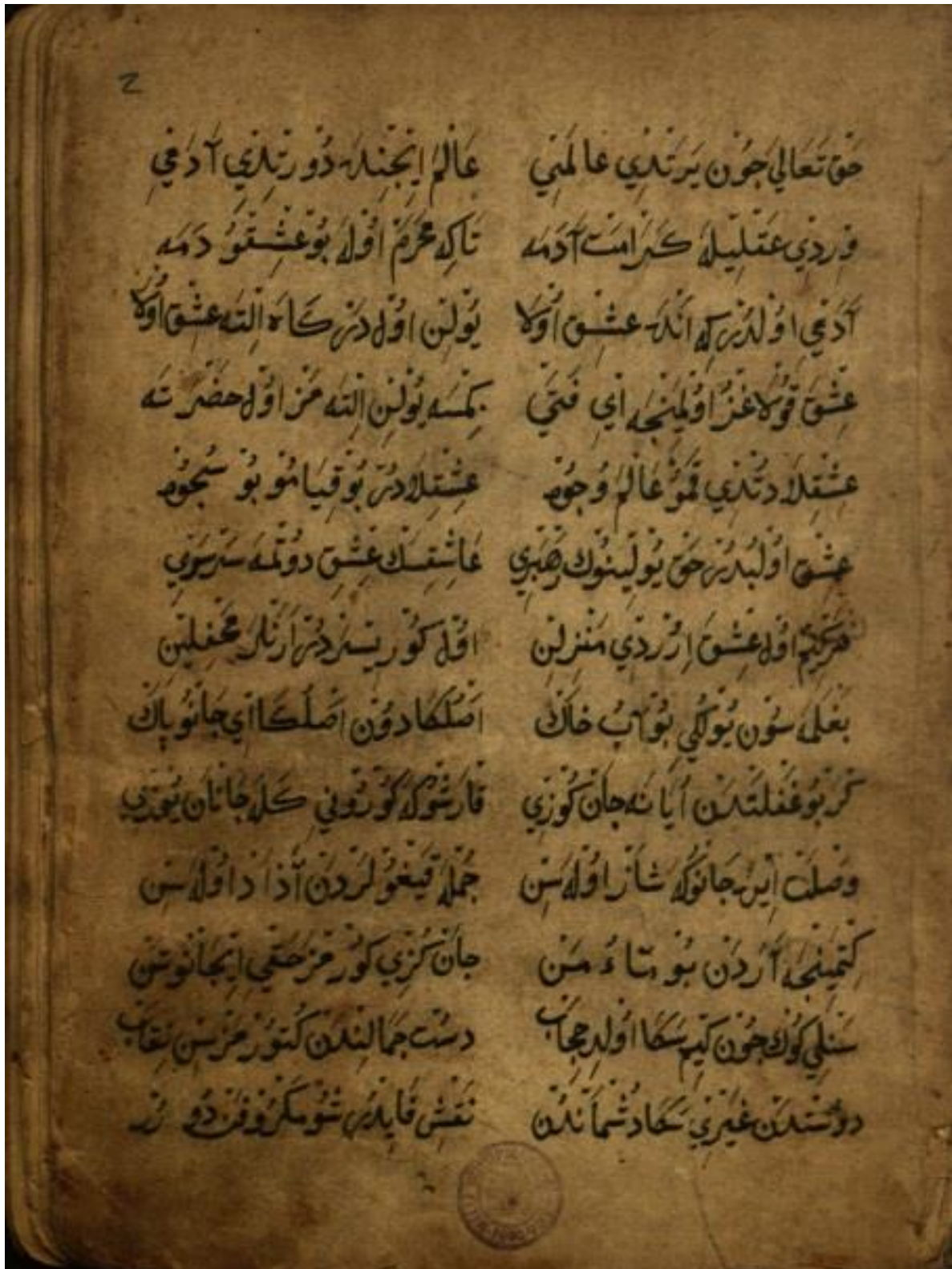
Turkish Studies, International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, vol.3/1, pp.409-411, 2008.

UÇMAN, Abdullah(1985): "Tekke Şiiri", Başlangıcından Günümüze Kadar Büyük Türk Klasikleri, II, İstanbul, s. 12-13.

YILMAZ, Prof. Dr. H. Kâmil(2006): Ana Hatlarıyla Tasavvuf ve Tarikatlar, Ensar Neşriyat.

TIPKIBASIM

بولمق استرک سعادت من زلین
 نزل سیمی اولمینی خور د خاتم
 جانوک امدی حق بولنه قله ندا
 حق رضاسن استین زدا اولدی
 جانو باش اوله حضرت کرسدا اوله
 عشقه سزبان اولان بولدی حتی
 کند زندن ال یویاندی یاز یا
 سنله سنلک صد هزاران پزد دهر
 سنلکوک رفع ایله امدی آر دن
 عشق التمدن بیز قدح نوش ایله وار
 تا کور جانوک کز ی انوار عشق
 چار قیل جان کز کوسینک زلیکه
 کچ هوادن عشقه دندیر بوزوکی
 مایل اوله قوبوعادت منزلین
 کسه جان کنجینه دتماذی مقام
 جانک باشه قلمدی مر د خدا
 خاک جسمانی آکاسدا اولدی
 بایزید وقت اولر سه ردا اوله
 کند وزینه قاقین اولدی حتی
 بولنی طغری التدی تکر یا
 قوسنی کور کله حتی کیم بزد دهر
 کوهراسترک بوسنکو خار دن
 کندوزک شولدم فراموش ایله وار
 هم دکلده دوق کله کنتار عشق
 دشمنیا سین نفس شومک چنکله
 عشق بلدور کما کندوزوکی

3

دوت قلاغك امني عشق احواله
 جانقل اغن دوت بسزوك اسرارنه
 دكله عاشقلردن ايدم بير ني
 واردي منصور بغدادي مكر
 اون اكي علمي موبلشدي
 علم لدن حاصل اولمشدي اكا
 شيله كيم مشخضر اسراري ذي
 اولدي عاشقلرك مستانسني
 مست عشق اولمشدي اول مرد حق
 جاننه ارميشدي حقدن ندا
 دست قدرت اكه منمشد نواله
 عشق حق اولمشدي انون سترنه
 عالمي زوياده اول جانوجره بان
 سداخي كركله بوغشونك شالنه
 بيله سنكلم سوز ندره اسرارنه
 اكلياسن حالني تد بير ني
 هر غلوي تا نميشدي اوله از
 جمل عليه عمل قلمشدي
 اي برار ز سنده حاصل قلمكا
 هم ولايت اخير صاحب كاري
 اولدي جانشمعنون پروانسي
 عشق ديوانندن المشدي سبوي
 انوكنجون جانوباش اندندا
 بولمشدي حقدن قمرني وصال
 دكله امني كند كند سترنه
 حق تعالي حضرتن كور عيان

آیدنه ای قلمشله فریاد و ریس
 قلمش حیرتند بن مفسر کدا
 دیرم کو کلمده مهمان اوله سن
 بر نفس بو بند کبی شاذ ایدنه سن
 دید منصور خدای لم یزد
 کو کلام او نده نه وایها پنجون
 دیندی منصور ای خدای وندم مهمان
 بن قلوب قاپو کده مفسر چاکرن
 کرستی کو کلمده مهمان ایلیم
 جانندن از که نسیم یوق یا اله
 حق تعالی دیندی ای منصور اگر
 کو کلام او نده سکام مهمان اولم
 کر نیافت قیلریک جانو کی
 در کاهک خوننده جانم بر مکتس
 حاجتوی سن قبوله ایب یا خدای
 رحم ادر ویت جائمه جان اوله سن
 هم بو ویران کوی کلمی شاذ ایدنه سن
 ایشو حاله ورمیدنه سند محله
 کر نیافت قیله سن جانان پنجون
 سکه هر کون اولر عیان اندر عیان
 لیک سندن غیر یندن آجا کریم
 یو کله ترک ستر و جان ایلیم
 لطنیکله قیل قبوله ای پادشاه
 قیلریک جانو باشکدن کدم
 شیله که جانوک ایچنده جان اولم
 بلکه خشنود ایلدک مهمان کی

زین باک عاشق اولسه برکینی
 باک عاشق اولینی اولدورورم
 پار پار طغر دورم جسمینی
 ینه اکابن اولورم خون بهری
 عاشقیسک سانی شویله قیلورم
 دید مشورای خذ فرمان سنک
 حضره وکلدن حاشه کیم یوز دندرم
 قوشم یوکلده باشوجا نمینی
 حق تعالی دیند چون کلدک بگا
 چونکه سنک اولوغلی قلدک اقیقین
 اوغرسینی بزجر عدلن مستایلیم
 ساله ایریشه حبیبم مضطربی
 اغزیار ندن آنوک نوش ایدین
 ترک جانواتمک اولر آنوک اشینی
 جمله خلقی بن اکا کولدورورم
 محوادارم اسمینی و رسمینی
 حضره تمد زین کیم بولدیرها
 کسه بلمز حکمتم بن نیلورم
 جمعی صد پار قلدر جان سنک
 هر کیم امر اسنک کرک باشاندیم
 طیر اغاقر سونلرای حق قائمی
 بن دخی کو کلکده نه مان سکا
 ساله بن سنکدن یقین اولدم یقین
 نیتلکدن قر ترب حسد ایلیم
 بوله سنکدن سروریل صفا
 کندوزک شولدم فراموش ایدین

بِنِ سَنَ اَوْلَمِ سَنِ بِنِ اَوْلَمِ سَنِ اَوْلَمِ
 حَقْلَه بَا زَرِ جَوْنِ اَوْلَدِي سَمَامِ
 جَانِ غَلَاغْنِ دُتْلَه قُدْرَتِ نَيْلَدِي
 اَزْدِي شَوْلَه سَلَمَتِ مُحَمَّدِ مَصْطَفَا
 دِيدِ مَنصُورِ كَيْمِ حَقِ قَلْدِي سَلَامِ
 اَمْدِي دَرِ اَيْلَه يَرَاغُوكِ شَوْلَه نَيْلَه
 عَشِقِ بُولَنْدِ سَنِ كَرَكِ دَا اَوْلَه سَنِ
 شَرْحَه شَرْحَه اَيْدِ سَرِ لَرِ دَرِ تَنُوكِ
 سَنِ اَنْلُوحِ دَا رِنَه اَغْسَكِ كَرَكِ
 سَاكِه حَقِ اَغْرِيْلَه كَلْدَمِ بُو زَمَانِ
 هَسَقِ دَا رِ خَانِ سِي نُو كِ جَرِ عَسِينِ
 اَجْدِي مَنصُورِ اَغْرِي نِي شَوْلَدَمِ صَفَا
 مَصْطَفَا نُو رِنَدِ اَغْرِقِ اَوْلَمِ سَنِ اَزِي
 سَاكِه يَرَاوَلَه وَجُودِ نَيْلَه عَدَمِ
 عَقْلِيْلَه دُكْلَه سَنِي اِي نِي كِ نَامِ
 كُوْرِنَدَنْ مَنصُورِ اَنْلُوحِ سَيْلَدِي
 فَرِ عَالَمِ مَعْدِي صِدْقِ صَفَا
 وَصَلَتُوكِ كُو نِي اَرِ شَدَايِ هَمَامِ
 كَا مَكَانِ اَوْلَدِي طَرِ اَغْسَكِ شَيْلَه نَيْلَه
 بُو فَا مِلَكِنِ قِيُوبِ وَا رَاوَلَه سَنِ
 حَضْرَتَه اَوْلَا شِسْتَرِ جَانِكِ سَنَكِ
 بُو غَرَكِ عَشِقِ اَيْبِنَه بُو غَسَكِ كَرَكِ
 اَغْرِي كِي اَجِ اَمْدِي كُوْر حَقْلَدَنْ نِشَانِ
 اِجُوْبِنِ صَالِ اَمْدِي فَالَكِ قَرُوعُوسِنِ
 اَغْرِي يَارِي نِ صُنْدَا كَا مَصْطَفَا
 كَنْدُوْرِنَدَنْ يَا فَاوَا رِ سَرِ كَنْدَزِي
 اَجْدِي

اِيخوسندن اوي سوب فر ياد ايدم
 ايليق اولمش ديلنه كئنا عشق
 پرده رفع اولمش بركش شاهله
 بي فرار اولب انالحو سويلدي
 ديد خالق بنون اي خالق جهان
 چاغرب ايدم كيم خالق بنم
 نيتكم حق اولد باكار هئمون
 جونكم وحدت بحر نوک غواصيم
 حق بولند جانله باشم فدا
 جمله حق اولدم انالحو سويلدم
 باشوجان ور مكدن ركازم بنوم
 اِيخوسندن خالق بيدار ايلدي
 روشن اولدي جون زمين آسمان

اِيخدي منصور اول شرمي كورنده
 كوكلنه ظلمش كرو انوار عشق
 شيله وصلت بولمش اوله الله ايله
 عشق حق منصور جون غرق ايلدي
 جوش كلدي شوله زمان ايد فغان
 خلوتندن طشر ييه اوردني قدم
 حق بنم حق بند دهر يا قومي دون
 كاي ساتوك زبد سني وخلصيم
 كي بلك بنون بكون مرد خدا
 حقه ايدم جانو پاشني نيلرم
 حقل اولدي جونكه باز ارم بنوم
 جونكه منصور اول زمان زار ايلدي
 صبح اولنجي نالش ايدني شوله زمان

بیدلر منصور ک الحوائن مؤ
 جوتکه منصور ک بو حالن بیدلر
 کلدر عالم لری بر آ ریه
 کیم اللحق سترنی فاش ایلدی
 اشبور سمه سوزقمن تحقیق اولا
 انبیادن هیچ اناللق کلدی
 وار لم ایدی خلیفه قاتنه
 چون بولر بو اتنا قی قلدیلر
 دیدلر کیم ای خلیفه حال کور
 کی دلو اولمش اناللق چاغری
 کی عجب مجنون اولبلدر اول کئی
 سور مدق حالن آنوک یخیدوکن
 بوسنی کیم ایشد ای حق زهاد

دخله ایدی نجده اولدای عمو
 اهل بغداد اول زمان جمع اولدر
 دیدلر نه کلدی بو پجاریه
 کندو قاتن کندویه اش ایلدی
 بویلان دغوی نجده تصدیق اولا
 اولیادن اشبوسر سیلمدی
 سور لم اشبوسری اثباتنه
 جمع اولب شولدم مؤسسی کلدیلر
 اشبو منصور سیدوکی قال کور
 حق بدم کدر نعره واورب باغری
 یقه قلچن قیلر اوله اشبو اشبی
 بو اناللق قدر مراد کی نیدوکن
 قلمغ استر شرع بازار نید کساد

اندي اوله منصور اكر قتل او لميه
 در خليفه كيم قومز وار لوتم
 تاكه نواض ايدوب اوله سردن بجه
 چون بلر بواتفاقي قلدي لر
 ديد منصور خليفه اي اولو
 عقلمي جمع ايله اي شاه جهان
 فلم اچنده عالم رباني سن
 كل انالوق رمزي فاش ايلك
 امد بود غوي سيز لايق دكل
 پس بواستاري كرك كتم ايد سن
 ديد منصور اي خليفه بكمز
 قلدي چون اچوم طاشم حقدن بنم
 كوردم آني طولدي كوكلم نوريله
 خاوه عالم فتندن قر تو لميه
 فاقيا لوتم اكاهم يلوار لوتم
 بكمز اولسه اجله جانن اجه
 قاموسني منصور قيتنه كلدي لر
 اي ولايت تخت اوزر بختلو
 پزده اچس قله بواستاري جهان
 شيله كيم جانو تختنوك سلطان سن
 سن بوخوني غاسيه اش ايلك
 بو سرك منهنوي هم بايق دكل
 بواردن سز مر ختم ايد سن
 بن بوشار ازر طور ورم كتمز
 عشق ميدلنند در باشم بنم
 نيلرم بو صورتني منصور له

بِنِ اَنَالْحَقِّ صَوْتِي تَرِكْ اَتَمَزَم
 جُونَكِه بَاكِه حَقْدَن اَوْلَدِ خَلْوَتَم
 هَر نِيَاكِيَم بَا قَرَمِ حَقِّ كَوْرِ نَوْرِ
 صَبْرُ تَوِي يَغْمَا لَدِي اَوْلِ حَقِّ بَدَمِ
 شَيْلِ طَلْدَمِ وَحَدَّتْكَ دَرِ يَاسَنَه
 بِي نِشَانِ الدَّمِ الدَّمِ بِي نِشَانِ
 دَكَلَا اَمْدِي بَرِ كَرَامَتِ اَبِي بَسْرِ
 بَرْدِي وَدِي وَارِدِي مَنصُورِ اَدَمِ
 اَقَلِ دِيوِدِ سَنَه جَلْدِي بَرِ كَزِينِ
 خَرْدِ اَوْ شَانْدِي اَوْلَدِ دَوْدِ اَنْدَرِ مَلِكِ
 سَنَه اَوْلِ مَرَكَبِ جُنْكِ دَوِ قِنُورِ
 طَلْدِي اَوْلِ خَلْوَتِ اَنَالْحَقِّ دَرِ تَمَامِ
 جَمَلِ سَوِي اَبِي تَعَجِبْ قَلْدِ يَلْدِ

اَشْبُو مِيْدَانِ طُرُوْرِمِ كَتَمَزَم
 كِنْدِ فَرَقَتِ اَرْدِي رُوْرِ وَفَلَمِ
 غَيْرِ يَقْدَرِ ذَاتِ مَطْلُوقِ كَوْرِ نَوْرِ
 طَاقَتَمِ طَاقِ اَوْلَدِي اَوْشِ مَطْلُوقِ بَدَمِ
 بَقَمَزَمِ بُو اَيْكَلِكِ غَوِ غَا سَنَه
 اَقَلِ بِنِ اَوْلَدَمِ بِنِ اَوْلَمِ بَلِكَلِ عِيَانِ
 بُو خَبَرِ كِي مَعْتَبِرِ دَرِ مَعْتَبِرِ
 اَبْحِي طَلْمَشْدِي مَرَكَبِ اَبِي كِ دَمِ
 كَوْرِنَه اَشِ كَسْتَرِ اَوْلِ شَاهِ كَزِينِ
 سِيَمِ مَرَكَبِ هَرِيَمِ اَوْلَدِي نِشَانِ
 جَمَلِ يَازِيَلِمِ اَنَالْحَقِّ اَوْ قِنُورِ
 كَوْرِ دَرِ بُو سَرِ جَمَلِ خَاصِ عَامِ
 لِيَكِ مَنصُورِ يَنَه عَاقِ اَوْلَدِي لَدِ

دیدار جاذویش اشبو کسفی
 بنه منصور دیدای خلق رجال
 حق بنم حق بند در حق سیدم
 واجب ممکن بنم ذاتمک دور
 بند در حق اشکار و نهان
 کی بلیک حق بنم بن حتم
 بواریه تر جمان صغیر بلوک
 خون بوسنی خلق اشیدی ای الو
 دیدار منصور کیم ای مرد کار
 بند اورب زندانه التار ز سنی
 او ش سونک قتلوک بز اولد جلاله
 شرع اساسندن قوی پر ذک جوک طاش
 سکه جن فعل طو طاش اولمش مکر
 زیوله اشلا ریمش قاموا شی
 جمله ایشم حق قلبدتر بر کمال
 ذات حیم بن کیم مطلق سیدم
 صور اسرافیل اصواتمک دور
 جان عالم بنوعن اخیری کمان
 بی تردد اوله وجود مطلقم
 بنم دور کز مرزنی اشبو ذک
 دکل ایدم نولسرای مختلوا
 سانی محبوس ایلر ز نیل اشکار
 شیله بل اند قلو رسن مسکنی
 اشبو سزدن سکه قر شلمک محال
 طاش یرنه قورسن ای منصور پاش
 عتکلی سحر الیب المش مکر

عقلکي جمع ايله وازاي آد مني
 ديل کلدی بینه منصور اول زمان
 شيله کیم بن سرت عشق با صفا
 کمال حق پیماسندن اسردی
 هرکه اولاد زیاد عزق اولدی تمام
 و حدتک در یاسنه چون طلبشم
 بن بومیدانندن یزیم دندم مرم
 بوسزم حقدن دور حقدن بلك
 کورد لر منصور سز کار ایلد
 جمله عالمدر غلواندی روان
 طوئوبن منصور چون بندتدر
 جمل بو خلق اند جمع اولدای همو
 کیندر یکن ظهور و تقي یدی مکر
 یوزی ایلا نوانه اوردی بود می
 مشره ب حقدن د ر بیلوک عیان
 لایزال می اجردی مصطفا
 جانو باش اول عرصه داده قلدی فدی
 جانی باشی فرق اولنمز ای همام
 د ر نی پایان حاصل قلمشم
 صورتی فانیه باش اندر مرم
 هر نیکم قلو رسکن باکا قلدی
 سوزی ارشردی انکار ایلد
 دید لر طوتک بونی ورمک امان
 عشق اپن بوینینه طاقب بتدر
 اولوبن منصور کتدیار قمو
 جان قلاغن دات بوسن سال خبر
 بر

برینار ازر شوذین اول زمان
 باشلیب الله اکبر کیم دیندی
 دیندیلوک اول شوذین داریلان
 بی خبردر سیدروکی سوزدن اول
 دینلی یله الله دیمکه لایق دکل
 ذل لک الله اکبر دیمکه
 دیندر کیم ار مغل بی هو دلاف
 هر برینه حق و ربدر بر نصیب
 دیند منصور اشبو سوزده یوق کمان
 صادقم بوسوزده بن بایوق لکلک
 ایغم التند قوک ارسنی تمام
 بوسوزم اولدم سرح تصدیق اوکا
 چون بوسوزی قاموسی استدر لر
 ظهر چون در مشدی قلملفه اذان
 اشدوب منصور اول سلف سیدر
 صدق یوقدر انجمنی طلش کمان
 حق تعالی اول سوز قلنز قبول
 سز اکا صادق دیمکه بایوق کل
 قانی اغر شهد شکر دیمکه ۳
 حق تعالی قولرین صمه کذاف
 کیمستی رنجوردر کیمستی طیب
 شوله شوذین کی یلان سیدر یلان
 وارک امدی هر در مر ارسنی بلك
 سز تمامشا ایلك اولدم والسلام
 هم انلحق دیندو کم محقق اولکا
 برقع آدم شهر اچینه کندر لر

بولوبن کاتردر اوردنی تمام
 چندی منصور اوتون از اقل زمان
 بزرگین الله اکبر کیم دیدی
 نیزینه کیم اقدی روان
 سوز منصور ک حق اولد بیلدیر
 دید منصور اش بنوم قدرت انوک
 حقله بولدیم وصال اندر وصال
 تا ازل پیمانندن اچمش
 نیز بوضورتندن بنی آذا ایدک
 پایمال ایدوب سروک بوضوری
 یسه شولدم تندر منصور چون
 عشق این بویننده الوب کتدر
 قودر منصور زندانه شولدم

قودر منصور اوکند ای همام
 دیدد کلا صدقلا بوددر اذان
 اولد عرا اوردنی شولدم صوایلدی
 کرددر بوسیر اقل پیر و جوان
 قاموسنی شولدم مدد ملزم اولدر
 ملک خاکیم هم بنم حکمت بنم
 حق مطلق بنون اخیر لایزال
 جانی سیرینندن بن اولدم کجشم
 جانوجی اولد جانانیه شاد ایدک
 صورتی قورون جو بلدم سیرنی
 کوزنلر قصدا تدر اقل نور چون
 تاله زندان قابوسینه تندر
 قلدر زندان اچرخ سی محترم

9

جوئکه زندان قابو سوي بي برکتد لر
 واردي زندان اچندک سجاو لر
 ديدن منصور انلر قيقو بمسک
 راز قلمک حق چلب حاضر ددر
 رحمتي جغدور هم بي عدد
 اشدوبن شادا اولد پلر قمو
 جوئکه اختام اري جاني پدر
 ديدن منصور انلر اي مرد مات
 وقت ارشدني اول چلب لطف اشليه
 بند اچندک چقيبين شادا اوله سز
 چون اشدني اهل زندان بوسري
 جوئکه بونلر قلد لر اولدم سجود
 لطفک اولکشدن سنک اي مرد حق

بینه خلق اشلوا شينه ختدر
 شيله بنديله يا تر دي هب اولر
 بز بوز زندان ده قلده ديمک
 سيز قرتر متلغه قادر دور
 سيز داخي اندن ايريشه مدد
 دکله اندي نولسدر اي عمو
 کورنلر قیلر قضا بيله قدر
 سيز حق قر تاريسر دمک کمان
 سيز آزاد ايليب باغشليک
 جمله قيقو لر دن آذا اوله سز
 شادا الوين طبرغه اوردي بوزي
 ديد لر احسان سنک يا اهل حق
 سن حقتک قدرت الين بي نطق

حق تعالی سآله و ریش قدر بی
 نوله بیزی کلدر و رب شاذ ایدیش
 ای بر از ز کله امدی جانله
 بز کرامتینه کور منصور دین
 قلدر منصوره کتور و بنده عا
 هر دعا کیم ضد قل جانندن طغار
 جان چنده چون اشارت ایلدی
 قاسمی بندن آزاد اولدی لر
 هم دخی زندان قیوسی آچلور
 قلدر منصور یا غنده شجوه
 چون بزی و وطن قلدرک امین
 دید منصور امدی قاجک در مدین
 کتدی بونلر هر بر سی بر یکا
 سنه در اولمش حکیم حکمتی
 کو کلدر ویرانن آباد ایدل سن
 قرب حق کور نجد ز انسا نله
 جانله اشراق این اول نور دن
 اولدغای چلب قلدی روا
 هیچ کمانسز اولد کوماد کن افار
 اهل زندان به شارت ایلدی
 غصاردن قر تلب شاذ اولدی لر
 قاموسینوک او ستینه تور ساچلور
 دید لر لطف ایلدک یا اهل جوه
 بزده قلمادی دخی در امین
 شول ز بانیا کور کور مدین
 ینه دکله جانله ایدتم سکا

دید لر کیم نیجه ایدلر بیزای شاه
 پسر شارت قلد اولدم محوق
 درت یوز قپو اچلدی اول زمان
 کلر زنداننجی قپوینه شوله زمان
 کوردی اول محبوس کتمش قمو
 کورد مشهور او تر نور منیر
 بلد کیم منصور دن اولدی بولیش
 خون کر منصور دن بو قدری
 قلد منصور ایاغنده سجد اول
 سنس اول عشاق اچنده با صفا
 ای مروت کانی و بحر کرم
 ای سعادت کلمستان خوش لقا
 بند زندان سن شه لایق دکل
 قاپو بخلو بیز یوق کتماله راه
 اچاوبن اول دینوار اولدی شوق
 هر بیری بیز قاپودن اولد روان
 بقد قاپوی آجوق کورد روان
 بندله زندان ترک اتمش قمو
 اولد زنداننجی اشارتدن خیر
 انوک ارشادندن اولد پرویش
 جائته کار ایتد شولدم حیر بی
 دید حق کیم بولانس طغر یوک
 اول جمالی شوقی نور مستطفا
 سنس الله حاضر تیدل محترم
 چتسون اوله کوز کیم سکا ازی بقا
 خون اویدر بو سکا بایق دکل

دَسَبِ قُدْرَتِ رُوزِ قَلْمِشِ حَوْسِ سَكَا
 پَسِ نَسَبِ بَرُوکِ لَازِ سَنُوکِ زِنْدِ اَخِي
 اَشْبُوچِ کَرِيْمِ قُوَقُلُو بَرِيْدِنِ تُوْرُوکِ
 دِنْدِ مَنصُوْرِيْدِ اَكَا اِي جُوَانِ
 حَقِ سَعَادَتِ بَرِ لَه اَجَدِي فَا لَمِي
 حُوْرُوکِ وَا قِفَا وُلْدِمِ اَصْلِ کَارِ بِنِ
 بُوْدُو عَاشِقِ لَرِ نَامُو وِنِ شَانِ
 اَمِيْدِ بِنِ تَرِکِ اَمَمَزِمِ زِنْدِ اَغِي
 سَنَدِ حَقِي وَا رِکَنْدِ زُوکِ چَارِ قَلِي
 قُو حَضُوْرِيْمَدِ بَنِي اِي خُوْشِ نَهَادِ
 اِي شِدُوْبِ زِنْدِ اَخِي اَوْلِ سَلَمَتِ هَمَانِ
 دِکَلِ کَلِ بَرِ خُوْشِ حِکَايَتِ اِي پَسَرِ
 کُوْرِنْدِ قَبِيْلُوْرِ جِهَانِي يَارِ دِنِ
 سَاکَلَه وِرِشِ وَا رِغْنِ مَطْلُوْ سَكَا
 سَاکَلَه مَسْکِنِ اَوْلِ سَه خُوْشِ دَرِ جِلَانِ اَخِي
 لَطْفِ اِيْدِکِ بَرِ قَدَمِ طَشَرِ اُوْرُوکِ
 رَا ضِيْمِ بُو حَالَه بِيْلَه کَلِ بَرِ عِيَانِ
 جَمَلِ تَشْخِيصِ اِيْلْدِمِ اَخُو اَلْفِي
 يُوْرُوْمِ اسْتِيْنَه وِرِ زُوْرِمِ دَارِ بِنِ
 عَشِي مِيْدَانِنْدِ وِرِ بَرِ بَاشُو جَانِ
 اِسْتَرِمِ طَبْرَاغَه قَارِمِ قَانْمِي
 عَشِي اَجِنْدِ اُوْرُوکِي صَدِي اَرِ قَلِي
 جَانِمِ اَوْلِ جَانَانَه بِيْلَه اَوْلِ شَاذِ
 سَجْدِ قَلْبِ طَشَرِ بِيه چَقِدِ وَا نِ
 پُوْرِ مَعَالِي چُوهرِ نِيْدِ مَسْتَرِ بَسَرِ
 قُدْرَتِ اَنُوکِ کَنْدِ چَتْمَشِ اَرِ دِنِ

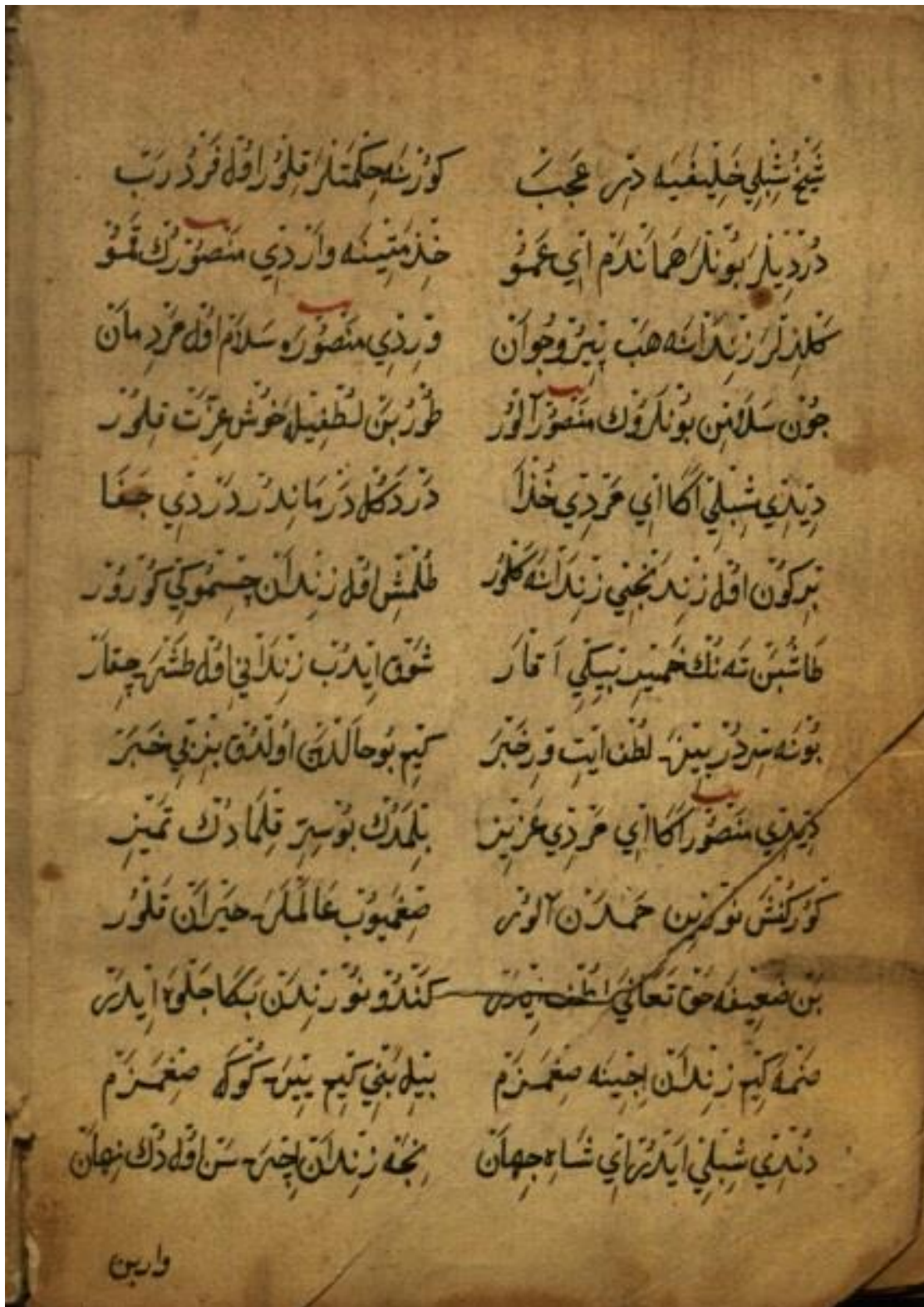
قاله

قالد زندان چمن منصور اوله زمان
 منصورك زندان چمن حالن طلكلد
 آخوتن زندان قپونسي كورور
 طومش اوله زندان اچني منصور اوله
 اوله مبارك جسم طاشون چقار
 اردي زندان چمن خلمنيه روان
 وارون منصورك اردم قاتينه
 صغامش زندانه طاشمش اوله و حومه
 شمع شبلي اوله عزيزو محترم
 انده حاضر اولمشي اوله زمان
 ديد وارنك ينه منصوري كورك
 كلوبن زندان بولديله همان
 ديد كالتوب ايا شاه جهان

كتر وهر دم انالعتدن نشان
 واردي بركون عزمي زندان ايلدي
 جمله ديوار ي مشق اولمش كورور
 خوب جمال روشن اولمش نورله
 اوله دلكر دن موطنه اقرار
 در عجب حال اولدي ايشاه جهان
 چون نظر قلدن مبارك ذاتينه
 ظاهر اتمش حكمتن فياض جوده
 اوله ولايت معدي صاحب كرم
 قلدن حالن منصورك بيان
 نيه اردي حالي بينر بلدورك
 بولديله انده منصور دن نشان
 بولديق منصور اولمشدنه جهان

دیدار اکای شاه جهان
 بس کسب دخی بیله غیب اولور
 دید شیبلی انلر کیم نیرطور وک
 دوری انلر کیم وزنداره و آروز
 و اولمش حضرت اول مرد حق
 شیله یوغ اتمش اوزونی اول تمام
 بوفنده وصف حالن کیم دیکه
 سکر شاه دید یار ای عزیز
 جانی قلش قلش هیچ اتوقات
 دید لر کیم بیله منصور کوزک
 اولکدنار کلدی منصور کوزر
 کالو بن شاه دید یار اول جوان
 بیله صورت عالمینی بولمش اول
 بولدی منصوره زندان نشان
 ایشدو بن جمله سنی حیران قلور
 وارک اول مرد حقک حالن کوزک
 کرد لر زندان اجس منصور اولور
 جور سندن ظاهر اولمش در حق
 عشق و ریش وار لغین اوله همام
 جسم آنوک دتمش دی سرجیه
 اوتور زندان اوله اهل تمیز
 جسم آنوک سرجیه دتمش همان
 نایه آر دی حالی بیز بددورک
 ادم اولمش خیمس انالوق جلفور
 خوش انالوق سازنی چال روان
 اوله حقک و لرغینه طمش اول

13

واربن زنداني اندا بولد يار
 بز قلوگه اشبوسيزي قله بيان
 ديد منصور حضرتنه و زمينشدم
 شبلي ايدر نه پدي اي جانومن
 ديد منصور نورجى اولدي بديد
 ديمدي انوار زندان محو اولور
 شيخ شبلي ايدر اي شاه جهان
 جهد ايدوبن استديك جانله
 كله بوشكل عقده و حل ايلكله
 ديد منصور چون يولا عزم ايلدم
 واردي زندان به عميله حضرتنه
 ديد شبلي حضرت قوگه واردي يار
 ديد منصور مردنه زندان يدمم
 بولد يار ساني حيران قالديار
 كيم عيان دور ز سكلجه نهان
 كالمدي زنداني ترك اتميشدم
 كتد زندان او ترردك شيلسن
 اولد زندان اوله ارادن نابيد
 بله بو اسراري بلن غار ف اولور
 سندا ظاهر اولد اسراري نهان
 بولد يار سن شهني زندان بله
 رخرني سن بور و موزك سيلكله
 واربن حني زيارت ايلدم
 كله نظر قل بو عجايب قدرنه
 سرچيه دشمس وجودك كرديار
 بن حنون خوف رجاسند يدمم

اول سيب دن وار لغم اولد تراب
 ديد شيبلي صگر کرديلر ايسار
 جمله جسمك جانده نمش شكسزين
 ديد منصور شيليه اي مرد حق
 دشمنلر عشقه بلكيم خام اولور
 بلكيم اول وقت اولد راحت جانوم
 كز لوسترين بند اظهاري ايلدي
 چونكه منصور دن بورازي بلديار
 قلدي منصور اوله اراده بي حجاب
 حق تعالي ديد يا منصور مجه سن
 اولد راضي ايلدوك مهما نكي
 عاشق اولن معشوقه قربان كرك
 ديد منصور اي خذاي مستعان
 جسم جان اولد خراب اندر خراب
 اولد زرين زيندن اچر شاه وان
 كم كرزين بي شك اولد استك يزير
 كله بو عشوقه خانسندن ال سبوق
 عشقه اويان عاشقو بد نام اولور
 جاني قرتردي الله اول غصدن
 ديلم انو كينچون انلحق سيلدي
 درديلر مسكن لرينه خلديلر
 ازدي شوله سلفت خطاط مستطاب
 اوده مهما نوك الندين نيته سن
 قودك اورته يرده باش جانكي
 جاني ترك اتسون كجه جانان كرك
 جان ندر سينم ساكه التم ارمغان

۱۶
 کُنْدُو لَطَنُکُنْدَن قَبُولِ اِنْدُوکِ اَنِی
 اِنِی کَرِیْمِ کَارُو سَارِی لَمْ یَزَلْ
 حَضْرَه تَوَکَلُّه لَایِقِ اَوْلَادِمْ یَاغْنِی
 قَدَرِ تَوَکَلُّه قَبَضِنْدَه هُوَ عَقْدَه اَوْلَادِکَلْ
 سَنَسِن اِنْدَن بَاغْنِی غَیْرِ یَدِن بَعْدِ
 سَنَسِن اَوْلُ لَوْحِ قَلَمِ اِنْجِلَا اِنْدَن
 هَمَّ عَدَمِنْدَن عَالَمِی بُنِیَادِ اِنْدَن
 سَنَسِن اِرْزِی جَمَلَه اَشْیَاءِیَه وَجُوهِ
 سَاکَلَه دَر جَمَلَه قِیَامِیْلَه سَجُوهِ
 یُوغَلْکَن بُو عَالَمِی وَ اَرَا یَلْدُوکِ
 عَالَمِ اِحْسِنِ اَدَمِ اَطْهَارِ اِیْلِدُوکِ
 مَنظَرِ اِیْتِدُوکِ ذَاتِکَلَه جَوْنِ اَدِی
 سِرْ دَر دُوکِ اَوْنِ سَکَرِیْنِکِ عَالَمِی
 قَدَرِ تَکَلُّه اَبُو کُوْنِ تَابَانِ دُو سَرِ
 رَقِصَه کَرِشِ چَرِخِ سَرِ کَرِ دِنِ دُو سَرِ
 وَ صَلَوْتُکِ نُوْرِنْدَن اِرْزِی جَسْتِجُو
 حِکْمَتِکِ سِرِنْدَن اِرْزِی کَفْتِ کُو
 قَانِی اِلْجَاهَاتِ سَنَسِنِی مَکَانَ
 بَاکَلَه وَ صَلَوْتُکِ کَرِکِ یَا سَتَعَانَ
 نِیْجَه مِیْلَه اَبِلَه خَاکِ اِیْلِیْسِرِ
 بُو وَ جُوهِکِ حَیْهَتِ سَنَسِنِ پَاکِ اَبِلِیْمِ
 دَسْتِکِرِ اَوْلَدِکِ بَکَا یَا ذِ الْجَلَالِ
 سَنَسِنِ اِرْزِی بَکَا بُو قَرِیْبِ وَ صَالِ
 جُوْنِ وَ صَالُوکِ شَرِیْبِیْنِ نُوْشِ اِیْلِدِمِ
 کُنْدَزِمِ شَوْلِدِمِ فَرَا مَوْشِ اِیْلِدِمِ

سَنَسِنِ اَوَّلِ مَعْبُودٍ مُطْلَقٍ بِي كَوَّمَانِ
قَدَرِ نَكَلَهٗ يَارِ دُرْسِنِ جِسْمِ رُوحِ
بِي مَكَانُو بِي زَمَانِ بِي نِشَانِ
حَكْمَتِكُنْدَن اِرْدِي هَر جَانِ فَتُوخِ
كِنْدِي شِرْكَتِ اَرْدَنِ كَلْدِ وِصَالِ
سَنَدَنِ الْمَشْدَرِ عَطَايِ اِنْسِ جَانِ
مَحْرَمِ اَيْتِدَكِ اَيِي رُوحِ پَا كِلَهٗ
تَنَلَرِ جَانِ بَخْشِ اَوْلَرِ اَرْدِي جِهٖ دَمِ
وَصَلَوِ كَيْچُونِ ذَرِبُو دَلَلَرِ نَا لَشِي
سَنَسِنِ اَوَّلِ مَطْلُو بِي مَقْصُودِ جِهَانِ
بِلَدَمِ اَخْتَرِ نَفِي نِي اَشْبَا نَمِي
غَرَقَهٗ وَا رْدِي بُونُغُو تُو بُو صِنَاتِ
يَقْدَرِ اَر اَيِرْدَهٗ هَر تَرِ تَرِ جَمَانِ
بِنَلِكِي نَقْدِي نِ اَلِنِ عَشْتُو كَلْدُو رَرِ
تَحْفَهٗ اَلْتَمِ جَانُمِي جَانَا نَمَهٗ

۱۵

ای خدایان شکره من معذرت قبل
 حق تعالی دید مقبول ایلامم
 چون قبول اولدی مناجات ای پسر
 نالیش تیدی انده منصور اولدجه
 شیشه کیم نعره اور زدی اول زمان
 بجه دك تیدی مناجات اهله
 ناله سندن عاجز اولد خاص عام
 صاف بر صاف اولد عالمدر شودم
 کور حالی شیخ شنبلی کور نیدر
 دید ای شیخ کبر و با صفا
 امیدی سن لطف ایله یوز یوز منصور ^بوار
 مکینه اسرار نی بلدر مسون
 بر نصیحت ذرا کا اخلا صله
 ال بنی بنلکمدن عورت قبل
 حضرت لایق سنی قول ایلامم
 دخل جانیه سز ی ای بخت واز
 دمبدم دیر دی انالحق ای خوجه
 کیم ایشید غش اولدی ای جوان
 قل ککک بوز سمه اوله شاهله
 بینه بغداد اهل جمع اولدی تمام
 شیخ شنبلی بیله اول صاحب قدم
 شیخ جنیده از دی اول روشن نظر
 ناکهان منصور اوله قیل لر جفا
 دیکله انالحق فلما سون آشکار
 بوجهان خلقن بر کولدر مسون
 شاید اوله اشوغوغا باصله

شیخ جنید اولدیم اشتدی سوزی
 طوردی برندن روان اولب کلور
 کوربن شیخ غلوا اندی بولر
 ولجب قتل اولد منصورای اولور
 شیخ جنید نلاره ایلدن وارین
 اوله کیم سوزم اشید اول کشی
 شیخ جنید دیدن فرمان سنک
 جو کیم شیخ اولدیم روان اولب کلور
 جان قلاغن دوت سوزک اسرارک
 وارین زندانه شیخ کبیر
 اجدید زندان قیوس اول زمان
 لطفله اول وریدی منصور سلام
 ظاهر ایلا دک انالحو سیرنی
 طولدی قتلو یا شیدل آنک کوزی
 جمله بغداد اهل جمع اولمش کوزر
 بین فتوی ویرک اندی دیدنر
 بزانی قتل ایلا و زای بختلور
 بر نجهت ویرین یلوا رین
 آره برندن کورن بو تشو شی
 یولکافر بان قلا لوم جان سنک
 دخله کیم منصورله اولنه قلاور
 تاله جانوک این عشق انوارنه
 اوله کیم اولمشدر قویه دستگیر
 ایچری کلدی او شیخ کامران
 دید منصوره بوزلدی فی نظام
 منتشر قلا دک بو وحدت درنی

۱۶
 ۱۷
 دوشد خلقی عالمه بوز من مشه
 کیم سینی احدراق ایدر لر بوز زمان
 کوهری نادانه اسراف ایلدک
 کیم قدم اوردی بوسترک طورنه
 حق یولند کوشانیدی ریا
 عالم اچیر پیرنی داز اتمدی
 اول حبیب رحمة للعالمین
 اول نهان سترنی قلمادعیان
 کز لیدی اسراف اظهار اتمدی
 بوانالحق وجهته از قله نقاب
 بز قلو ز سنسن بزم سلطانم
 بحر ذائقه دشم اولدم او شنهان
 بن طلبندم جمله اول قلمشدر

وضع اسراف ایلدک نا محرمه
 ایغاق ایلادیلر پیر و جوان
 ساکن اولما دك انالحق سیلدک
 کیم اریسزد بوز بوزک مغورنه
 کلد جمله اولیا و انبیا
 هیچ بر سنی کشف اسراف اتمدی
 شوای اولینوک آخترین
 آله ظاهر اولمشدی هر زمان
 چونکه اول بوز ستمه اظهار اتمدی
 سند خنی لطف ایلد کله ای کامران
 سوز مرز ایلکه ای جانم
 دیدم منصور آله ای جانو جهان
 جانم اولدر یا بفرق اولمشدر

كُنْدُ قَدْرِيْنَه اَنَّا لَمْ نَسِيْلَه يَنْ
 بِنْدَه بِنْدِكَ نَلْمِدِي بَلْ كَلَه عِيَان
 سِيْلِيْنَ مَعْنِيْدُرْ صُوْرَتِ كَلَه
 بِنْدِ صُوْرَتِ اَسِيْرَاوْلَه كِشِي
 صُوْرَتِ اَهْلِه مَعْنِي يُوْزِيْنَ كَرْمِيَا
 كَلَه مَعْنِيْدَنْ خَبِرْدَارِ اَوْلَمِدِي
 هَر كَلَه صُوْرَتِ عَالَمِيْنْدَنْ كَجْمِدِي
 حَقَه نَظَرِ اَوْلَه كَر جَانِ كُوْزِي
 كَلَه بَقَا اَسْتَرْسَكِ اَمْدِي اَوْلَه فَنَا
 هَمْ سَقَامِ رِيْهَمْ خَمْرِيْنِ اَجَه
 وَاَرِ اَسِيْرَاوْلَه بُوْ صُوْرَتِ قِيْدِيْه
 پُوْشِيْشِ اَتْمَه قِرْقِيْ سَالُوْ سَكِي
 سَنِيْ سِنْدِ كَرِيْتَارِ اَيْلِدُوْكِ
 خَلْقَتَه حَالِيْنِ مَعْلُوْمِ اَيْلِيْنِ
 اَشْبُوْدَلَه سِيْلِيْنِ اَوْلَدِ رَهْمَانِ
 عَهْوِ اَوْلَنْ صُوْرَتِ دُرْ سِيْرَتِ كَلَه
 اَوْلَمِيْه بُوْ مَعْنِيْدَنْ بَخْشِ اَيْشِي
 اَهْلِيْ مَعْنِيْ حَقْلَدَنْ يُوْزِيْدَنْ رَمِيْه
 اَوْلَدِ رُكِيْمِ اَهْلِيْ دِيْدَارِ اَوْلَمِدِي
 اَوْ بَقَا پِيْمَانَه سِنْدَنْ اِحْمَدِي
 ذَلَه تَكَرَّرِ اَوْلَمِزِ جَانَانِ سُوْزِي
 جَانِ كُوْزِي تَا اَلْحَوْسِيْنْدَنْ اَوْيِنَا
 كَلَه جَرِيْمِ اَوْلَه بَاشُوْ جَانِيْنْدَنْ كَجَه
 عَاشِقُوْكِ صُوْرَتِ اَوْلَدِ قِيْدِيْه
 عَشِقُوْ وَبِيْرِيْ كَلَه عَارِيْلَه نَامُوْ سَكِي
 چُوْنِ فَنَّا نَقْدِيْلَه بَا زَا اَيْلِدُوْكِ

۱۷

سَاكَا اَنْدَن صَدَهَن اَرَان پَرده سَن	كَنْدُرِي بَلَنْ نِيَسَك نِيَرده سَن
سَنْدَه نِيَسُون اَوْمَدِي بُوَعْتَدَه حَل	شَحْن اَقْرَب دِيَدِي حَق لَمْ نِيَزَل
جَان كَزِي نِي اِيچ اَمِدِي طَغْر بَاو	لِيَح اَللّهُ نَلَكْتَه سِنْدَن اَل سَبُو
كِيَم بُوَسْتَرِي بِلَسَه شَكُو فَاوْلَه ذَات	مَنْ رَا نِي دَر رَشُو لِي كَا نِيَات
ذَات حَيْدَر بَلِيَم اَنُو ك مَرْجِي	كِيَم كَه اَرْدِي نِي دَاي اِر جِي
جَمَلَه سُو زَمْ حَق مَطْلَقْتَر بِنَم	اَوْش مَعَادَر مَلِيَه حَقْتَر بِنَم
بَاكَه دُو زَخْدَر بُو چَاي مَفْسَدَه	جَانِلَه بَاش اَو نِي زَمْ بُو عَر صَدَه
پَس اَنَالِ حَق سُو بِلَرِي سَم صَادِقَم	بِن بُو مِي سِنْدَن اِحْسَن كَر جِك مَاشَقَم
اَعْلِيُو بِن دَا رِي زَارِي اِكَلَدِي	شَيْخ جَنِيَد بُو جَوَا بِي دِي كَلَدِي
هَر مَر اَذَك سَاكَه وَرِي سَر دَر كَار	دِي دَر يَا مَشْوَر اَلُو مَرْ دَه نَه وَا ر
حَق تَعَالِي سَنِي قَلِي ش مَحْتَرَم	سَز لَر ك حَقْتَر اِيَا كَان كَرَم
هَر سَز وُك دَر دَا نَدَر اِي خُو ش نِهَان	عَشِق دَر يَا سِنْدَن بُو لِي ش سَن مَرَاد
هَر نَكِيَم اَمْر اِي دَر نِيَسَك مَا صَدَق	اِي ش سَن وُك فَر مَان سَن وُك اِي نُو ر حَق

ایندی دستور طش و وارین
 دیند ایندی وار منصور کامیاب
 شیخ جنید اولدم طرب اولدروان
 کسینه هرگز جواب انما دا اول
 کلیدی شبلی قاتنه اول مرد دین
 نجه کیم سوز سیدم کار اتمدی
 باله الزام ایندی منصور ای اولو
 ایندی لطیفات سند خوی اولدرو
 آله سینه ییزی معنون اتمسون
 دوردی شولدم شبلی پاک دین
 اولد خفی عزیم ایندی زنداندن بیگا
 کلدی زندانه جون اولد عالی مقام
 دیندای عشاق اجند سربلند
 شهر خلق نه قلور لر کورین
 سینه خلقه باله قلوندر عتاب
 کلدا اوله مخلوق اینجند اوله زمان
 شیخ شبلی حجر سینه طند اول
 دیند بولما دم بودر دیک مره مین
 هر دم اقرار ایندی انکار اتمدی
 چار سندن اولسرای مختلور
 ورنضا مخدمن خبر سن اولد ان
 دیندن کور طویحمالی کتمسون
 جوهر نیکه صد هزار ان افرین
 جان تلافین طوت نه دینن سکا
 کدر منصور شودم ویرد سلام
 طاپو که کیم ویرن بیلور نصح پند

آنو کینچون ترک ایدرسن باشو جان	مستحق اولمش ای جانی جهان
غرقه صالوب سنی بی خوش ایلمش	عشق دریا سنی عجب خوش ایلمش
کمرین او جید زر آنوک جهان	وحدتوک بحر دوزری کمر آن
اندن ایزوا اولمز امواج صفات	نیستکم جوش ایلمش دریای ذات
عین دریا دریا نونک او جیدر	بوانالمق اولد کیزک او جیدر
طش صاحبکما کی مرغوبیدی	هیچ دریا بیله اولمه خو بدیدی
بیز قلو ز سنن بزم سلطائمز	ایله بلکم بیز تنوز سن جائمز
جائمز سننر جهانده طور مسون	کرطو یوز کدن بیز حق ارسون
هر قجن موج اوز سه بحر کزان	دید مسور کله ای روح روان
اند جسم جاننی کیم فرق ایدمه	اوله محیط اولدم بی غرق ایدر
قعرنی صور رشک لاهوت اولور	اولد کیزک ساحلی ناسوت اولور
دشدم اولد دریا به غرق اولد حسد	بیرا و جیبی آنوک ازک بیبری ابد
یعنی صورت عالمندن آل یدم	بو وجودم قشرسن انده قودوم

بیسروپا اولم ای عشق آری
 عشق اندن ایشم پیمانی
 مست عشقم بن اناحق سولدم
 جون بنی عرق ایلدی در یای عشق
 صورت منصور قودوم کیدم
 رسته خیر اولدی او تری عشقم
 بغمزم بو عالمی لاسوته بت
 بوقسندن دیرم طیران ایدم
 شش جهانم طو لیدر اللهلا
 دو جهانوک سر وری بنون عیان
 جنتو حوزی و حوضی کوشتم
 چونکه بولدم نقشمک نقاشینی
 ماؤمن کندی ارادن قلد حق
 پس مجرد قیلور آخر عشق آری
 جان و رو بین بولم جانانی
 غرق واردم باشو جانی نیلرم
 او شله اولدم بی سر پای عشق
 بوفنا آرایشمن ترک ایدم
 اوله جماله یوق اولدی رهبروم
 چونکه اردم عالمی لاهوته بت
 عالمی اطلاق خوش جولان ایدم
 اوش برکدم واحد اوله شاهلا
 بندن اجلدی روموز یکن مکان
 ذات بحرند بهالو کوه هریم
 باذ شاهم نیلرم فرآ شینی
 ظاهر اولدی چونکه اجلد طبق

سِتْرِي لَوْحَتَا مَحْرَبِرَايْدَم	تَكَلِمَتَا حَقِّي بَكُون تَقْرَبِرَايْدَم
اَوَّلَ نِشَانِيْلَه بَلِيْسَتَه بِي نِشَان	تَا اَبْدَا شَقْلَه اَوَّلَه نِشَان
جَان دَوْرَا اَوَّلَه بَادَه نُوْكَ پِيْمَانِي	عِشْقِ حَقْدَه عَاشِقَتَا حَمْ خَانِي
وَرْدِي جَانِي خِرِيْدَلَن اَوْلَدِي	هَر كَيْمِ آيِي اِجْدِي هَوَادَا اَوْلَدِي
نِيْتَه كَيْمِ اَوْلَه كَنْدُوْدَن طُوْرَا اَوْلِيَه	نَا رِشَقَه يَا نَمِيْت نُوْرَا اَوْلِيَه
كَرْنَه وَيِرَانَم كَه مَعْمُوْرَا اَوْلِيَشَم	اَشْبُوْصُوْرَتَا كَه بِن طُوْرَا اَوْلِيَشَم
جَانْمَه اَنْدَن اَرِشْدِي بُوْصَفَا	بُوْن بَلَكَا اَوْشِدَا اَوْلَدِي مِصْطَفَا
طَاشُوْبِن دَرِيَا بَلَكِي جُوْش اَتَمِشَم	اَنُوْكَ اَغْزِيَا رِي نُوْش اَتَمِشَم
بُوْا نَالْحَقِ اَوْلَدِي بَكَا مَطْلَقَا	اَنُوْكَ اَرِشَادِيْلَه اَزْدَم بِن حَقَا
پَس سِجُوْه اَتَم كَرَن پَرُوَانَه وَاَر	بِن بُوَيْلَدَن دَا نَمَزَم مَرْدَانَه وَاَر
بَاشَنَه نُوْرُوْ سَعَادَتَا تَا جِدَه	عَاشِقُوْكَ دَا رَا اَوْلَمِي مَعْرَا جِدَه
جُوْنَكَه اِشْتَدُوْكَ مَوَا حُوْلَمِي	اَمِيْدِيَا شِيخُوْ جِهَان بِل حَالَمِي
بَاكَه وِرْسُوْنَدَه هَمَان بَرِنُوْن اَمَان	اَشْبُوْ خَلَقَه وَا رُوْبِن سِيْلَه عِيَان

زین بکا حدن ایر شد خطاب	غیب از نردن کلوز کامیاب
جون کلید در جمالی بی تو رم	وصل باغیندن آنون کلر دیرم
غیب از نردن اچمن اوله پیر شاه در	قطب عالم واصلی در ساه در
اوله بلرا احو بو حالک طو زین	زین بلمشدن بوزمن ک نور زین
پس صباحن ایر سدر ز اوله هما	اوله اولیر در بوجانه رهئما
جوتکم ایریشم تورم دیدار بی	شیله که گوش ایلم کفتار بی
تاکه مرده جائمه ایر حیات	بنلو کمن تا ابد بولم شجاعت
ایندی برون باله ورسونلر امان	تا انا الحق دارنه وارم روان
شیخ شبلی ایشید بوسن لر بی	یا شله غرق اولد شولدم کز لر بی
دیدانی عاشقاروک پروانسی	سنن اوله جان بحر نولک در دانی
منزلک عشاق اچنله کی بلند	عشق بازار نده اولدوک شو مند
ایند دستور کله خلقه وارین	یوزا ورب بن انلر یلوارین
تاکه مهلت وین لر اندر سن	اکیم قلدوک بو ایشی سن بین

ان زارني قلدي شيخ اولدي روان
 قلدي جون خلی ایچنده شیخ کزین
 دیدمنصوره ویزیک بزکون امان
 زین یارین ایدر سدر بزکشی
 حالنی عرض ایدر اوله سرو
 ویزیک امدی بزکون اکامهلیتی
 چون اشند بوسر خلی ای عمو
 ینه دخله ای برار حکمتی
 کند اوله کون اخشم اولدیتدلر
 اولیکه داخلی کجوب ایدر صباح
 سوز جان دن دخله ای جانی پذیر
 چون کنش طغندی جهان ویزد تاب
 جمله عالمدر ینه جمیع اولدیلر
 سن بو احوال ایشت بی کوش جان
 پامال امدی شلقدم کند زین
 تاله رحمت قیله سین مستعان
 وارمش منصورک آنوسله اشنی
 قویه لم یارین ارشسون اوله آن
 کور لم کلسون او صاحب دولتی
 کند اشلو ایشته انلا لمو
 کیم نه قلو روح تعالی قدرتی
 هر بزنی منصور چون کین دندلر
 دخله نولیند زرای اهل صلاح
 کورنلر قیلر قضا ینله قدر
 ینه جمیع اولدیلر اند شیخ نشاب
 بر اولو میدان ایچنده در دیلر

بولہ باقوب جملہ دزدی اشکار
 غیب از ناردن کورالم اقل اری
 دیدار اکیتم کلسون اول شخص کباب
 آغینه سورلم رومی سزی
 کوردیار ایرشدی اول صاحب قدم
 دتسه التون ایدر دزدی خاکس تری
 در دزدی اول مخلوق اچینه بر کرین
 حونکه اکافاسی تلدی لر سجوی
 اشبو منصورک اشبی اولدی تباہ
 از شکجه چلر زکم حق بنم
 اوله انا الحق دیدوتی صاد قدس
 امدی بیز بوسن انکار ایدر رز
 بیز فتوی ویزک ای عالی مقام
 غیب اری ایدر بن آتی کورین
 بن حلیم نیلم انوک حکمتین
 دیدار اکیتم کلسون اول شخص کباب
 آغینه سورلم رومی سزی
 کوردیار ایرشدی اول صاحب قدم
 دتسه التون ایدر دزدی خاکس تری
 آغینه سرد لر جملہ یوزین
 دیدار کور حالمز یا اوله جوق
 بیز قلوک اکلا سوزین ای پادشاه
 بندق اوز که مکسه یق مطلق بنم
 یا بوسن زکیم سیه کایق مدس
 بیور رسک آتی بیز ارایله رز
 سیم شریعت کتد بوزلدی معانی نظام
 دیلکھی نیمش بوسن دوزین
 کور بوم ندر انوک نور قسین

عشق آرزو خانسندن كالمورم
 حالي منصور دن الم بن خبير
 ديد لر فرمان سنك اي كمر آن
 اشتد اندي يته بو ستر عيان
 جان اتب اير شدي اول عالي معانه
 وز ي تعظيمه منصور سلام
 غيب اري منصوره وصلت بولر
 ايكي دريا بيري قوشد يذر
 دظه اندي جانله اي محترم
 ديد منصور ايامه لقا
 غيب ارنل بيله او شرميشدم
 از د عشقك البسي چايك سوار
 عرض قلدم حالك يار نلس
 عاشقوك لار دين كورم بيدورم
 اول خبر دن كالوبن ويرم خبر
 واروبن سور سين اي جان جهان
 نلسوكه رنكني هب اول سون عيان
 كرد ز نلن ايجينه اول نيك نام
 الذي اول داخي سلامي والسلام
 بربير نلن كورنه لذت لار بولر
 بربير نوك آيغينه دوشد يذر
 سوز كلدي غيب اري اول بركرم
 صحت اول سون جانوك ارش لقا
 ليك سال منتظر در ميشدم
 بن همان دم شدم اولدم بي قرار
 ماجراي بربير ديدم انلس

سَالِه قَلْدِيْدِر سَلَا قِيَايِ خَوْشِ خِيصَالِ	جَمَلِه سَحْنِ اَيْلِيْبِ غَيْبِ الرِّجَالِ
هَمْ دِيْدِيْدِر نُورِ عَزِيْتِ نَاجِ اَكَا	قَتْلُوْ اَوْلَسُوْنِ دِيْدِيْدِر مَعْرِجِ اَكَا
طَا بُوْلَه اِيْر شِمْلَه اِيْ بَحْتِ يَارِ	بِيْن قُلُوْ كِي اَيْلِدِيْدِر اَخْتِيَارِ
حَضِر تُوْ كَه اِرْدَمِ اِيْ جَانِيْ جِهَانِ	جَانِ اَنْوَبِ اَوْلِ اَرَادَنْ اَوْلَدَمِ نُوْ
سَلْدِمِ اَوْشِ قَتْلُوْ اَيْمِ مَعْرَا جَلِيْ	جُوْنَكِه عَشَقْ جَا كِيْنِ مَحْتَا جَلِيْ
عَشِقِ مِيْدَا شِنْدَه سَنَسِنِ بِيْهَلُوْ اَنْ	اِنْدِيْ مَقْصُوْدِ مَطْلُوْبِ جِهَانِ
دَارِ مَعْرَا جَلِكِ دُوْر اِيْ مَرْدِ كَارِ	جُوْنَكِه قَلْدُوْ كِ كِرِيْ سِتْرِيْ اَشْكَارِ
جَانِ كِرِيْ شِكْرَانِه اَوْلَا سَدْرِ جُوْنِ	كِيْجِ مَحْفِيْدِمِ حَقْ كِ اَسْدَرِ جُوْنِ
بِرْدِ اَجْنِ جَانِيْ قُوْرِيْ اَنْ اِنْدِيْ	سِرْ صَقِيْشِنِ سِتْرِيْ بِنِهَانِ اِيْدِيْ
اَلَهْ مَأُوِيْ اَوْلَدِ لَا بَدَلَا مَكَانِ	بِيْ نِشَانْدَنْ هَر كِيْمِ اَوْلِ وِيْنِ نِشَانِ
عَرَقَه وَارَرِ بُوْنَعُوْتِ بُوْصِيْفَاتِ	هَر قِيْمِ كِيْمِ حَضِرْتِ اَيْلِرِ بَحْرِيْ دَاتِ
بِرْدِ اَرِ اَوْلَدِكِ سِنِ اِنْدِيْ دَارِ وَاَرِ	جُوْنِ اِنَالْحُوْ رَمَزِيْنِ اِنْدِكِ اَشْكَارِ
عَرَقَه وَارَبِ اِنْدِه وَارْتِشِنِ نِيْهَانِ	لَا مَكَانِ دَرِ يَاسِنِيْ مَوْجِ بِيْ كِرَانِ

22
 انده بئدي مېخ شام صلح جنك
 انده منصور آدي بئدي ايهمام
 هر كه اول در ياد غواص اولدي
 بوفتاده حوكله بول دك دست روي
 پس بودر عاشق لر نامو نشان
 ديد منصور اكا اي سلطان دين
 سن اول كشاف رفر مشكلات
 معرفت در ياسنك غواص سن
 نيته كيم بولدم سنوكيله وصال
 مصطفانك اغز يازن اجمشم
 هر كك اول باد دندر مشريف
 چون بودم در ياي وحدت قلب جوش
 بر چنتدن بحر و پنهان اوله في
 مضمحل اولوز اوله ناهونك
 بي صباح بي مشايي شد نام
 حضرت احمد بنده و خاص اولدي
 سنده تصديق اولد ايشبو كنه كوي
 عشق ميداننده وين با شو جان
 سن كاد اتدك بو عقديك مشكلن
 جائمه اير شدي لطفلكدن نجات
 حق تعالي حضرت تيشك خاص سن
 بني غرق ايتدي بجلي و جمال
 مست عشقم كندوز نمدن بگوشم
 جان نشان اولون در آنك مذهبي
 كترينك موج انالحق كلد خوش
 يا خود اوله در يايه پايان اوله في

کف حذر اند بُوهر دُو جهان	کلامکان در یاسی اولد ز بی سران
کیم ظهوزی اندن بُولور بُو مکنات	اول محیطون بوجدر بُو کاینات
قطره نیک عزتی بیله اوله بخره دین	چون و بوجدم اولد دگرزدن قطره دین
دیلیم کیم طورا آهو واهیلله	وصلت استر جانم اولد در یا ییلله
اوله بقا ملک دوزر جوتان کیم	عالمی لاهوت دوزر سیران کیم
زین سیم هر شی واری بدنه اصلنه	پس در کیم رحمت ایدله اصلنه
دار واروق خوشدر هم دکار	چون انالقی سترن ایتدم آشکار
کرجه کتاختم ولیکن سوزدم	امدی من شاهدن تمنا ایلدم
تاله بینومه بر قسوندلر سن	لطف ایدن فتوی ویرند خلقه سن
پار-پار-ایلسون لر بوشنی	یوزم ازر سوز و سندر قون بئی
مخفه التم جائمی دلدار من	عشق میداننده شیلله دار من
اوله بقا اولنده واروب شاد اولم	بوفنادن قرنلم آذاد اولم
لیکله اولمشدر کماله صق معین	دیند منصوره اوله مرد کورین

23

دُو جِهَانَه سَنَكِ اَوْلَمِش بِن قَفَا
 مَعْنِي وَجَدْتَلَنْ بَوْلِش صَفَا
 جُون سَكَا اَوْلَدِ عِيَانِ اسْرَارِ جَانِ
 بَلَكَلَه عَمَلُو مَكْدُو زَرْهَرِ دُو جِهَانِ
 اَمِدِ كِي بِلَه اِي اَمِينِ كَفَرِ كَارِ
 سَن شَا مَكِ يَوْلَنْدِ جَانِمْدَرِ نَشَارِ
 بِن سَنَكِ مَابُو كَلَه اَوْش بَرِ جَا كَرَمِ
 پَس كَه حَدِ دُمْدَرِ كَا فِتْوِي وَبِرَمِ
 اِي مُو عَشَا قَه سَنَسِنِ پَا ذِ شَاهِ
 جَمَلَه وَا رَلِيغِينِ سَكَا فَرِ ذِي اَلِهِ
 سَن غَنِي بِن بِن عَلَامِ اِي بَرِ كَرَمِ
 حَاشَه لِلَه كَه سَكَا فِتْوِي وَبِرَمِ
 نِيئَه مَنصُورِ اِي دَرِ اِي لَطْفِ اسْتِي بَارِ
 جَانِ اَوْلَمِش دَرِ بَقَا يَه اِنْ تِظْا رِ
 عَشُو نَارِي اَوْش بَكَا كَارِ اَيْلِدِي
 جَانِ قَه اَسِي عَزِي دِي دَارِ اَيْلِدِي
 طَاقَمِ قَلْمَادِي اَوْلَدِمِ بِي قَرَارِ
 خَوْفِ بَلَرِ سَن كِي مِ نَقَلْدِي دَرِ دِيَارِ
 بَارِي خُتْلَه دِي كَلَه مَنصُورِ اَوْ زِينَه
 وَرِدِ فِتْوِي كَنْدُو سِي كَنْدُو زِينَه
 اَمِدِ نَعْمِلَه اَيْلِسُونَدَرِ بُو اَسْتِي
 قَلْمَا يَه هَرِ خَيْرِ بُو كَا زَكِ تَشْوِشِي
 اَسْبُو فَا نِي صُورِ نِي دَارِ اَيْلِدِي لَرِ
 اَوْلَدُو رُبِ مَنصُورِ بَرِ دَارِ اَيْلِدِي لَرِ
 سَنَسِنِ اَوْلَحِي حَضَرِ تَنْدَلَه بَخْشَلُو

سن حوی اولدک نیتہ کیم حوی سنہ در
 کایناتک ستر مطلق سنہ دور
 هر تکیم امر ایلسک فرمان سنک
 جان ایچند و صلیتی جانان سنک
 چونکه سلطان بند سینت حکم ایله
 بند حکم اولدی ایروغ بند
 هر تکیم امر ایلدک باش استینه
 دستنی تا و شد رالوم دستینه
 دیند منصور ای سلاطین جهران
 ای ولایت از ره هم کامران
 وصلو کیمله جائمه از دی فتوح
 وقت ارشد وار سن یار نکر
 انکر شرح ایله سن اخوانم
 لطف ایذب ایتری شلمیندائمه
 کور لر عاشقاروک میلد نینی
 عشقه شمع و پیر لر جانینی
 جو نبولر زوقله جوش استدیله
 بر برین اولدم در اغوش استدیله
 غیب اری دستورله کتدی همان
 چقد اوله مخلوق ایچینه شوله زمان
 چونک خلق آینی معین کور دینر
 دوحلب ایاغینه یوزاوردینر

دیدار فتوی و بیرون آمدنی پیر
 قتل ایذا لوم آبی بزفتوا یلمه
 دیدار اول غیبی بلوک ای مردمان
 کند و لطفیندن دید منصور اوزی
 دید یک صد پان قلسون زابنی
 عشق آتاکن نیته کیم محکم طوتر
 بیله دید غیب آری اولد زهان
 خلق اجهه دشد شولدم غلغل
 دطله آمدنی بوسنی کی معتبر
 غیب آرنندن چونکه الیدار سوزی
 در دید چون قلب قلب صاف صاف
 حکم ایدب عالمدر شوله دم روان
 چون بورتسمه اندر اندر غللو
 26 حالز معلوم اولد ر خود بین
 درسون کسسون قور و سوز ایلله
 کیم بواشناده کدرک مرز تر حمان
 قتلی بچون و پیردی فتوی کند زنی
 عاشقوا صادق ندنر جانو سنی
 کند و سنی کند زینه فتوا پیر
 کند اول غیب رجاله اوله زمان
 زاغاری کورنه قور زربله
 کم خبر وین قضایله قدر
 طولد اول مخلوق قل میدان بوزی
 صله نیریل پقلدی کوه قاف
 دار افاجین کصدرا اندر زمان
 آمدنی کی دطله سنی ای بخشلو

جمع الوهن كلريد زندانه جون
 كيني واردر قافونك اولجان جون
 ديدلر منصور نيم اي عشق اري
 بخون اولدك طتلو جانكدن بري
 جون انا الحق صومني ترك اتمدك
 شرع ايجند ايعك برستمدك
 گي نيله امدي سايي برد اريد رز
 پار پار قلو رز نازوك تنك
 جون انا الحق ديدك اي ميدن اري
 پيشه منصور اول زمان ايلدي
 شيله جلفردي انا الحق جاتوپاك
 اشدن مخلوقون اولد رهر چاك
 نعر سندن بلك زندان اكلدي
 ديد بنون حتى باقي جاو زان
 ديدلر وقتد راندي طور سن
 سجد قيبلب درد بير نلن شودم
 عشق قلا بن طاوون يتديلز
 كاشي طبر اغني انا الحق سيلدي
 كي بلك اي زاهدانو عابدان
 النوكوك يازوسن اندكور سن
 كطله منصور نيدر لر اي ددم
 الوهن ميدانه طغرو كتديلز

25

دینم چار انالمت سازي ني
 عاشق اولرايشدن اواز يني
 چونکه ميدان اينجه كدر بولر
 اولون داراغا چينه وارديلر
 كورون منصوري شولدم عيان
 حيرته دشندي موپير و جوان
 شاذ خرم وزد منصور ايلرو
 ديدكيم دستيله اولدم روبرو
 چون نصيب اولد بگاميدان عشق
 باشوي طوب ايلسون چوكان عشق
 قيد صورت باگه دم اولمشدور
 ديدلر منصور كيم اي عشق ازي
 نيت طير لفة صدر سن كور ي
 ديدكيم طبران بنم عرضمدر
 نه فللك سيركن كهني فرشمدر
 عاشقه عرض شو عظيم اولدي تراب
 سين بوانوار دن فيض اولدي
 سجد انلك چون قلدر اهل خطاب
 جانكز عشقك روموزين بلدي
 چونکه ستر واقف اولدم اول زمان
 عشق ميداندا قوم باشو جان
 جان عرض ايلر بودم معراجنه
 بوفنا صورته پس محتاجنه
 ملك صورت فتنه و غوغا عيش
 جاي خشاق در دوا و آه و اعش

مَعْرِفَتِ سُرُورِ تَكِ مَعْنِي سِنَه	طَالِبِ اَوْلَاكِ صُورِ تَكِ مَعْنِي سِنَه
اَشْبُو دَمِ اَوْلَشْدُرُ رُقَّتْ لَكِ حَلَالَه	دِنْدِرْ لَمْصُورِ نَجَه قِيلَه قَال
كُرْبُو حَالِيْلَه اَوْلَرْ سَكِ وَا سَكَا	وِرْدِرْ لَمْفَتِيْلَرْ قَمُو فِتْوِي سَكَا
اَيْلَه بِي سِلْ كِ كَيْمِ بَكَا بَعْدِرْ اَوْلَمْ	دِنْدِرْ مِصُورِ اَوْشِ حَقَا صُنْدَمْ اَوْلَمْ
زِيْرَه جَانَمْ كُوْرِدِرْ دَوْلَتْ حُوْرِنِي	اَرْدَمَه اَنْدَمْ بُو صُورَتْ طُو نِي نِي
وَارْحُوْنِ دَارِ الْبَقَا دَه اَوْ تَنَا	كَنْدُوْر نِدَانِ هَرْ كَيْمِ اَوْلَمَا دِي كُنَا
طَالِعَمْ خَتَمْ اَوْلَشْدُوْر رُوْر سَعِيْدِ	عَشُوْ اِحْنَدِ بَلُوْنِ اَوْلْدَمْ بِنِ شَهِيْدِ
جَانِلَه بَاشَمْ جُو قَلْبَمْ دَرِ مِيَا نِ	بِنُوْنِ اَوْلَه سَرْهَنْدِ عَشَا قِي جِرْهَانِ
يُوْلَمُوِي طَغْرِي اَيْلَا دَمْ اَوْلَه حَقَا	جُوْنِ اَوْزَمَنْدَنْ فَا نِي اَلْدَمْ مَطْلَقَا
حَقَه وَا صِلَه اَوْلْدَمْ اَنْلَمُوِي سِيْلَرْ مِ	اَوْشِ وُجُوْدَمْ جَبَه نِنْ چَاكِ اَيْلَرْ مِ
عَيْنِ لُطْفِ اَوْلْدِي بَكَا قَهْرُ وُجُوْفَا	حَقْلَه طُوْلْدِي اِي چَمْ طَاشَمْ صَغَا
تَا صِحَه وَا رَه حَضْرَه تَه جَانَمْ بَهَمْ	طُوغْرَكِ اَمْدِي پَارَه پَارَه بُوْتَنْ مِ
خَاكِ اَوْلَرْ مَدْ حُوْشْنَا يِ اِسْمَرْ	حَضْرَتْ اَهْلِ بُوْتَنْ يِ اِسْمَرْ

26

بینه دیکله ای بر از زجا جمله
 چونکه منصور ایشو سوزی سیکدی
 زاهدانو عابدانو شیخود بسیار
 بزغری قیدی او پرده ناکهان
 دیمدم منصور انا الحق چاغریز
 هم ارشدلر شودم غیب رجال
 داره فرشودر در صافی بغلیب
 دیدلر اولسون مبارکی بوسنر
 عشق میداننده اولدک سرباز
 چونکه حقدن جانکه ایزد نوال
 اشدامدی بینه منصور اهل جوف
 بینه چاغری انا الحق شول زمان
 دیدر ضمما کوز بئی یوز دندلا رم

مشکله فرق ایملکل اسانله
 اولاد لایق آه ایدوب زار زار اقلدی
 قاموشی اغلا شوب اولدی بی قرار
 قار زکی دز مین آسمان
 دارا اولکند دز جلوب نعر او زر
 بولدر منصور قر بو وصال
 فرقت اندیدلر قاموشی اغلیوب
 دار معراج کادرای شیر و نر
 بزرگکابتدی بودم ناز نیاز
 حقه بولدرک وصال اندر وصال
 غیب از نکره شودم قلد سبحه
 شیلکیم وجد اولد لر پیر و جوان
 دارا یاغند کرای باش اندو رم

رازي بيرايلم جانانيله
 شرخه شرخه پاره پاره اشبو تپي
 كاسك امدي الوبي اياغو في
 كور مزاولسون چيترك كزلا ربي
 حاجتم بودرله شيله قيله سز
 صكر عشق ايپن ملقوب بردار ايدك
 اندر آب اخير بوجيمي ياندوزك
 يله قوشو ما ورك كورم روان
 وار سا حقدن رجا كز كي بلنك
 ديدر منصور كيم اي مست عشق
 هر كيم در سلك دونتا وز تلو يله
 ينه جوشه كلدي منصور اي كبار
 چون انالغ طيله جالندي قمني
 آنلك چون دار كلدم جانيله
 بو طوي صويك كيم بو لم تني
 ناله چوزك بندوي و بلغوي
 هر نه ديدنسه دونك سز لا ربي
 سز دخي حاجتلك و كوز بوله سز
 يقلو غمدن قرترو بن و ارادك
 جامني ابو حيات قندوزك
 ناله خشنود اوله سز دن مستعان
 هر نه كيم بنه سز ريس ايله قللك
 اشبو قهر سالا قلدر دست عشق
 چون سزك قتلوكه اولمشدر دليله
 عشقه قلدي انالغ اشكار
 دكله امدي اي فنا كور قند ربي

27

اول صدادن طولدي عالم سرتسر
 نبي خوف اولد جمله مخلوق اول زمان
 ديد منصور اي خللاي نولد و گز
 سالك امدي كاسك اول آلوي
 بيله سز عاشقرون رازي ندر
 كورن امدي عاشقك بازاريني
 جونله منصور انكره و در رضا
 كلد جللا ايلدو اندر زمان
 طولدي كو كلم مجرسي نور و كله
 لطف ادمدي تانكي ايله حلالك
 آخرتد دعوجي اولمه بسكا
 ديد منصور اي جوان اول سون حلاله
 بزنگا قلدن كنا هم نسا كا
 عرش كو سي طاغوت صخره بحر و بير
 قاموسي ديد انالحي ناكلهان
 هر بزو كز شيله واله قلد و گز
 انرا ايتمز وارتم بن يولمي
 عشق اچنله اشلن ساز ندر
 نجه استر معشوقك ديد اري
 دكله امدي نولسرد و ماجرا
 ديد منصوره ايا شاه جهان
 اله صنارم ليك دستور و كله
 قلمون بوينمد بو نانا
 حال اول عرض
 بو اشني
 پسر

پس کما دکنی جو بک ای جوان
 بریزینه تاله قانی سا جمله
 دیند جلاد اندی ای شاه صون لک
 صونی وردی صاع الن شاه جهان
 اقد قانی جوش ایدب بریزینه
 اولد اول تاندن انالغ اشکار
 قان انالغ یازد طیراق استنه
 اقدو غنجه قان انالغ یازیله
 سنه در جلاده منصور ای کشتی
 انغی کندی شول زمان
 کتم بوسوز یقندر هیچ قالو قیل
 طکله یوبن جمله خلق ایدن نظر
 بونه سردر بونه وجد بونه حال

بوجہ قریندہ آخر ای چلب
 دید منصور انکر ای مرد مان
 سز بوسر واقف اولم سز ملک
 او ش کسیدی ظاهر اللہ اقدقان
 ظاهر باطن حق اولدم حوئلہ بنت
 بولکن ظاہری جسمانی دور
 باطنی اولد زکلب ویران
 سز بوسردن قاجن اور سز خیر
 بولہ و آردر آشنا لوق حالیدن
 پند بولہ ای بر از زبرد خبی
 نیدر ابدی پند سن منصور کوز
 قولر نلہ دتدی ان صا نلہ
 بویدا اول قانلہ کندو یوزین
 عقله صغیر اش بوسر بونہ عجب
 عشق سیری بودر کیم اولدی عیان
 عقله سنی دشوار دور بومشکلان
 طیر لغه یازدی انالحو دن نشان
 عقله طلیشد زر بوجانوت
 باطنم قدرت الی روحاندر
 کلمتہ مکتلمدن آبی پیتورن
 سیز بانواردن یقلمتہ اشرف
 اشبو حاله آر میندر خالیقدر
 نامه قدرت که یازر برد اخبی
 برد اخبی رمن ایدر اوله پرنور کوز
 سرد یوزینتہ بولشدی قانلہ
 اوله حق اهل شیلہ قلد کندرین

دیند ز نیک سینه ای صاحب کرم
 آرزویک یوزک سزدک اش بودم
 دیند یکم عشاقه بود ز رنگی بو
 کیم بو ستری بلمز نا بخشلو
 بکزی صاریده جو عشاقه نشان
 عشق اچنده بیله اولور عاشقان
 غارت اتیدی عشق جمله وار لغم
 جان کنزی اچلد کتدی طار لغم
 بیله دیندی خوش صفا آرگاه
 بوذی شولدم قللرینی قانله
 قوللرینی فرشوده طور میشدی
 قوللرینی قانله یومق ندن
 ایلر و کلدی ددی ای جان مووز
 دینر بلدر اشبو اشوی ای شیر توئر
 دیند منصور اطلغله ای پاکو باز
 بوذر عاشقلر ارکاتو خو
 هر کما کیم مریند اولدی مصطففا
 دینه شبلی دیندی ای شاه جهان
 کیم یوکلده باشو جانم در میان
 دیندم طتلو سزونی ایشدم
 کیم عمله قیلوب آنو کله ایش ایدم

29

بُوَصْفَانُوكِ مِنْبَعِيدَانِ وَرِجْوَابِ
 دِنْدِ مَنْصُورِ الْاَهْلِ اَيُّ اَهْلِ يَقِينِ
 كَنْدُو زَكَمَنْ كَرُجُودِ اَوْلَاهِ سِنِ
 مَلِكِهْ اَوْزَنْدَنْ جُجُودِ اَوْلَمَدِي
 وَحَدِيثِ اِرْمَاغَنْدِ هَرَكْتِمْ يَوْمِيَهْ
 اَمْدِي سَنَلِكِ سَاكِهْ يُوْتَدِ عَظِيمِ
 كَرُ قَلْوَرِ سَاخْصَرْتِهْ جَانُوكِ هَوَسِ
 بُوَقَنْدِ جَانِكِي قَلْمَا زَبُونِ
 دَشْ فَنَادَرِ يَا سَنَفَرُوقِ اَوْلِ تَمَلَمِ
 قِيَلْمَز سِنِ جَوْنَكِهْ اِسْتِقْبَالِ عَشُو
 دَوَسْتِ عَهْدِيَهْ وَفَلَا اَرِ اَوْلِ يُوْرِي
 كَرِ صَفَا اَصْلَنْ دِلِ سَكِ يَا رَهْلِ
 اِي بُرَاذَرِ دِكَلِهْ اَمْدِي بَرْدِ خِي
 دَعُوْتِ لَطْمَطَلِهْ اَيْلِهْ مَسْتَجَابِ
 وَارِ لَعُوْنِ شَهْرِيَهْ قَلْمَلَاكِ يَقِينِ
 بُوَصْفَانُوكِ حَالِنِ اَوْلَدِمِ بِيَلِهْ سِنِ
 ذَاتِي يَكْتَا اَيْلِهْ اَلْفَتِ بُوَلْمَدِي
 دَسْتِ قَدَرْتِ اَلِهْ جُجُودِهْ صَوْمِيَهْ
 جَمْعِ وَحَدِيثِ اَوْلِيْمَز سِنِ نَدِيمِ
 قَوْلِيْمِ اَوْشَنَسُونِ بُوَجَسْمَانِي قَضِ
 شَمْعِ وَحَدِيثِ تَاكَلِهْ اَوْلِهْ رَهْمُونِ
 اَنْدِهْ يُوْعِ اَوْلَسُونِ بُوَجَمَلِهْ سَنَكِ نَامِ
 يُوْرِي كَسَا رِ سَكَا اِقْبَالِ عَشُو
 يُقَلْمَا وَرِ كَنْدِكِي وَارِ اَوْلِ يُوْرِي
 سَنْدِ خِي مَنْصُورِ بِيَكِي دَارِ كَلِ
 بَحْلِ اَلْدَنْ قَوْلِهْ اَوْلَا سِنِ سَخِي

جَوْنَلَه شَبَلِي اَلدَبُور سَمَه جَوَاب
 بَاشَاوَر زَبِين شَبَلِي اَوَّل زَمَان
 يَنَه مَنصُور كُور اَمَدِي نِيلَدِي
 دِيدِ جَلَادَه كُل اَمَدِي اَي جُوَان
 دَز لِرُوم كُوز نَدَن اَنِي شِيلَه كَس
 يَنَه جَلَادَه اَوَّل زَمَان كَلَد اِيلَرُو
 صِلَح اَي اَغْن صُونِد اَوَّل شَاه كَزِين
 كَد جَلَادَه صِلَح اَي اَغْن نِي اَمَان
 دِيدِ صُولَن دَاغِي كَس اَي اَدِي
 صُول اَي اَغْن دَاغِي كَس دِي شُول وَلَن
 يَنَه قَان يَار دِي اَنَالَمُو نَقَشِي
 اَمَدِ غَنجَه قَان اَنَالَمُو يَار يِلُور
 دِيدِ لِرُ يَارَب نَه قَدَر تَدَر بُو اِيش
 جَانِنَه اِر دِي اَنَلَك بِيك بِيك صَوَاب
 سَن بُو سَرِي كِي اَشِيَت دَعْمَه كَمَان
 غَشِيَلَه شُولَدَم اَنَالَمُو سِيلَدِي
 كَس اَنِي اَي قَلَرُوم وَر مَنَه اَمَان
 دُوسَنَه كَمَالَه جَنَم قِيلَر هُوس
 دِيدِ مَنصُور اَي اَغْنَك اَل بَرُو
 غَاغِي كُور كِيَم نَه قِيلَر كَنَد زِين
 يَر يَزِينَه اَمَدِي قَانِي هَم رَوَان
 يَنِي دُوسَلَسُون اَنُوك دَاغِي دِي
 چَشْمَلَر اَوَّلَب اَقَر دِي شِيلَه قَان
 زِين حَقَقَدَن بُولَش دِي بَحْشِي
 بَنَد غَنجَه طَار كُوكُلَر يَار يِلُور
 تَابُوجُنْبِيش قَنَدَن اَل دِي بَرُورِش

30

شاد او تو بکنده منصور اول زمان
 نیکه قائم و یردی اول حقدن نشان
 ایله بیلک بنومله بن حقم
 سز بکالطف اندوگز یا اهل دین
 جوئکه محبونم بنی قیلر طلب
 عاشق اولن الو ایغی ندر
 حق یولنده دست پابو باشو جان
 یوئکه منزلمی الو عشق اری
 اوئده اوزم ده مجرد اولشم
 جوئکه باطنندن اویاند جسم جان
 جان کوزیدر جوئکه وردی یوز تاب
 بوخرایک سوئی معمور اولسر
 کوزد کل تن کوزی بندنه همان
 زنه ای جلاد اراقده کل یقین
 نیکه قائم و یردی اول حقدن نشان
 کلایزال اوله وجودی مطلقم
 کسه کوزه دتمزم بن بعض کین
 باله یقدر الو ایون جسم لب
 دسته کیدر ال سز ایان سز کدر
 عاشقه بوند دوزر یار کیران
 شله یکتا قیلر آخر عشق اری
 نور ذاتله شور سمه طولشم
 چتر وک ظاهر کوزم وریک امان
 تن کزینوله اولور سه خراب
 اشبو ظلمندن کجب نور اولسر
 جان کوزیدر کیم ویر حقدن امان
 سوزنی ردا نمه منصورن سقین

كَلِّحْتُمْ بُو كُو ز لَرُو يِ اَمْدِي سَن
 كَلِّدِي اَوْل جَلَلَا اَيْلَا رُو نِي سُون
 دِي دِي مَنصُور اِي خَلَايُو شَاذَا اَوْلَك
 سَن كَزِي نِي وَيَزِيك اَوْش حُو بُولِنَا
 كِي بِلَك كِيَم جَان كُو زِي كُو ز رَحِي
 كُو رَدَم اَوْل حَق اَنَا لَمُو سِي لَرَم
 هَر صُورَت دَا مَنَد دُشْدِي قَلُور
 جَو تَلَك سَن قَانِنْدَا دُر سِي مَرغ جَان
 تَحْت قُو يَب كِي مَدِي سَلطَان كَز
 بَر عَمَل قِي لَك كِه اَوْلَا حُو يَتِي سَن
 اَمْدِي سِي زَك جُون مَنَاجِبَت اَيْلَرَم
 تَا كِيَم اَوْل حُو جُمْلَه كَز مَغْشُور اَيْلَا
 دِي دِي لَر مَنصُور كِيَم قُرْمَان سَن ك
 تَا كِه يَارِي سَن حُو جَمَالِي سَن كُو ز سَن
 دُشْدِي چَتَر دِي مَبَارِك كَز لَرِي سَن
 وَارَك اَمْدِي مَغْشُورَن آزَادَا اَوْلَك
 جَان كَزِي لَه بَا قَنَدَه حُو كُو ز سِنَه
 حَقِي بِنْدَا كُو ز سِن اَوْلَدِي شَتِي
 اَنگِي چُون صُورِي تَرَك اَيْلَرَم
 جَان قَشِي لَو دَا نَه سَن قَنَدَه بَلَر
 بَر كُون پَر وَا ز اَوْرَب اَوچِر رُو ان
 يَتِي تَن دِي دُر مَسْكِي ن جَان كَز
 تَا كِيَم اَوْلَا سِي ز هُدَا لَلْمَتَقِي سَن
 يُو ز طُو تَارَم عَرِش حَاجَات اَيْلَرَم
 وَار جَاغَز قَبِرُو كُو ز پَر نُور اَيْلَا
 كَر دَعَا قِي لُور سَن ك اِحْسَان سَن ك

دند

دند بوز در گاه منصور اول زمان
 دیندی یا الله یارب العالما
 یوغلسن جو نلیم بنی و آرا ایلدک
 ای خدائسن بکاسوز سئلدن
 باله هر کیم قصد تلدی یا معین
 رحمتک دن نلما محروم انگری
 قاسینه لطف احسان ایلکل
 اوش بقی وصلو کچون اولدردیلر
 بونلریده انی سن ایله شادمان
 ای کربنم الله رحمت رحیم
 حضن تونک دن ایرو نلما بونلری
 ایصنائی قل هو الله احد
 ای خدایوند الهای ربنا
 کیم مناجات ایله اول پاک جان
 سنن اریدی بو یقینلن بنقل
 قدر تک دیلمدن اظهار ایلدک
 قدر تک قبضنددر بوجانوتن
 در لور اقلدن اولر اولسون امین
 طغری در کاهوکه ورسون جانلری
 جنت دیدار وکیل طویلغل
 حضن تونک شاد ایدب کلدردیلر
 لطفک اوکشددر سونک یا مستعان
 عز تونک نور حقیچون ای حلیم
 دایما عشقوله اولسون یوز لری
 حق باقی سنن الله الصمد
 بز تونقی وصلو کله قلدک آشنا

جو تکه منصور آمدی بوز ستمه دوعا
 بود و عادن شکستین رحمت دعا
 32 شیکه اوله مخلوق اوشدی کندرین
 یسه چلقر دی اناحق برکزین
 اشربینه هب پشیمان اولدین
 فرقت ایدوب کار کرین قلدر
 دیند منصور آمدی نیز اولک کتک
 بتمه زم قیغوسن ایاغک آلك
 در میان بوند زار و مستمند
 عشق له کلدتم اناحق دارنه
 اصوک آمدی وار یاری یارنه
 لطف ادوبن اغدزک معراجمه
 بزقدان کلتم معراجمه
 کالک آمدی جانم اولدی نی قرار
 بو اراده نیجه طورم انتظار
 حد دن اشدی انتظارم کی بلك
 عشق ای پی بویسمه طانتک کالوک
 شیکه واله در میشدی خاصو عام
 کلدی جلالد ایدر و سولدم قوام
 دقدریلر عشق ارغانن اولدم نیننه
 سن نظر قل خاص ارندر ایشنه
 فرشودر مشلا رزی غیب رجال
 دیدر لصدق ایا صاحب کمال
 الحمد لله کوردک اوش معراجکی
 آله سن حضر ندره بیز محتاجکی

باش اوزوبن قاموسى تىلدىر سلام
 كىدىر عزون اولوب غيب رجا
 جو نكه عشق تىلابن الله طغدىر
 جگىدر منصور داور شول زمان
 اغدى منصور اول انا الحق دارينه
 سن اشك اندي اول خلق نىدىر
 اولو كىصى شولدم اولدىم قراىر
 شيخ جىنىدو شيخ شىبى باش اجىر
 جمله اول عبادوز وهاد باش اجىر
 جمله اول عبادوز وهاد واپى برا
 قاموسى منصور جىفا دىدىر
 به غزى تىدى شوكت ناكهان
 يانس ايدوبن جمله نلك لى افلايى

جان اچنده تىلدى منصور احترام
 سناشت منصور دن اميد عال
 جمله مخلوق اغلشوبت بقدىر
 يىرى كوك اهل ماتم اندي نى كمان
 واصل اولد اول حقتك دىدا رينه
 جمله منصور انچون افغان اندىر
 يانس ايدىب اغلدىر زانو زاز
 كوز لى ندىن باش يرينه قان صحر
 كوز لى ندىن باش يرينه قان صحر
 ماتم ايدوب كىدىر شولدم قرا
 رقت اودى ندىن ندامت يدىر
 چوشه كلدىر زمين آسمان
 هم نلكده ملك لى افلايى

33

شَيْلِ زَارِي قَلْبِي اَوْلَى مَخْلُوقِ اَوْلَمِ
 جَمَلِ طَيْرِ اَنْ مَاجِدِيْدِ اَبَشِ لَارِيْنَه
 جَمْعِ اَوْلِي عَالَمِ اَوْلَمِ اِي عَمُو
 دِيْدِ لَرِكِيْمِ يَاحَلِيْمَه نِيْدَه لَوْمِ
 قَانِيْنَه كَرْدِكِ اَوْ كَرِيْمِ عَاشِقِ كِ
 دُشْدِغِيْرَتِ جَمَلِ مَرْغَرِقِ اَيْلَدِي
 كَرِيْمِي يَازِيْمِ صُوْرِيْلَه بُوْحَابِ
 اِيْمَدِي بِيْنِي بَرِخْبِرِ وِرَاقِي اَوْلُو
 دِيْدِ اَنْلَارِ خَلِيْمَه بَرِ كَرِيْمِ
 كَنْدِ سِيْنُوْكَ دِيْلَه كِيْلَه اَنْدُو كَرِ
 كَنْدِ سِيْمَه كَنْدُو دَنْ اَوْلِدِ بَرِضَا
 هَرْدِكِ اَللّٰهِكِ اَمْرِيْلَه اَوْلُوْر
 جُوْنَكِه حَقْدَنْ اِيْرِيْشَه پَسْ هَرْدِكِ
 يَاشِ بَرِيْنَه كُوْر لَرِنْدَنْ اَقْدِي دَمِ
 هَبِ پَشِيْمَانِ اَوْلِدِيْدِ اَشْلَا رِيْنَه
 جُوْنِ خَلِيْفَه قَانِيْنَه كَلْدِي مَمُو
 اَشْبُوْحَالَه نِيْمَه تَدِ بِيْرَايِدَه لَوْمِ
 حَقِ يُوْلِنْدَه طَعْرِ دُوْرَنْ صَادِقِ كِ
 يَقْدِ مَنصُوْرِكِ اَوْ دِحَرِقِ اَيْلَدِي
 بِيْسَكَلَه بَرِيْنَه وِيْرِيْلَا يَه جَوَابِ
 اِي مَعَايِي سَخْتِ اَزْرَه بَخْتَلُو
 جَمَلِ كُوْر اِيْشْتَدِي مَنصُوْرِكِ سِيْمِ
 اَيْلَه اَوْلَسَه پَسْ اَكَا سِيْرِنْتَدُو كَرِ
 اَكَا مَقْدُوْر اَوْلِيْشْدِي بُوْصَفَا
 شِيْلَه كِيْمِ خَامُوْشِ اَوْلَنْ اِي بُوْلُوْر
 اَوْلِدِ كَالَه مَانِعِ اَوْلَمِزْنَه فَلَكَ

سیز وارک منصور چون تیغور بمک
 کسه آنوک حالنه ایر شسمیه
 آله یلسان اولمشدی بالوزهر
 بنیز معلوم اولمز اسرار آنوک
 عالم اچره اول نیر اولوشا هدی
 آنک او تینن هیچ کسه اینمز
 پس سیز واجب بود رای عالمان
 اول ندرسه سزی حقد رر آنوک
 سیز اول درمشک جسم یا ندرک
 پس کرک تیم یا ندر راسیز جسمی
 هم درمش کولوم سورک یلکر
 هر نه کیم دیزیه آبی ایلکوز
 تاله آنوک روحنی شاد ایله سیز
 اول دیزیند سیز آبی اولدر بمک
 اول کیر شدوسی پیر کیر شسمیه
 آنوک کچون پیر کیریدی لطف قهر
 کجادیق اولمشد ترا فکر آنوک
 قسطیندی هم واصلدر کاهدی
 انجلا پیر چوش ایدوبن قیمنز
 هر سیزین آنوک دوتا سیزنی کمان
 هر کلا فی وحی مطلقدر آنک
 جانی رحمت سوبینه قاندرک
 کند سنی خوش اکلمشدوز رر سمنی
 بوخبر وار رب یا یلسون ایلکر
 ختم ایدوبن جمله خلقنی طویلکوز
 کندوکوز تیغور آذا ایدله سیز

34
 جون خليفه سوزين انكرا الدير
 دارا وكنده يقديدا اود نكري
 يقدر اودي يالكرا اوسندي
 داردن اندرد ديل منصور جون
 ينه اول بيزه عظيم ياس اندر
 اودا چنده دشد منصور اول زمان
 چقدر اوله اوددن شودم ياشلا دش
 اوله دتون داخي انا الحق سيكدي
 هر يالك نيم اينر يدي سلازه
 جمله اول مخلوق اشتهدي بوسني
 ديدلر يارب بومجه حال اولور
 بونه قدر تدركه قلدك يا اله
 بلدك منصورك احوالين تمام
 ينه اوله دارا عجمينه كلديدا
 امدي كور كيم نه قيلور لرا انكري
 طاش طيرا اودا چنده قيندي
 تاله ناره آتلا اوله نور جون
 كوترب منصورني اوده اندر
 خير تيله در ميشدي پير و جوان
 اوله دوتوندن ظاهر اولد بيراون
 خالي منصورك تتر بيرايلدي
 اوله انا الحق ديريدي آواز له
 خيرنه دشدني شوق سلعت ازي
 دلستا ووددن كيم بوسمه قال اولور
 سن عنايت قلب من اي پاذا شاه
 ارمذك سترينه قلدق انتقام

حَسْرَتَا دَر دَرِيغَا نِي دَلُومِ   چَا نَ سُرَقَلدُو ق نَه تَتِيرَا يَدِ لُومِ
 فَهْمِ اِدَا مَا دُكْ اَنُكْ اَسْرَارِي   كَرَمَدُكْ جَانِ سِرِي نُو كْ اَسْرَارِي
 اَشْبُو عَقْدَ بِي نَه آسَانِ اَوْلَمَدِي   كُو كَلَمَز دَر دَرِي نَه دَر مَانِ اَوْلَمَدِي
 بِلْمَدُكْ اَوْلِ عَشِقَا اَرِي نُو كْ رَمَزِي   طِي مَا دُكْ جَانَانِ كَرِي نِي كْ عَمَزِي
 لَطْفِ خُونِنْدَنِ بِي مَا دُوكْ مَا يَلَدِ   صَحْبَتِنْدَنِ اَلْمَا دُكْ بِي زَفَا يَلَدِ
 بِي لَه دَرِي نَبِ اَغْلَبِي لَه زَا نُو زَارِ   شِي لَه كِي مِ اَوْلَمِي قُو نِي نِي قَرَارِ
 اَوْلِ يَسَانِ اَوْلِ سَا كِنِ اَوْلَمِ بِي رَمَانِ   دَا رَا اَوْ كِي نَه كَلَدِ لَه بِي رُو جَوَانِ
 جُو نَه مَنصُورِي كَلِ اَوْلَمِ كُو رَدِي لَه   كُو لِي اَبِي رُو جَه اَنُكْ دَر دِي لَه
 بِي رِي جَا بِي رُو جُو بِي اَبِي عَمُو   اَوْلِ كَلِي بِي لَه صُو رَدِي لَه قُو
 قَدَرِي حَقِ اَوْلِ كَلِ كُو رِي لَدِي   قَنَدَه اَغْدِي نَه اَنَا لَمِ سِي لَدِي
 هَرِي سِي مِ دَشِدِ اَوْلِ كَلَدَنِ هَمَانِ   چَلَفَرِي دَرِي نِي اَنَا لَمِ بِي كَمَانِ
 كُو كَلَمَزِ اَغْدِي اَوْلَمَدَنِ حَقِ دَرِي   بُو كَلَمِ اَبِي كُو رِي نَجَه مَطْلَمِ دَرِي
 يَنَه دَكَلَه بِي رِي شَارَتِ جَا يَلَدِ   قُو نِ حَقِ كُو رِي نَجَدِ رَانِ سَا يَلَدِ

کي ايشند بوز حزينه اي پسر
 رجه از مالفينه اول کلدن مکر
 دشد کي ساعت انا الحق ديد اول
 اندي کور کيم رجه از مالفين ندر
 جون انا الحق ستراردي رجه ليه
 رجه جوش اردي جوش ايلدي
 دشدني بزر صحر ايه صو عثمان اول
 شهر بغداد ارجنه دشد فغان
 يلفد يلفمريد رمد شاددي
 نيلسون چار ناچار اولدي
 چونکه تقدير ايش بيله اشلدي
 ديد لر سندن عنایت يا ان
 بز کناه کار و نر الهی سن کريم
 اول اغان کولدن نجه ايشار تو پسر 35
 دشد بزر قطر کول اي صاحب نظر
 دکلر حقلدن کله شني ايز و دکلر
 طاشه کلدي شول زمان غور تش اندر
 جوش ايدو بن طشما ني رجه ليه
 فوج فوج اواج غر و ش ايلدي
 صدر کيم بحر و ني پايان اولر
 حق تعالی امر در دنمه کمان
 کولر اولدم کور کدر نو شاددي
 ناکهان درده گرفتار اولدي
 جمله باش اجوب بيان بشلدي
 صرچمز بلغشغل اي پاذا شاه
 بو بلایه چاره سندن اي رحيم

یوزدشن درگاهکه بولد مراد
 اول آخرایش سنکدر یا جلیل
 اوش ضعیف اولدی بنیز لطف اشکل
 چون بولر بورسمه زاری قلیدار
 از قلدر بغلدر اول صوغرق ایله
 شیله عاجز قلدر اول خلق ای جووان
 قاضی غرق اولد قتلو یا شسته
 بونکر شول رسمه دشد فغان
 ینه دیکله تبریشارت کورین
 اول کزینله کورین عیبرت ندر
 سوز جانندن دکلین الور خبیر
 واریدی منصوروک انلا تبر مرید
 محبتی منصوردن امشد دآد
 یا الله بیزی قلمنا مراد
 لطفک از شمارتیه قلذک دلید
 رحمت ایدوب شوهرز باغشلغدر
 حمل سنی هب زاری تریان اولدینار
 فلعلو مختاراشن تم فرق ایله
 آه اودنلن کولر چقد فغان
 مر بری طیراق قویز دی باشنه
 یاش یرینه کز لرنیدن اقدقان
 سرطو یاشن کر اهر شک جان کزین
 جان قلاغیلله اشت حکمت ندر
 غشیله دیکله سزری ای بخت وار
 آبی منصور ایلشردی بر مرید
 اولیا یه ایرن اولمز نامرآد

سیلمدی

سَيْلِ نَدِي الْكَهْ مَنْصُورِ اَوَّلِ زَمَانِ
 كَرِزْ لُورِ مَرْ شَيْلَهْ كَيْمِ فَاغْشِ اَيْلِيمِ
 بَاكِهْ بَعْدَادِ اَهْلِهْ دُشْمَنِ اَوَّلَهْ لَرِ
 بَنِ اَنَالْحَقِ صَوْتِ بِنِي تَرْكِ اِمِيمِ
 دُو تَكَرِ اَوْلَدِمِ بِنِي حَسَنِ اَيْدَلَرِ
 دَرْمِيَهْ دَرِيْلِمِ اَنَالْحَقِ سَيْلِيَهْ
 اَتَلَرِ زَنْدَانَهْ بِنِي شَوْلِ زَمَانِ
 سَزَاوَكْتَرِ مَلِكِ بَرْدَارِ اَيْدَلَرِ
 جِسْمِ اَوْدَهْ يَاقَلَرِ اَوْلَدِمِ بَدَمِ
 كَوْلِ اَبِ بُو جَهْ پِيَرِهْ چِيَقَلَرِ
 پِيَرِهْ دُو شَنْ كَوْلَهْ اَنَالْحَقِ سَيْلِيَهْ
 قَنْدَهْ اَغْرِيَهْ اَنَالْحَقِ دَرِيَهْ كَوْلِ
 اَو كَلَكِ بَر قَطْرِ سِي اِي مُحْتَرَمِ

56
 كَيْمِ اَنَالْحَقِ رَمَزِ بِنِي تَيْلِمِ عِيَانِ
 چَلْفَرِ بِ اَوْلَدِمِ اَنَالْحَقِ سَيْلِيمِ
 جَانْمَهْ دَر لَرِ جِنَالَرِ قِيْلَهْ لَرِ
 عَشِقِ مِيْدَانِيْنَهْ وَا رَمِ كَتْمِيمِ
 عَشِقِ اَبْنِ بِيْتُوْمَهْ طَاقِبِ بِيْدَلَرِ
 بِنِي نِشَانِكِ سِرِّ بِنِي شَرِيْحِ اَيْلِيَهْ
 اَشْكَارِ اَيْدَمِ بِيْنَهْ رَمَزِ وَ نِهَانِ
 بِيْنَهْ اَخِرِ بَر عَجَبِ كَا رَا اَيْدَلَرِ
 شَيْلَهْ كَيْمِ يَانِبِ كَلِ اَوْلَهْ بُو تَنْمِ
 يَلَلَرِ قَرِ شَو اَبِي سَاوَرِ لَرِ
 كَوْلَهْ اَغْنِ جَوْشِ اِدْبَحِ سَيْلِيَهْ
 حَقِ كَلَامِنِ شَيْلَهْ مَعْلُوقِ دَرِيَهْ كَوْلِ
 رِيْجَلَهْ اَرِ مَافِيْنَهْ اَلْتَهْ يَلِ شُو دَمِ

كول انالهي سبكيه ارمي طكته	بيلا اولكجه وار كل صوتيه دوشه
شهر بغداد ايجني يحي عثمان اوله	شيله طاشه صوله بير عثمان اوله
اغلكا اربشدين دوله دوله	زار و فر باد اوني چينه كو كا
جاناريني آه اودي حرق ايليه	از قلا بغداد صوغرق ايليه
بليار بو عجائب قدره ني	زار و كريان اوله لزي قبي
قامونك افغانارني كوكه افه	يلد ريدر شاقيب بغمر يغه
خرقه ميله انارني قور تار من	حق تعالي امر بيله وار سن
رجله ارمافينه ايرشدر تمام	خلو تمدن خرقه تي ال ابي تمام
تاكيم انك اوليا سز بن طوي	خرقوك اكي يكمن بندر صوتيه
قولرينه يار قيله مستعان	رجله صوتي ساكن اوله اول زمان
هن مجات اير قونك جاننه	اير شار خالقونك احساننه
قلبي آرا لرند اضطر انب	شاذ اوله اوله اوجني شيخ شاب
هرنه ديدارنه قلو اول مستعان	ايش حقلدر ابي برار ز ريدل عيان

جُونِ دَمَشْدِي بُونِسَرِ مَنْصُورِ اَكْمَا
 اَشْبُو خَالِي جُونِكِه كُورْدِي اَوْ مَرِيدِ
 سُونُزِي مَنْصُورِكِ اِغَازِ اَيْلِدِي
 دِينِكِيمِ وَا رُزُورُ بُو دَر دُونِ چَارِي
 خِرْقَه وِ مَنْصُورِ اَكْرَا اِيَرِ شَمِيئَه
 حَقِّ نَظَرِ نَمَشْدُورِ رَاوَلِ خِرْقِيئَه
 وَا رِيزِ اَوَّلِ خِرْقَه وِ اَلْمَوِّ كَرَكِ
 نَاكِه حَقْدَنِ اِيَرِيئَه سِيئَه مَدَدِ
 جُونِ مَرِيدِ اَشْبُو كَلَا فِي سِيَلِدِي
 قَامُونِي بَرِ اَرَايَه دَر نَشْدِ يَلِ
 دِينِدَرِ كِيَمِ اِي حَقِّ اَهْلِ چَارِ قِيلِ
 كَر بَرِي بُو عَمْدَنِ اَزَادِ اَيْدِه سِينِ
 دَكَلَه اَمْدِي عَشِقَلَه هَمِ اِي صَفَا
 32 دَكَلَه اَمْدِي جَانِلَه اَيْدَمِ نَكَا
 خَلَقِ اِحْيَانَه كَرْدِ اَوَّلِ بَحْتِ سَعِيدِ
 خُوشِ بَشَارَتِ قَيْلِبِ اَنْدِه سِيَلِدِي
 حَقِّ تَعَالِي سَزِ اَرِي قُورِ تَارِ سِي
 خَلَقِ بَرِي بِيَزِيئَه وِيَرِ شَمِيئَه
 كَنْدُو دَمِي اَشْرَا اَشِي خِرْقِيئَه
 يَكَلَرِي اَوْ جِنِ صِيَا صَلَمِ كَرَكِ
 رَحْمَتِي چَقْدَرِ خُذَا نُونِ عَدَدِ
 جَمَلَه خَلَقِ شَاذِ اَيْدِو بَرِ طَبِيَلِدِي
 اَوَّلِ مَرِيدِكِ اِيغِيئَه دَشْدِي اَرِ
 اَسْمَزْدَنِ اَفِيئِي اَوَارِ قِيلِ
 رُوحِ مَنْصُورِ بُو دَمِ شَاذِ اَيْدِه سِينِ
 وِرْ صِلَاوَتِ مَنِ اَرِي جَانِي مَصْطَفَا

بونکه جان آنب روان اولد مرید
 خرقه تيله جون كتوردي خرقه
 آلبين آني كتوردي محترم
 آلي بکلا رني صويه بندور
 صوجکلدي صوبيا غني حالينه
 ابر آنکلدر ايش آنوک حکمت آنوک
 خرقه منصور دي کر چي سبب
 خرقه جون دست سبب کور نيکلر
 جمله خلق اول و وطن بولد نجات
 خرقه منصور شولدم الديلر
 شيخ جنيد شيخ شيبلي اول زمان
 هر چنگل خرقه و کورد بولر
 جون زيارت قلدر خلق آني تمام
 کلدي اردي خلوع اول اهل ديد
 شادمان اتما کچون اول فرقي
 صوکلارينه ارشد ردي شولدم
 خالقون امريله صوبي اندور
 کل نظر قل فاعلک افعالينه
 قادر اولدر هر ايش قدرت آنوک
 اشمي واردرني سبب اي فنديک
 جوش ايندن دزي ياي ساکن ايلد
 قلدي آرا لرينه مشکلات
 عزتيله شيخ اوکينه کلديلر
 کوز لريندن باش اقدرد روان
 آه ادوبن يزلرينه سردلر
 يوز لرينه سوزب ايندي احترام

ایشلرینه هب پشیمان اولدیر
 اهل بغداد اند قلد ارتفاق
 زاهد شو عابدانوشمخو امام
 اوج کون کیمجه ضیافت قلدیر
 ککر تسبیح مناجات اتلدیر
 دینلردا دادر زیغای خدای
 بزرگناه کاروزاکش قلدوق کناه
 جنت دیندار امارت زری حساب
 ای برار دخیله جانیکه پنه
 چون بوسز بو آرا ده اولدی تمام
 ایدی تور عاشقاروک برها نینی
 دار اولدم منصورک معراجیده
 بلك منصور انالحو سئلدن
 اغشلوبن زار افغان قلدیر
 دنیه لک جمع ایلدی بی نفاق
 بزریر جمع اولدیر بونلر تمام
 اولد یاروک خلقنی طیلادیر
 توبه قیلب عرض حاجات اتلدیر
 اه کیم منصور دن بیز دشرک خدای
 رحمتو طله یئرلغای پای شاه
 یا الله قلدو غامز مستجاب
 جان فدا اولسون سوزی کلامینه
 دیک رسوله الصلوات والسلام
 نیجه ویزر عشق اچنده جانینی
 نوزحی آنوک باشنده تاجیده
 عشق دی اولحق مطلق سئلدن

سَاقِي وَحَدَّتْ أَكَامُ مَشْدِي جَانِمِ	اَجِدْ آفِي جَلْوَهْ تَلِدِ خُوشِ خِرَامِ
عَشِقِ مِيدَانِيَهْ تَلِدِي جَانِلَهْ	جَانِي وَرْدِي صِنَارِ كَانِلَهْ
كُورْدِي عَشِقِ مِيدَانِيَهْ مَرْدَانَهْ وَارِ	تَلِدِي دَارِ مَعْرَاجِي اَوَّلِ اَخْتِيَارِ
خَاصِ اَزْ نَلِ كُورْدِيَهْ جَلِدِي لَرِ جِنَا	اَوَّلِ جِنَا لَرِ جِنْدَهْ كُورْدِي لَرِ وَفَا
بَلَدِي لَرِ كِيَهْ قَهْرِ اَجِنْدَهْ لَطِنِ وَارِ	قَهْرِي قَلِدِي لَرِ اَوَّلِ اَخْتِيَارِ
كُورِ سَعَادَتِ اَسْتَرِي سَكِ عَاشِقِ اَوَّلِ	يُولُوكَا صَادِقِ اَرِي سَكِ عَاشِقِ اَوَّلِ
عَاشِقِ اَوَّلِ دَرِ بَاشُو جَانِ تَرِكِ اَيْلِيَهْ	مَالُو مَلِكِ خَانْمَانِ تَرِكِ اَيْلِيَهْ
عَشِقَلَهْ بُولدِي بُوَانَلَرِ اَوَّلِ حَقِي	عَشِقَلَهْ كُورْدِي كُورْدِي لَرِ اَوَّلِ حَقِي
عَشِقَلَهْ دَرِ قُرْبِ رَشِي ذُو الْجَلَدِ	عَشِقِ اَيْرِيَهْ وَارِ دَرِ اَوَّلِ هِيَجِ مَلَدِ
عَشِقَلَهْ بُولدِي وَكَايَتِ اَوْلِيَا	عَشِقَلَهْ بُولدِي نُبُوتِ اَنْبِيَا
عَشِقَلَهْ دَرِ حَرِجِ كُورْدَانِ اَوْلَدِ حَقِي	عَشِقَلَهْ دَرِ شَمْسِ دُورَانِ تَلِدِ غِي
عَشِقَلَهْ دَرِ كِيَهْ جِهَانِ بُولدِ وَجُوهِ	عَشِقَلَهْ دَرِ اَدَمِ اِنْدُو سِي مَجُوهِ
عَشِقَلَهْ دُورِ فَلَكَ لَرِي قَرَارِ	عَشِقَلَهْ اَوْلَدِي كِيَهْ بُوْتِرِ اَسْتَوَارِ

رَبِّ اَرِيْ اَوَّلَ زَمَانِيْ عَشْتِدِيْ   لِيْمَعَ اللهُ اَوَّلَ زَمَانِيْ عَشْتِدِيْ
 جَانِ مَشَابِيْهِ اَرَشِدِيْ بُوِيْ عَشُوْ   تَخْلِدُ دِلْمَنَ اَقْدَكْتُوِيْ عَشُوْ
 عَشْتِدُرْ رَيْهَمِ شَاهِ لِرِمَاتِ اَيْلِدِيْ   زَاهِدِكْ بِرِيْزِ خُصْلَاتِ اَيْلِدِيْ
 عَشُوْ دَكَلِيْ جَانِ اِحْنَدَهْ سُوِيْلِيْن   كَزُوْ سِرِّ اَشْكَا اَيْلِيْن
 عَشُوْكَ اَوْلَشْدُرْ مَكَانِيْ لَا مَكَان   اِدُوْ اَرْدِلْزِدَهْ كَنْدُوْنِيْ نِشَان
 عَشُوْ اَرِيْ هَمِ نِيْ نِشَانِ اَوْلَمُوْ كَرَكْ   لَا مَكَانِ دَرِ يَاسِنَهْ طَلَمُوْ كَرَكْ
 هَرَكِيْمِ اَوْلِ عَرَفْنَايَهْ طَلْمَدِيْ   اَوْلِ بَقَا دَرْدَانَهْ سِنِيْ بُوْمَدِيْ
 پَسْ عَرُوْ جُوِيْ اَرْمَدِيْ اَوْلِ وَحْدَتَهْ   دَشْدِ صُوْرَتِ عَالَمِنْدَنْ كَشْرَتَهْ
 كَلَشْنِ اَوْلِ وَحْدَتِ دُوْرُ كَشْرَتِيْ دَكْن   تَلْمَنِيْ نِيْدَرِ بَاغِنَهْ دِيْمَنْ دِيْمَنْ
 جُوْنَكِهْ وَحْدَتِدُرْ مَرَادِ جَانُوْمَنْ   كَشْرَتِيْ قُوَايِ كَلِيْ خُدَانِ مَنْ
 اِيْ كَيْلِكَلَهْ قَلْمَهْ اَرَامِ اَيْلَهْ   جَانِيْ اَوْلِ وَرَطِيَهْ دَامِ اَيْلَهْ
 عَشُوْ وَاَصْلِ اَوْلَا بِنَجَهْ اَدْمِيْ   تَاچَنْ اَوْلُوْ رَاوَلِ حَرِيْمِكْ حَرِيْمِيْ
 هَرَكِيْمِ اَوْلِ عَشْتِدَنْ حَبْرَدَارِ اَوْلْمَدِيْ   بِلِكِيْمِ اَيْنِيْ اَهْلِ دِيْدَارِ اَوْلْمَدِيْ

عَقْلِ شِمَادِ بُو عَشِقِ اسْرَارِ كِنَه
 عَشِقِ بَا زَارِ نِدَا عَقْلِكِ كَارِ كِنَه
 بَشَرِ كَشِيكُ عَقْلِكِ بِنَمَزِ اشِي
 عَشِقِ نُورِ عَقْلِكِ نُورِ حَيْسِ نُورِ
 كَمِي تَرْدِيكِ حَقْدِ كَمِي دُورِ
 نُورِ حَيْسِكِ كَمِي اَلَدِكِ نُورِ دُورِ
 اَنُوكِيلا يُولُ وَرَنَلِ اِي فَتَا
 يُولُفِي طَغْرِي اَلْتَمَزِ حَضْرَه تَا
 كَلْدِكِ اَمْدِي عَقْلِ نُورِي كَرِجَه
 حَيْسِ نُورِي نِدَا بُونُكِ قَدْرِ بُو جَه
 كَوْنِدِ اِي نُورِي نَه بَكْرِ نُورِ عَقْلِ
 زِهْنِكِ قَوْتِ وَرِيسِ اشِي بُو عَقْلِ
 بُونُكِيلا يُولُ وَرِ يُولُ حَضْرَه تَه
 جَرْمِي كِي دَر قَابِلِ اُولُورِ رَحْمَتِ
 بَسْ كَنْشِ نُورِ كَرِكِ اُولُورِ بِيْرَه
 شَعْلِيلا اَلَهْ اَلَهْ اُولُورِ
 شَمْسِ نُورِ بِيْعَلِكِمِ عَشِقِ نُورِ دُورِ
 تَجَلِي عَقْلِكِ اَنُوكِ طُورِ دُورِ
 اَهْلِ دِي دَارِكِ بُونِي بُو دُرِ تَمَامِ
 اَلَهْ بُو يُولُ نِدَا وَرِ يُولُورِ اَلْتَمَامِ
 عَقْلِ نُورِي اُولُ جَمَالِ كُونِ مَزِ
 عَقْلِكِ اَمْدِي اَمْدِي مَاجِرِ اشِي صُورِ نَجَه
 دَهْلَهْ اَمْدِي مَاجِرِ اشِي صُورِ نَجَه

40

عقل ایدر سن پریشان اولمغل	عشق ایدر سن نادان اولمغل
عشق ایدر بن اولرون یاخذ	عقل ایدر ملکه بنون کتخذ
عشق ایدر کیم خدایون بنده در	عقل ایدر آشنایون بنده در
عشق ایدر بنده یکهان کفر دین	عقل ایدر بنده در شکو یقین
عشق ایدر بن متدس پاکو باز	عقل ایدر بنون آخیر ستر فراد
عشق صدر بیک اندک یوجدر	اندی کز عقلک متافی نجدر
عشقه از ماین هدایت بولمدی	عشق بجز نهایت اولمدی
تاجرم اول واصل در کاه اوله	هر کیشیک عشقه هم راه اوله
عشقه ورجانک نمودن اول بری	عشقی اولد رحن یولینوک هبیری
ماسوی نقشی او ندر دپی سنی	نتدوک قالو یلینک عهدی سنی
پس بجن رفیع اوله اول برکن نتاب	نیته کیم سنک سکا اولد حجاب
ایله بلکیم کورمز سن سن آینی	سنلکو بیلکده اولمز سنک بری
اول جمالک نورناشاد اول بری	کج انا نیتکن آزاد اول بری

<p> حاصلې انجمن آنک غوغاي عشق شاشې باقر اجبي صائر طاشني اشنالق قلیف ابي شاه باز تاله وار ب الله شاهل شاهنه اول جمالک سورله شاذ اوله سن سن مقدس نمودن ني نیاز یزیدیدار کله ایله آشنا جمله ایمان اهلینه قیل رحمتی چورمیز ستر ایله کل ستار سن رحمتک دن ایزمه آبی ای خذل یرلغانظنک حقیچون یاغنی ذک رسوله الصلوات والسلام فی الوسط شعبان سنه ۱۲۱۰ و ۱۲۱۱ فی اول شعبان سنه ۱۲۱۰ 26 April 1989 </p>	<p> بچه لار وار کیم نلور دعای عشق اشبو نقشوک کورمز نقاشنی بو نفس نقاشنی قوی ابي سرفراز دوت یز منی اولبادر شاهنه نفس فلما نندن آداد اوله سن ابي خذاوندا کیم کاروساز لظنک حقیچون یا ر بنا مصطفاناک ابي روضی حرمتی بیز بزدن صورمه ابي ستار سن کیم مؤلف حقیقه قلبه دوعا اوتو یا بی دکل یا بی یا ز بی ابي برار سوز تمام اولدی تمام منت الکاتب عن الملك العربی فی شهر رجب منت الطریقون الملك العربی فی شهر رجب 26 APRIL 1989 </p>
--	---

T. C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü
Özgeçmiş

Adı Soyadı:	Yavuz TAŞAR
Doğum Yeri:	Adıyaman
Doğum Tarihi:	19.10.1991
Medeni Durumu:	Bekar

Öğrenim Durumu

Derece	Okulun Adı	Program	Yer	Yıl
İlköğretim	Zeynep Turgut İlköğretim Okulu		Adıyaman	2002
Ortaöğretim	Karacaoğlan İlköğretim Okulu		Adıyaman	2005
Lise	Atatürk Lisesi		Adıyaman	2009
Lisans	NEÜ Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi	Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği	Konya	2014
Yüksek Lisans				

Becerileri:	
İlgi Alanları:	Türk Dili, Türk Edebiyatı
İş Deneyimi:	Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği (Avukat Mahmut Düşün Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Gaziantep). Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği (Şehitkamil Belediyesi Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi, Gaziantep).
Aldığı Ödüller:	
Hakkımda bilgi almak için önerebileceğim şahıslar:	Doç. Dr. Gökhan Ölker (Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi)
Tel:	(0541) 922 75 95
Adres	Şehitkamil Belediyesi Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi Şehitkamil/Gaziantep

